

Parlamentul Republicii Moldova

STENOGRAMA
ședinței plene a Parlamentului Republicii Moldova
din ziua de 13 martie 2025
SUMAR

1.	Aprobarea ordinii de zi	7–18
2.	Dezbaterea și respingerea moțiunii simple asupra politicilor Ministerului Educației și Cercetării nr. 49 din 20.02.2025	19–131
3.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (controlul tutunului) (<i>Legea nr. 278/2007 privind controlul tutunului – clauza de adoptare, articolul 2, articolul 4 alineatul (3), articolul 5 alineatul (1), articolul 9, articolul 11 alineatul (4) ș.a.; Legea nr. 264/2005 cu privire la exercitarea profesiei de medic – articolul 17 alineatul (5); Codul contravențional nr. 218/2008 – articolele 46¹, 91¹, 364¹, 400, 406, 408, 423³; Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului – articolul 25; Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018 – articolele 15, 63, 65, 69</i>) Nr. 280 din 22.08.2024	132–154
4.	Dezbaterea și adoptarea în lectură finală a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (perfecționarea mecanismului de confiscare a bunurilor infracționale) nr. 349 din 28.11.2024	154–156
5.	Dezbaterea și adoptarea în lectură finală a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (declararea averii și a intereselor personale) (<i>Codul de procedură civilă – articolul 278¹; Legea cu privire la</i>	156–159

	<i>funcția publică și statutul funcționarului public – articolele 25, 45 ș.a.)</i> nr. 156 din 28.05.2024	
6.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de lege cu privire la modificarea unor acte normative (revizuirea unor aspecte din cadrul regimului juridic al moștenirii) nr. 73 din 10.03.2025	160–170
7.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de lege pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de susținere a managementului riscurilor de dezastre și rezilienței a Republicii Moldova Nr. 54 din 26.02.2025	170–178
8.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de lege a comunicațiilor electronice Nr. 69 din 05.03.2025	179–187
9.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de lege privind reglementarea tarifelor de roaming cu statele membre ale Uniunii Europene nr. 77 din 13.03.2025	187–189
10.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (mecanismul de responsabilizare a titularilor de avize de racordare și îmbunătățirea toleranțelor pentru dezechilibrele producătorilor eligibili) nr. 48 din 19.02.2025	190–191
11.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte legate de pensia de urmaș pentru copiii cu dizabilități severe și persoanele cu dizabilități severe din copilărie) nr. 45 din 14.02.2025	191–193
12.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 143/2014 privind regimul articolelor pirotehnice nr. 16 din 21.01.2025	193–195

13.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de lege privind modificarea Legii nr. 219/2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri (<i>art. 2, 9, 10 ș.a.</i>) nr. 37 din 12.02.2025	195–197
14.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de lege privind ratificarea Memorandumului de înțelegere dintre Guvernul Republicii Moldova și Organizația Națiunilor Unite pentru licența soluției software goTravel AIR și furnizarea activităților conexe de sprijin nr. 34 din 12.02.2025	197–200
15.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de lege pentru ratificarea Acordului de proiect dintre Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Oficiul Națiunilor Unite pentru Servicii de Proiect (UNOPS) privind construcția unui nou penitenciar în municipiul Chișinău, semnat la Chișinău la 15 ianuarie 2025 nr. 28 din 05.02.2025	200–203
16.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de lege pentru ratificarea Acordului internațional dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană, pe de altă parte, privind participarea Republicii Moldova la Programul Uniunii „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” Nr. 59 din 27.02.2025	203–205
17.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (unele aspecte organizatorice privind comisiile de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor) nr. 67 din 05.03.2025	205–219
18.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (evaluarea performanțelor judecătorilor și procurorilor) nr. 68 din 05.03.2025	219–226
19.	Dezbaterea și adoptarea proiectului de hotărâre privind încetarea mandatului de consilier pentru soluționarea	227–230

	contestațiilor al Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor (<i>Steluța VINTILĂ</i>) nr. 74 din 11.03.2025	
20.	Declarația domnului Vasile Bolea, deputat neafiliat	230–232

Ședința începe la ora 10.11.

Lucrările sunt prezidate de domnul Igor Grosu, Președinte al Parlamentului, asistat de domnul Vlad Batrîncea, vicepreședinte al Parlamentului.

Domnul Igor Grosu:

Colegi,

Bună dimineața.

Vă rog să vă ocupați locurile.

Secretariatul,

Rog să anunțați prezența.

Doamna Evelina Bubuioc – *șefă a Direcției generale documentare parlamentară a Secretariatului Parlamentului:*

Stimate domnule Președinte al Parlamentului,

Stimate doamne deputate,

Stimați domni deputați,

Bună dimineața.

Vă anunț că, la începutul ședinței de astăzi, și-au înregistrat prezența 91 de deputați.

Domnul Igor Grosu:

91 de deputați.

Constat caracterul deliberativ al ședinței.

Rog să onorăm Drapelul de Stat. (*Se onorează Drapelul de Stat al Republicii Moldova.*)

Stimați colegi,

Câteva anunțuri tradiționale. În perioada premergătoare ședinței de astăzi, și-au sărbătorit zilele de naștere colegii noștri: domnul Leahu, domnul Jardan și doamna Oglinda. Le dorim „La mulți ani!”. (*Aplauze.*) Să ne fiți sănătoși.

Colegi,

Profit de ocazie și vreau să aduc sincere mulțumiri colegilor din Parlamentul European care, în această săptămână, au votat două decizii, așa spune eu, istorice pentru Republica Moldova și cetățenii săi. Este vorba de ajutorul de 1,9 miliarde de euro, bani care ne vor ajuta ca în continuare să modernizăm satele și orașele noastre, să devenim pe bune o Moldovă europeană. Acești bani înseamnă proiecte mari în întreaga țară pentru renovarea drumurilor, școli-model, spitale, dar și încurajarea investițiilor.

O altă noutate bună, la care am contribuit direct, este deschiderea a unui oficiu de legătură a Parlamentului European în Republica Moldova. Acum, mai mult ca niciodată, instituțiile europene vor fi mai aproape de Republica Moldova. Prin acest birou vom munci împreună la accelerarea integrării europene și să transpunem legislația europeană în legislația națională, componentă importantă în procesul de aderare la Uniunea Europeană.

Vă mulțumim, prieteni.

Este important să știm că avem prieteni pe care putem conta, iar noi aici promitem să ne facem bine temele pentru acasă.

Mulțumim frumos prietenilor noștri europeni! (*Aplauze.*)

De asemenea, colegi, în ultimul timp, suntem martorii cum mai multe țări europene, precum: Franța, Italia, Grecia, unde avem comunități mari de moldoveni, își arată o deschidere fără precedent pentru încheierea acordurilor sociale mult așteptate. Facem pași importanți pentru a ne ajuta moldovenii oriunde nu s-ar afla.

Dar, totodată, suntem martori cum aici, acasă, avem lideri de partide care urăsc diaspora din tot sufletul. Mai întâi i-au făcut pe toți moldovenii noștri din afara țării „electorat paralel”, acum fac acuzații precum că voturile au fost furate în Moldova și duse în diasporă.

Ce vreau să zic eu este că toți așa-numiții politicieni arată o lipsă totală de respect față de capacitatea concetățenilor noștri de a gândi și de a lua decizii, și de a contribui la dezvoltarea Moldovei. Doar în 2024 diaspora a trimis acasă peste un miliard și jumătate de euro în remitențe, bani care au ajuns în familiile din Moldova. Cu ajutorul diasporei, se fac proiecte în satele și orașele noastre. 1/3 din moldovenii noștri trăiesc deja în statele europene și știu că Uniunea Europeană înseamnă libertate de circulație, bunăstare și pace acasă.

Noi avem încredere în înțelepciunea cetățenilor noștri oriunde s-ar afla și în faptul că marea noastră familie știe cel mai bine care-i drumul corect pentru țara noastră și va rămâne unită.

În context – un anunț din partea doamnei Marcela Adam.

Doamna Marcela Adam:

Stimați colegi,

Dragi cetățeni de acasă și de peste hotare,

Astăzi avem un motiv în plus de a fi mândri pentru ceea ce Moldova reușește pentru moldoveni. După ce săptămâna trecută am salutat votul istoric al Senatului Italian pentru Acordul de securitate socială, astăzi ne bucurăm de o nouă realizare importantă pentru moldoveni – vizita oficială a doamnei Președintă Maia Sandu la Paris aduce rezultate concrete pentru cetățenii de acasă și din diasporă.

Pe lângă consolidarea relațiilor politice și economice, culturale și în domeniul educației, Republica Moldova va beneficia de un Acord de finanțare de 30 de milioane de euro pentru eficiență energetică, de o cooperare aprofundată în combaterea dezinformării și, cel mai important, un Acord mult așteptat de moldovenii stabiliți în Franța – Acordul de securitate socială, o garanție temeinică pentru drepturile cetățenilor noștri care au lucrat sau continuă să lucreze în Republica Franceză.

Acesta nu este doar un pas important în consolidarea relațiilor bilaterale, acest Acord este o posibilitate reală pentru cetățenii noștri de a primi pensii pentru limită de vârstă, pensii pentru dizabilitate sau pensii de urmași. Persoanele care au lucrat în ambele țări vor putea beneficia de totalizarea perioadelor de contribuții, iar pensia obținută va putea fi transferată lunar beneficiarului pe teritoriul statului în care acesta va domicilia la momentul respectiv.

Negocierea și semnarea acestui Acord în termene record este o dovadă în plus de încredere din partea autorităților franceze pentru guvernarea de la Chișinău și un gest de recunoaștere și apreciere a contribuției cetățenilor noștri.

În discursul său de la Conferința comună, Președintele Emmanuel Macron a reconfirmat angajamentul ferm și suportul constant al Franței pentru integrarea europeană a țării noastre. Franța este și va rămâne alături de Moldova pentru a ajuta poporul moldovenesc să-și realizeze aspirațiile europene și pentru a construi împreună o Europă mai sigură și mai puternică. Acesta este mesajul Președintelui francez, care ne onorează și ne responsabilizează deopotrivă.

Trebuie să o spunem clar, acest rezultat se datorează efortului Președintei Maia Sandu, echipei de la Ministerul Muncii și Protecției Sociale și diplomației moldovenești. Și grație acestei munci, moldovenii se pot bucura de mai multe beneficii, de mai multă protecție și securitate oriunde s-ar afla, acasă sau peste hotare.

În semn de recunoștință și grațitudine pentru Franța și poporul francez, în semn de apreciere pentru concetățenii noștri care muncesc și prin

remitențele lor contribuie la dezvoltarea economiei, vă îndemn să onorăm cu aplauze acest rezultat. *(Aplauze.)*

Vive la France!

Vive la Moldavie!

Vive l'amitié franco-moldave! *(Aplauze.)*

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim prietenilor noștri francezi.

Mai avem un anunț frumos.

Dragi colegi,

Cetățeni din întreaga țară,

Haideți pe data de 15 martie să dăm o mână de ajutor pădurarilor, să ne aliniem campaniei lansate de Ministerul Mediului și să plantăm puieți. Pe lângă cele 30 de hectare de pădure care vor fi plantate în localitatea Geamăna, campania de împădurire din această primăvară are un obiectiv ambițios – extinderea și reabilitarea a 3 mii 500 de hectare de pădure la nivel național prin plantarea a peste 8 milioane de puieți. Această inițiativă reprezintă un pas important pentru creșterea suprafețelor împădurite și consolidarea eforturilor de protecție a mediului.

Să știți că cei care nu reușesc să meargă în acest weekend o pot face pe parcursul lunii. Iar toate detaliile pot fi aflate pe pagina Ministerului Mediului. Vă îndemnăm pe toți să vă alăturați acestei frumoase campanii.

Colegi,

Mai avem un anunț trist. În noaptea de 13 spre 14 martie 1992, aproximativ la ora 2 dimineața, se înregistrează primele pierderi de vieți omenești pe platoul Coșnița. Nicolae Sotnicenco, plutonier de Poliție, este primul erou care a fost ucis, pentru că-și apăra țara, apăra independența, suveranitatea și integritatea Republicii Moldova, la Coșnița.

Din păcate, în acel război de pe Nistru, un război declanșat de Federația Rusă împotriva țării noastre în 1992, mai mulți eroi ai neamului au fost uciși pe platoul de la Coșnița.

Colegi,

Să ținem un minut de reculegere, vă rog. *(Se ține un minut de reculegere.)*

Vă mulțumesc.

Colegi,

În ședința de ieri a Biroului permanent, a fost votat un supliment la ordinea de zi a ședinței în plen, cu toții l-ați primit.

În aceeași ordine de idei, au parvenit mai multe solicitări din partea deputaților și, regulamentar, o să rog să fie prezentate de către deputați.

Doamnă Apostolova,

Vă rog.

Doamna Reghina Apostolova:

Спасибо большое.

Уважаемые депутаты,

Мы предлагаем заслушать министра иностранных дел Михая Попшоя с целью информирования Парламента почему не соблюдается законная процедура и международная норма относительно приема аккредитованных писем посла Российской Федерации в Республике Молдова, процесс, который затягивается на долгие месяцы.

Парламентская группа «Виктория-Победа» требует от властей соблюдение закона и срочного принятия аккредитационных писем посла Российской Федерации, что необходимо для официального вступления в должность.

Спасибо.

Domnul Igor Grosu:

Stimați colegi,

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Supun votului inițiativa doamnei deputate.

Rog, inițiem procedura de vot.

Rezultatul, vă rog.

Inițiativa a întrunit 24 de voturi.

Vă mulțumesc.

În continuare – domnul Suhodolski.

Domnul Alexandr Suhodolski:

Добрый день, уважаемые коллеги.

Просим вас внести в повестку дня рассмотрение нашего проекта № 58 от 27.02.2025 года о внесении изменений в Избирательный кодекс в части пересмотра порядка формирования Центральной избирательной комиссии.

В данном законопроекте предлагается деполитизация Центральной избирательной комиссии, как отрекомендовали международные эксперты, а также обеспечение реальной независимости и профессионализма этого института поскольку то, что мы имеем сегодня в ЦИК, является национальным позором,

политически подконтрольным и простым инструментом давления на оппозицию.

Просим поддержать проект.

Domnul Igor Grosu:

Colegi,

Rog, atenție.

Supun votului inițiativa domnului deputat.

Rog, inițiem procedura de vot.

Rezultatul, vă rog.

Inițiativa a întrunit 22 de voturi.

Vă mulțumesc.

În continuare – domnul Bolea.

Domnul Vasile Bolea:

Da. Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi,

Vedem cum în ultimele săptămâni întreaga comunitate internațională depune eforturi în vederea încetării focului de pe frontul din Ucraina.

Sunt grupuri de negociatori, se întâlnesc și discută condițiile de pace. Vedem cum și autoritățile de la Chișinău își schimbă inițial retorica și poziția sa. Însă, vedem cum una din părțile implicate, chiar în ziua în care noul Secretar General al OSCE a vizitat Moscova, această parte beligerantă a întreprins un atac cu drone fără precedent asupra capitalei Moscovei. (*Rumoare în sală.*)

Sunt printre civili persoane care au decedat, sunt răniți și vedem cum sunt civili care au decedat sau au fost omorâți cu o deosebită...

Domnul Igor Grosu:

Finalizați.

Domnul Vasile Bolea:

Finalizez, domnule Președinte.

Luând în considerare tot acest fapt, în memoria mucenicilor acestui război, eu propun un minut de reculegere.

Vă mulțumesc. (*Se păstrează un minut de reculegere.*)

Domnul Igor Grosu:

În continuare – domnul Batrîncea.

Vă rog.

Domnul Vlad Batrîncea:

Da. Mulțumim.

Înainte de a trece la propunere, domnule Președinte, stimați colegi, un anunț.

Zilele trecute a trecut în veșnicie colegul nostru din Secretariatul Parlamentului domnul Iurie Zubcu, care a activat o viață în Parlament din anul 1990, un traducător care a trăit o viață decentă, onestă.

Propunem un minut de reculegere pentru domnul Iurie Zubcu.

Mersi. *(Se păstrează un minut de reculegere.)*

Domnul Igor Grosu:

Vă rog.

Domnul Vlad Batrîncea:

Da. Mulțumim.

Stimați colegi,

Fracțiunea Blocului Comuniștilor și Socialiștilor propune excluderea din ordinea de zi a proiectelor nr. 68 și nr. 67.

Încep cu nr. 67, care ține de activitatea Comisiei naționale de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor. În afara faptului că se alocă 5 milioane de lei suplimentar și indemnizațiile pentru membrii acestei comisii cresc de la 70 la 110 mii de lei, o sumă, după noi, nejustificată în condițiile Republicii Moldova, or, și 70 de mii de lei este o sumă enormă pentru economia noastră.

Totodată, înțelegem că comisiei i se acordă atribuții suplimentare, inclusiv cea ce prevede proiectul nr. 68, adică complete specializate și evaluarea procurorilor și judecătorilor care nu sunt subiecții acestei legi și nu au fost prevăzuți pentru a fi supuși acestei proceduri.

Totodată, se conțin și anumite garanții suplimentare pentru CSP și acei procurori care vor fi delegați în anumite misiuni în cadrul unor procuraturi specializate ori teritoriale.

Credem că acest proiect, în afara faptului că corupe sistemul respectiv, vine cu instrumente manuale de control și de selecție a procurorilor și judecătorilor și este periculos pentru întreg sistemul justiției din Republica Moldova.

Rog să fie exclus acest proiect din ordinea de zi.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului...

De procedură.

Vă rog.

Domnul Vasile Grădinaru:

Până în anul 2021, unii judecători aflau despre decizia pe care trebuie s-o ia la GBC, acolo le era scrisă și decizia, și suma de bani pe care urmează s-o ia pentru asta.

De asemenea, unii judecători care trebuiau să-i pună la pușcărie pe Platon sau pe Șor, sau pe alții ca ei, în loc să-i pună, îi eliberau.

Alții își eliberau colegii care erau prinși în flagrant cu mită, alții îl făceau primar nelegitim pe Ivan Ceban, prin înțelegere cu Dodon și cu Plahotniuc ș.a.m.d. și asta era fața justiției.

Noi am venit cu o propunere ca să îmbunătățim sistemul, să facem procedura de evaluare în baza căreia judecătorii corupți să fie excluși din sistem, iar cei care rămân să nu fie discreditați de aceștia. Procedura durează un pic. Prezentul proiect de lege este tocmai ca să grăbim procesul de evaluare în baza căreia judecătorii corupți să fie scoși din sistem, iar cei corecți să rămână.

Opoziția văd că-și propune ca să-i lase în sistem pe acești corupți și să tergiverseze procesul. Noi suntem împotriva și vin cu solicitarea către dumneavoastră să rămână în ordinea de zi examinarea proiectului nr. 67.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Rog, atenție.

Supun votului inițiativa domnului deputat Batrîncea.

Rog, inițiem procedura de vot.

Rezultatul, vă rog.

Inițiativa a întrunit 24 de voturi.

Vă mulțumesc.

În continuare... și nr. 68, da?

Supun votului inițiativa domnului...

Domnul Vlad Batrîncea:

Nu, eu vreau să argumentez...

Domnul Igor Grosu:

A-a, să argumentați.

Păi, ați menționat ambele proiecte.

O clipă.

Domnul Vlad Batrîncea:

Da. Mulțumesc.

Domnule Grădinaru,

Ați avut 4 ani să faceți ordine în justiție și în țară. Oameni din perioada statului capturat au fost promovați de voi în funcții de conducere în CSM și CSP. Unii oameni, care au fost „arhitecții” furtului miliardului, ori au fost reabilitați de voi, ori fac parte din actul de guvernare în mai multe instituții.

În 2019, am votat aici Declarația privind caracterul capturat al statului Republica Moldova. Voi ați făcut tot posibilul ca această declarație să nu fie realizată. Dacă scopul era de a depolitiza justiția din Republica Moldova, ați politizat-o și mai profund.

Proiectul nr. 68 prevede o selecție politică a judecătorilor și procurorilor și privește garanții pentru acei oameni care vor îndeplini indicațiile și ordinele politice de la voi.

De aceea, propunem excluderea proiectului din ordinea de zi.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Colegi,

Rog, atenție.

Domnul Vasile Grădinaru:

Domnule Președinte,

Eu am fost vizat.

Domnul Igor Grosu:

Este așa ceva.

Domnul Vlad Batrîncea:

Replică la replică nu se... (Rumoare în sală.)

Domnul Vasile Grădinaru:

Stimate domnule deputat,

Din 2021, de când s-a început procesul de evaluare, din sistem, doamna Președintă a semnat 35 de decrete de eliberare din funcție a judecătorilor. Printre ei se află cei mai... unii din ei sunt cei mai odioși posibil, cei care l-au eliberat pe Platon, cel care l-a eliberat pe Șor, cel care a invalidat alegerile din Chișinău și mulți alții ca ei.

Da, procesul este lung. Da, procesul durează. Noi tocmai de aceasta am venit cu acest proiect, ca lucrurile să se întâmple mai devreme. Dar noi i-am

exclus. Voi i-ați ținut în sistem. Voi i-ați susținut și aceasta vreți să faceți în continuare. Noi îi excludem din sistem și aducem „sânge nou” în sistemul judecătoresc, oameni tineri, oameni cu viziuni noi, oameni care nu suportă indicații și nu fac decizii bazate pe lei.

De aceea, vă rog frumos să mergem înainte cu reforma, să curățăm sistemul justiției și să oferim cetățenilor o justiție dreaptă.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

Rog, atenție.

Supun votului inițiativa domnului deputat Batrîncea.

Rog, inițiem procedura de vot.

Rezultatul, vă rog.

Stimați colegi,

Inițiativa a întrunit 25 de voturi.

Vă mulțumesc.

În continuare – domnul Novac.

Domnul Grigore Novac:

Stimați colegi deputați,

Până domnul Speaker ne invită la sădit copaci la Geamăna, noi propunem audierea domnului Sergiu Lazarencu, ministru al mediului al Republicii Moldova, a domnului Victor Durbală, director al Agenției „Moldsilva”, a domnului Ion Bulmaga, șef al Inspectoratului pentru Protecția Mediului, cu referire la diminuarea suprafețelor forestiere în ultimii ani și intensificarea tăierilor ilicite în fondurile forestiere de stat și comunale în ariile protejate de stat și fâșiile de protecție, inclusiv a stejarilor seculari și măsurile întreprinse pentru combaterea acestei tăieri ilicite.

Noi, în Parlamentul Republicii Moldova, la 5 decembrie 2024, am ratificat Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții în sumă de 200 de milioane de euro.

Pe de o parte, noi am văzut și activiști civici care, recent, au demonstrat prin probe video despre aceste tăieri ilicite. Este strigător la cer ceea ce se face...

Domnul Igor Grosu:

Noi am înțeles mesajul, 3 oameni să fie chemați încoace.

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului inițiativa domnului deputat Novac.

Rog, inițiem procedura de vot.

Rezultatul, vă rog.

Inițiativa a întrunit 22 de voturi.

Vă mulțumesc.

În continuare – doamna Coșeru.

Doamna Ina Coșeru:

Stimate domnule Președinte,

Rog respectuos includerea pe ordinea de zi a ședinței plenare din 13 martie 2025 a proiectului de lege pentru ratificarea Acordului internațional dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană, pe de altă parte, privind participarea Republicii Moldova la Programul Uniunii „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” nr. 59 din 27 februarie 2025, a doua lectură.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Și noi vă mulțumim.

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului inițiativa doamnei deputate Coșeru.

Rog, inițiem procedura de vot.

Rezultatul, vă rog.

Inițiativa a întrunit 58 de voturi.

Vă mulțumesc.

În continuare – doamna Caraman.

Doamna Diana Caraman:

В молдавском массмедиа не так давно появилась тревожная информация о ситуации в Аэропорту, согласно журналистскому расследованию в управление Аэропорта выявлены следующие вопросы:

Первое, устранение стратегического плана развития Аэропорта разработана компанией „Ночтиф АГ” 2010 году, что ставит под угрозу дальнейшее развитие стратегического объекта;

Второе, вовлечение приближенных к экс-министру инфраструктуры Андрея Спыну лиц, коррупционные схемы связанные с госзакупками и назначениями;

Третья, финансовые нарушения включая нецелевое расходование бюджетных средств и возможных откатов многомиллионных контрактов.

Поэтому мы требуем вызвать в Парламент Национальное агентство публичной собственности, СНА, Прокуратура антикоррупции, Министерства инфраструктуры и администрацию Аэропорта для того, чтобы разъяснить ситуацию, которая там происходит и выявить правду.

Domnul Igor Grosu:

Stimați colegi,

Înainte de a supune votului, haideți să felicităm Guvernul Republicii Moldova că a scos banditul Șor din Aeroportul Internațional Chișinău și acum prietenii lor sunt în mare „traur”. (*Rumoare în sală.*)

Voce din sală:

„Miorlăie”.

Domnul Igor Grosu:

„Miorlăie”, cum spune colegul.

Supun votului inițiativa doamnei deputate.

Rog, inițiem procedura de vot.

Rezultatul, vă rog.

Inițiativa a întrunit 25 de voturi.

Vă mulțumesc.

Doamna Coșeru.

Doamna Ina Coșeru:

Stimate domnule Președinte,

Rog respectuos transferarea pentru ședința plenară de săptămâna viitoare a proiectului de lege pentru ratificarea Acordului administrativ dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind detașarea unor funcționari din Republica Moldova în cadrul Comisiei Europene nr. 53 din 26 februarie 2025.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Din partea comisiei, da?

Doamna Ina Coșeru:

Da.

Domnul Igor Grosu:

Da. Bine.

Nu supunem votului, e suficient din partea comisiei.

Nr. 53 – pentru ședința viitoare a Parlamentului.

Mulțumesc.

În continuare, văd – domnul Fotescu. E înregistrat fără număr, nu a intrat încă în procedura legislativă. *(Voce nedeslușită din sală.)*

Eu înțeleg că dumneavoastră l-ați înregistrat, dar n-a intrat încă în procedură legislativă.

Vă mulțumesc.

Mai departe.

Doamnă Cunețchi,

Inițiativa dumneavoastră poate fi repusă pe rol repetat după data de 20.03.2025. *(Voce nedeslușită din sală.)*

Cea legată de nr. 42, după 20.03.2025. Și, la fel, cea cu nr. 333 după 17.03.2025 poate fi repusă, deci, pentru ședința următoare. *(Voce nedeslușită din sală.)*

Eu vă spun ceea ce-mi scrie Secretariatul.

Vă mulțumesc.

Acestea au fost propunerile pentru ordinea de zi. *(Voce nedeslușită din sală.)*

Poftiți? *(Voce nedeslușită din sală.)*

Ce ați avut?

A-a, da, domnule Bolea, vă rog.

Domnul Vasile Bolea:

Da. Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi,

Noi solicităm audierea ministrului justiției în legătură cu implicarea fără precedent a unor structuri necomerciale în activitatea ministerului, cu preluarea ilegală a unor atribuții importante. Ba mai mult, această organizație, mă refer la IPRE, este finanțată din exterior, este finanțată netransparent și, după noi, din surse dubioase.

Solicitarea trebuie... societatea, mai bine zis, trebuie să cunoască pentru cine lucrează Ministerul Justiției, cine, de fapt, realizează politicile în domeniul justiției din Republica Moldova?

Vă rog să supuneți votului.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului inițiativa domnului deputat.

Rog, inițiem procedura de vot.

Rezultatul, vă rog.

Inițiativa a întrunit 19 voturi.

Vă mulțumesc.

Domnul Istratii.

Tehnicienii,

Vă rog să remediați.

OK.

O clipă, vă rog.

Colegi,

O să fie nevoie de vreo 15 minute pentru remediere. 15 minute.

PAUZĂ

*

* * *

DUPĂ PAUZĂ

Domnul Igor Grosu:

... tehnicienii remediază problema tehnică, propun să recurgem la metoda veche de vot pe sectoare.

Rog, prezența pe sectoare.

Domnul Odnostalco, domnul Grădinaru și domnul Istratii.

Este.

Domnule Odnostalco,

Anunțați, vă rog.

Conectați dumneavoastră.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Sectorul nr. 1 – 16.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 1 – 16.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 37.

Domnul Igor Grosu:

– 37.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 26.

Domnul Igor Grosu:

– 26.

Rog, atenție.

Supun votului ordinea de zi a ședinței în plen a Parlamentului, cu modificările operate.

Cine este pentru, rog să votăm.

Sectorul nr. 1?

Domnul Vladimir Odnostalco:

Zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 33.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 26.

Domnul Igor Grosu:

59 de voturi.

Este votată ordinea de zi.

Vă mulțumesc.

Colegi,

Propun să continuăm, să începem, propriu-zis, ședința.

Propun să începem cu **proiectul nr. 49 din 20.02.2025, moțiune simplă asupra politicilor Ministerului Educației și Cercetării.**

Modalitatea de examinare a moțiunii simple:

- prezentarea raportului pe marginea moțiunii simple de către domnul Dan Perciun, ministru al educației și cercetării;
- urmată se sesiunea de întrebări și răspunsuri;
- după care, prezentarea raportului comisiei;
- la fel, întrebări-răspunsuri;
- luările de cuvânt;
- cuvânt de încheiere a domnului Perciun și supunerea votului moțiunii simple.

Întrebări dacă sunt la procedură?

Nu sunt.

Dacă nu sunt, îl invit la tribuna centrală pe domnul ministru Dan Perciun.

Vă rog.

Domnul Dan Perciun – *ministru al educației și cercetării:*

Bună ziua.

Bună ziua, dragi colegi.

Bine v-am regăsit în plenul Parlamentului!

În primul rând, țin să vă mulțumesc pentru ocazia de a fi astăzi în fața dumneavoastră și de a discuta despre evoluțiile, probabil, din cel mai important sistem al Republicii Moldova, sistemul educațional.

Cu toții cred că suntem conștienți că țara noastră nu este o țară care dispune de resurse naturale, nu este o țară cu petrol sau gaze, este o țară viitorul căreia depinde, în primul rând, de calitatea resursei umane, iar sistemul educațional este principalul factor care poate să contribuie la dezvoltarea economică pe termen mediu și lung a Republicii Moldova.

De asta, noi, cu mare drag, de fiecare dată o să venim în plenul Parlamentului, să dezbatem subiecte legate de educație și să oferim acest spațiu pentru discuții.

Am zis și la precedenta moțiune și am să zic și astăzi, cred că este foarte important să construim dacă nu în consens național, deși asta ar fi, probabil, ceea de ce am avea nevoie cel mai mult, cel puțin un suport majoritar covârșitor pentru educație și să reușim să consolidăm societatea în jurul

acelor soluții care să rezolve, pe termen mediu și lung, problemele cu care se confruntă sistemul și să obținem, într-un final, un sistem care să ofere fiecărui copil din Republica Moldova posibilitatea de a-și realiza pe deplin potențialul.

Ceea de ce are nevoie sistemul astăzi, mai mult ca oricând, este predictibilitatea, de o viziune pe termen lung asumată și susținută inclusiv de către Parlamentul Republicii Moldova.

Are nevoie, cu siguranță, de investiții și în cadrul prezentării de astăzi o să vă arătăm care este planul nostru investițional pentru următorii ani și cum facem în așa fel încât să remediem carențele care mai există la această etapă.

Are nevoie de consens, pentru ca acele inițiative care au fost lansate în ultima perioadă de timp să aibă continuitate și să obțină rezultatul final. Consensul, de altfel, este probabil necesar pe majoritatea dimensiunilor de dezvoltare a Republicii Moldova pentru ca lucrurile să continue în direcția corectă.

Are nevoie de empatie în așa fel încât acele schimbări pe care le facem să le facem întotdeauna în încercarea de a găsi soluții optime atât pentru profesori, cât și pentru părinți, cât și pentru copii, în așa fel încât chiar dacă anumite soluții necesare produc anumite rezultate dificile, să încercăm să mitigăm acele rezultate cu maximă empatie și cu maximă comunicare pentru ca toată lumea într-un final să accepte, să subscrie reformelor și să se alinieze obiectivului comun de a avea un sistem educațional de performanță.

Și ceea în ce noi credem foarte mult la Ministerul Educației este viteza, noi nu avem timp de pierdut. Noi avem în continuare în jur de 50 la sută din elevii noștri care nu obțin un nivel de competență minim la lectură, la matematică, la știință, astea-s generații și generații de copii cărora o să le vină foarte dificil ulterior să se încadreze pe piața muncii, generații de copii care o să întâmpine dificultăți în a-și continua studiile la liceu sau la universitate. Sunt copiii noștri, pentru care trebuie să facem mai mult și trebuie să facem mai mult cât mai repede. De asta, viteza este de maximă importanță și asta încercăm să facem de fiecare dată la Ministerul Educației, să injectăm cât mai multă viteză în procesul nostru de reformă, cu toate riscurile aferente care există atunci când încercăm să urnim lucrurile din loc și să le accelerăm.

Astăzi o să începem cu o prezentare a priorităților ministerului și cu un raport de activitate pe principalele dimensiuni care au fost invocate în moțiunea de cenzură... moțiunea simplă, și o să pornim de la cei de activitatea cărora depinde cel mai mult calitatea sistemului educațional, și anume cadrele didactice.

Este convingerea noastră profundă la Ministerul Educației că oricât de mult nu am dota noi școlile și grădinițele noastre cu tehnologie, oricâți bani nu am investi în infrastructură, câte laboratoare nu am construi, într-un

final, calitatea actului educațional, experiența de zi cu zi a copilului la școală este cel mai mult influențată de către profesori. Prin urmare, aici trebuie să investim cel mai mult și aici trebuie să facem cele mai mari eforturi pentru a susține această breaslă mare, puternică, dar care are nevoie de toate măsurile pe care le implementăm la minister pentru a reuși să asigure un act educațional cât mai calitativ.

Noi construim activitatea la minister pe 5 dimensiuni de bază atunci când vine vorba de politica de resurse umane și o să trecem astăzi în revistă care este dinamica salarială pentru profesori, ce face ministerul pentru a debirocratiza sistemul.

Noi avem această convingere puternică că profesorii trebuie să aibă mai mult timp pentru copii decât pentru hârtii. O să trecem în revistă cum facem în așa fel încât prestigiul profesiei didactice să crească, cum punem profesorul în centrul societății noastre și construim susținere și suport pentru aceștia.

Eforturile de formare continuă și recalificare sunt esențiale, oamenii trebuie să aibă acces la cursuri gratuite de perfecționare, dezvoltare profesională, dezvoltare personală, pentru că trăim într-o lume în continuă schimbare, cu evoluții foarte rapide și atunci e bine să ținem pasul.

Și, nu în ultimul rând, lucrul la care ținem extrem de mult este atragerea tinerilor specialiști. Pentru nimeni nu este un secret că avem un sistem care îmbătrânește și, respectiv, avem nevoie de cât mai mulți tineri care să aleagă această profesie nobilă și să poată să vină, și să vrea să vină în școlile noastre, să pregătească viitorii cetățeni ai Republicii Moldova.

O să începem cu politica salarială și aici ministerul a făcut multe în ultimii 4 ani de zile. Cred că principala realizare a ministerului și a Guvernului este că, în această perioadă de timp marcată de război, marcată de presiuni inflaționiste, marcată de provocări interne și externe, încercări de stabilizare, presiuni pe buget, nouă ne-a reușit să asigurăm o creștere considerabilă a salariilor profesorilor, ne-a reușit să protejăm veniturile profesorilor în această perioadă de timp.

Aici aveți în grafic dinamica evoluției salariale dezagregate pe grade didactice. O să vedeți că salariile profesorilor cu grad didactic superior, în ultimii 4 ani de zile, s-a majorat cu aproximativ 6256 de lei, în jur de 60%, pentru cei cu grad didactic I – cu 64%, pentru cei cu grad didactic II – cu 60... 64 la sută și pentru cei fără grad didactic – cu 58 la sută. Sunt creșteri importante, sunt creșteri care au necesitat investirea unor resurse financiare majore din partea bugetului de stat în toată această perioadă și sunt creșteri care au reușit să depășească creșterile inflaționiste din aceeași perioadă, asigurând o creștere reală pentru salariile profesorilor. Este un element foarte important.

Dincolo de aceasta, în toată această perioadă, am mai avut plăți unice, pe care le-am oferit în anul 2023, de 5000 de lei, pentru absolut toate cadrele

didactice, universitare, din învățământul vocațional/tehnic, din școli, din grădinițe, pentru cercetători. A fost o infuzie de resurse oferite de Guvern prioritar pentru această breaslă.

Am reușit să majorăm valorile de referință pentru un spectru întreg de specialiști, care așteptau de mult timp aceste schimbări, care așteptau din 2018, când a fost aprobată Legea nr. 270, cu erorile comise la acea etapă și necorectate de alte guvernări. Aici ne referim la psihopedagogi, la psihopedagogii speciali, la pedagogi, logopezi, psihologi, cadre didactice de sprijin și conducători muzicali în educația timpurie.

Vă mulțumim și vouă. În Parlamentul Republicii Moldova, aceste modificări au fost de fiecare dată susținute. Am beneficiat de presiunea din partea dumneavoastră pentru ca aceste majorări să aibă loc. Sunt... erau multășteptate și bine primite de către sistem.

Ministerul a majorat sporurile specifice pentru profesori. Se plătește mult mai bine pentru dirigiențe, pentru controlul de caiete, pentru activitatea în laboratoare decât era cu 2 ani în urmă – iarăși, o măsură importantă și multășteptată de către ei.

Alături de dumneavoastră, am dublat, iar, pe alocuri, triplat gradele manageriale în 2025. Dacă un director de școală cu un grad managerial II primea 300 de lei în 2024, datorită efortului nostru comun, astăzi o să primească 1000 de lei pentru gradul lui managerial, cel cu grad didactic I – 1500 în loc de 600, iar cel cu grad didactic superior o să primească și 2000 de lei.

Tot cu susținerea voastră, am dublat indemnizația pe care o primesc profesorii pentru materialele didactice, de la 2000 la 4000 de lei.

O să spun foarte deschis, avem o carență și carența aceasta înseamnă învățământul superior. Mai avem aici de lucru. Dar avem și o noutate bună pentru anul 2025 și cu care o să venim în următoarea lună pe dimensiunea majorării titlurilor științifice pentru profesorii universitari, pentru cei care dețin titlurile de doctor sau doctor habilitat.

Aveți aici în imagine ceea ce ne propunem pentru titlul de doctor, să majorăm de la 400... de la 600 la 4000 de lei plata începând cu 1 septembrie 2025. Îi mai mult de 200 de euro în plus. Pentru doctor habilitat – de la 1100 la 4500 de lei. Odată cu aceste majorări, o să avem, într-un final, salarii în universități care o să depășească pe o normă 1000 de euro.

Clar că nu este suficient, întotdeauna este loc de mai bine, dar este un pas și un salt foarte important înainte, care o să se producă începând cu 1 septembrie 2025.

Mulțumim colegilor din Guvern pentru susținerea acestei inițiative, un lucru negociat și cu sindicatele, cărora, la fel, le mulțumim pentru toată implicarea de până acum.

A doua dimensiunile pe care avem evoluții majore în ultima perioadă este formarea continuă. Noi am pornit de la solicitarea sistemului care, întotdeauna, ne-a spus: „Vrem mai multă formare, vrem formare pentru care să ni se achite costurile din bugetul de stat și vrem formare de calitate.” Atunci, noi am răspuns acestei solicitări, am regândit modalitatea de organizare a cursurilor de formare continuă pentru profesori.

Ei nu mai trebuie să vină la Chișinău sau la Bălți sau să se deplaseze. Noi am considerat că trebuie să mergă universitățile, formatorii în școală, să lucreze cu întreg colectivul pentru ca să producă o schimbare de esență în acele comunități școlare.

Am creat Institutul Național pentru Educație și Leadership, care să susțină o rețea întreagă de mentori la nivel național. Avem peste 920 de oameni care sunt deja angajați și plătiți suplimentar pentru implicarea lor în acest proces de creștere și suport pentru profesorii noștri.

Aveți pe ecran cifrele care vorbesc de la sine. Iarăși, este o premieră când statul vine cu asemenea volum de investiții pe formarea continuă. Avem câteva inițiative lansate aici, le denumim generic „Investim în profesori”, „Investim în educatori”.

Acoperirea costurilor cu recalificare. O să vedeți că în 2023–2024, peste 10 mii de profesori au beneficiat de 75 de ore de formare gratuită în școală cu suportul și cu finanțarea ministerului și avem 1200 de oameni, dintre ei, care s-au recalificat gratuit din contul statului.

În 2025, continuăm și suntem și mai ambițioși, și avem cifre mai mari, obiective mai mari, pe care ni le setăm. Așa ne place nouă să gândim lucrurile, să mergem înainte de fiecare dată.

O să avem și 6 mii de profesori pe care o să-i certificăm când vine vorba de competențele lor digitale. Cred că nu este nimeni în această sală care nu recunoaște importanța deținerii competențelor digitale în secolul XXI. Vin tot mai multe noi echipamente în sistem, de la calculatoare până la senzori, laboratoare, roboți în școală și avem nevoie de profesori care să dețină aceste competențe. O să avem această infuzie suplimentară pentru ei, 6 mii de oameni formați alături de bunii noștri prieteni din Estonia în acest proces de creștere profesională.

Tot în acest an, o să atragem o mai mare atenție directorilor, managerilor, instituțiilor de învățământ. Pornim un proces de lucru cu ei și o să avem cam 25 la sută din managerii școlari care vor trece printr-un proces de instruire și dezvoltare continuă.

După cum spuneam, noi credem că profesorii trebuie să aibă timp pentru copii, mai puțin pentru hârtii. Birocrația încurcă inovația. Birocrația mănâncă din... consumă timp și nu produce calitate. De aceasta, am făcut tot ce ne-a stat în puteri pentru ca să oferim acest timp profesorului să lucreze cu elevii.

Aici, aveți un șir întreg de măsuri. Eu am să le parcurg. Ele au fost implementate din 2022 încoace. Noi am modificat modalitatea de stabilire a sporului de performanță, ca să nu trebuiască la fiecare 3 luni de zile profesorii să fie evaluați. Am considerat că, o dată la 6 luni, este suficient să-și primească calificativele și să meargă cu acele sporuri înainte, fără să fie supuși de fiecare dată acestei evaluări.

Pentru tot personalul auxiliar din școli, pentru că anterior exista această abordare unde până și îngrijitorii de încăperi noi îi puneam să raporteze pe performanța pe care o au, am considerat că este absurdă această prevedere, că nu o să le punem indicatori de performanță oamenilor care asigură întreținerea clădirilor. Le-am stabilit 10 la sută tuturor din oficiu, fără să trebuiască să mai îndeplinească hârtii.

Anterior, profesorii erau, aș zice eu, pe alocuri, umiliți, pentru că, primind acei 4 mii de lei pentru materialele didactice, trebuiau să strângă toate cecurile de la toate procurările pe care le făceau și să raporteze Inspecției Financiare, și să demonstreze că cartea pe care au cumpărat-o este cartea potrivită pentru disciplina lor și, în cazul în care Inspecția Financiară ar fi avut o altă opinie, să întoarcă banii înapoi. Iarăși, este o abordare lipsită de loialitate, o abordare lipsită de respect.

De aceasta, am exclus obligativitatea acestor... raportării pe acești bani. Îi cheltuie fiecare cum consideră necesar. Avem deplină încredere în corpul nostru profesoral că o să ia cele mai bune decizii pentru sine și pentru dezvoltarea proprie.

Aveam foarte multe plângeri și solicitări din partea școlilor care erau evaluate extern de către Agenția Națională pentru Asigurarea Calității. Erau mormane întregi de hârtii care li se solicitau, care, într-un final, nu sunt sigur că produceau vreun impact real asupra calității actului educațional. Toată lumea era foarte bună la completat rapoarte, foarte bună la raportat lucruri, dar realitatea nu se schimba de pe urma acestui exercițiu.

De aceasta, noi am luat o decizie radicală și, pur și simplu, am abrogat această evaluare externă. Ea nu mai există. Noi nu mai acredităm instituțiile noastre de învățământ sub acest aspect. Pe noi ne interesează performanța elevilor, ce rezultate sunt în școală, ne interesează cum se simt copiii în școală, nu ne interesează cât de bine se completează rapoartele și hârtiile, de aceasta am mers pe această opțiune.

Pentru cei care au gradul didactic superior, în acest an, am decis că le acordăm gradul didactic superior pe viață. Nu mai trebuie să vină la fiecare 5 ani să și-l reconfirme, odată obținut, rămâne cu ei, pentru că să-l obții este complicat, e nevoie de multă experiență și iarăși vorbim de încredere și loialitate față de sistem.

Un alt element de noutate care nu a existat până acum – ministerul și-a asumat să elaboreze proiecte didactice de lungă durată și proiecte didactice zilnice pentru profesori. Am considerat că este bine să le punem la

dispoziție materiale de suport pentru activitatea lor la clasă. Cei care vor să le modifice, n-au decât să o facă, să le îmbunătățească, dar pot porni de la materialul oferit de minister. Acestea sunt zeci de mii de ore de muncă economisite pentru acești profesori. Și e o măsură apreciată de sistem, pe care noi o vom continua în așa fel încât la fiecare disciplină, pentru fiecare oră predată în școală, profesorul să aibă un punct de pornire, să aibă proiectul didactic zilnic în față, oferit de minister, pe care întotdeauna poate să-l îmbunătățească, după cum spuneam, dar pe care îl are la el ca punct de pornire. Și recomandăm să-l îmbunătățească, să-l ajusteze la specificul clasei și la toate celelalte. Tot aici am mai simplificat procedura de evaluare prin descriptori pentru cei care predau în clasele primare.

În 2025 continuăm cu proiecte didactice zilnice, încă cinci mii urmează să elaborăm, suntem în plin proces și avem câteva solicitări restante asupra cărora lucrăm, în primul rând, să trecem dincolo de sistemul educațional. Acolo unde școala interacționează cu ANSP-ul sau școala interacționează cu BNS-ul și acolo unde noi dispunem de date în sistemul nostru informațional, să le transmitem automat către aceste autorități, fără să fie nevoie de intervenția directorului într-o formă sau alta. Și, respectiv, prin digitalizare să reducem și din povara administrativă de interacțiune cu alte sisteme ale statului.

Simplificarea raportării privind alimentația copiilor în grădinițe – o altă solicitare frecventă, la care noi urmează să revenim în acest an, și o să continuăm și cu proiecte didactice pentru cei care predau în grădinițe.

Eforturile de debirocratizare vor continua, noi întotdeauna încurajăm sistemul să ne spună ce mai putem face. Este o acțiune care nu necesită resurse financiare, deși proiectele didactice ne costă cumulativ mai mult de 10 milioane de lei. Dar toate celelalte nu necesită investiții financiare, necesită atitudine corectă față de sistem și o viziune deschisă care ascultă ceea ce spun profesorii.

La fel de important pentru noi este sporirea atractivității profesiei pedagogice în modul în care vorbim despre educație, modelele bune pe care le promovăm, celebrarea rezultatelor și succesele olimpicilor noștri, a profesorilor noștri și crearea unui narativ pozitiv, unei povești în descrieri pozitive a sistemului în societatea noastră, mai ales că avem cu ce să ne mândrim, avem rezultate și este bine să vorbim despre ele cât mai mult și să nu lăsăm anumite incidente izolate, să estompeze acele reușite pe care sistemul le are.

Cu suportul dumneavoastră, ne-a reușit să facem câteva modificări legislative importante, solicitate demult de către sindicate și care au stat pe masa multor guvernări și s-au prăfuit. Am modificat Codul contravențional, vă aduceți aminte, am introdus un articol privind ultragiurea cadrelor didactice. Acum avem amenzi usturătoare pentru adulții care umilesc,

jîgnesc, agresează fizic profesorul și este un rezultat important, intrat în vigoare din luna septembrie a acestui an.

Tot alături de dumneavoastră, am spus că școala trebuie să fie un mediu lipsit de violență pentru toți participanții în proces și am considerat că este important să includem în Codul educației expres sancțiuni aplicabile elevilor care comit acțiuni violente în raport cu alți elevi sau în raport cu cadrele didactice. În școală trebuie să existe inclusiv disciplină.

Și, bineînțeles, ziceam că foarte importantă este comunicarea noastră publică, cum transmitem și celebrăm rezultatele sistemului: Campania „Fii Pro”, o campanie de promovare a profesiei pedagogice, orientată spre întreaga societate, dar în special spre tinerii care ar urma să aleagă această profesie, și desfășurarea, anul trecut, în premieră a Săptămânii Educației – patru zile pline, în care toată societatea, sau așa ne-am propus noi, a discutat despre educație, ceea ce se întâmplă, în ce direcție mergem, care sunt inițiativele. O să reluăm lucrul acesta și în 2025.

Ultima dimensiune la care, ziceam, noi ținem foarte, foarte mult și care este una strategică, absolut strategică pentru resursele umane din sistem, este atragerea tinerilor specialiști și aici cifrele vorbesc de la sine. Aveți aici două grafice, avem, pe de o parte, admiterea la studii superioare de licență la „Științe ale Educației” și avem cea mai bună admitere la „Științe ale Educației” din ultimii trei ani de zile, avem o creștere de peste 8 la sută anul trecut. Asta în pofida faptului că noi am introdus în premieră o medie minimă de admitere la „Științe ale Educației”, trebuie să ai mai mult de 6,5 ca să devii profesor în Republica Moldova, de anul trecut, pentru că am spus foarte clar: cei mai buni trebuie să meargă la pedagogie, pe ei vrem să-i vedem în sălile noastre de clasă și trebuie să... poate, eventual, chiar și să avansăm acest prag. Dar în pofida acestui lucru, noi am avut o creștere a numărului de absolvenți care au mers la „Științe ale Educației” anul trecut și acuși o să vă zicem de ce asta a fost posibil.

Tot anul trecut am avut cel mai mare număr din istorie din 2018, de când se monitorizează acest aspect, al tinerilor angajați în sistemul educațional după absolvire, foarte important, pentru că nu doar îi pregătim la „Științe ale Educației”, dar vrem să-i și vedem în școală după absolvire. Anul trecut am avut o creștere de 15 la sută și maximum istoric la acest capitol.

Asta a fost posibil, pentru că Guvernul, dumneavoastră ați prioritarizat această activitate și am făcut următoarele măsuri.

Am dublat bursele la pedagogie și ajung astăzi la 3460 de lei, cele mai mari burse oferite pentru oricare specialitate din Republica Moldova astăzi – un semn de respect, un semn de apreciere pentru profesie și un semn de conștientizare a urgenței și importanței atragerii mai multor tineri.

Am majorat indemnizația de încadrare pentru tineri de la 120 la 200 de mii de lei și asta inclusiv a contribuit la acel maximum istoric, despre care ziceam anterior.

Am dat voie absolvenților de colegii pedagogice, care merg să lucreze în școală, să meargă la fără frecvență la buget la „Științe ale Educației”, ceea ce nu era posibil anterior.

Am lansat Campania „Fii Pro”, despre care ziceam. Am avut în cadrul campaniei trei mii de copii de clasa a XII-a la Arena Chișinău, în luna mai a anului trecut, cu prezența primelor persoane în stat acolo, pentru ca să afle mai multe despre ce înseamnă să fii profesor și cum o carieră în acest domeniu ce ofertă poate oferi, ce ofertă poate realiza.

Și, bineînțeles, investiții. Investiții foarte serioase în șase colegii pedagogice, vedeți aici în imagine, și la Chișinău, și la Soroca, și la Cahul, și la Orhei, și la Comrat, și la Bălți – 2,7 milioane de euro pentru renovarea acestor colegii. Vă invit să mergeți să le vedeți. Poate unii dintre dumneavoastră au avut și ocazia deja să vadă aceste spații atractive nou-renovate. 10,4 milioane de euro investite în universități cu facultăți pedagogice și aici mă refer la: Universitatea din Bălți, Universitatea „Ion Creangă”, Universitatea de Stat. Altă atmosferă, alte condiții de studiu, moderne, europene, atractive.

Și, astăzi, apropo, suntem în plin proces de renovare a două cămine destinate viitorilor pedagogi, renovate de la zero de 3 milioane de euro, contractele... unul e semnat, unul e pe ultima sută de metri, pentru începerea lucrărilor la USM, aici în centru, și la Universitatea „Ion Creangă”. Sperăm mult că, la finalul anului 2026, deja să avem primii studenți care vor locui în cămine pe potriva la ceea ce merită.

Trecem la următoarea dimensiune, pentru că dincolo de investițiile în profesori, noi ținem foarte mult la dotare, la infrastructură. Și aici avem șase dimensiuni pe care vreau să le accentuez în prezentarea de astăzi. Prin „Satul European 1” și „Satul European 2”, acesta e un instrument important pentru modernizarea în sistemul nostru de învățământ. Avem lansat Proiectul rețelei școlilor-model, am pornit cu 35 de școli, ajungem deja la 90 de instituții de învățământ, spre care orientăm investiții de 2–2,5 milioane de euro pentru fiecare. Acuși o să vă spunem la ce etapă suntem pe acest proiect și cum ne mișcăm. Suntem, pe de o parte, deja în etapa de proiectare, pe de altă parte, încă căutăm și mobilizăm resurse în permanență, dar este un efort mare și important, care o să creeze, într-adevăr, acele oportunități regionale pentru părinți și pentru copii, care vor să beneficieze pe tot teritoriul Republicii Moldova, indiferent de mediul în care s-au născut, de educație de calitate.

Mobilier, tehnică digitală și dotări – o altă zonă de intervenție. Blocurile sanitare le-am evidențiat aici, pentru că este o rușine și a fost întotdeauna o rușine a sistemului nostru educațional, progres foarte

semnificativ pe această dimensiune la care revenim. Cred că în secolul XXI toți suntem de acord că niște lucruri minime trebuie să fie asigurate în fiecare școală și avem aici progrese importante.

Autobuse, investiții și cu suportul României, și deja în premieră din bugetul de stat, procurare de autobuse pentru a crește mobilitatea de... capacitatea de transportare a sistemului nostru, iarăși cu același obiectiv major, ca indiferent de unde se naște un copil pe teritoriul Republicii Moldova, să poată să acceseze educație de calitate.

Alimentarea gratuită. Mulțumim pentru suportul dumneavoastră la votarea bugetului. Din septembrie 2025, pornim acest proces și o să vă oferim imediat mai multe detalii. Peste 600 de milioane de lei, anul viitor, o să investească statul în alimentarea gratuită a elevilor din clasele V–IX. E o sumă foarte mare și de rezonanță. Nu toate țările europene oferă asemenea măsuri pentru sistemul educațional.

Pe „Satul European 1” avem 120 de școli deja renovate, deja care au beneficiat de proiecte, sunt în jur de 400 de milioane de lei valorificate. Până în 2024, peste 10 mii de calculatoare transmise în sistem. Anul trecut am procurat dispozitive asistive pentru copiii cu dizabilități severe – foarte important este pentru noi și dimensiunea asta a incluziunii și a asigurării școlilor cu cele necesare.

Mai este foarte mult de făcut, dar avem o dinamică bună – 150 de centre de resurse dotate și amenajate în grădinițe anul trecut.

Blocuri sanitare. La această etapă, s-au valorificat din bugetul de stat 46 de milioane de lei, deci, reparații încheiate în 76 de instituții, iar pentru școlile-model, în special în 2023–2024, datorită suportului doamnei Președintă, datorită efortului colegilor de la minister, deschiderii partenerilor, am găsit 45 de milioane de euro ca să renovăm această rețea de școli.

Anul trecut am avut 73 de autobuse pe care le-am procurat și care au ajuns pe teritoriul Republicii Moldova și deja transportă copiii noștri pe tot teritoriul țării.

Ce ne așteaptă în 2025? „Satul European 2” dus la finalitate, sunt 113 școli și grădinițe, sunt încă 346 de milioane de lei, care urmează să fie valorificați.

Dotări. 300 de școli care o să primească mobilier, o să primească calculatoare prin diverse instrumente de finanțare de care dispunem. Până la finalul lunii decembrie, toate vor ajunge în aceste instituții de învățământ, sperăm cât mai repede.

200 de grădinițe dotate cu mobilier din întreaga țară, inclusiv din Chișinău.

Și un proiect la care noi ținem, un proiect, așa, de suflet, implementăm un Program numit „100 de povești”. Noi vrem ca, la absolvirea grădiniței, fiecare copil să fi citit sau să fi fost expus la cel puțin 100 de povești.

În luna aprilie, vă invităm să urmăriți această activitate, o să avem peste 20 de mii de cărți pentru copii, care vor ajunge în țară și vor ajunge în fiecare grădiniță, amenajăm colțuri de lectură. O să invităm în cadrul acestei campanii „100 de povești” persoane notorii să citească alături de copii, inclusiv deputații sunt mai mult decât bineveniți, pentru că trebuie să transmitem și să încurajăm lectura de mici și nu doar de persoane din grădiniță, dar și de persoane din afară, să avem o societate care citește în ansamblu.

Blocuri sanitare, anul ăsta, o să avem 76 de instituții suplimentar și 84 de milioane de lei, și 105 proiecte tehnice gata deja pregătite pentru investițiile din 2026.

Pentru școlile-model, 30 de instituții, renovăm tot mobilierul de la I-IV, 20 de milioane de lei pentru mobilier în 30 de școli, asta-s peste 600 de clase care o să fie dotate cu mobilier de la zero de ultimă oră.

Suntem în plin proces deja de reparație și 35 de milioane de lei o să fie cheltuite pentru laboratoare, săli de curs, biblioteci până la finalul acestui an.

Și mai avem 50 de autobuse care vor ajunge în sistemul nostru în 2025.

Mergem mai departe. Un pic de detalii privind rețeaua școlilor-model. Ce urmează să se întâmple mai departe, asta este un proiect de țară, e un proiect de lungă durată.

Nu se întâmplă peste noapte reparațiile, reparațiile capitale în școli, dar este important că am pornit pe acest drum. Până acuma, avem 45 de milioane de euro garantate, deja în implementare și vedeți aici, la finalul anului 2025, o să avem 16 proiecte tehnice, asta înseamnă 16 școli cu proiect tehnic gata care sunt pregătite să înceapă lucrările în 2026.

Avem 9 contracte și o să avem 9 contracte pe lucrări deja semnate în 2025 unde o să înceapă deja nemijlocit lucrările în 2026, pe primele 16 sperăm până la finalul lui 2026 să începem lucrările. Cred că ne reușește.

Totodată, suntem pe ultima sută de metri cu încă 85 de milioane de euro. Avem un parteneriat cu Banca Europeană, Banca Consiliului Europei pentru 35 de milioane, 5 milioane grant, pe care o să-l aprobăm în aprilie și care o să vină spre ratificare în Parlamentul Republicii Moldova și suntem în discuții foarte avansate cu Banca Europeană pentru Investiții pentru a suplimenta acest buget.

Și dincolo de asta, după cum știți, Uniunea Europeană acordă Republicii Moldova 1,9 miliarde de euro pentru modernizarea infrastructurii în școli, grădinițe, în sistemul... și în sistemul educațional, iar din acele

resurse urmează să mai suplimentăm bugetul total ca până în 2028–2029 să avem toate 90 de instituții cu renovarea gata.

Instituțiile se găsesc pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Vă invit să mergeți să vedeți în fiecare raion în școala care a fost selectată și fiecare director știe ce urmează mai departe.

Blocurile sanitare. Ce se întâmplă la acest capitol? Menționăm, 39 de școli deja au beneficiat de reparații prin bugetul de stat. În 2025 mai reparăm 20 de școli în acest sens.

Cu suportul UNICEF, o să avem finalizate încă 40 de școli și Banca Mondială o să termine 10 școli. Deci, o să avem în total 70 de școli în 2025 și 39 în 2023–2024, 100 de școli la finalul anului 2025, cu condiții decente pentru copii când vine vorba de cele mai elementare necesități, cele mai mari investiții pentru rezolvarea celei mai rușinoase probleme a sistemului nostru făcute vreo dată.

Mulțumim.

Mergem mai departe.

Alimentația. Un pic de detalii pentru toată lumea. Știți bine că, până acum, statul Republica Moldova își asumase alimentația gratuită pentru copiii din clasele I-IV, erau 135 de mii de copii care erau alimentați. Începând cu 1 septembrie 2025, și cei din clasele a V-IX vor beneficia de un mic dejun gratuit și o să avem 295 de mii de copii alimentați de către stat.

Pentru 2025, costul va fi de 200 de milioane investiția, că așa ar trebui s-o prezentăm, în 2026 investiția va fi de 600 de milioane. Sperăm că asta o să stimuleze mai multe familii să asigure prezența copiilor la școală, copiii să se poată să se concentreze asupra lecțiilor și să aibă minimum necesar ca să poată să facă efortul cognitiv necesar pentru a reuși în parcursul lor educațional.

Vreau să menționez suportul doamnei Președintă în acest sens, pentru că am mai văzut și inițiativa unor deputați legată de alimentația gratuită, dar este foarte diferit de a scrie inițiative fără niciun fel de acoperire financiară și este cu totul altceva Guvernul să-și asume și să reușească să găsească, să facă acest lucru.

Tot aici extrem de important, pentru că noi credem că nu poate exista educație de calitate fără integritate, măsurile cu care mergem înainte în zona integrității și excelenței academice.

Ne așteaptă un examen de clasa a IX-a în acest an, făcut corect, făcut ca „la carte”, un examen unde vom avea observatori din partea ministerului...

Domnul Igor Grosu:

Domnule ministru...

Domnul Dan Perciun:

... în sălile de examen.

Domnul Igor Grosu:

Domnule ministru,

Cer iertare.

Stimați colegi, în special autorii moțiunii,

Domnul ministru nu vă încurcă? (*Rumoare în sală.*)

Da?

Domnul Dan Perciun:

... în sălile de examen.

Domnul Igor Grosu:

Nu vă încurcă cu nimic?

Spuneți, dacă...

Domnule Reidman,

Domnul ministru nu vă încurcă cu nimic? (*Voce nedeslușită din sală.*)

La subiect discutați, da?

Domnule Furculiță,

Не мешает господин министр?

Нет, совершенно.

Da, am înțeles.

Continuați, vă rog.

Domnul Dan Perciun:

Mi-a fost dor de doamna Caraman. (*Rumoare în sală.*)

Bun.

Revenind la integritate, tocmai se leagă bine subiectul.

Așa, ziceam că o să avem anul ăsta un examen diferit la clasa a IX-a, un examen organizat corect.

Ne dorim să avem o evaluare obiectivă în sistemul nostru educațional și valoarea și integritatea să nu fie doar o valoare declarativă, dar să fie un lucru care pe bune se întâmplă în toate școlile.

A fost un progres extraordinar examenul de BAC, mergem în aceeași direcție cu examenul clasei a IX-a, deși organizat diferit, fără a transporta elevii, fiecare în școala lui, dar cu observatori din extern și cu centre, și cu verificarea centralizată a lucrărilor.

Trebuie să fim conștienți că acest examen o să scoată la iveală realitatea din sistem. Trebuie să fim pregătiți pentru lucrul acesta. Dar cred că primul pas spre schimbare este să ne uităm în oglindă și să ne uităm într-o oglindă care nu distorsionează imaginea, dar care ne-o arată obiectiv. Aceasta este foarte, foarte important ca să putem să mergem ulterior înainte.

Iarăși, Ministerul Educației, în tot ceea ce face, încearcă să fie cât mai empatic și să vină întotdeauna în sprijinul și în mitigarea anumitor consecințe. De aceasta, nu întâmplător am alocat din bugetul de stat 10 milioane de lei pentru Programul „Remedial la matematică”. O să avem 6 mii de copii în lunile aprilie–mai, care o să beneficieze gratuit de 40 de ore de pregătire de examen. Pentru aceasta, contractăm 500 de profesori la nivelul întregii țări.

Noi avem rezultatele la pretestare deja, știm care sunt copiii care riscă să nu reușească să facă față acestei provocări și pentru ei o să oferim gratuit 40 de ore de matematică în acest an. *(Aplauze.)*

În aceeași cheie, vreau să menționez foarte clar aici, oferim 3 șanse acestor copii, nu 2 cum a fost până acum, o să fie examenul de bază, sesiunea din iulie, după care o să mai avem o sesiune în august, am avut-o și anul trecut deja, pentru ca să dăm 3 încercări. Obiectivul nostru este ca fiecare copil să treacă și să reușească să susțină examenul, dar corect. Pentru aceasta, mai multe încercări, ore gratuite, mobilizare totală și din partea direcțiilor de învățământ.

O inițiativă frumoasă... o mobilizare și la nivelul fiecărei școli prin inițiativa „Matematica de la egal la egal”. Avem în jur de 450 de elevi de clasa a XI-a deja instruiți care și-au manifestat deschiderea și interesul voluntar să lucreze cu colegii lor de clasa a IX-a și, de la egal la egal, să-i ajute să înțeleagă mai bine materia.

Mulțumim acestor copii, mulțumim... care, voluntar, din timpul lor, din dorința de a-și ajuta colegii, participă în acest efort.

Vă rog și la nivel local să-i celebrăm și să-i susținem în tot ceea ce fac. *(Rumoare în sală.)*

Doar aici două elemente suplimentare. Ministerul Educației are constituit un Consiliul Național de Etică și Integritate, vă rugăm să ne semnalați oricare abateri care sunt inclusiv legate de plățile informale. Acest consiliu are inclusiv capacitatea de a retrage grade didactice, grade manageriale, este un instrument de care dispune ministerul pentru a interveni, deși responsabilitatea finală pe subiectele legate de plăți informale revine, în primul rând, fondatorilor instituțiilor de învățământ, direcțiilor de învățământ care, în special, în unele raioane mai mari și municipii ale țării noastre, câteodată, închid ochii la acest fenomen, dar și, bineînțeles, Centrului Național Anticorupție.

Noi am zis de mai demult că vrem să avem un sistem prin care cei care vor totuși să contribuie la viața școlii să poată să o facă anonim, să poată să o facă voluntar, să poată să o facă pe contul școlii, pentru ca acei bani să fie utilizați prin achiziții publice. Dacă o să deschideți astăzi în „mpay.gov.md”, o să regăsiți acolo aproximativ 100 de școli care s-au conectat la acest sistem cu suportul nostru și care au posibilitatea de a recepționa donații pe conturi trezoreriale de la comunitatea lor și, ulterior, să raporteze în comunitate cu privire la acești bani.

Un alt element critic care se întâmplă la Ministerul Educației este dezvoltarea curriculară, revizuirea curriculumului și anumite schimbări în planul-cadru. Aici abordarea noastră este simplă – ne grăbim încet. Ne-am luat 2 ani și jumătate pentru a elabora curriculumul. Așa fac țările responsabile: discută, dezbat, consultă și fac schimbări profunde. În 2027, vom avea un curriculum nou la pachet cu manuale.

Această guvernare n-o să procedeze precum guvernările precedente, care au modificat curriculumul în 6 luni de zile și, după aceasta, timp de 4 ani de zile, au editat manualele. Noi o să mergem la pachet – schimbare în curriculum, manual pe banca fiecărui elev revizuit. Avem în jur de 17 grupuri de lucru, 200 de oameni care lucrează. Am reușit să convingem partenerii internaționali să finanțeze acest efort și, cu investiții minime din bugetul de stat, o să-l ducem până la capăt în 2027.

Două aspecte importante unde, iarăși, dumneavoastră ne-ați susținut. În primul rând, noi ne dorim foarte mult să avem mai mulți copii care să aleagă profesii STEM după absolvire, care să meargă la inginerie, la matematică, la fizică. Dar pentru ca aceasta să se întâmple, ei trebuie să poată să învețe inclusiv mai multă matematică.

În condițiile când în Republica Moldova, jumătate din toate liceele au o singură clasă, aceasta ar însemna că în jumătate din toate liceele un copil pasionat de știință n-ar fi avut de ales și ar fi fost la profilul umanist, respectiv, probabilitatea ca să meargă după aceasta la Universitatea Tehnică și să facă față unui program complex acolo era mică.

Atunci, noi am propus în acest an acest profil general care, în esență, este o combinație, este o variantă de mijloc, mai multe ore de matematică, mai multe ore de fizică, chimie, biologie, nu atât de multe ca la real, dar cu mai multe ore decât la profilul umanist, în așa fel încât să aibă baza teoretică necesară ca să poată ulterior face față inclusiv unei specialități tehnice.

Face parte din viziunea noastră mai amplă de susținere a științei și tehnologiei, or, evident, aceasta este fundamentul pentru creșterea noastră economică în următoarea perioadă de timp.

Un alt element nou la alegere pentru câteva școli care vor vrea, avem un plan-cadru flexibil, elevii de mult timp ne spun că vor la liceu să poată să aleagă disciplinele. Le punem la dispoziție... facem acest lucru posibil, am avut experiență frumoasă în trecut, acum mergem mai departe. În esență,

pentru acele școli care vor dori și au număr suficient de mare de copii, pentru ca să faci aceasta, ai nevoie de un număr suficient de mare de copii, jumătate din toate orele de la liceu vor fi la alegerea elevilor. Vor avea posibilitatea să-și construiască propriul parcurs educațional, în așa fel încât să studieze ceea ce îi pasionează cu adevărat, știind deja în ce direcție merg ulterior și la universitate.

Deci, aici suntem pe zona învățământului general, principalele activități. Am putea să zicem multe altele, dar am vrut să evidențiem esențialul.

Ce se întâmplă în învățământul superior din Republica Moldova? În învățământul superior din Republica Moldova se întâmplă lucruri frumoase. Iarăși, un indicator la care noi ținem extrem de mult și cu care noi ne autoevaluăm și pe care noi o să-l țintim anul acesta, vrem să ajungem la 16 mii, vedeți acum avem 14 mii 801 tineri admiși la licență, dar aici, atenție, este cel mai mare număr din 2017, că de atunci pornește statistica BNS, din ce am văzut, al tinerilor care au ales să meargă la universitate în Republica Moldova – anul trecut, mai mult ca în 2017, mai mult ca în 2018, mai mult ca în 2020, 2021, 2022, 2023. Cel mai mare număr de tineri care au ales să rămână în țară anul trecut din ultimii 8 ani.

Pentru noi vreau... pentru noi aceasta este extrem de important, extrem de important, să reușim să creăm aceste condiții care nu să-i constrângă, dar să-i convingă să rămână în Republica Moldova la studii. Lucrul acesta a fost posibil, pentru că, în ultimii ani, Guvernul, până la finalul anului 2025, o să aibă 570 de milioane de lei investiți în universități. Niciodată n-au fost asemenea investiții masive în sistemul universitar. *(Aplauze.)*

Din banii aceștia, 93 de milioane merg pe cămine. Noi am întrebat studenții anul trecut ce-i doare cel mai tare, unde vor să meargă investițiile, în primul rând, și ei ne-au spus – cămine. 93 de milioane deja valorificate. Mai este de lucru, nu toate căminele arată așa cum noi ne-am dori, dar aceasta este pe agenda noastră și mergem în direcția corectă.

Din acești bani, renovăm integral, după cum spuneam deja, în proces, 2 cămine la Universitatea „Ion Creangă”, unul la Universitatea de Stat. Tot din acești bani avem 52 de laboratoare, 47 de săli de curs, 22 de ghiduri elaborate, multe, multe, multe lucruri făcute în universitățile noastre, lucruri pentru care noi ne mândrim și suntem pregătiți să le promovăm. Nu întâmplător o să vă arătăm și Campania „Învață Moldova”, pe care am lansat-o în acest an și la care vă invităm să subscrieți.

Ce urmează mai departe pe zona de investiții? Avem 48 de milioane de euro deja securizate. Securizate aceasta înseamnă investiții aprobate. O să avem, cu suportul la 2 agenții de dezvoltare, AFD – aceasta-i agenție germană de dezvoltare... AFD – ea-i agenție franceză de dezvoltare, KfW – agenție germană de dezvoltare, 8 cămine pe care le reparăm până în 2028:

3 – la UTM, 3 – la USM, 2 – la Universitatea „Ion Creangă”, le reparăm integral. Banca Consiliului European – 2 cămine, 34 de milioane de euro, Banca Mondială – încă 7 cămine, 14 milioane de euro. Iarăși, investiții la nivel istoric.

Dincolo de aceasta, banii pe care o să-i accesăm merg pe digitalizare, internaționalizare, cercetare. Nu ne oprim aici, pentru că ministerul și Guvernul întotdeauna sunt în căutare de noi și noi resurse.

De exemplu, săptămâna aceasta, cu suportul partenerilor noștri români, am decis să alocăm 1,2 milioane de euro pentru renovarea blocului nr. 1 de la USM. Și lucruri din acestea se întâmplă cu regularitate, suntem în permanentă căutare de fonduri. *(Aplauze.)*

Vă îndemnăm să vă alăturați campaniei noastre din acest an „Învăță în Moldova”, obiectivul este foarte clar. Anul trecut, chiar cu cea mai bună admitere istorică, am avut doar jumătate din toți elevii de clasa a XII care au ales să rămână în țară, anul acesta ne propunem 6 din 10 să rămână la universitățile din țară.

Și nu întâmplător am pornit acest efort de promovare a universităților noastre, sperăm și voi să vă conectați la această inițiativă, pentru că e nevoie de un efort consolidat. Am avut deja mai mult de trei mii de elevi de a XII-a, care au venit începând cu 3–8 martie în Chișinău, au făcut turul tuturor universităților, am mers la Bălți, am mers la Cahul, le-am arătat laboratoare, le-am arătat investițiile, am discutat cu ei, le-am explicat programele duble pe care le oferim, le-am spus că avem cinci universități acreditate internațional, că avem programe noi la care îi așteptăm, la profesii de viitor: „Game Design”, „Animație”, „Știința Datelor”, și o să continuăm aceste eforturi.

Pe lângă faptul că aducem toți acești copii în universități, peste șapte mii de copii, mulți dintre care n-au fost niciodată în Chișinău, mulți dintre care n-au fost niciodată într-o universitate de-a noastră, vin, le văd, timp de o zi le vizitează, interacționează, pun întrebări, mergem noi la ei. Am stabilit că universitățile merg în mod obligatoriu în 150 de școli cu prezentări. Și noi monitorizăm la zi executarea acestei sarcini de către universități. Pe lângă aceasta, organizăm zece târguri în raioane, puteți să vedeți aici. Pe data de 15 martie, în acest weekend, la Edineț și Hîncești merg toate universitățile, vin toți copiii din câteva raioane adiacente, avem și un program cultural pentru ei, facem și o orientare în carieră, vin absolvenții de succes care au învățat în Moldova să le vorbească, facem ateliere pe diferite domenii: pedagogie, medicină, ca să-i stimulăm, să-i încurajăm, să-i informăm, într-un final, cu privire la ce are de oferit Republica Moldova astăzi pentru ei. Vedeți graficul, dacă sunt colegi care vor să se alătore, îi așteptăm cu mare, mare drag.

Iar pe 25 mai, în cadrul Săptămânii Educației, vom avea trei mii de absolvenți ai clasei a XII-a la Chișinău, la Arena Chișinău, în același efort, în

aceeași discuție de familiarizare și informare cu privire la învățământul nostru superior.

Mulțumim.

Asta e foarte pe scurt ceea ce face Ministerul Educației astăzi cel puțin în învățământul superior și în învățământul general. Am fi putut să vorbim mai mult și despre cercetare, și despre sport, și despre învățământul vocațional tehnic, și despre politica legată de minorități, și orice altceva, dar am considerat că este important să evidențiem aceste dimensiuni de bază, ca să vă arătăm ce s-a întâmplat în ultimii ani, în ce direcție mergem și să avem acea predictibilitate, acele investiții, acea viteză de care are nevoie sistemul nostru educațional, pentru ca noi cu toții să ne revedem în 2028, în 2029 la următoarea evaluare PISA și să avem cel puțin 7 din 10, dacă astăzi avem 5 din 10 elevi care obțin competențe minime la matematică, lectură și știință la 15 ani și să depășim țări precum Grecia, bunăoară, la acest capitol, poate chiar România, dacă o să avem viteza necesară. Cred că e un obiectiv ambițios, dar nouă, la Ministerul Educației, ne plac obiectivele ambițioase.

Mai erau câteva elemente în moțiunea de cenzură la care vreau să mă refer separat. Este în societate o discuție amplă despre manualul de istorie și aici am câteva comentarii pe care vreau să le fac.

În primul rând, poziția clară a Ministerului Educației este că nu este absolut niciun fel de justificare pentru crimele regimului Antonescu. N-avem niciun fel de ezitare, n-avem niciun fel de dubiu și vă afirmăm de fiecare dată cu maximă claritate că nu există niciun fel de justificare pentru crimele regimului Antonescu și cred că asta încheie discuția despre care este poziția sau viziunea ministerului la acest subiect.

În același timp, legat de manualul de istorie, sunt câteva precizări. Manualul a trecut prin același proces de elaborare a manualelor pe care îl avem standard, am avut un grup de autori din rândul celor mai buni istorici ai țării noastre, i-am avut pe: Adrian Dolghi, doctor în istorie, cercetător științific, coordonator la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală; Alina Felea, doctor habilitat în istorie, conferențiar cercetător la Institutul de Istorie; Nicolae Enciu, doctor habilitat în istorie, profesor universitar la Institutul de Istorie; Ala Revenco-Bîrlădeanu, profesor de istorie, grad didactic superior, Instituția Publică Liceul Teoretic „Ion Creangă”, care au elaborat acest manual, după care manualul a fost evaluat, iarăși, de către un grup de evaluatori cu titluri științifice, recunoscuți în comunitatea academică din Republica Moldova și a fost ulterior aprobat de către Consiliul Național pentru Aprobarea Manualelor. Acesta este parcursul standard pe care îl parcurge un manual în procesul de a ajunge în instituțiile de învățământ.

Mai mult decât atât, noi am plasat manualul în consultări publice înainte de a aproba varianta finală a acestuia. La acea etapă n-am recepționat anumite obiecții. Și manualul enunță aceeași poziție, pe care am formulat-o

și eu ceva mai devreme, legată de condamnarea crimelor regimului Antonescu.

În același timp, pentru că sunt multe discuții în societate, noi am considerat că este oportun să mai cerem opinia câtorva autorități pe marginea problemelor invocate legate de prezentarea Holocaustului sau legate de reflectarea perioadei ocupației sovietice pe teritoriul Basarabiei și, la moment, așteptăm avizele de la Centrul Mondial de Comemorare a Holocaustului „Yad Vashem”. A ajuns scrisoarea la ei, sperăm într-o lună să ne formuleze un răspuns.

Academia de Științe a Moldovei deja ne-a oferit un răspuns cu privire la manual, un răspuns în linii generale pozitiv, cu anumite elemente de îmbunătățire. Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea „Istorie”, Institutul de Istorie din cadrul USM, Universitatea Pedagogică de Stat la Facultatea „Istorie și Geografie”, Universitatea de Stat „Alecu Russo”, Asociația Istoricilor din Republica Moldova „Alexandru Moșanu”. Astăzi avem două avize de la Academia de Științe și Universitatea de Stat „Ion Creangă”.

Așteptăm avizele de la toate instituțiile, după care, bineînțeles că le vom publica, le vom supune discuțiilor publice și avem toată deschiderea dacă sunt lucruri grave în manual să ajustăm, noi deja am explorat opțiunea cum lucrul acesta poate fi făcut. Și avem toată deschiderea pentru o discuție suplimentară la acest subiect. Pentru noi o să conteze foarte mult avizul din partea „Yad Vashem” și care o să fie opinia lor referitor la ceea ce se regăsește în manual și bineînțeles că și a celorlalte autorități naționale.

Dar pot să vă asigur că avem absolut toată deschiderea în format larg să discutăm aceste avize, dacă sunt lucruri de îmbunătățit – să le îmbunătățim. Modalitatea de a face acest lucru poate fi diversă, inclusiv editarea unui supliment la manual, care să descrie mai bine, să ofere mai multă informație despre Holocaustul pe teritoriul Basarabiei, responsabilitatea regimului Antonescu, cu mai multe detalii la acest subiect, avem toată deschiderea, și să prezentăm și o perspectivă istoriografică mai diversă referitor la perioada ocupației sovietice în Basarabia.

Dar îndemnul meu este să lăsăm aceste discuții, în primul rând, pe seama istoricilor, a oamenilor care și-au dedicat viața acestui subiect, să nu transformăm această discuție într-o dezbateră politică. Este evident că într-o societate divizată, precum Republica Moldova, întotdeauna o să existe opinii divergente, în special privind trecutul nostru sovietic, și să lăsăm istoricii să-și facă treaba. Iar noi, în calitate de politicieni, să ne concentrăm mai puțin pe dezbinarea oamenilor pe criterii etnice sau pe interpretarea anumitor evenimente istorice și să încercăm să creăm consens național în jurul viitorului Republicii Moldova.

Eu cred că noi putem recunoaște, pe de o parte, emoțiile pe care noi cu toții le trăim cu privire la deportări, cu privire la foamete, emoții transmise

nouă de către bunicii noștri, de către părinții noștri care au trăit prin aceste evenimente. Putem recunoaște, pe de altă parte, emoțiile unei părți a societății, care a suferit după căderea Imperiului și sunt niște dificultăți, suferințe prin care au trecut, să avem suficientă empatie ca să recunoaștem această perspectivă diferită asupra istoriei noastre comune, să avem suficientă toleranță pentru ca să ne auzim, fără ca neapărat să cădem de acord în interpretările noastre. Dar cel mai important, această empatie să ne permită să construim un viitor comun împreună în Uniunea Europeană.

Poate asta n-o să fie posibil în proporții de 100%, dar eu cred că noi, privind în viitor, pornind de la dorința noastră comună de a asigura un viitor mai bun pentru copiii noștri, de a asigura bunăstarea pentru fiecare cetățean al Republicii Moldova, o să reușim să construim acest consens în jurul viitorului Republicii Moldova în următorii ani.

Tot în moțiunea de cenzură au fost invocate un șir întreg de elemente legate de raportul Curții de Conturi, care au fost extrem de mult speculate în presă.

Eu am să citesc doar opinia Curții de Conturi, care și pentru noi surprinzător a decis să se pronunțe pe marginea la toată informația care a ieșit în presă și eu am să citez așa: „Curtea subliniază că, pentru prima dată, Curtea de Conturi a emis o opinie cu rezerve asupra rapoartelor financiare ale MEC, ceea ce reprezintă o îmbunătățire față de anii 2017–2022, când au fost exprimate opinii contrare în perioada 2017–2021, opiniile de audit au fost trimise cu rezervă. Această evoluție reflectă eforturile Ministerului Educației și Cercetării de a remedia deficiențele constatate anterior, în special în ceea ce ține de evidența contabilă”.

Deci, mai rar se întâmplă ca Curtea de Conturi să-și asume public o opinie favorabilă unei autorități publice centrale, lucru pentru care le mulțumim, care ne-a surprins și care eu cred că încheie dezbateră, dar dacă doriți să... (*aplauze*) putem parcurge... putem parcurge pas cu pas fiecare lucru invocat și clarifica toate aspectele care vă interesează în detaliu. Am aici toată informația.

Vă mulțumesc mult.

Mizăm în continuare pe o discuție deschisă și pe construirea aceluiași consens în jurul celui mai important sistem din țara noastră, care este fundamental și pentru integrarea europeană a țării, și pentru dezvoltarea economică, și pentru toate celelalte aspecte.

Vă mulțumesc și mizăm pe susținerea dumneavoastră în continuare. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim, domnule ministru, pentru acest raport exhaustiv, cu detalii.

Ar fi bine să fie... să-l avem difuzat pentru toți deputații și nu doar, să fie plasat pe pagina de internet a instituției dumneavoastră, ca să cunoaștem cât mai bine despre aceste realizări.

Colegi,

Trecem la sesiunea de întrebări.

O să rog să luăm câte 2 întrebări pe sectoare și o să repetăm de fiecare dată.

Vă rog. (*Voce nedeslușită din sală.*)

3 la dumneavoastră să fie, da?

Bun.

Vă rog, domnule Rusol.

Domnul Nicolai Rusol:

Министерство и вы персонально опозорились на весь мир издав скандальный учебник 12 класса, учебник в котором учат оправдывать Холокост, любить военного преступника Антонеску, исказить и очернять историю народов Молдовы. (*Rumoare în sală.*)

Учебник наполнен ложью и пропагандой. Вы даже фотографию с депортацией евреев в концлагерь выдали за сталинские репрессии.

Говорю вы, потому что вы лично своим приказом № 827 подписали данный учебник подчитав его качественным.

По европейским нормам, после такого позора, вы должны подать в отставку.

Domnul Dan Perciun:

Eu am comentat și am zis foarte clar că nu există absolut nicio justificare pentru crimele regimului Antonescu.

Eu înțeleg că noi consens național cu alde dumneavoastră n-o să construim. Locul dumneavoastră este la pușcărie și am zis-o nu o dată. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Cu domnul Batrîncea posibil, dar cu alte personaje ne... vă vedem la pușcărie.

Mulțumesc.

Poziția mea-i foarte clară pe acest subiect și avem toată deschiderea ulterior să discutăm în format larg pe marginea, în primul rând, a avizului „Yad Vashem”. Și dacă este de completat – să completăm, să excludem și să îmbunătățim.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Din partea colegilor socialiști? (*Voce nedeshușită din sală.*)

El îi socialist de amu.

Domnule Reidman,

Vă rog.

Da. El deja îi socialist.

Domnul Reidman.

Microfonul.

Voce din sală:

Включили мне.

Domnul Igor Grosu:

Vă rog.

Domnul Oleg Reidman:

Da. Mersi.

Niște precizări.

Noi am avut multe date statistice, dar ele nu sunt clare.

Можете ли вы сказать при сокращении количества дидактических работников, если я правильно называю, то есть учителей, какова динамика нагрузки на учителя?

Когда вы говорите о зарплате это просто вопрос, потому что я не совсем понял, когда вы говорите о зарплате, вы говорите о стоимости ставки...

Domnul Dan Perciun:

Ставки.

Domnul Oleg Reidman:

... или о стоимости того, что они зарабатывают?

Domnul Dan Perciun:

Ставка.

Domnul Oleg Reidman:

Ставка. ОК.

Так насколько выросла нагрузка на учителя? Это первый вопрос. Ну, первый, один из.

В вашей таблице „Admiterea tinerilor angajați”, admiterea – 1700, tineri angajați – 400.

Во-первых, не понятно куда делись все остальные. Это мы о чем говорим, 1700 числится на педагогических специальностях или принимается в этом году? Так куда они деваются в течение там 4 лет?

И второе. Какова структура специальностей, на которые они принимаются: математика, физика, литература, физкультура и т. д., психология и прочие?

И последнее это, мы видим много здесь представлено материала цифрового особенно по деньгам, особенно по помощи и т. д. Общежития (căminele) – они реконструированы и т. д., количество мест в них сохранилось, увеличилось, уменьшилось, а также они же не бесплатные, насколько выросла стоимость и выросла ли стоимость проживания в общежитии?

Вот такие 3 уточнения для того, чтобы мы понимали, о чем мы говорим.

Domnul Dan Perciun:

Perfect.

Începem, în primul rând, cu numărul de copii și cu evoluția numărului cadrelor didactice, pentru că era elementul ăsta în moțiune și eu am zis: „Dă să mă uit statistica, să văd din curiozitate ce s-a întâmplat în 2001–2008”. Sincer, îmi pare rău că nu m-am uitat mai demult, că noi avem demult această politică... polemică legată de sistem.

Din 2001 până în 2008, numărul copiilor în sistemul nostru educațional s-a redus cu 30 la sută. 180 de mii de copii mai puțini învățau în școlile din Moldova în 2008 decât în 2001. Eu am rămas șocat de această statistică.

Numărul profesorilor care au plecat din sistem din 2001 până în 2008 – sunt aproape 6 mii de profesori.

În ultimii ani, pot să vă spun că avem o stabilizare a numărului de copii. Deci, de prin 2015, avem în jur de 334–336 de mii de copii. Deci, vedem o stabilizare a sistemului.

Reducerea numărului de cadre didactice care mai persistă, într-adevăr, am avut un număr mai mic, se datorează, în primul rând, îmbătrânirii. De aceea, este atât de important să facem și mai mult decât facem astăzi pentru a atrage tineri specialiști, cu siguranță.

Și în al doilea rând, să revenim la discuția nu mai puțin importantă despre cum organizăm rețeaua școlară, ele sunt ambele discuții foarte importante în acest context.

Ce înseamnă asta? Bineînțeles că, într-un final, dacă avem o plecare, există și o normă didactică în creștere și asta ne îngrijorează, asta duce la arderea profesională, cu siguranță. Avem multe cadre didactice care predau pe o normă și jumătate, dar trebuie să remarcăm că avem și foarte multe

cadre didactice care predau pe jumătate de normă sau pe 0,25, pentru că predau în școlile în care-s 10 copii și acolo n-au de unde să acumuleze normă didactică la biologie, fizică, chimie și ajungem în situația în care neavând calificarea necesară, predau discipline pe care nu le posedă și asta duce la acele rezultate despre care am zis anterior.

Noi o să facem și mai mult ca să continuăm această tendință pozitivă din următorii ani... din ultimii ani și s-o accelerăm.

Cifrele pe care le-ați văzut – 407... da, erau aici, de tineri specialiști, într-adevăr, un maximum istoric al celor care au ales să meargă la științe sau au ales să se angajeze după ce au terminat facultatea „Științe ale Educației” și 1700 de tineri care au ales, care au mers în anul I la „Științe ale Educației”.

Acuma, evident că pe parcursul anilor și noi ne punem exact această întrebare și lucrăm împreună cu universitățile ca să ne asigurăm că avem o mai bună conversie și că ponderea celor care se angajează după ce absolvă este mai mare.

Sper eu că inclusiv introducerea mediei minime de admitere o să îmbunătățească această pondere, ca să nu avem oameni întâmplători care ajung la „Științe ale Educației”, să avem oameni cu medii mari care vin conștient și au și motivația de a continua ulterior în direcția acestei cariere, dar este, cu siguranță, o dimensiune pe care trebuie să lucrăm și să asigurăm o cât mai bună conversie. Ne-am dori măcar jumătate dintre toți cei care absolvă să meargă în școală. Acum, o parte dintre ei merg imediat, o parte merg să facă masterul, o parte aleg totuși altă activitate. Aici mai avem de lucru.

Dar acea indemnizație majorată la 200 de mii de lei, acele investiții în condițiile de lucru, că vrei să mergi să lucrezi într-o școală în care-i cald, într-o școală reparată, într-o școală în care ai acces la tablă interactivă, într-o școală cu o cancelarie bine amenajată unde poți să ai un moment de respiro și toate celelalte, eforturile noastre de debirocratizare, acele proiecte didactice pe care le-am făcut, apropo, foarte bine recepționate de tinerii specialiști, pentru că el vine acum în școală, el nu... are, în primul rând, un mentor pe care noi îl oferim, dar dincolo de aceasta, are materialul didactic pregătit, el nu pierde ore, nopți întregi elaborând proiecte didactice, are cel puțin un punct de pornire deja. Toate acestea o să contribuie la o mai bună conversie, crescând atractivitatea profesiei.

Despre cămine. (*Voce nedeslușită din sală.*) Structura, da. Structura... iarăși, bună întrebare și aveți dreptate. Avem mai mult de lucru pentru a ne asigura că vine mai multă lume la fizică în mod special. Cred că e specialitatea cu cele mai mari probleme la moment, urmată de matematică, deși anul acesta noi am avut o admitere mai bună și la matematică, și la informatică, dar oricum grosul sunt cei care vin la învățământul preșcolar, la învățământul claselor primare și mai avem în zona de psihopedagogie tot un număr destul de mare.

Într-adevăr, cred că, la următoarea etapă, trebuie să ne gândim la politici diferențiate pe discipline, care să țină cont de diferența de deficite. Eventual, putem avea indemnizație de 200 de mii de lei... noi, pur și simplu, am vrut acum să dăm la toți un imbold. La următoarea etapă, nu exclud că pentru anumite discipline o să avem indemnizație și mai mare, o să avem și burse diferențiate în funcție de disciplină, în așa fel încât acolo unde există carență, să existe stimul și intervenție țintită. Un subiect de reflecție foarte bine evidențiat de către dumneavoastră.

Legat de cămine avem o ușoară dinamică cred că sub inflație a costurilor de cazare în cămine, dar ele sunt aprobate de către senatele universitare și ele rămân, în esență, la discreția lor. În același timp, noi subvenționăm în jur de 40 la sută din costul de cazare în cămine astăzi, dacă nu greșesc.

Toate aceste investiții care se fac nu o să aibă niciun impact asupra costului de cazare pentru studenți, cu siguranță. E și un subiect pe care îl discutăm împreună cu investitorii. Dar trebuie, în primul rând, să recunoaștem că e fără precedent ca noi să avem în reparații capitale aproape 17–18 cămine. Aceasta este foarte mult. Fiecare din ele e 2,5–3 milioane de euro. Acestea sunt investiții enorme care nu s-au făcut ani în aceste cămine. Și, da, încă unele dintre ele arată deplorabil, e adevărat. Dar avem deja și cămine la standard-european.

Vă invit să mergeți la Universitatea de Medicină să vedeți ce „bijuterii” au acolo, cămin-standard-apartament cu, practic, cazare individuală pentru fiecare, cu totul altceva decât 20 de ani în urmă. Cu investițiile de la Uniunea Europeană, o să ajungem ca fiecare cămin să arate așa.

Nu am pierdut niciun cămin din cele care au fost, toate absolut continuă să activeze, să fie utilizate de către studenți.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare – domnul Reidman. (*Rumoare în sală.*)

OK. A doua rundă de întrebări.

Domnule Reidman,

Vă rog. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Oleg Reidman:

Domnul Președinte обвинил меня в том, что я невнимательно слушаю, а я слушал внимательнее вас всех. (*Rumoare în sală.*)

Господин министр,

Второй вопрос. Ни кажется ли вам, что это разрыв в политике, инвестиции предположим в каминны или в материальную базу и так далее, осуществляется государством и с помощью или из бюджета и так далее, а цены на размещение студентов в общежитии или на контракт,

да, так сказать, отдаются на лодку к сенату. Это разрыв, который нужно устранять. То, что дает государство, оно должно влиять на то, что... на последствиях, да, а то, что из своих собственных средств сенат, так сказать, инвестирует, то он может думать, как использовать.

Ну и последнее в этом втором вопросе. Вот, в вашем представлении было вот это программа подготовки к экзамену „Matematica pentru toți” и так далее и тому подобное. Я точно знаю мои, так сказать, коллеги работают там, ну коллеги, знакомые, друзья, значит все это происходит в выходные дни, все это не учитывается в нагрузке преподавателя и таким образом не отражается на оплате его труда или я не прав?

Domnul Dan Perciun:

OK. Începem cu prima întrebare.

Uitați-vă, noi, la Ministerul Educației, vrem un sistem cât mai autonom. Nouă, în general, ne plac oamenii maturi, oamenii care pot să ia decizii de sine stătător, oameni care nu trebuie să fie ghidați și să primească indicații la fiecare pas. Noi vrem directori de școală puternici, competenți, autonomi, liberi de minister și responsabili față de ceea ce fac. Noi tare mult vrem să depășim etapa când orișice nu s-ar întâmpla e vina ministerului, pentru că întotdeauna e mai comod să arătăm cu degetul în sus în loc să ne asumăm anumite decizii. Dar pentru aceasta trebuie să le dăm autonomie reală. În școli mai avem de lucru, dar o să facem aceasta.

Același lucru îl promovăm și în universități – să existe autonomie universitară, să existe responsabilitatea senatului, a rectorului pentru deciziile pe care le iau.

Mai mult decât atât, 25 la sută din senat sunt studenți, și nu întâmplător, inclusiv ministerul, acum, în premieră, oferă bani din bugetul de stat pentru autoguvernarea studentescă, ca să-i capacităm, ca studenții să poată să fie o voce și să participe inclusiv în această discuție despre cum sunt condițiile de cazare în cămine, care sunt prețurile. 25 la sută din senat e o reprezentare importantă.

Eu cred că noi, ca și țară, trebuie să încurajăm cât mai multă... o descentralizare a luării deciziilor și o capacitate a oamenilor de a face lucrul acesta, pentru că secretul educației estoniene nu este digitalizarea, secretul educației estoniene este autonomia extraordinară pe care o au școlile lor, care decid de la curriculum până la ora de începere a lecțiilor și fiecare comunitate e o comunitate puternică. Ei au 500 de școli, dar fiecare școală este diferită și fiecare școală ia decizii pentru sine împreună cu părinții, împreună cu elevii. Aceasta generează o societate rezilientă, o societate matură, o societate competentă. Așa că, aceasta-i abordarea pe care noi o promovăm.

În rest, bineînțeles, atunci când sunt anumite exagerări, noi tot avem anumite discuții, dar fără ca să le luăm acest drept de a stabili anumite taxe. Dar dacă există anumite exagerări, noi, bineînțeles, discutăm în calitate de fondatori. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Și cu orele suplimentare la matematică. (*Voce nedeslușită din sală.*) Pe matematică, cu orele...

Domnul Dan Perciun:

Și pe matematică doar 2 precizări. Pe matematică e important să știe toată lumea. Deci, noi avem așa-numitul Program „Remedial” și „Matematica de la egal la egal”. Nu le amestecăm.

Programul „Remedial” – aceasta-s 500 de profesori plătiți cu 400 de lei pe oră brut pentru a lucra cu grupuri de 10–12 elevi 40 de ore și a-i pregăti de examen din rândul elevilor care au avut note negative la pretestare.

„Matematica de la egal la egal” – e o inițiativă de la elev la elev, voluntară.

Eu ziceam de efortul statului de 10 milioane de lei, 500 de persoane, 40 de ore.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumesc.

Sectorul nr. 2 – doamna Ersilia Qatrawi.

Doamna Ersilia Qatrawi:

Domnule ministru,

Vreau, în primul rând, să vă mulțumesc pentru raportul pe care l-ați prezentat astăzi aici.

Vedem că opoziția a decis să-și întemeieze moțiunea începând cu cărțile de istorie, fiind toți specialiști în istorie și terminând cu ineficiența cheltuirii banilor în acest domeniu.

Eu înțeleg că opoziția noastră este nostalgică după timpurile când copiii erau puși în școală să învețe „Lenin – steaua ce nu apune” sau „Lenin – foc nestins”, doar că atunci nu era nimeni predispus și deschis să analizeze curriculumul, să analizeze manualele.

Mă bucur foarte mult că dumneavoastră sunteți deschis ca să analizați aceste manuale școlare și, în cazul în care s-au făcut erori, să fie redactate.

S-a vorbit despre un management defectuos al finanțelor publice. Eu vreau să atrag atenția că doar în raionul Ștefan Vodă, în ultima perioadă, au

fost investite în infrastructura educațională peste 19 milioane de lei, iar pentru 2025–2026 sunt planificate alte 60 de milioane.

Vreau aici să atrag atenția că au fost renovate grădinițele în Antonești și în satul Ștefănești prin „Satul European”. Prin „Satul European” ediția a doua, urmează să fie renovat Gimnaziul... clădirea Gimnaziului din Crocmaz, eficientizate energetic au fost Gimnaziul din Căplani și Gimnaziul din Răscăieți. Au fost investiții fără precedent în școala... și urmează să fie școala-model Instituția Publică Liceul Teoretic „Ștefan Vodă”. Avem dotări de echipamente, practic, în fiecare gimnaziu din raionul nostru, bloc sanitar renovat în Gimnaziul din Cioburciu. La Școala Profesională din Ștefan Vodă au fost alocate 2 milioane de lei pentru renovarea acoperișului căminului și pentru renovarea acoperișurilor atelierelor, unde studenții își fac lecțiile.

Dumneavoastră ați vorbit, la fel, despre autocare. În raionul Ștefan Vodă au fost donate trei autocare. V-ați referit despre programul care este acum anunțat cu referire la continuarea blocurilor sanitare de a fi renovate sau reconstruite în școli. Vreau să vă reamintesc că Instituția Publică Școala primară „Grigore Vieru”, anul trecut, a aplicat pentru a fi renovate toate blocurile sanitare. Din păcate, nu a trecut acest apel, deoarece bugetul era prea mare.

Vreau să vă întreb: dacă pentru anul acesta s-a revizuit limita de buget sau totuși instituția trebuie să divizeze aceste proiecte? Asta este prima întrebare.

Și a doua întrebare este din domeniul burselor. Și, de fapt, studenții m-au rugat să vă întreb. Astăzi avem trei categorii de burse: categoriile I, II, III. Spre exemplu, la Facultatea „Psihologie” de la Universitatea de Stat, pentru a beneficia de o bursă de gradul III, este nevoie de o medie de 9,27 pe care s-o aibă studentul. În cadrul aceleiași facultăți, doar că la altă specialitate „Psihopedagogie”, pentru o bursă de gradul III, este nevoie de 7,97. Respectiv, studenții de la „Psihologie” consideră că sunt defavorizați în raport cu studenții de la „Psihopedagogie”, deoarece trebuie să învețe mult mai mult pentru a beneficia de o bursă.

Credeți dumneavoastră că ar fi util de revăzut acest mecanism de alocare a burselor, astfel încât ele să fie nu proporțional împărțite pe specialități, dar în dependență de nota pe care o are și meritele pe care le are studentul indiferent de specialitate? Acestea sunt întrebările.

Vă mulțumesc foarte mult.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim mult, doamnă Qatrawi.

Într-adevăr, în fiecare raion avem asemenea investiții, cifrele agregate sunt una, dar realitatea în teren este ceea ce contează, în primul rând. Și ne străduim peste tot să ajungem cu suportul din partea ministerului, Guvernului, Ministerului Infrastructurii.

În cazul școlilor primare, recomandarea ar fi totuși să divizeze proiectele și să se orienteze spre o sumă ce 2,5 milioane – 3 milioane de lei, cam acestea sunt investițiile standard pe instituțiile de învățământ și ne propunem în 2 ani de zile să realizăm proiectul integral.

Pe subiectul bursei, ca să ofer un pic mai multe detalii pentru toată lumea, ca să înțeleagă contextul întrebării. Deci, noi, într-adevăr, astăzi acoperim bursele pentru 70 la sută din studenți. Asta înseamnă că indiferent de rezultatul lor academic, dacă ei se plasează în acest grup de 70 la sută, ei beneficiază de bursă.

Am pornit această analiză la minister. Pot să vă zic că avem oameni cu 5, cu 6, care beneficiază de burse și, pe de altă parte, avem oameni cu 9,5, care bursă nu primesc, întrucât la specialitatea lor competiția este mult mai mare și locuri bugetare sunt mult mai puține. Și atunci, într-adevăr, sper eu, până la mijlocul acestui an, vom revizui modalitatea de acordare a bursei și o vom corela cu performanța academică. Deci, o să zicem că totuși cu 5 cred că bursă de la bugetul de stat n-ar trebui să primească persoana. O să corelăm cu inițial rezultatele de la BAC pentru cei care sunt admiși și ulterior deja cu rezultatele pe care le au nemijlocit în procesul de studiu, ca să fie mai echitabil și să nu avem situații când cineva cu 6,5 are bursă de categoria I, dar cineva cu 9 are bursă de categoria III, ceea ce se mai întâmplă astăzi în universități.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Doamna Apostolova.

Doamna Reghina Apostolova:

Da. Mulțumesc frumos.

Господин министр,

Вы знаете, сегодня вы поставили нас над большой проблемой, можно задать только два вопроса, а у нас их сотни.

Вы сегодня очень красиво показали в таблицах повышения, миллионы евро, миллиарды лей, но, вы знаете, вот в тех табличках сделайте еще рядом одну табличку. Если вы говорите о зарплате учителей – поднимаем каждый год на 15%, а рядом поставьте табличку, на сколько процентов сотни раз увеличивались: энергоноситель, продукты питания, медикаменты и т. д., и вы увидите, что эти 10–15% в бюджете каждой семье учителя это просто ноль.

Второе. Мы говорим о будущем нашей страны. Вы же в свое время, будучи председателем комиссии... Вообще я, работая с вами в комиссии, у меня всегда такое создавалось впечатление разумного молодого депутата, в отличие от ваших молодых коллег по партии.

(Aplauze.) Но вы, к сожалению, политизировали так образование за эти годы, что вы просто стали министром Партии «PAS», а я очень хочу, чтобы вы стали министром образования. Образование всегда у нас было вне политики.

И не надо агитировать наших выпускников за обучение в соседней стране. Посмотрите в вузах у нас не хватает студентов. Это неправильная политика.

И не надо в год парламентских выборов давать нашим педагогам их законные аттестационные надбавки, они их заслужили и должны были получать все эти годы.

Ну, и если говорить непосредственно о двух вопросах, то первый вопрос у меня следующий. За две недели до начала учебного года, в августе 2024 года, вы закрыли 12 учреждений учебных, с 2015 по 2016 годы закрыты вашей коллегой сотни учебных заведений.

Конкретный вопрос: скажите, пожалуйста, сколько учебных заведений закрыты за период вашей работы в должности министра? И что вы сделали, лично вы и министерство, для того чтобы облегчить поиски работы тем учителям, даже с той мизерной зарплатой, которой лишились этой работы?

Спасибо.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim, doamnă Apostolova, pentru întrebări.

Ați decis să reluați aceleași minciuni care tradițional sunt enunțate în raport cu situația din educație, de fiecare dată sunt aceleași subiecte și o să le parcurgem încă o dată.

În primul rând, ceea ce ține de majorarea salarială. Într-adevăr, a fost această creștere de 60 la sută. Și eu am spus din start, este o creștere care acoperă presiunile inflaționiste care au existat în această perioadă. Mai mult decât atât, pe lângă majorarea salariului, am avut și majorarea unor clase de salarizare pentru mai multe categorii, am avut acea plată unică de 5 mii de lei, nemaivorbind deja de suportul care a fost acordat pentru toți cetățenii Republicii Moldova pentru compensații: 5 miliarde – în 2022, anul acesta, cred că, o să ajungem iarăși la 5 miliarde, un suport foarte semnificativ care vine.

Asta nu înseamnă că salariile sunt suficiente și noi toți suntem mai mult decât conștienți de lucrul acesta. Noi cu toții ne-am dori să putem să dublăm peste noapte salariile pentru profesori. Pentru asta ar fi nevoie de cel puțin 10 miliarde de lei, o sumă mare la care noi o să ajungem și lucrul pe care noi o să-l facem, pentru că noi avem un angajament foarte clar ca, până în 2030, salariul mediu în educație o să ajungă la salariul mediu pe economie – un angajament foarte ambițios, dar pentru că el vine de la doamna

Președintă și pentru că există suportul politic pentru asta, noi o să ne mișcăm în acea direcție.

Așa cum ne-a reușit să acordăm 600 de milioane de lei pentru alimentația gratuită pentru copii, care n-a făcut-o nimeni până acum. Mult s-a discutat și din partea socialiștilor, și din partea comuniștilor, nemaivorbind de pliantele voastre, dacă o să le deschid, precis pe acolo pe undeva figurează. Acest Guvern, într-adevăr, face. Voi, la acest capitol, din păcate, n-aveți ce arăta, în afară de delapidarea de fonduri și dezinformare.

În general, nu prea înțeleg comentariul legat de studiile peste hotare. Eu am venit aici și v-am invitat împreună să promovăm Campania „Învăță în Moldova”, or, noi nu ne-am auzit bine. Investițiile pe care noi le facem, de sute de milioane de lei, sunt în instituțiile noastre de învățământ, pentru consolidarea lor. *(Aplauze.)*

Mai deschidem o dată slide-ul și atragem atenția că am avut cel mai mare număr de copii care au ales să învețe în Moldova anul trecut, începând cu 2017 și eu cred că noi anul acesta o să avem și mai mulți, și mai ales dacă o să punem toți umărul și n-o să umblăm cu dezinformări, pentru ca să lucrăm, într-adevăr, în interesul acestui stat și să-i susținem aici la noi.

Sper tare mult să avem și o noutate bună pe burse, dar asta o să revenim mai încolo. Poate găsim aceste resurse în acest an, ca să mai oferim un stimulent suplimentar.

Așa că puneți umărul și haideți împreună să promovăm studiile la noi în țară, pentru că avem ce promova, pentru că 20 de ani în urmă modul în care arătau căminele, modul în care arătau sălile noastre de studii, nu erau nici pe aproape la nivelul pe care-l merită copiii noștri.

Astăzi mai avem de lucru, dar lucrurile stau mult mai bine. Eu inclusiv ca om care am făcut studiile peste hotare, pentru că atunci când eu am mers să fac studiile peste hotare, universitățile noastre erau așa cum erau, cu problemele de integritate pe care le aveam, cu problemele de infrastructură pe care le aveam, pot să spun cu inima deschisă că avem ce oferi și o fac asumându-mi plenar acest lucru.

Mergem mai departe. Gradele didactice au fost majorate semnificativ în acest an și asta este un lucru care eu cred că trebuie spus pe șleau. Da, întotdeauna este loc de mai bine, dar a fost un pas important, majorarea pentru cei cu grade didactice a fost 15 la sută și noi întotdeauna o să ne străduim să facem mai mult decât a fost vreo dată.

Pe subiectul legat de rețea v-am spus, am rămas și eu șocat, 30 la sută din toți copiii din Moldova au plecat din școli în 2001–2008. Procesul de optimizare a rețelei școlare a început în 2008 și toți aici am văzut nu o dată că subiectul așa-i de vechi, acel plan aprobat de către Guvernul Greceanii și contrasemnat de Dodon, legat de inițierea acestui proces.

Acuma, eu vreau să vă întreb: când au plecat 30 la sută din copii, cine a fost atunci vinovat? Oamenii care azi vin i-au alungat atunci și acuma vin și atacă pe subiectul legat de școli.

S-au închis mai multe școli în perioada din 2008 până în 2011 decât din 2011 până prin 2014, iar în ultimii ani acest proces, care tot îi bine să-l cunoașteți, ține de deciziile consiliilor raionale, în primul rând. Și am avut consilii raionale cu votul socialiștilor care au făcut acest lucru, am avut consilii raionale în acest an care au acceptat să transforme în filiale unele instituții de învățământ, pentru că în pofida discursului din plenul Parlamentului, în teritoriu sunt tare mulți oameni, indiferent de partide, cărora le pasă de educație, în primul rând, și care-s competenți, și care se uită la lucruri pragmatic și înțeleg că noi pornim în acest proces nu din dorința de a economisi bani.

Noi, în fiecare an, acoperim deficitele pentru toate școlile, inclusiv pentru școlile cu 5 copii și o să continuăm să facem lucrul acesta. Toate salariile le plătim, condițiile și întreținerea o plătim. Noi pornim din interesul pentru educație de calitate, ca acel copil care într-o asemenea școală să n-ajungă în clasa a IX-a și să nu poată rezolva probleme elementare de matematică, tabla înmulțirii să n-o cunoască și noi avem multe asemenea situații, din păcate. Și examenul de clasa a IX-a mă tem că o să arate realitatea care este în sistem, cu toate măsurile de suport cu care noi venim. De aici pornim, de la interesul fiecărui copil.

Dar decizia asta o iau consiliile raionale și sunt consilii raionale care înțeleg și acționează, și fac. Pentru cadrele didactice oferă transport din componenta raională, din bugetul de stat, pentru ca să poată să se deplaseze până la instituția din apropiere unde să continue să predea.

Multe cadre didactice în toate aceste instituții de învățământ sunt, și le mulțumim că sunt, de o vârstă foarte onorabilă și, pe alocuri, și ei merg și se odihnesc, pentru că au 70, 75 de ani. Înțelegeți?

Iar pentru cei care pot să continue să activeze și și-o doresc, consiliile raionale vin cu acest suport pentru alocația de transport.

Mai mult decât atât, anul trecut, în Codul educației, noi am prevăzut două lucruri: am prevăzut o indemnizație pentru părinți de 50 de euro pe lună timp de 2 ani de zile, pentru cei care voluntar merg într-o instituție de învățământ și tot acolo am prevăzut posibilitatea de a acorda o indemnizație pentru cadrele didactice. Noi lucrăm la acest aspect și o să revenim, dar deoarece noi nu suntem gestionari ai școlilor și noi nu ne-am propus să avem vreun proces aprins, rapid de reorganizare a rețelei, noi încă nu ne-am aplecat asupra acestui subiect. Dar noi neapărat o să revenim.

Așa că Ministerul Educației, în toți anii cât eu am fost ministru, n-a închis nicio școală.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

În continuare... *(Voce nedeslușită din sală.)*

Domnul Dan Perciun:

Eu v-am răspuns, Ministerul Educației... *(voce nedeslușită din sală)*
Ministerul Educației, în toți acești ani, n-a închis nicio școală.

Unele, unele... *(Voce nedeslușită din sală.)*

Ministerul Educației n-a închis nicio școală.

Domnul Igor Grosu:

Doamnă deputată,

Cei care au urechi să asculte, să audă...

Domnul Dan Perciun:

Unele consilii raionale...

Domnul Igor Grosu:

... și să nu umble cu minciunile.

Domnul Dan Perciun:

... au mers în această direcție fiecare diferit, dar Ministerul Educației
n-a închis nicio instituție de învățământ în toată această perioadă de timp.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

În continuare – domnul Botnaru.

Vă rog.

Domnul Oleg Botnaru:

Domnule ministru... *(Voce nedeslușită din sală.)*

Domnul Dan Perciun:

У вас было где-то 4, но мы поговорим.

Domnul Igor Grosu:

Domnule deputat,

Ce așteptăm noi?

Domnule Botnaru?

Domnul Oleg Botnaru:

Domnule ministru,

Vă mulțumesc pentru așa un raport exhaustiv și... *(Rumoare în sală.)*

Eu vreau să vă mulțumesc, în primul rând, pentru politicile ministeriale și pentru investițiile care se preconizează și s-au făcut până acuma.

Vreau să vă anunț că în raionul Glodeni, de unde sunt eu de baștină, nu sunt blocuri sanitare în afara școlilor. Acest lucru mă bucură. Ultima investiție a fost cea mai bună, zic și cea mai mare, în Fundurii Vechi, raionul Glodeni, 600 de mii s-au investit în 2 blocuri sanitare.

Pentru asta vă mulțumesc din partea copiilor și a profesorilor.

Vreau să vă întreb: după ce se vor investi și vor fi reparate încă aceste 100 de școli și instituții preșcolare, mai rămâne această rușine pentru țara noastră?

Mulțumesc.

Domnul Dan Perciun:

O să avem câteva situații, cred că în jur de 20, la nivel de țară. Sunt localități unde nu există nici apă, nici canalizare și pentru localitățile unde nu există nici apă, nici canalizare, din păcate, nu există o soluție la această etapă, până n-o să avem mai întâi investițiile în asigurarea cu rețelele de bază și după care o să revenim înapoi la școli, dar sunt puține, foarte puține asemenea localități și aici o să așteptăm mai întâi investiția mare în apă și canalizare.

Știu că Guvernul și-a propus în fiecare localitate, indiferent de numărul de locuitori, să asigure accesul la apă și odată ce lucrul ăsta o să se producă în toate localitățile, o să revenim, bineînțeles, și la subiectul blocurilor sanitare pentru asemenea sate.

Astăzi, din păcate, tehnic, pentru ei nu avem cum să găsim o soluție care să fie cât de cât realistă din punct de vedere economic, dar o să mai fie în jur de 20 de instituții la nivel de țară.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

Doamnă Pojoga,

Vă rog.

Doamna Angela Munteanu-Pojoga:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule ministru,

Vreau să vă felicit pentru acest raport amplu și detaliat, și pe bună dreptate, pentru că trebuie să recunoaștem că, în ultimi ani, s-au făcut schimbări esențiale în sistemul educațional, s-au implementat proiecte extrem de inovative, extrem de ambițioase, așa cum ați spus dumneavoastră, dar și extrem de necesare.

În mod special, eu vreau să vă mulțumesc pentru faptul că promovați sintagma stării de bine în școală, care este un frumos început, dar și pentru faptul că promovați campanii de lecturare, inclusiv începând de la grădinițe.

Acum, aș vrea să mă refer la câteva aspecte care vizează sistemul de învățământ universitar, care, așa cum ne-ați demonstrat prin cifre, vorbesc despre o schimbare semnificativă astăzi care oferă oportunități acasă pentru tinerii noștri absolvenți. Mă refer aici la cele 30 de specialități noi la studii superioare sau bursele în creștere care depășesc 3600 de lei pentru anii terminali la pedagogie, sau pentru oportunitatea de a obține 2 diplome concomitent la o universitate de peste hotare, învățând la un singur program de studiu.

Dacă cunoașteți această informație, aș vrea să ne spuneți câte programe comune de studii sunt implementate în prezent în universitățile din Republica Moldova, cu ce țări avem acest parteneriat și cam câți studenți avem implicați în aceste programe?

Mulțumesc.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim.

Principala țară cu care implementăm programe comune de studii este România. Sunt, într-adevăr, programe atractive în sensul în care studentul învață și la universitatea din Republica Moldova, și la universitatea din România, obține 2 diplome, beneficiază de 2 burse, petrece o scurtă perioadă de timp în România la studii.

Nu am neapărat cifrele exacte la mine cu privire la numărul acestor programe. Dacă îmi aduc eu bine aminte, erau în jur de 40 de asemenea programe duble și ușor peste 200 de studenți care astăzi își fac studiile la ele. De aceasta, inclusiv în cadrul acestei campanii, le promovăm și-i încurajăm să exploreze și această opțiune. Este un argument în plus. Totuși, sunt sume suplimentare de bani pe care le pot accesa și 2 diplome de care beneficiază. Istorie, matematică inclusiv, sunt multe specialități la care se oferă.

Universitatea din Suceava este una foarte activă la acest capitol.

Dar cu cifrele exacte putem să revenim oricând.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare? (*Rumoare în sală.*)

Doamna Novac.

Doamna Larisa Novac:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Eu vreau să le spun colegilor din opoziție că tinerii specialiști nu vin dacă îi aduci de mână în școală, dar dacă ai politici țintite pentru ca să stimulezi așa încât ei să vină la școală.

Eu am întrebat câțiva tineri specialiști să ne spună care sunt facilitățile și de ce au ales ei să vină să predea la clasă, și eu am să dau răspunsul așa cum mi-au zis ei: „Am o indemnizație unică de 200 de mii de lei, prima tranșă de 100 de mii de lei este debursată în primele 6 luni efectiv lucrate, celelalte 100 de mii – după 18 luni efectiv lucrate, o mie de lei lunar – pentru chiria spațiului locativ, 3 mii de lei anual – pentru consumul de energie electrică și termică, aceasta este plus la compensațiile pe care le alocă statul în sezonul rece, 4 mii de lei anual – pentru procurarea materialelor didactice, reducerea normei didactice la 75% în primii 5 ani de activitate, nu 3 ani, dar în primii 5 ani de activitate, asistență din partea cadrului didactic mentor în primii 5 ani de activitate, oportunități de evoluție în carieră după primii 2 ani de activitate, deci, tinerii specialiști pot solicita conferirea gradului didactic și avansa în grila de salarizare, 62 de zile de concediu anual plătit, chiar dacă au o normă de 75 la sută, mai multe programe menite să îmbunătățească condițiile de muncă ale profesorilor.”

Domnule ministru,

Vreau să ne oferiți slide-ul privind tinerii încadrați în instituții, dacă se poate, pe ecran, pentru că nu am văzut cifrele din anii de guvernare a colegilor din partea cealaltă. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Dan Perciun:

Da.

Doamna Larisa Novac:

Nu există la minister aceste date? Nu s-au făcut măsurări? Pentru că, în cazul în care erau politici elaborate, aprobate și implementate de cel puțin 10–15 ani în urmă, cu siguranță, aveam mai multe cadre didactice și acoperirea necesarului era mult mai bună.

Deci, vreau să ne spuneți la acest subiect.

Mersi.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim, doamnă Novac, pentru întrebare.

Sunt 2 motive de ce nu sunt datele pe slide. În primul rând, ca să arate slide-ul mai frumos, dar, în al doilea rând, ca să nu îi facem de rușine pe colegii noștri. (*Aplauze.*) (*Râsete în sală.*)

Acum, cifrele arată... 404 este cel mai mare număr de tineri care au fost angajați în școală din 2018 încoace. În 2018 au fost 238, 295, 285 în 2020. După pandemie, a fost o creștere ușoară la 326. Deci, cam aici ne oprim, în jur de 290–300 de oameni care au fost în perioada respectivă. Acum, într-adevăr, avem această creștere. Aceasta în condițiile când și admiterea la științele educației, la fel, era chiar mai mare. Deci, rata celor care alegeau să meargă să lucreze în școală era mai mică decât acum.

Rezultatul tuturor beneficiilor pe care le-ați enunțat și investițiile în condițiile de studiu, la fel, pentru dâșii sunt foarte, foarte importante, toate acestea la pachet vor contribui. Dar, cu siguranță, ar trebui să avem cel puțin 500–600 pe an ca să putem spune că ne apropiem de un obiectiv necesar.

Eu nu vreau, în prezentarea mea de astăzi, să diminuez din provocările structurale pe care le are sistemul. Cu toții înțelegem că provocările sunt enorme și foarte complicate și au un caracter profund, deoarece, ca și-n multe alte domenii, după 30 de ani mai ales de decizii politice proaste și schimbări de optică, noi am ajuns acolo unde suntem. Însănătoșirea sistemului o să fie de durată, nu simplă și o să necesite decizii politice curajoase și acel veritabil consens național care n-a existat, din păcate, niciodată.

Îmi aduc aminte tare bine de polemicile care și astăzi au fost readuse în prim plan legat de rețea pe care le-au exploatat colegii noștri socialiști ani de zile și pe care au făcut campanie electorală la greu absolut iresponsabil, într-un final, față de copii și față de sistem și de toate celelalte.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

Revenim în sectorul întâi.

Doamna Caraman.

Doamna Diana Caraman:

Да. Господин Перчун,

Когда вы говорите про статистику и проблемы в математике, видимо у вас с этим действительно проблема. Когда мы говорим про период правления ПКРМ и уменьшение числа учащихся, надо вспомнить, что мы говорим, что, те кто рождались в 2000 году, это до прихода коммунисты во власти, некоторые депутаты из PAS сегодня тогда были депутатами, так вот те дети пошли в 2007 году в школу, а при коммунистов, как раз-таки впервые в Республике Молдова за всю историю было достигнуто положительный прирост граждан и рождалось больше чем умирала.

Также если мы говорим про правление Партии коммунистов возьмите, пожалуйста, статистику и вы увидите, что именно в этот период правления инвестиции в образование увеличились в 2 раза с 5,7% от ВВП в 2000 до 9,4% в 2009. Сегодня мы откатились назад и опять пришли к 5,7%.

Также именно при коммунистах увеличивалась почти в два раза бюджетное образование, три университета спортивный... не спортивный, медицинский, педагогический и полицейская академия были полностью бесплатны, были построены новые университеты, которые вы закрываете. Также Программа «Школьный компьютер»,

были обеспечены именно в период правления коммунистов теми, которые были на тот момент, конечно, сейчас они развивается их больше. «Школьный автобус» тоже программа, которая была при коммунистах. Поэтому, когда вы говорите о период правления ПКРМ немножко применить логику.

Ну, в контексте того, что мы написали в *motiune*, да, и вашего заявления о том, что вы не поддержите, осуждаете режим Антонеску. Вы его так осуждаете, что вы хотите посадить в тюрьму и меня уже 3 года или 4, сколько хотите, не помню, тех кто не совпадает с вами идеологические. Это вот конкретно осуждение режима Антонеску.

Но самое главное, что написано в учебниках и что свидетельствует о том, что вы пытаетесь отбелить. В учебнике есть фотография, на которой изображены, я думаю, я вам покажу поближе, когда подойду...

Domnul Dan Perciun:

Не надо, пожалуйста. Не надо подходить, не пугайте.

Doamna Diana Caraman:

... изображены солдаты и написано: «Румынские немецкие войска переходят Прут, чтобы освободить Бессарабию». Напомню, что это июль 1941 года и после этого освобождения, было построено 189 концлагерей в Приднестровье, в Кишинёвском гетто было убито более 11 тысячи 500 человек 13 или 18 тысяч человек было уничтожено в Дубоссарах.

И в этом контексте когда учебник содержит явные фальсификации и не содержат конкретные факты режима Антонеску и его приказы о создании именно этих гетто, потому что там в учебнике написано, что румынский режим был вынужден подчиниться немецкому и ничего не говорится о роли конкретно Антонеску о его приказах о создании этих гетто лагерей.

Ну вот в контексте того, что это вызывает большой резонанс, в контексте того, что после этого резонанса вы отправили на экспертизу этот учебник, то есть вы сами согласились таким образом с тем, что есть вопросы с содержанием этого учебника, есть необходимость в его анализе.

Почему учебник не изъяли из процесса обучения сегодня если он вызывает вопросы, если он не прошел международную экспертизу, если он нарушает наше местное законодательство и международное обязательство в отношении к признанию холокоста? Так как в Румынии за такой учебник и за такую подачу Антонеску я уверена, что уже вы преследовал... было бы уголовное преследование.

У нас тоже есть статья, которая запрещает отбеливать фашистский режим, но, к сожалению, в захваченном государстве

правоохранительные органы не совсем четко работают поэтому. Но в дальнейшем я уверена, что за такого рода документ и оправдания убийство миллионов людей, в том числе молдован, нужно будет нести уголовную ответственность.

Domnul Dan Perciun:

Mergem pe rând. În primul rând, revenim la statistica cu perioada comunistă, că este importantă. Numărul de elevi în 2001 era 620 de mii, s-a redus la 436 de mii în 2008, cu 184 mii de copii mai puțin în școlile noastre, asta în condițiile în care creșterea demografică vine anume pe această perioadă, pentru că erau baby-boomuri atunci, care mergeau la școală. Și în aceste condiții, toți știm emigrarea masivă care avea loc din Republica Moldova, inclusiv ilegală în acea perioadă. Oamenii fugeau, „votau cu picioarele” în acea perioadă și fugeau din țară scăpând de sub regimul comunist.

Tot aici avem numărul de instituții de învățământ general în 2001 – sunt 1584, în 2008 – 1526, 58 de școli care au fost închise chiar și în timpul vostru, cu toată poziționarea voastră ideologică. Numărul de profesori s-a redus cu 5653 în această perioadă, cu 13 la sută a scăzut numărul de profesori în școli.

Acum, iarăși, pentru că eu cred că noi, într-adevăr, când vorbim despre educație, nu trebuie să facem politică. Eu, pur și simplu, vreau ca să vă pătrundeți de aceste cifre și să înțelegeți dificultățile de a îmbunătăți lucrurile într-un sistem de o asemenea anvergură, care se confruntă cu multiple probleme structurale și cu care voi tot v-ați confruntat în acea perioadă în 2001 și în 2008. Este bine că voi ați reușit să ajungeți la 9 și ceva din PIB pentru educație, lucru minunat, dar chiar și cu toate acestea, indicatorii sunt așa cum sunt, pentru că e complicat, e provocator. Și să facem mai puțină politică și să ne uităm treaz la lucruri, realist la lucruri, și să căutăm soluții de viitor pentru sistemul nostru și pentru copiii noștri, să nu umblăm cu lozinci politice, să nu exploatăm fricile oamenilor, să fim oameni maturi, să ne apreciem propria noastră prestație când ați fost la guvernare și să înțelegeți că chiar și cu toate eforturile voastre, așa au arătat cifrele. Aceasta trebuie să ne facă mai responsabili în viziunea noastră de viitor.

Acum ceea ce ține de regimurile fasciste. În primul rând, pe noi tare ne-a surprins ambiguitatea pe care voi o aveți în raport cu exponenții unor perspective neonaziste, fasciste ale momentului. Eu am văzut cum l-ați felicitat pe domnul Călin Georgescu cu rezultatele fantastice în România. (*Aplauze.*) Nu prea am înțeles cum asta se leagă cu discursul vostru antifascist. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Dar eu mă refer la voi așa în comun, că voi sunteți toți „de-o mamă”. Nu, bine, sunt nuanțe. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Nu pot să nu remarc mesajul laudativ în adresa liderei AfD din Germania, un partid de natură neonazistă evidentă cu saluturi și retorică, felicitat activ de către domnul Dodon. (*Rumoare în sală.*) Asta dincolo de anumite orientări foarte condamnabile din partea dumneavoastră și preferințele pe care dumneaei le are, ne-a mirat foarte mult această ambiguitate.

Tot aici, pe o notă mult mai serioasă deja, atitudinea voastră față de Ucraina. Nimic nu denotă ipocrizia de care dați dovadă decât poziționarea pe Ucraina, pentru că ceea ce este acolo e o tentativă de eradicare a poporului ucrainean, obiectiv enunțat foarte clar de Kremlin și reluat activ de către propagandiștii de acolo. Acesta este fascismul modern cu care voi vă asociați și pe care îl susțineți și promovați. Până voi la fiecare forum o să vă duceți și o să vă închinați la fiecare invitație la Moscova, să vorbiți despre condamnarea fascismului, este absolut ipocrit.

Poziția noastră pe acest subiect eu v-am enunțat-o și este foarte categorică: nu există nicio justificare pentru regimurile naziste, pentru regimurile fasciste și regimurile comuniste, care au îngropat din porniri ideologice milioane de oameni, fie că i-au exterminat pe criterii de clasă, fie că i-au exterminat pe criterii de etnie. Nu există absolut nicio justificare pentru asta. (*Aplauze.*)

Iar manualele noi o să le analizăm, o să le evaluăm și o să le îmbunătățim dacă este necesar și o să le completăm, deși acele lucru pe care dumneavoastră le-ați menționat sunt prevăzute în manual, sunt descrise lagărele create în Transnistria, numărul de oameni care au decedat pe teritoriul Basarabiei în acea perioadă din ordinele și la indicațiile regimului Antonescu.

Pot să vă citez pagina 131 care scrie în felul următor: „Activitatea administrației românești în Transnistria și colaborarea cu naziștii a dus la numeroase victime și la săvârșirea crimelor împotriva umanității. Iar colaborarea cu naziștii a dus la numeroase victime și la săvârșirea crimelor împotriva umanității.” Expres este spus lucrul acesta. Putea fi... (*Rumoare în sală.*) Putea fi... Putea fi, cu siguranță, acordat mai mult timp, dar în mai mult spațiu. Acest manual are mult mai multă informație despre aceste crime decât manualul precedent.

Eu v-am spus că după ce vine avizul, în special de la „Yad Vashem”, pentru că asta este pentru noi o autoritate, nu părerea dumneavoastră în Parlamentul Republicii Moldova. N-aveți pregătirea necesară în calitate de istoric ca să vă expuneți. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Așteptăm părerea, după care noi avem toată deschiderea, ziceam, să edităm, poate, un capitol suplimentar la toate manualele despre deportări, despre Holocaust, despre foamete și să oferim suficientă informație despre toate aceste tragedii umane care s-au petrecut pe teritoriul Basarabiei la indicația diverselor regimuri: și a regimului Antonescu, și a regimului

comunist, și a altor regimuri care au pășit peste capurile oamenilor, ca să fie foarte clar care este poziția noastră la acest capitol.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

În continuare – domnul Burduja.

Au fost două.

Doamna Diana Caraman:

Nu, a fost una.

Domnul Igor Grosu:

Stați prost cu matematica, doamnă deputată. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Domnule Burduja,

Vă rog.

Domnul Petru Burduja:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule ministru, (*Voce nedeslușită din sală.*)

Până la urmă, poziția politică, istoria noi putem s-o discutăm fără a transforma lucrul acesta în învinuire și fără a judeca. Mă iertați, nu vă dau lecție de educație, dumneavoastră sunteți ministrul educației. Dar haideți să trecem la politicile ministerului, să nu vorbim despre politică.

Domnul Dan Perciun:

Nu noi am venit aici cu...

Domnul Petru Burduja:

Încă o dată... (*Voce nedeslușită din sală.*)

Eu vă rog mult... Eu vă rog foarte frumos, totuși, haideți să vorbim de politicile ministerului și să nu judecăm, că-i Post. (*Rumoare în sală.*)

Acum, domnule ministru, o problemă foarte, foarte majoră, aș spune eu, pe care o avem noi în țară, este vorba despre tinerii care termină universitățile și, în cele din urmă, nu pot să se angajeze în câmpul muncii din simplul motiv că nu au practică, multe motive sunt aici și dumneavoastră cunoașteți subiectul acesta.

Dar, uitați-vă, noi cheltuim bani grei din bugetul de stat și, până la urmă, acești tineri primesc decizia să plece peste hotare. Ei lucrează pentru altă economie și noi, la rândul nostru, procurăm produse importate din economia cea.

Ce politici a făcut ministerul, de când dumneavoastră sunteți în această funcție de ministru, în ceea ce ține de colaborarea cu alte ministere, cu trecerea la comenzi de stat asupra specialiștilor de care are nevoie economia, pe structura PIB-ului, putem să vorbim până la urmă? Dacă puteți să faceți o referire.

Eu pot să vă dau cazuri concrete despre tineri care, într-adevăr, s-au dezamăgit peste jumătate de an de căutări de muncă și au primit decizia și au plecat, tineri specialiști pregătiți cu media de 9 întreg și ceva.

Domnul Dan Perciun:

În primul rând, aveți perfectă dreptate că decalajele salariale pe care noi le avem cu țările din regiune contribuie semnificativ la acest exod. Soluția pentru a recupera cât mai rapid din aceste decalaje este să accelerăm viteza cu care ne mișcăm în Uniunea Europeană, să atragem investiții suficiente, ca să construim aici o economie competitivă și să putem să oferim locuri de muncă bine plătite aici, acasă. Fără aceste investiții, aceste decalaje se vor aprofunda, diferența între salariul mediu de la noi și salariul mediu din România o să devină din ce în ce mai mare. România, prin PNRR, beneficiază de peste 40 de milioane... de euro investiții din partea Uniunii Europene.

Acum datorită efortului acestui Guvern, o să avem și noi investiții comparabile reieșind din PIB și din numărul de locuitori, ca să putem ține pasul. Trebuie să existe acel consens și acea recunoaștere matură, inclusiv din partea dumneavoastră, că altă opțiune decât integrarea europeană fundamental nu există pentru a recupera și a fi competitiv în regiune. Tinerii n-ai să-i ții acasă cu arcanul, n-ai să-i ții acasă prin comanda de stat, nu mai suntem în anul 1975, am ieșit din acea epocă. O să-i ținem prin salarii competitive aici, acasă, comparativ cu alte țări din regiune. Și noi ne apropiem de acest deziderat, dar ca să-l atingem, trebuie să accelerăm direcția noastră de mișcare spre Uniunea Europeană.

În același timp, anul trecut, noi am avut cel mai mare număr de tineri care au mers în învățământul dual în colegii și școli profesionale, cu creștere de 60 la sută. Ce înseamnă asta? Înseamnă că am avut cel mai mare număr de tineri care au învățat și au lucrat concomitent într-o întreprindere încă din anii de studiu, ca să aibă acele competențe ca să se poată ulterior angaja pe piața muncii și ca să aibă acea deschidere din partea businessului ca să fie angajați.

Iată așa gen de politici noi o să promovăm și o să continuăm: apropierea de mediul nostru de afaceri, implicarea lor în evaluarea curriculumului în învățământul dual ș.a.m.d. Acuma-l extindem, apropo, și în învățământul superior, ca să poți merge la facultate și simultan să fii angajat din contul orelor de studii, să acumulezi credite și pentru facultate, ca să facilităm încadrarea pe piața muncii, ca să rezolvăm problema discrepanței de competență.

Iată, problema de atractivitate salarială o să se rezolve în special odată ce-o să avansăm în direcția integrării europene.

Uitați-vă ce se întâmplă în Polonia, uitați-vă ce se întâmplă în Estonia, în Țările Baltice, oamenii revin de peste hotare. Mă uitam ieri la un grafic, PIB-ul per capita în Polonia, ajustat la puterea prețurilor de cumpărare, a depășit Japonia anul trecut.

România a depășit salariul mediu pe economie în Portugalia și salariul mediu pe economie la nivelul Uniunii Europene datorită investițiilor apropierea de această piață de 500 de milioane de oameni. Și dacă noi vrem să ajungem acolo, trebuie să accelerăm, nu să punem piedici, nu să punem „bețe” în acest proces, dar să punem umărul. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Domnule Burduja,

Vă rog.

Domnul Burduja.

Tehnicienii,

Conectați microfonul domnului Burduja, vă rog.

Domnul Petru Burduja:

Domnule ministru,

Ceea ce vorbim noi de integrarea europeană este clar. Noi cum procedăm în interesul național? Asta este întrebarea. Pentru că dacă e să facem referire, de fapt, sunteți al doilea ministru care vorbiți despre situația rea în economie și neatracția salarială, adică, mărimea salariului pentru tineri. Așa a spus-o și doamna ministru a sănătății atunci când a vorbit de structura cheltuielilor în PIB-ul moldovenesc pentru sănătate.

Bine, azi am avut și o noutate de dimineață despre plecarea ministrului economiei, dar asta-i altă întrebare.

Un capitol aparte la care aș vrea să mă opresc, domnule ministru, și aș vrea să înțelegem și poziția dumneavoastră, este subiectul Universității Agrare de Stat din Moldova.

Deci, cunoaștem cu toții că, bine, conform datelor oficiale, în 2019, 2020, 2021 erau circa 3,8 mii, 3900 de studenți. Astăzi la facultățile comasate cu Universitatea Tehnică din Moldova, așa, conform datelor, sunt circa 800, 850 de studenți, pot să greșesc, plus, minus 10 studenți.

Întrebarea este că, în structura PIB-ului, agricultura deține 8%, la fel ca și industria, ca și ramura construcțiilor, ca și comerțul care are vreo 6%. De ce noi o universitate atât de importantă în structura PIB-ului am comasat-o? Noi socotim că ați lichidat-o. Deci, ca absolvent al acestei universități, pentru mine este regretabil acest lucru.

Acuma, întrebarea este că și dumneavoastră, și predecesorul dumneavoastră, domnul Topală, sunteți învinuiți că dumneavoastră sunteți coparticipant la închiderea acestei universități. Ar fi bine să înțelegem și poziția dumneavoastră la acest subiect.

Domnul Dan Perciun:

Eu am fost pe campusul Universității Agrare și pot, într-adevăr, să confirm că ceea ce a existat acolo, în special în perioada Uniunii Sovietice, era absolut impresionant. Ca și ambiție tehnologică, ca și disponibilitate a infrastructurii de studii era extraordinar, dar datorită mai multor guvernări și a unei administrări absolut iresponsabile a unei pleiade întregi de rectori care s-au alimentat de pe urma acestei universități, a ajuns într-o stare deplorabilă.

Din acei 3900 de studenți pe care dumneavoastră îi invocați și vă îndemn aici să urmăriți declarațiile domnului rector Bostan la acest subiect, pentru că sunt suficiente materiale transmise la CNA care stau în așteptare, cred că jumătate erau fictivi, era cea mai mare fabrică de diplome la drept în Republica Moldova – Universitatea Agrară.

Majoritatea studenților care învățau la Universitatea Agrară, învățau dreptul. Studenți la facultăți cu specific agrar erau mult mai puțini.

Acuma, după ce a avut loc această fuziune, universitatea și facultățile au prins o nouă viață datorită investițiilor din partea noastră, care modernizăm medicina veterinară integral.

Statul a transferat 500 de milioane... 500 de hectare înapoi Universității Tehnice pentru a avea bază tehnico-experimentală, s-a investit în ferma care există acolo, s-au deschis masterate noi la Universitatea Tehnică în managementul agrar, am renovat câteva etaje în partea unui campus, iar în proiectul Băncii Mondiale, pe care urmează să-l aprobăm în luna aprilie a acestui an, extinderea proiectului actual, am prevăzut cel puțin 3,5 milioane de euro pentru blocul central, ca să pornim acolo un centru inovațional în agricultură care să reunească cercetarea, studenții și mediul de afaceri din agricultură.

Se schimbă la față fostul campus al Universității Agrare și numărul studenților este în creștere la specialitățile respective. Nu se mai fură „ca în Codru” și-i cu totul alt nivel de responsabilitate în administrare și cu totul altă credibilitate și capacitate de a atrage și finanțare externă.

Acuma, anume asta și am obținut, pentru că am schimbat acest management care era rădăcina problemei în acea universitate, iar sub o nouă conducere, cu alt nivel de competență, cu alt nivel de responsabilitate, lucrurile arată cu totul altfel. Iar pentru noi clar că este strategic să continuăm investițiile în tot ceea ce înseamnă învățământul agrar în Moldova și noi o să le continuăm plenar în cadrul Universității Tehnice a

Republicii Moldova, cu oameni responsabili față de bugetul de stat și responsabili față de funcțiile pe care le dețin.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

În continuare – domnul Suhodolski.

Microfonul domnului Suhodolski, vă rog.

Domnul Alexandr Suhodolski:

Добрый день, господин министр.

По новому учебному плану в Гагаузских лицеях и школах вот уже, как 3 года, становятся все меньше уроков обучения русского языка, уже на более 200 часов. Напомню, что по Закону об особом правовом статусе республиканскому, я скажу и про гагаузский, не торопитесь, говоря об Законе об особом правовом статусе, у нас 3 государственных языка, это молдавский, гагаузский и русский.

И исходя из политики министерства мы видим, что, говоря о русском языке, мы видим эту некую борьбу против одного из государственных языков в Гагаузской автономии. Это пахнет русофобией.

Что, говоря о гагаузском языке, мы наблюдаем сейчас такую тенденцию, работы вашего министерства касаются детских садов, где вы делаете все возможное, чтобы повесить эту финансовую ответственность за обучения в детских садах гагаузскому языку на местные органы власти у нас в автономии. Но мы прекрасно понимаем, что это прямая непосредственная задача центра, республиканского центра, в частности министерства, потому что, если вы внимательно все изучите Закон об особом правовом статусе и о том, как принимался этот закон – эти обязанности возлагались в том числе в переговорах и т. д. на республиканскую сторону.

И я бы вам посоветовал бы, господин министр, очень внимательно изучить эти вопросы касаются укрепления вашей позиции в обучении этих языков у нас в автономии.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim pentru întrebare.

O să începem cu limba găgăuză. În primul rând, nu trebuie să dezinformăm, ci să ne informăm corect asupra lucrurilor.

Acele state de personal care au fost aprobate recent din punct de vedere al situației limbii găgăuze sunt identice cu cele din 1999. Nu s-a schimbat absolut nimic în aceste prevederi față de prevederile precedente și așa cum și anterior autoritățile publice locale din Găgăuzia, care sunt fondatoarele grădinițelor, aprobau statele cu profesori de găgăuză, pot în continuare s-o

facă și pot bine-mersi să le finanțeze din bugetele pe care le-au primit și pe care le primesc în continuare și care, la fel, nu sunt cu nimic diferite de cele care au fost anterior. (*Rumoare în sală.*)

Pur și simplu, probabil, este un anumit interes politic de moment pentru a specula acest subiect și au decis autoritățile din Găgăuzia să-l transforme într-o problemă falsă.

Dacă este necesar să le oferim niște explicații suplimentare, noi suntem gata să le oferim, dar, de principiu, nu s-a schimbat absolut nimic. Noi suntem oarecum surprinși de această lipsă de responsabilitate.

Încurajăm, cum a existat și până acum, predarea limbii găgăuze în grădinițe să continue și cum a existat și până acum, din bugetul de stat ea să continue, și cum au existat și până acum state de personal aprobate de primărie în raport cu redevențele, să le aprobe cum a fost și până acum. Nimic în sensul acesta nu s-a schimbat și nu îi cazul, iarăși, să dezinformăm și să generăm tensiuni pe loc drept. Avem suficiente probleme reale fără ca să inventăm altele suplimentar.

Acum, de limba rusă. Au libertatea să aleagă acel plan sau alt plan cum își doresc ei. Mai mult decât atât, în Găgăuzia, practic, pentru fiecare școală, noi aprobăm planuri individuale, or, într-adevăr, acolo numărul de ore cumulativ, învățând 3 limbi, este foarte mare. De regulă, le aprobăm așa cum ni le prezintă Direcția de învățământ din Găgăuzia, fără mari obiecții sau intervenții pe marginea lor. Am avut întotdeauna deschidere față de colega Cristeva și continuăm în aceeași cheie. Așa că, să nu inventăm subiecte pe loc drept.

Obiectivul nostru major este dublu, pe de o parte, să încurajăm studierea limbii găgăuze, care este foarte importantă, dar, evident, să încurajăm și studierea limbii române în regiunea găgăuză, în Autonomia Găgăuză, pentru că acesta este un element important de consolidare a noastră ca și societate, să avem o bună cunoaștere a limbii oficiale a Republicii Moldova, indicată expres în Constituția Republicii Moldova.

În acest sens, implementăm Programul de limbă română, oferim materiale didactice, suntem în constantă discuție cu autoritățile de acolo, susținem mult Liceul „Mihai Eminescu”, Liceul „Mihail Ciachir” din Ceadâr-Lunga, am modificat inclusiv formula de finanțare a școlilor ca să putem oferi stimulare financiară suplimentară pentru școlile care implementează multilingvismul și o să continuăm în aceeași cheie. Acesta este un obiectiv important pentru noi. Limba găgăuză, limba română în regiune trebuie susținute și promovate fără, bineînțeles, a afecta oricare alte opțiuni pe care le au părinții în regiunea autonomiei găgăuze.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare, vă rog.

Conectați microfonul domnului Suhodolski.

Domnul Alexandr Suhodolski:

Спасибо.

Господин министр,

Здесь никто не занимается фальсификацией фактов, мы прекрасно видели, как было раньше и ждал официальных документов, но не было, не всегда министерство оказывала поддержку в том числе детским садам на изучения, обучения гагаузского языка, в этом году у вас не заложено, вы говорите, да, мы сделаем, мы постараемся. Это ваше прямая обязанность, а не ваша добрая воля. Это... вы обязаны это сделать.

Что касается русского языка, да, факты реальные, на более 200 часов уменьшено обучение. Хорошо, ваш ответ мне понятен, как и всем остальным у нас в автономии.

Второй мой вопрос касается в этом году 9 мая 1945 года, вот как прошло уже 80 лет, отмечается восьмидесятилетие Победы. Мне бы хотелось бы понять, какой план у Министерства образования касается этого великого события нашего народа в том числе по празднованию этой даты? Потому что мы наблюдаем, что все больше детей посещает кладбище фашистских солдат, которые находятся на территории Республики Молдова, и это все одобряется со стороны министерства, что касается реальных героев, которые защищали нашу родину от фашизма, от нацизма, от коричневой чумы, которая уничтожила десятки миллионов человек в XX веке в этой ужасной войне. Мы не видим никакого действия официального от вашего министерства.

Спасибо.

Domnul Dan Perciun:

Ceea ce noi vedem tot mai mult în ultima perioadă este un număr tot mai mare de copii din Găgăuzia și tineri, și profesori care merg la Moscova la lecții ideologice de la un regim neofascist. Aceasta, într-adevăr, ne îngrijorează foarte tare. (*Rumoare în sală.*)

Aceasta ne îngrijorează foarte tare, pentru că, după cum spuneam, aveți această disonanță cognitivă pe subiectul regimurilor fasciste și nu am auzit niciodată din partea dumneavoastră o condamnare fermă și clară a invaziei Ucrainei și acele intenții de eradicare a poporului ucrainean. Ar fi bine să verbalizați niște lucruri înainte de a avea dreptul să încercați să ne învinuiți în anumite lucruri.

În același timp, noi, ca și în fiecare an, o să celebrăm Ziua Europei, o să comemorăm victimele aceluia război, în primul rând, și o să onorăm eroii care au luptat pentru o Europă liberă de regimuri dictatoriale, o Europă liberă de fascism, de nazism, o parte dintre care, ulterior, s-a regăsit sub un

alt regim totalitar, care a dus la deportări, foamete, inclusiv a poporului găgăuz. Aceasta tot trebuie să ținem minte și să nu uităm.

Sunt sigur că, precum în anii precedenți, Guvernul Republicii Moldova va veni cu plăți unice majorate pentru veteranii celui de-al Doilea Război Mondial, pentru a-i onora pe acei dintre ei care au rămas în viață. Primele fețe în stat se vor întâlni cu acești oameni și vor fi organizate toate ceremoniile necesare pentru a celebra sacrificiul lor și a le mulțumi pentru ceea ce au făcut pentru noi toți de altfel în acei ani.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

În continuare – domnul Groza.

Domnul Ion Groza:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule ministru,

Felicitări pentru perseveranța și curajul dumneavoastră de a face aceste reforme curajoase.

Eu cred că important este nu ceea ce spun politicienii, dar ceea ce spun profesorii, dascălii care „stau la firul ierbii”, care petrec jumătate din viața lor în școli. Vreau să vă informez că, pe 10 martie, am fost la Liceul „Mihai Sadoveanu” din Giurgiulești, o întâlnire cu cadrele didactice, unde am primit o notă foarte pozitivă la adresa dumneavoastră. Aceasta-i la modul cel mai serios.

Felicitări, pentru că oamenii văd această schimbare pozitivă.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim.

Domnul Ion Groza:

Desigur că dascălii trebuie să se bucure de o îndoită cinste. Aceasta cred că ar fi cea mai... datoria noastră ca politicieni ca să-i respectăm pe acei care, într-adevăr, sculptează viitorul țării noastre, nu să criticăm.

Cred că această, să spunem, moțiune simplă de cenzură este o încercare și un instrument prin care opoziția apare și ea „pe sticlă” undeva, vor ceva, să zicem, să pună în culori negative.

Totuși, să știți că oamenii văd ceea ce vor să vadă ei. Mergi într-o școală, vezi laboratoare, vezi școli renovate, schimbate, mobilier, condiții decente. Uitați-vă că colegii noștri nu văd aceasta, ei aceasta nu văd, adică nu au ochi să vadă lucrul acesta, că nu vor să vadă.

Acum, cred că este foarte important și apreciem schimbările reformei învățământului dual, care este foarte important pentru viitoarea noastră... pentru economia noastră.

Eu vreau doar să adresez o întrebare și o rugămintă ca, în toate aceste polemici și discuții, cumva, noi să avem grijă ca profesorii, dascălii să fie protejați, deoarece, cu regret, noi vedem de multe ori că ei sunt atacați la diferite nivele, începând din Parlament și din altele... să zicem, așa să spunem, structuri.

De aceea, poate, cumva, Ministerul Educației, să ne gândim împreună, să venim cu... în privința aceasta cu o protejare clară a acestor oameni care depun mult efort pentru a edifica generația viitoare.

Vă mulțumesc pentru munca dumneavoastră.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumesc mult, domnule Groza.

Mulțumim pentru susținerea anterioară legată de modificările la Codul contravențional de care ziceam, pentru ei era important să existe acest cadru clar cu privire la amenzi aplicabile în cazul ultragierii profesorilor. Dar cred că cel mai important lucru pe care îl putem face este, ca și societate, totuși să celebrăm mai mult rezultatele care există la noi în sistem.

Avem copii extraordinari, profesori extraordinari, să vorbim despre aceasta și să punem accentul pe lucrurile bune care sunt definiții pentru sistemul nostru, în același timp, fără ca să uităm de anumite curențe care există, dar care poartă în continuare, cred, un caracter mai degrabă episodic, să le conferim acea doză de încredere de care ei au nevoie pentru a rămâne în sistem, pentru a continua să activeze și a se simți cu adevărat apreciați.

Noi, din partea ministerului, încercăm să facem mai mult, dar contează foarte mult pentru ei dacă există și susținerea Parlamentului, a Președinției, a Guvernului în ansamblu și, în general, un discurs respectuos în raport cu profesia.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

A doua întrebare?

Nu.

În continuare – doamna Adam.

Doamna Marcela Adam:

Domnule ministru,

Felicitări pentru tot ce ați reușit să faceți în acest scurt timp într-un domeniu atât de complicat și complex.

Totodată, vreau să mulțumesc opoziția pentru această moțiune, pentru că vă oferă posibilitatea de la tribuna Parlamentului să spuneți tuturor cetățenilor despre aceste reușite majore care vin să reformeze sistemul

educației și să aducă mai multă educație de calitate pentru copii și să susțină atât profesorii, cât și părinții.

Întrebarea mea ține, însă, de o politică a Ministerului Educației care vine să consolideze politica lingvistică a țării, și anume Programul național de studiere a limbii române. Anul acesta, iată, acum, din martie, a demarat ce-a de-a treia ediție a acestui Program și ne bucură foarte mult că este un Program care se bucură de succes și este foarte apreciat de cetățeni. Îmi amintesc că, la prima ediție, ministerul a propus o anumită capacitate, dar au fost atât de multe solicitări încât ministerul a trebuit să caute alte resurse ca să completeze sau să suplinească resursele pentru a oferi posibilitatea tuturor să învețe limba română.

Vreau să aduc doar câteva cifre. Până la momentul actual, 16 mii de persoane au învățat limba română prin acest Program național. În ultimii ani, s-au investit circa 14 milioane de lei pentru a asigura studiul limbii române. În anul 2024, cifrele vorbesc de la sine, de altfel, solicitările sau cererile din partea cetățenilor au fost repartizate astfel: în Chișinău – 6911 cetățeni, în Autonomia Găgăuză – 1586, Bălți – 682, Tiraspol – 622, 2971 de cereri din alte localități și regiuni ale țării. Peste 9 mii de cereri sau de cetățeni s-au înregistrat la nivelul A1, deci, nivelul începător de studiere a limbii române și nivelul elementar.

În acest context, vreau să vă întreb: cum se explică, în opinia dumneavoastră, succesul acestui Program de învățare a limbii române? Și, totodată, cum ne putem asigura că mai mulți tineri și mai mulți adulți vor putea să studieze limba română?

Domnul Dan Perciun:

Mulțumesc, doamnă Adam, pentru întrebare.

Succesul cred că se explică prin faptul că, dincolo de discursurile acide ale politicienilor de la tribuna Parlamentului, oamenii de rând în Republica Moldova întotdeauna au avut relații bune, calde, indiferent de limba pe care o vorbesc și au știut să construiască relații umane de înaltă calitate. În pofida scepticismului unora și în pofida rezervelor unora, adevărul este că avem foarte mulți vorbitori de limbă rusă care au așteptat acest Program și care au vrut să poată să beneficieze de lecții de limbă română din contul statului.

Eu întotdeauna am crezut și cred în continuare că, înainte de a cere anumite lucruri, trebuie să fim rezonabili și să înțelegem că trebuie să punem și la dispoziția oamenilor anumite oportunități. Este un Program excelent, întârziat, foarte necesar pentru consolidarea societății noastre, depășirea oricăror elemente de tensiune și creșterea nivelului de competență lingvistică a cetățenilor Republicii Moldova de pe întreg teritoriul țării. Faptul că și în Găgăuzia, și în Bălți avem aceste cifre denotă că în realitate, în afara polemicilor politice, lucrurile sunt mult mai simple, clare și deschise decât unii politicieni ar vrea să le prezinte.

Acum, într-adevăr, în ultimii ani, noi avem un număr în creștere a celor care beneficiază. O schimbare importantă în 2024 a fost când am crescut numărul de ore pe care le oferim, am racordat Programul la standardele europene cu privire la studierea limbilor și avem numărul exact necesar pentru a însuși un nivel. De anul acesta, punem la dispoziția celor care își fac studiile și manuale deja în variantă fizică, până acum am avut doar manuale în variantă digitală. Ne-a reușit să edităm aproximativ 10 mii de manuale, le vom oferi printr-o schemă de închiriere foarte avantajoasă pentru cei care vor să le aibă în variantă fizică. O să continuăm și mai departe cu completarea bazei curriculare și metodice pentru predarea limbii române și o să încurajăm tot mai multă lume să participe.

Dincolo de aceasta, un efort mare pe care ministerul îl face este creșterea calității predării limbii române în școlile ruse, un important aspect, pentru că vizitele noastre în teritoriu au relevat că, din păcate, în special acolo unde nu există un mediu natural de utilizare a limbii, nivelul de predare nu este pe măsura așteptărilor noastre. Și atunci, anul trecut, am avut patru sute de profesori de limbă română din școlile alolingve care au mers 2–3 săptămâni în România la cursuri de perfecționare. Au răspuns universitățile românești la acest apel, i-au primit, i-au cazat, i-au găzduit, pe alocuri le-au dat și anumite cadouri, le-au organizat și un Program de diversiune culturală.

Eu cred că asta e foarte valoros, în primul rând, pentru creșterea competenței lingvistice și, în al doilea rând, iarăși, pentru dezamorsarea anumitor mituri promovate foarte activ de propaganda sovietică pe parcursul multor ani. Acești oameni au trecut Prutul și au constatat că și acolo trăiesc oameni la fel ca și noi, în pofida tuturor sperietorilor cu care au fost alimentați mulți ani. Anul acesta vom continua, vom avea un număr și mai mare, interes mare, inclusiv din rândul profesorilor din Găgăuzia. Ne bucurăm, vom continua. Am organizat pentru ei și un curs de formare întreg la Chișinău, iarăși cu același obiectiv.

Mai mult decât atât, săptămâna trecută, voi ați votat un proiect de modificare a Codului educației, prin care o să oferim Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare competența de certificare a nivelului de cunoaștere a limbii române. Simplu zis, toți cred că cunosc testul TOEFL, care există în cazul limbii engleze, o să avem același element și în cazul limbii române, o să putem, în final, pentru prima dată, să certificăm acest nivel.

Iar pentru copiii care învață în școlile alolingve și vor să fie eliberați de examenul de bacalaureat la limba română, o să existe posibilitatea de a susține acest test din timp, așa cum există în cazul limbilor străine: franceză, engleză sau informatică, mai nou, așa o să fie și în cazul limbii române în școlile alolingve. Un element important de menționat este că testul, comparativ cu BAC-ul, o să testeze și o să verifice nu doar competența scrisă, o să verifice și competența auditivă, și competența de vorbire, lucru, poate,

mai important decât cunoașterea literaturii... exhaustive a literaturii române.

Ne dorim foarte mult ca absolvenții claselor a XII-a să poată să vorbească suficient de bine încât să comunice cu toți ceilalți cetățeni. Și o să punem accent, în primul rând, pe competență de vorbire, lucru important.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mersi.

A doua întrebare?

Nu.

Doamnă Dascălu,

Vă rog.

Microfonul doamnei Dascălu.

Doamna Iulia Dascălu:

Mulțumesc, domnule Președinte.

De fapt, domnule ministru, ați răspuns parțial la întrebarea pe care vroiam și eu s-o pun cu referire la școlile alolingve. Dar, totuși, am să încerc să vă pun o întrebare, sper să aud și răspunsul, dacă noi avem suficienți profesori în școlile alolingve, profesori de predare a limbii române?

Pentru că noi cunoaștem că situația în aceste școli încă nu este cea la care noi ne așteptăm. Deci, la limba română, de fapt, trebuie să începi studiarea din grădiniță, apoi școală ș.a.m.d. Programele sunt foarte bune, dar pentru cei care deja au o vârstă. Pentru cei care merg în clasa I, trebuie să se pună accent pe predarea limbii române.

Spuneți-mi, vă rog, dacă la ziua de astăzi avem suficienți profesori și dacă noi am evoluat la acest capitol sau tot mai mergem pe linia de plutire? Mă refer la cunoașterea limbii române în școlile alolingve.

Mersi.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumesc, doamnă Dascălu, pentru întrebare.

Nu avem o situație diferită legată de necesarul de profesori, fie că vorbim de limba română sau de alte discipline, situația e similară, îi avem. Acum nu întotdeauna neapărat, după cum ziceam, nivelul lor de competență lingvistică este suficient de bun și de aceasta ne-am pornit să investim mult mai mult în formarea lor, inclusiv în expunerea la aceste programe culturale, aceste programe de schimb, de bune practici, ca să creștem, în primul rând, nivelul lor de competență lingvistică.

Evident că problema este mai acută în zonele unde nu există un mediu natural al limbii. Puțini dintre ei sunt vorbitori nativi în Găgăuzia de limbă română și nici nu au copiii eventual ulterior un mediu unde să practice limba română zi de zi, și atunci și nivelul de cunoaștere este mai mic.

Aici s-au întreprins acești primi-pași, dar trebuie în continuare să avem o discuție foarte serioasă despre cum putem să facem mai mult.

În Ceadâr-Lunga, de exemplu, nu există nicio școală cu predare în limba română, dacă în Comrat avem, dacă în Vulcănești avem, bunăoară, da. Deci, sunt tot felul de lucruri la care merită să meditam, dar să fim conștienți că costă acest lucru și trebuie să planificăm resurse suplimentare, dacă ne dorim să avem vorbitori, mai mulți vorbitori și nativi sau cu competențe înalte de predare a limbii române în unele din regiuni de acest tip, ca să compensăm pentru anumite carențe care există la moment. Dar ne-am pornit, trebuie să facem mai mult.

Aici trebuie să-i mulțumesc și domnului Nantoi, care nu urmărește această discuție suficient de atent, dar îi mulțumim mult pentru tot suportul pe care ni l-a acordat și insistența pe subiectele astea esențiale, de fapt, inclusiv din perspectiva de securitate pentru Republica Moldova.

Mulțumim.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare.

Doamnă Dascălu,

Vă rog.

Doamna Iulia Dascălu:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule ministru,

Știți, ca o părere, eu nu știu care ar fi răspunsul dumneavoastră. Nu credeți că un manager al instituției școlare ar trebui să cunoască la perfecție limba română, pentru că marea majoritate din ei, 99 la sută, chiar nu cunosc ei înșiși limba română și atunci cum promovăm noi? Pentru că toate lucrurile încep de la cap.

Domnul Dan Perciun:

Eu cred în oportunități și mai puțin în constrângere. Eu cred că prima noastră datorie este să creăm oportunitățile de studiere a limbii române și mă bucur că, în ultimii ani, există acest consens la nivel de Guvern pe acest subiect. Este exagerat, în special în unele regiuni ale țării, să introducem asemenea restricții, bunăoară, la ocuparea anumitor funcții publice.

Eu cred că noi trebuie mai întâi foarte consecvent, pentru o perioadă suficient de lungă de timp, să oferim șansa de a învăța limba și după aia să intervenim cu eventuale restricții sau constrângeri.

Dacă asta s-ar fi făcut mai demult, acum am fi avut un nivel general mai bun de cunoaștere a limbii în multe din aceste regiuni. Din păcate, asta nu s-a făcut la timp și aici lucrurile nu stau încă suficient de bine, dar primul pas – conștientizarea problemei și Programul de limbă română, lansarea lui, s-a produs. Trebuie să investim mai mult și să nu uităm că acest subiect este un subiect de securitate națională, în primul rând.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Continuăm.

Doamna Marcela Nistor.

Doamna Marcela Nistor:

Vă mulțumesc foarte mult.

Domnule ministru,

Am vrut să vă mulțumim pentru tot sprijinul pentru educația artistică și faptul că ministerul are o abordare, așa, holistică asupra învățământului și că dotările digitale nu neapărat vor contribui la creativitatea copiilor.

În foarte multe întâlniri pe care eu le am cu tinerii, fiind în interiorul sistemului de educație, ei, cumva, nu neapărat simt modificările curriculare. Iată, există această așteptare: „Dar se întâmplă ceva, studiile pe care noi le facem ne pregătesc pentru viață?”. Eu sunt sigură că ministerul are o anumită poziție pe care m-aș bucura s-o împărtășiți.

Domnul Dan Perciun:

Într-adevăr, noi am pornit acest proces, este un proces cu care noi nu ne grăbim însă, anume pentru că modificările curriculare trebuie făcute rar și trebuie făcute bine, și trebuie făcute de către specialiști, trebuie să existe o discuție largă în societate.

Obiectivul nostru este în 2027 să încheiem procesul de revizuire a curriculumului și, odată cu noul curriculum, inclusiv să îmbunătățim aspectele pe care le menționați dumneavoastră, să integrăm așa-numitele noile educații mai mult în disciplinele de bază, de la educația financiară până la educația pentru sănătate sau educația media, sau multe... educația ecologică. Avem un spectru de vreo 10 noi educații pe care vrem să le regăsim mai mult în disciplinele de bază.

Pe de altă parte, avansăm pe zona de... fără ca să așteptăm revizuirea curriculară, zona de flexibilizare a planului-cadru și spunem că cel puțin pentru unele instituții de învățământ, care au un număr suficient de mare de copii la liceu, au din acest an posibilitatea de a alege un plan-cadru, unde avem 4 discipline obligatorii în esență, restul disciplinelor sunt la alegere și avem o pondere de aproximativ 50 la sută din toate orele la alegerea elevului, ceea ce eu știu că este demult așteptat de către elevi.

Rămâne și instituțiile în ansamblu să fie de acord să facă lucrul ăsta și, totodată, să înțelegem și constrângerea pe care o avem, pentru că avem, după cum spuneam, jumătate din toate liceele care au o singură clasă, pe alocuri, 10–15 elevi și acolo bineînțeles că opțiuni pentru flexibilizare sunt puține, dar în instituțiile mari de învățământ asta este fezabil, deja este posibil. Urmează să vedem ce instituții își vor asuma această inovație.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

În continuare – doamna Racu.

Doamna Ana Racu:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Mulțumesc, domnule ministru.

Ați fost exhaustiv în prezentarea dumneavoastră. Eu sunt ferm convinsă că școala, în general, ar trebui să compenseze ratările educaționale și de cunoștință ale părinților.

Cu toate acestea, rămân în mare parte adepta eredității, dar sunt ferm convinsă că dascălii, mentorii noștri, de-a lungul vieții, sunt cei care ne formează pe noi ca oameni, ca personalități și faptul că noi aici am ajuns mulți deputați, miniștri, colonei, generali, în mare parte, e și meritul profesorilor, învățătorilor, educatorilor.

Vreau să vă adresez o întrebare foarte tehnică și vreau să... pentru că ea este apolitică, e despre niște cifre care s-au conturat la sfârșitul anului trecut. Noi, anul trecut, am avut mai mulți copii, tineri olimpici, care au luat locuri de top, ca să nu greșesc aici, și bronz, și argint, și aur, la importante competiții, olimpiade internaționale, la domenii în care, hai să fiu sinceră, țara noastră n-a excelat niciodată. Mă refer aici la fizică, la chimie, mai nou, la robotică. Pentru mine chiar e o inovație absolută că noi am ajuns să avem echipe care au luat locuri de prestigiu la competiții internaționale de robotică.

Profitând de faptul că sunteți în plenul Parlamentului, vă rog să ne spuneți, să deschideți un pic paranteza, astfel încât să fie și un motiv în plus și pentru dascăli, dar și pentru copii, că nu suntem totuși o țară în care potențialul uman este așa de slab și denigrat, după cum cred unii.

Noi am arătat în repetate rânduri, inclusiv în alegerile din toamnă, că oamenii știu să distingă și în pofida manipulărilor și fake-urilor care bubuie din oricare echipament și rețea socială, oamenii noștri, totuși, au gândire critică, tinerii, în mod special, și fac distincția între lucrurile și adevărurile care trebuie să fie făcute.

Deci, un pic vorbiți-mi despre olimpici și cum îi încurajați. Și dacă vreți, asta-i mândria țării. Noi suntem o țară în care nu avem nici petrol, nici alte minereuri, în schimb avem potențial uman și asta este demonstrat de

copiii noștri care, chiar dacă merg în afara țării, ei se integrează ușor în școlile, liceele și universitățile de acolo și ajung și specialiști ș.a.m.d. Deci, trebuie să fim conștienți de potențialul nostru și trebuie s-o spunem de la tribuna Parlamentului.

Eu m-am săturat să ne tot „spălăm”, să ne considerăm codașii Europei, să ne tot considerăm „fratele mai mic”, „ruda săracă”, oamenii „de la coadă”. Nu-i adevărat. Nu-i adevărat și acest lucru ne-o demonstrează elocvent sistemul nostru educațional, cu toate problemele și cu toate provocările pe care le are. Dar dacă și se merită o reformă în această țară, se merită investiția și reforma în sistemul educațional.

Pe termen lung, școala este soluția, pe termen scurt, legea este soluția.

Deci, la olimpici.

Mersi frumos.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim mult pentru întrebare.

Într-adevăr, an de an, avem elevi care înregistrează rezultate extraordinare la competiții internaționale, elevi cu care ne mândrim și care reprezintă, probabil, ce avem noi mai bun în sistemul educațional și sunt și rezultatul unor eforturi extraordinare ale profesorilor care-i ajută, îi susțin, îi mentorează, olimpici, apropo, nu doar din liceele de elită din Chișinău, dar de pe întregul... de pe tot întregul Republicii Moldova, ceea ce înseamnă că pe tot întregul Republicii Moldova avem suficienți profesori dispuși, deschiși, capabili să pregătească și să genereze excelență academică deosebită. Pentru ei au fost dublate premiile anul trecut. S-ar putea să greșesc, dar sunt în jur de 50 de mii de lei premiile de care beneficiază ei la moment acum. Am extins lista de categorii eligibile.

În general, încercăm să-i punem în valoare cât mai mult prin atenție sporită și pentru ei, și pentru acei care i-au pregătit, prin conferirea statutului suficient de înalt ca să motiveze și alți elevi să le urmeze calea cu implicarea tuturor instituțiilor statului, așa cum stă bine în raport cu elevii care sunt un model pentru întreg sistemul.

În același timp, vreau să subliniez că pentru noi, la Ministerul Educației, rezultatele la olimpiadă sunt un indicator important, dar oricum ceea ce contează pentru noi este media. Pentru noi este important să avem un sistem care, în medie, produce performanță și un sistem echitabil care să nu aibă discrepanțe semnificative în șansele pe care le are un copil în funcție de locul unde s-a născut. Aici, noi mai avem de lucru.

Toate investițiile pe care le facem în această direcție le orientăm. Vârfuri am avut dintotdeauna și o să continuăm să le avem și trebuie să le susținem și să îi încurajăm, în primul rând, pentru ceea ce ei reprezintă ca și simbol pentru o societate și ca factor de motivație pentru alții, dar trebuie,

cu siguranță, și aici, în această direcție se îndreaptă gândurile noastre, să ne asigurăm că media este suficient de bine pregătită și un copil de la Chișinău, și un copil dintr-o localitate mică din nordul sau sudul țării are aceleași șanse de a-și realiza pe deplin potențialul.

Nu cred că suntem o națiune cu mai multe sau cu mai puține competențe decât altele, totul depinde de ce oportunități putem crea pentru societatea noastră pentru ca să ne realizăm pe deplin potențialul pe care îl avem suficient, doar să-l valorificăm corect.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumesc.

Revenim. Da.

Doamnă Răileanu,

Vă rog.

Microfonul doamnei Răileanu.

Doamna Adela Răileanu:

Mulțumesc.

Domnule Perciun,

Acum, vreo oră, am primit o întrebare de la un grup de elevi, care m-au rugat să v-o adresez dumneavoastră: de ce liceenii din clasa a XII-a, care au susținut testele internaționale acceptate de Ministerul Educației, sunt obligați să susțină testul de pre-bacalaureat la limbi străine pentru a fi scutiți de examenul la BAC? Mai spun ei că motivarea ministerului că sunt cazuri de falsificare a certificatelor este una exagerată. Mai spun acești elevi că certificatele sunt în strictă evidență și pot fi ușor verificate după QR cod și numărul de înregistrare internațional și că fiecare licean are deja vârsta de 18 ani și poartă propria responsabilitate pentru ceea ce afirmă. Dacă nu credeți că sunt demotivați prin această intenție de a-i obliga să susțină acest test?

Domnul Dan Perciun:

Vă rog să ne dați cazul concret la care faceți referință, pentru că, de principiu, nu este obligatoriu să susțină pretestarea acești elevi.

Mai mult decât atât, noi, anul trecut, am mers în întâmpinarea lor și ei nu mai trebuie să susțină nici măcar tezele de clasa a XII-a din primul semestru, sunt scutiți din oficiu cu note maxime deținătorii de certificate TOEFL, Cambridge, IELTS sau oricare altele.

Mai avem câteodată exces de zel din partea unor directori care, indiferent de cât noi nu am reitiera că se acceptă acele certificate în variantă digitală, pentru că noi le putem, într-adevăr, verifica la Agenția pentru Curriculum și Evaluare online, oricum insistă pe prezentarea în variantă fizică ș.a.m.d.

Deci, dacă aveți asemenea semnale, că noi, ocazional, primim dintr-o instituție sau alta, dăm un telefon... Respectiv, dați-ne cazul concret și noi o să încercăm să ne lămurim exact pe situație.

Dar prevederea generală este că nu este necesar. Mai mult decât atât, îi scutim, după cum vă spuneam, și de tezele de-a XII-a, anume ca să oferim mai mult timp să se concentreze pe disciplinele unde nu sunt scutiți de la BAC din start.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare, vă rog.

Doamna Adela Răileanu:

În noiembrie anul trecut, Guvernul a inițiat un proiect cu privire la crearea Institutului Național de Management Public. Aceasta-i la o distanță de 2 ani de la lichidarea Academiei de Administrare Publică. De facto, acest institut va avea aceleași funcții ca și Academia de Administrare Publică.

De ce a fost necesar totuși de a lichida o instituție care avea deja și infrastructură, și specialiști, și tradiție, ca la o distanță de 2 ani să creăm ceva similar, și dacă nu considerați că aceasta este o irosire de resurse?

Mersi.

Domnul Dan Perciun:

Nu creăm ceva similar, sunt două lucruri total diferite. Deci, acest institut de pregătire a funcționarilor publici, dacă doriți, o să aibă o singură funcție – o să fie responsabil de formarea continuă. Licența la administrare publică, masteratul, doctoratul rămâne tot la USM, așa cum s-a petrecut până acum.

Acest institut va avea un singur obiectiv – să pregătească, să crească calitatea funcționarilor publici din Republica Moldova, Cancelaria de Stat având posibilitatea să se implice mai direct în aceste procese decât până acum, pentru că până la urmă principalul beneficiar al acestor servicii este statul, fie că e în persoana Cancelariei de Stat, care este gestionara funcției publice în țara noastră, face regulile ș.a.m.d.

Atunci, subordonarea directă sub Guvern o să permită Cancelariei de Stat să stabilească mai clar programele de studii, să asigure calitatea și să racordeze așteptările pe care le are sistemul cu ceea ce se întâmplă la universitate în formarea continuă a acestor specialiști.

Aceasta a fost varianta preferată de către Guvern la această etapă și noi am susținut-o în condițiile când discuțiile de ajustare a programelor nu au dat rezultate și a fost nevoie de o asemenea intervenție. Dar licența, masterul, doctoratul rămân tot mai departe la USM pe administrația publică, cum și este, doar formarea continuă se resubordonează.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

Doamna Beleacova.

Doamna Elena Beleacova:

Mulțumesc.

Domnule ministru,

Am o întrebare foarte concretă. La ce etapă de elaborare se află conceptul de educație multilingvă și care este viziunea Ministerului Educației asupra implementării practicei a acestui concept despre care noi vorbim ani de zile?

Domnul Dan Perciun:

Conceptul noi îl avem aprobat. Am modificat... și ziceam, formula de finanțare a școlilor, și din 2026 el o să intre în vigoare, dar noi deja am modificat-o. Aceasta înseamnă că acele școli care o să implementeze educația multilingvă o să beneficieze de mai mulți bani pentru... în formula per elev, ca să poată să stimuleze, la rândul lor, profesorii care își asumă să predea, acolo e găgăuză... găgăuză-română, da, lecții la alte discipline decât la disciplinele lingvistice. Atunci, deci, partea aceasta de finanțare este setată.

Acum, lucrăm la standarde ca să înțelegem în ce condiții o școală poate fi catalogată ca o școală care implementează educația multilingvă. Inclusiv colegii din Găgăuzia cu cei de la minister au fost în Italia, în Tirol, au văzut acolo buna lor experiență și sunt în proces de definitivare a standardelor și atunci o să putem să avansăm deja din 2026.

Dar cel mai important lucru s-a produs, avem formulă de finanțare specifică pentru aceasta, ca școala să fie motivată să facă acest efort suplimentar, pentru că nu este deloc ușor să treci de la predarea în limba rusă, de exemplu, la predarea în limba română sau chiar parțială în limba română sau în limbă găgăuză a dezvoltării personale sau a altor discipline, nemaivorbind deja de discipline obligatorii mai sofisticate.

Domnul Igor Grosu:

Doamnă Beleacova,

A doua întrebare? Nu.

Domnul Batrîncea.

Domnul Vlad Batrîncea:

Mulțumesc.

Nu vreau polemici, o să exprim poziția deja în cadrul unei luări de cuvânt.

Domnule Perciun,

O întrebare concretă și la care rog să răspundeți „da” sau „nu” pur juridic. Într-adevăr, educația trebuie depolitizată, ca lozincă sună bine, ca să nu mai avem cazuri de rectori de instituții de învățământ superior cu fularul verde la gât în campania electorală, ca să nu avem șefi de instituții implicați în campania electorală a unui candidat, dar exemplul oferă persoana care gestionează domeniul, ministrul educației. Dumneavoastră foarte activ ați participat în ultima campanie electorală, campania prezidențială.

O întrebare concretă și rog să-mi răspundeți „da” sau „nu”: în perioada campaniei electorale, dumneavoastră v-ați suspendat din funcția de ministru al educației sau ați participat la campania electorală în calitate de ministru al educației?

Mersi.

Domnul Dan Perciun:

Depinde de activitatea pe care am desfășurat-o, dacă era... n-am desfășurat activități de campanie electorală în timpul orelor, sâmbătă, duminică, după ore, bine-mersi, am mers în întâlniri electorale și am să continui aceasta de fiecare dată, mai ales că miza acestor alegeri, după mine, era, în primul rând, salvarea Republicii Moldova, menținerea vectorului european. Și am îndemnat activ, inclusiv reprezentanții sistemului educațional, să se implice pe cât de activ posibil în promovarea referendumului cu maximă dedicație, înțelegând miza (*aplauze*) pentru țară a acestor alegeri și am s-o fac în continuare, nu pentru un candidat electoral, dar pentru o orientare pentru țară, da. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare – domnul Batrîncea.

Domnul Vlad Batrîncea:

O să prezint alte informații public.

Dar a doua întrebare. Ați menționat că ați participat în campania electorală în afara orelor de muncă și în zilele de sâmbătă și duminică.

Întrebare concretă: ați avut întreveneri în cadrul instituțiilor de învățământ, de exemplu, Universitatea de Medicină „Nicolae Testemițanu”, într-o zi de lucru, în ore de lucru, în ore de studii și în ore de lucru ale ministrului? Au avut loc așa cazuri sau nu?

Mersi.

Domnul Dan Perciun:

Nu. În Universitatea „Nicolae Testemițanu” noi am avut o întâlnire la ora 19.00 seara, în Spitalul Republican. Dacă... e adevărat că orele de lucru ale ministrului sunt 24 din 24, aici eu vă dau deplină dreptate. Într-adevăr, muncim încontinuu la Ministerul Educației pentru a îmbunătăți lucrurile în

sistem. Dar, formal, ora 19.00 seara e un pic după ora 17.00. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

În continuare – doamna Koksal.

Doamna Ivanna Koksal:

Господин министр,

Долго говорили о новых введениях, думаем, что многие из них будут иметь негативные последствия, потому что по настоянию родителей есть необходимость пересмотра подхода к проведению экзаменов девятых классах. Несмотря на возмущения родителей и педагогов, все-таки в 2025 году, выпускные экзамены для девятых классов в Молдове, будут испытывать новые условия скажем, пусть пока не под видеокамерами наблюдения, но они будут максимально приближены к экзаменам по ВАС.

Почему аргументация о том, что ученики девятых классов, еще не совершеннолетние дети, которые не готовы к такому стрессу, потому что, как выясняется, будут внутренние, внешние наблюдатели и много других нюансов, то не были услышаны эти просьбы учителей и педагогов и не было реакции в отношении этого, реакция министерства в отношении возмущения родителей и педагогов в том числе?

Domnul Dan Perciun:

Noi când vorbim despre lipsă de responsabilitate, asta este un exemplu clasic de lipsă totală de responsabilitate din partea unui exponent al clasei politice față de sistemul educațional, totală absolut. De ce? Explicăm. Pentru că noi avem o realitate și am avut-o foarte mulți ani la examenele de clasa a IX-a, pe care o cunoaștem foarte bine: din păcate, se copie și se copia întotdeauna la acest examen. Examenul comparabil din România, în clasa a VIII-a la ei, are o rată de promovabilitate de 65%, în România. Eu, de fiecare dată zic, cu siguranță că copiii noștri sunt mult mai capabili, mult mai bine pregătiți și de aceasta noi am avut întotdeauna o rată de promovabilitate de 99 la sută, dar s-ar putea totuși să existe și alte explicații ale acestei discrepanțe.

Mai mult decât atât, anul trecut, în 8 raioane, noi am pilotat această abordare și am avut persoane care au asistat, pur și simplu, în timpul examenului. Au stat frumușel pe scaun în colț și au urmărit lumea să nu stea în telefoane și să nu se distribuie testele. Și am avut raioane, precum Drochia, precum Cimișlia, unde rata de promovabilitate în condițiile când noi am reverificat centralizat doar 1/3 din teste... da, a existat cineva în ziua examenului ca să nu poți să copiii la examen, după care 1/3 din teste noi le-am verificat nu cu oamenii de la raion, dar cu oameni din... Și în aceste

condiții, rata de promovabilitate a scăzut la 60%. Vă dați seama care este amploarea problemei la acest examen?

Acum noi, anul acesta, în aceleași condiții, cu minime perturbații pentru copii, o să avem, pur și simplu, o persoană care asistă în clasă. Ei rămân în aceeași școală, nu sunt camere, avem, pur și simplu, o persoană, de regulă, tânără, care stă în spate și monitorizează procesul. Și verificăm lucrările la Chișinău, pentru ca să excludem tentația unei persoane profesor din raion să mai vină în susținerea unei rude, coleg, prieten sau să fie stimulat altfel. Eu cred că asta e foarte important pentru țară și pentru noi, ca sistem educațional, să promovăm acest lucru prin consens, nu să încercăm să câștigăm câteva puncte politice ieftine pe seama acestui subiect.

Sunt suficiente lucruri pentru care puteți să criticați guvernarea PAS. Unele sunt și adevărate, unele sunt exagerate, dar sunt suficiente, dar, iată, sunt niște lucruri de bun simț care sunt în interesul sistemului și al nostru, al tuturor, ca țară, care putem să facem abstracție de dorința de a câștiga un „hype” politic ieftin pe marginea lui.

Acum noi o să mergem mai departe așa cum ne-am propus: trei încercări, observare în cadrul examenului, Programul „Remedial”, ca toată lumea să poată să-l susțină.

Haideti să nu ne mințim pe noi înșine, în primul rând, să nu mințim copiii și să nu le facem mai rău, dar să încercăm să facem condițiile necesare, să-i susținem ca ei să însușească această materie și să nu ne amăgim permanent ca și societate, că vrem o societate bine educată, până la urmă. Dar politică putem face din oricare alt subiect, cu mare drag. Cam acesta e răspunsul.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

A doua întrebare – doamna Koksals.

Doamna Ivanna Koksals:

Господин министр,

Я думаю, что здесь больше играл бы эффект воспитания ответственности и у детей, и у учителей, потому что именно на этом фоне возможности после девятого класса поступления в вузах будут максимально минимизированы. И именно на этом фоне, я говорю то, что слышу в наших селах. Именно на этом фоне, у семей не остается выбора, как принять решение покинуть страну. И все-таки эти нововведения наверно нужно будет пересмотреть. Это мое предложение.

Domnul Dan Perciun:

Dumneavoastră credeți că decizia de a pleca din țară e determinată de faptul că o să fie o persoană care o să asiste la examen?

Doamna Ivanna Koksal:

Это дети. Всего лишь девятый класс. Нет...

Domnul Dan Perciun:

Ca să înțelegeți, doar în Găgăuzia v-ați apucat de a colecta semnături și de a politiza subiectul. Toate raionale socialiste cu oameni responsabili...

Doamna Ivanna Koksal:

Не политизируйте, господин министр.

Domnul Dan Perciun:

Nu, eu vă spun așa cum este.

Doamna Ivanna Koksal:

Я говорю правильные вещи, потому что я тоже получила педагогическое образование.

Domnul Dan Perciun:

Au avut o abordare foarte rezonabilă și corectă, pentru că, eu am zis, sunt suficiente subiecte pe care să polemizăm.

Vreți ieftin să câștigați niște dividende politice? E decizia dumneavoastră. Total e iresponsabilă, înțelegeți, din păcate, dar vă aparține.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

În continuare – domnul Odnostalco.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Господин министр,

Добрый день.

Domnul Dan Perciun:

Здравствуйте. (*Râsete în sală.*)

Domnul Vladimir Odnostalco:

Господин министр,

Вы много говорите о коррупции, вы много говорите о ваших достижениях, вы даже говорите о том, что вы начали детей кормить в школах.

Domnul Dan Perciun:

Din septembrie.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Учреждение через дорогу вышла с этой инициативы, хотя эта инициатива принадлежит Фракции коммунистов, Блока коммунистов и социалистов ...

Domnul Dan Perciun:

Vă mulțumim.

Domnul Vladimir Odnostalco:

... в частности госпожи Дарованной. Ну, списывайте, что же делать это?

Вот в продолжение теме о питания, в продолжение теме о коррупции. Вы часто рассказываете, что все вокруг воры, все вокруг бандиты, все воруют, но при этом вы...

Domnul Dan Perciun:

N-am spus asta.

Domnul Vladimir Odnostalco:

... то ли не видите, то ли сознательно делаете так, что ваше назначенцы воруют.

Я предполагаю, вы знаете о чем я вас хочу спросить. 21, 22 января 2024 года, вы, господин министр, подписали приказ о назначении на позицию временного исполняющего руководителя отдела образования Бричанского района, господина Виталия Штирбу. Эта ваша подпись, это ваш приказ.

Прошел год, в результате этого – соответствующие органы обнаружили о том, что под руководством вашего назначенца, вы подписали, как вы признали, с тарелок детей, из-за рта детей.

Вот вы смеетесь, когда я говорю за детей, когда я говорю за питание, но я...

Domnul Dan Perciun:

... îs profund mirat.

Domnul Vladimir Odnostalco:

... думаю этим людям не смешно.

Было украдено первичный анализ, первичный анализ более 2 с лишним миллионов леев. Повторюсь, ваш назначенец и у вас есть этот документ, и это только по позиции детпитания, только питания в школах и детских садах. Там сейчас пойдет проверка касательно вопросов конструкции, касательно вопросов других услуг. Я предполагаю, что выявится еще миллионы и миллионов леев.

Господин министр,

С учетом того, что вы назначили этого человека, а риторика лично вас всегда исходила, была в русле того, что это люди честные, это люди неподкупные, это люди достойные, это профессионалы, как мы увидели, профессионально они делают то, что делают, вот скажите, пожалуйста, какие меры вы предприняли? Это раз. Простым увольнением здесь вопрос не решен.

Когда эти деньги вернуться обратно в бюджет, а еда детям в тарелке и кто за это будет отвечать? И несете ли вы личную персональную ответственность за то, что деньги были украдены из тарелок у детей?

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim, domnule Odnostalco.

La fel de convingător, ca de obicei.

Haideți să explicam un pic situația, ca toată lumea să înțeleagă absurdul întrebării.

Deci, în primul rând, țineți minte, noi am modificat Codul educației, pentru că am avut foarte mulți șefi de direcții care au fost numiți necorespunzător și ocupau acele funcții de mult timp și, prin acele modificări, noi ne-am dat dreptul acolo unde persoanele n-au fost numite corespunzător să numim interimari până consiliile raionale fac concursuri.

Acuma, în Edineț este... în Briceni este această situație, respectiv, noi, pur și simplu, am prelungit mandatul acelei persoane, pentru ca Consiliul raional Briceni să poată să desfășoare concursul. Consiliul raional nu s-a apucat să facă lucrul ăsta tare mult timp, dar, de principiu, tot în discuțiile cu voi, principala voastră îngrijorare era că noi o să numim politic șefi de direcții în întreaga țară după ce am operat acele modificări.

Noi i-am renumit pe 90 la sută din cei care erau, pentru că interesul nostru n-a fost să scăpăm de acești oameni, în primul rând, dar să intrăm în normalitate.

Bine. Mai departe istoria este următoarea, vine președintele raionului și vicepreședintele raionului la Ministerul Educației, într-adevăr, cu un audit făcut de socialiști... socialiști, atenție... socialiști, cu un audit făcut, cu un audit legat de activitatea domnului... (*voce nedeslușită din sală*) cu un audit legat de activitatea domnului Știrbu.

Noi am considerat că, într-adevăr, este foarte grav și ne-au părut oameni de bună intenție. Iată, genul de lideri locali care-s rezonabili. Așa, cel puțin, poate părea, chiar și colegii mei din PAS ar putea să aibă oarecând altă opinie, dar mie mi-au părut oameni rezonabili, care au adus un act în audit făcut de auditori credibili pe marginea unui subiect și care au constatat fapte foarte grave. Noi am rugat auditorul din cadrul Ministerului Educației, el a

mers în Briceni, a verificat auditul, a fost în școlile în care s-a pretins că s-a făcut reparații, a constatat că reparațiile n-au fost făcute.

Am trimis la CNA, la Procuratură, am rugat Prim-ministrul Republicii Moldova să trimită Inspekția Financiară suplimentar, de la Chișinău, pentru că acei care au venit de la Bălți, probabil, mai degrabă au acoperit lucrurile care acolo s-au întâmplat. Am constatat că facturile eliberate de către contabila de acolo din Briceni inclusiv erau false și au fost desenate în PDF, și am informat toate organele abilitate, și am întrerupt relațiile de muncă cu această persoană.

Mulțumim colegilor din teritoriu care au fost responsabili, au făcut acel audit, ne-au informat pe noi și în puținul caz când noi aveam posibilitatea de a interveni peste șefii direcțiilor, noi am făcut-o imediat.

Îmi pare că am intervenit plenar pe marginea acestui caz. Și deja mai departe CNA, Procuratura, Inspekția Financiară o să demonstreze dacă, într-adevăr, cele invocate se confirmă și atrag după sine răspunderea penală, în primul rând, a contabilei, dar și a fostului șef de direcție, eventual.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

A doua întrebare.

Domnul Dan Perciun:

Și este genul de bună colaborare pe care noi o mai avem cu lideri socialiști în teritoriu, pe alocuri.

Mulțumim.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

A doua întrebare – domnul Odnostalco.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Вот видите господин министр вы не ответили на главный вопрос.

Domnul Dan Perciun:

La care?

Domnul Vladimir Odnostalco:

Несете ли вы персональную лично за это ответственность?

Domnul Dan Perciun:

Nu.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Это раз. (*Rumoare în sală.*)

Два. В своем докладе, в котором вы хвалились о том, о чем хвалились, вы ни разу не сказали о коррупции в системе образования вот в этом секторе.

Повторюсь. Тогда, когда вы делали вот то, что вы называете реформу, а на самом деле это было переподчинение местных отделов образования под министерства это было сделано в электоральных целях, чтобы были свои люди, которые будут исполнять нужные решения.

Когда вы подписывали этот приказ, я подчеркиваю „se numește”, это не продолжение контракта, вы назначили, вы знали, что вы делаете. Вы тем самым своей подписью, господин министр, взяли на себя ответственность. Так происходит в европейских странах.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim, domnule Odnostalco, pentru întrebare.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Дальше.

Вопрос № 2. Вы ничего не сказали о инклюзивности детей, ничего в своем докладе. Вот этих детей списали.

Domnul Dan Perciun:

Nu-i adevărat.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Ну вы об этом не сказали.

Вопрос. После того, как были закрыты соответствующие учреждения, на сегодняшний день, насколько я знаю, я звонил вам в министерство и интересовался, кто ведет статистику, что произошло с этими детьми, потому что в обычную школу зачастую они не то, что попасть не могут, они там не могут добиться результатов.

Это особые дети с особым подходом. Кто ими занимается на дому? А это очень тяжело заниматься на дому. Родители, как минимум один, должен быть постоянно с этим ребенком. Кто помогает финансово для того, чтобы работать соответствующими медицинскими и социальными специалистами? Об этом ничего не было сказано. И об этих детях на сегодняшний день ничего не знают даже у вас в министерстве.

Что знаете об этом вы?

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim pentru întrebare.

Dincolo de „aciditatea” dumneavoastră caracteristică, într-adevăr, e o întrebare foarte importantă, pe care merită s-o discutăm mai pe larg.

În primul rând, recunoaștem din start că avem o problemă cu incluziunea copiilor cu dizabilități severe în sistemul nostru educațional. Aici n-are sens să ne „ascundem după deget”. Într-adevăr, este o mare problemă și acuși o să discutăm eventual ce putem face în această direcție.

În același timp, Ministerul Educației întotdeauna a fost și o să continue să fie promotorul incluziunii și includerii copiilor în procesul educațional standard, fără ca să izolăm în instituții specializate, departe de societate, unde nimeni nu este, nu-i vede și ei, cumva, își trăiesc dificultățile de sine stătător.

Noi ne dorim ca acești copii să fie parte din sistemul nostru educațional plinar și să avem o societate tolerantă care-i vede, care-i apreciază, care-i consideră parte egală a societății noastre.

Conform datelor pe care le-am văzut eu ale unui raport bianual care se face și un raport sociologic care întrebă și părinții, și cadrele didactice, vreau să vă spun că sistemul nostru se schimbă, avem o evoluție încurajatoare a atitudinii cadrelor didactice față de acești copii, în special a celor care nu au dizabilități severe, deci, vorbim de dizabilități medii și accentuate.

Aici există un progres remarcabil, în primul rând, ca și atitudine, pe lângă toate investițiile care s-au făcut și susținerea care este.

În același timp, cu dizabilitatea severă, da, noi avem mult de lucru, pentru că este foarte complicat să asigurăm pe bune în fiecare școală un interpret mimico-gestual sau cineva care să poată să lucreze cu un copil cu dizabilitate de vedere, care-i orb, care are nevoie de competență Braille ș.a.m.d. și asta este o realitate.

Noi, anul trecut, am pornit un proces de identificare a experienței de încadrare a copiilor cu deficiențe de auz și văz. Suntem încă în proces de definitivare a acestei analize. Centrul nostru republican de asistență psihopedagogică merge prin țară și urmărește situația în care se află fiecare copil, dar nu exclud că avem în continuare carențe sau copii care sunt în afara sistemului educațional la această etapă.

Acuma, cum vedem noi soluția care ne pare una echilibrată? Deci, noi, încă o dată subliniez, sub nicio formă n-o să revenim la școli speciale, sub nicio firmă, pentru că asta-i o formă...

Propunerea noastră este să avem așa-numitele unități de educație incluzivă. Noi avem un exemplu foarte bun la „Petre Ștefănuță”. În esență, este un format de integrare, unde avem o clădire adiacentă clădirii școlii. Copiii cu dizabilitate severă, în instituția unde sunt ei, beneficiază de servicii de logopedie, camere senzoriale, psihopedagoge și toată asistența de care au nevoie. Petrec maxim timp posibil pe care îl pot în instituția de învățământ de bază, la unele lecții sunt încadrați în activități extracurriculare, sunt văzuți și sunt parte a acelei comunități în activități de celebrare, dar au un spațiu al

lor cu toate cele necesare ca să poată să se afle acolo și, pe alocuri, să desfășoare un proces educațional.

Obiectivul nostru pentru acest an este unul destul de ambițios, sperăm să ne reușească să avem măcar 3 asemenea centre suplimentar la nivel de țară. Ziceam, avem un model foarte bun la Ialoveni, pe dânsul vrem să-l scalăm.

Pentru această unitate de educație incluzivă, noi am aprobat hotărârea de Guvern, avem standardele, avem criteriile, am preselecat 10 școli care au avut directori deschiși pentru a integra copii cu dizabilitate severă, directori care au spații pe care le putem amenaja pentru necesitățile acestor copii. Am prevăzut și o formulă separată de finanțare, pentru că banii pentru această unitate incluzivă ar urma să vină o linie destinată special de la Ministerul Finanțelor, în afara formulei per elev, specific, pentru a putea acoperi funcțiile legate de educația incluzivă și costurile aferente. Deci, cumva, aceasta este viziunea.

Mai mult decât atât, anul acesta, pentru prima dată, noi am procurat masiv dispozitive asistive pentru copiii cu dizabilități severe. Atrag aici atenția. Aici mă refer la FM-uri pentru cei cu dizabilitate de auz, mă refer la magnificatoare de imagini și pixuri vorbitoare, multe, multe, multe alte lucruri pe care suntem acum în proces de distribuire în școli. Ele o să rămână în gestiunea CRAP-ului și ele o să urmeze copilul pe măsură ce acesta o să se miște dintr-o instituție în alta sau pe măsură ce o să identificăm un copil într-o instituție sau alta.

E un subiect foarte complicat și care necesită toată atenția noastră pentru ca, într-adevăr, fiecare copil din țară să beneficieze de acces la educație atât cât poate fiecare. Nu sunt mulți copii în această situație, dar fiecare dintre ei merită atenția noastră. Aici suntem.

O noutate bună pe educația incluzivă este că, în statele de personal mult discutate pe grădinițe, în sfârșit, prima dată din anul 1999, am inclus funcții destinate educației incluzive – psihologi, logopezi, cadre didactice de sprijin ș.a.m.d., în așa fel încât incluziunea să ajungă și în grădinițe, să nu rămână doar la nivel de școală.

Dar probleme sunt multe pe incluziune și cu mare drag putem să le discutăm și aici, și în alte formate, la comisia parlamentară în care, la fel, dumneavoastră sunteți membru și aștept o invitație inclusiv din partea dumneavoastră pentru a discuta mai multe despre incluziune, de fiecare dată cu mare drag.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumesc.

În continuare – Muduc.

Domnul Valeriu Muduc:

Da. Vă mulțumesc.

Stimați colegi,

Cred că este un moment și o ocazie destul de plăcută, adăugătoare pentru a ne exprima recunoștința profesorilor noștri, învățătorilor care ne-au ajutat să avansăm în drumul vieții. Eu personal vreau să le mulțumesc colegilor mei de la Institutul Pedagogic din Tiraspol, care m-au ajutat în calea mea ca specialist.

Da, vreau să susțin o idee frumoasă ce a răsunat astăzi aici că „ajunge să ne presărăm capul cu cenușă, să mergem în genunchi”. Am avut un sistem de învățământ competitiv, bun, puternic. Zic competitiv, fiindcă am în vedere în șirul celor din sistemul internațional de educație. De altfel, stimați colegi, nu știu de unde s-ar fi obținut, primit așa specialiști care au construit această țară, dar și dumneavoastră ca tână generație. Deci, avem bază bună.

Întrebarea mea, domnule ministru, ține de situația cu privire la elevii de clasa a IX-a... deci, cei ce au picat BAC-ul. Dacă am înțeles corect, dumneavoastră ați vorbit despre dinamică, că în jur de 50% acolo nu au susținut, dacă este așa, nu afirm. Dar vreau să știu o chestie. Deci, ce facem noi în situația când acești elevi, așa, rămân, nu susțin acest test?

Unii specialiști spun că testul este... programul e cam complicat, testul este destul de greu și poate trebuie de revenit la un nivel mai... eu știu, adecvat situației care este astăzi? De perspectivă, poate s-ar putea de ridicat această treaptă.

Dar eu menționez faptul că, după clasa a IX-a, copiii aceștia sunt de 15–16 ani, un tânăr nu poate să meargă nici în armată, o copilă nu poate să acceseze, eu știu, să meargă la niște studii undeva...

Domnul Dan Perciun:

Pot. Pot.

Domnul Valeriu Muduc:

... de profesii, fiindcă noi școli profesionale...

Domnul Dan Perciun:

Avem.

Domnul Valeriu Muduc:

... avem, dar zic că situația este ceea ce este. Ei nu au atestat, da, fiindcă așa rămân să susțină examenul în repetate rânduri. Dar în situația când nu au susținut, ce facem cu acești copii, în viziunea dumneavoastră?

Domnul Dan Perciun:

Încep mai întâi cu referire la complexitatea testului. Aici, cel puțin, din ce spun profesorii de matematică, avem unul dintre cele mai simple teste din ultima perioadă de timp la clasa a IX-a. În general, ca și abordare, eu cred că noi nu trebuie să mergem pe reducerea ambiției noastre în raport cu propriii copii, dar să le oferim suportul necesar ca ei să facă față provocărilor, nu să coborâm așteptările, dar să creștem capacitățile, inclusiv de aceasta e discuția despre 3 șanse și Programul „Remedial”, și tot restul ce se întâmplă.

Acum, ca oportunitate educațională de mai departe. Pentru ei sunt școlile profesionale, în care noi la fel investim în ultimii ani și le consolidăm, școli profesionale care oferă învățământ dual, oferă burse, cazare, alimentare gratuită pentru acești copii care, deseori, vin și din familii social vulnerabile.

Respectiv, credem noi că, decât să aibă 3 ani de liceu pierdut, pentru că dacă el nu a reușit să susțină matematica, probabil, nici fizica, pe 4, în sens că dacă are 4 la matematică, probabil, și la celelalte discipline performanța nu este extraordinară, el petrece 3 ani de liceu, dar, deseori, abandonează după a XI-a, pentru că curriculumul la liceu e semnificativ mai complicat, deci, este alt nivel de pregătire academică acolo, alt potențial și atunci în 3 ani de viață pe care, pur și simplu, îi pierde și după aceea se rătăcește. Noi, mai degrabă, îi încurajăm și-s deschise școlile noastre profesionale pentru ei să meargă să învețe o meserie, să beneficieze de bursă, de alimentație gratuită, de cazare și după aceea să se integreze.

Unii dintre ei o să vrea să revină poate să mai încerce o dată să dea examenul de-a IX-a ca să poată să parcurgă parcursul profesional, dar o să aibă o profesie, o să poată să se încadreze în economie.

Mai ales că acum cam 25 la sută din toate locurile în școlile profesionale deja sunt în învățământul dual: practic, lucrează din clasa a X-a într-o companie, învață, e asigurat cu tot pachetul social. E o opțiune, zic eu, decentă, poate nu ideală, dar decentă.

Îmi pare că le face mai mult rău pe termen lung dacă îi blocăm într-un liceu slab performant unde ei, pur și simplu, nu reușesc să facă față provocării academice.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare, vă rog.

Domnul Valeriu Muduc:

Domnule ministru,

Am vrut să înțeleg. Deci, acești elevi care nu au susținut vor avea documente...

Domnul Dan Perciun:

Da, ei pot merge...

Domnul Valeriu Muduc:

... de absolvire a 9 clase, atestat sau certificat, ca ei să poată accesa școlile profesionale?

Domnul Dan Perciun:

Da, ei au un document eliberat de școală, ei cu el pot să meargă în oricare școală profesională, absolut. Nu se îngrădește dreptul lor mai departe de a urma un proces educațional, dar în școlile profesionale. Nu pot merge în colegii, nu pot merge la liceu.

Domnul Valeriu Muduc:

Am înțeles. Da.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

În continuare – doamna Darovannaia.

Doamna Alla Darovannaia:

Domnule ministru,

De la această tribună, dumneavoastră ați venit, nu-mi amintesc cu ce ocazie, dar noi am discutat cu dumneavoastră despre acea reformă a universităților pe care o considerați o reușită. Atunci, eu v-am adresat 4 întrebări. Întrebările le-am preluat direct de pe site-ul ministerului. Ele au fost... întrebările au fost formulate în dependență de... sau în corespundere cu beneficiile pe care le enumerați. Dumneavoastră ne-ați promis că o să veniți ulterior cu un răspuns.

Iată, acum, fiindcă sunteți aici, vă rog să ne răspundeți că, deja, au trecut 2 ani de zile și, probabil, aveți un răspuns.

Patru beneficii erau.

Unu. Universitățile vor fi mai bine poziționate în clasamente internaționale. Vreau să vă spun că Universitatea de Stat din Moldova, care a fost beneficiară cel mai mult a acestei reforme, or, cu ea s-au comasat cele mai multe universități și instituții de cercetare, de la locul 3148 în 2021, pe locul 4342 a ajuns în ianuarie 2025.

Doi. Mai multe fonduri vor fi direcționate în procesul de educație nu spre administrație.

Vă rog să ne spuneți cifra orientativă, cât s-a economisit pentru administrație la aceste instituții comparativ cât era să fie la fiecare separat? Ați spus că o să veniți cu această cifră ulterior.

Trei. Va fi consolidat sistemul de cercetare și fortificată interconexiunea dintre știință și educație, probabil că sunt diferite instituții cu diferită interconexiune, vă rog să ne răspundeți.

Dar eu știu că la unele universități, cum a fost personalul cel didactic care citea lecții, așa și continuă să le citească, iar cei care au venit de la instituțiile de cercetare se ocupă mai departe de cercetare, mai mult, rămânând chiar în sediile care au fost, și nu se fac economii administrative pe acele sedii.

Și patru. Universitățile, ca centre de instruire și cercetare, vor acorda atenție sporită transferului de cunoștințe și tehnologii și cooperarea cu mediul de afaceri.

Aici, domnule ministru, vreau să vă amintesc că, în trei ani de zile, de exemplu, o specializare – „Finanțe”, noi pregătim studenți în toate domeniile finanțelor. Pe fiecare domeniu, ei studiază câteva discipline ca ulterior să se încadreze în câmpul muncii și, evident, angajatorii spun că sunt de vină profesorii și noi cu dumneavoastră, că rău sunt pregătiți și calificativele lor nu corespund cerințelor pieței muncii.

Eu am optat tot timpul pentru schimbarea acestui sistem, fiindcă masteratul acum cumva și-a pierdut din priorități în domeniul de afaceri al Republicii Moldova. Mai mult decât atât, studenții au înțeles că, în trei ani de ciclul I și doi ani de ciclul II, poți obține două specializări totalmente diferite, cu două diplome, care, de fapt, nu oferă foarte multe priorități, poate doar la unele instituții publice, gen Banca Națională a Moldovei, unde se solicită obligatoriu un masterat pentru o funcție de conducere, sau, poate, în domeniul medical, unde fără masterat în domeniul administrării publice nu poți ocupa o funcție de conducere.

Domnule ministru,

Nu considerați că avem nevoie de schimbări în acest domeniu și, dacă da, cum noi, la nivel de stat, am putea să facem? Eu înțeleg că ele sunt cele ce țin de aceste studii conform cerințelor de la Bologna și avem puțină manevră pentru a le modifica. Totuși, poate, interveniți dumneavoastră pentru acele cursuri care nu formează profesional studenții, iar în trei ani de zile formarea generală o trecem cumva la facultativ? Sau care ar fi viziunea dumneavoastră pentru ca acest beneficiu să nu rămână în istorie și să rămânem numai cu această comasare criticată, inclusiv de noi, și cu care noi nu am fost categoric de acord, și care considerăm că nu și-a atins efectul într-un final?

Deci, aceasta a fost prima întrebare.

Domnul Dan Perciun:

Mulțumim, doamnă Darovannaia.

Domnul Igor Grosu:

Doamnă deputată,

Ați avut patru întrebări și patru minute.

Doamna Alla Darovannaia:

Asta-i pe beneficiu. Încă una scurtă și gata.

Domnul Igor Grosu:

Îmi pare rău, țineți-o pentru luare de cuvânt. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Dan Perciun:

Doamnă Darovannaia,

Principalul indicator al rezultatelor reformelor în învățământul superior este creșterea numărului de studenți în instituțiile noastre de învățământ, faptul că absolvenții noștri de clasa a XII-a optează tot mai mult să învețe în Republica Moldova. Acesta este cel mai important și valoros rezultat al întregului proces de modernizare. Așa că noi la aceasta ne raportăm, în primul rând. În rest, pe aspectele pe care le-ați menționat, eu vă îndemn să ne întrebați nu doar o dată în doi ani de zile, dar să formulați o întrebare foarte punctuală și noi o să estimăm, mai ales aspectele legate de beneficiile eficientizării administrative.

Pe sistemul de cercetare, pentru că noi n-am avut ocazia să discutăm astăzi și simt că voi nu vă grăbiți nicăieri, respectiv, pot să vă povestesc un pic despre ce se întâmplă în cercetarea din Republica Moldova, pentru că aici sunt câteva elemente foarte și foarte importante.

În primul rând, noi avem un nou mecanism de finanțare a cercetării. Dacă anterior în precedentul Program Național pentru Cercetare și Inovare noi am avut o finanțare garantată pentru instituțiile de cercetare de doar 50 la sută și 50 la sută trebuia să fie acordat prin proiecte, noi am optat ca, în noua formulă, 90 la sută din toată finanțarea cercetării să vină pe finanțarea instituțională. Aceasta înseamnă finanțare garantată, predictibilă pe toate locurile care sunt într-un institut, în așa fel încât oamenii să aibă certitudinea că locul lor de muncă este garantat, este protejat, este asigurat, iar proiectele să reprezinte doar 10 la sută, pentru cei care pot, vor să scrie și să acceseze proiecte de finanțare. Este o schimbare radicală de optică, care asigură o mult mai bună predictibilitate.

Pe lângă aceasta, am avut majorări de 21 la sută ale salariilor cercetătorilor în 2024, cele mai mari față de oricare alt sector, am pornit al doilea apel cu România de aproape 100 de milioane de lei pentru cercetători pe proiecte bilaterale și avem un număr în creștere de cercetători tineri, am dublat bursele la doctorat la 4400 acum în ianuarie, iarăși o măsură mult așteptată de către instituțiile de cercetare. Și anul acesta avem cel mai mare buget pentru proiecte din bugetul de stat din ultimii ani, de cinci ori mai mare decât anul trecut, și încurajăm cercetătorii noștri să depună aceste proiecte la Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

Mai mult decât atât, foarte important, cumva conex de ceea ce ziceți dumneavoastră, de aspectul de transfer tehnologic.

Vă invităm, pe data de 28 martie, la lansarea Fondului de inovație. Punem „la bătaie” 35 de milioane de lei pentru proiecte comune între business și cercetători, în așa fel încât să stimulăm transferul tehnologic, transferul de cunoștință și să ne asigurăm că cercetarea iese cumva din turnul de fildeș și oferă ceva înapoi și economiei reale. Suntem în plin proces de pregătire, avem întâlniri sectoriale în jurul Strategiei noastre de specializare inteligentă, care este bazată pe patru domenii de bază. Ne întâlnim, facem ședință mixtă: cercetătorii plus businessul, pregătim aceste aplicări în așa fel încât să avansăm în zona aceasta.

Tot pe cercetare, curios pentru mine de altfel, pentru prima dată cercetătorii din Republica Moldova au obținut accesul la bazele de date internaționale de literatură „Web of Science” și „Scopus”. Noi, din bugetul ministerului, pentru trei universități, am acoperit integral drepturile de acces la această literatură internațională, ca să nu trebuiască să citească piratat. Și îmi pare, în primul rând, foarte ciudat că, până acum, nu a existat posibilitatea să accesezi articolele științifice de ultimă oră la un clic distanță, pentru că nici statul, nici universitățile asta nu le-a oferit. Dacă noi dorim să facem parte din... să facem cercetare competitivă, atunci asta este foarte important.

O altă noutate importantă pentru zona de cercetare este că în proiectul actual al Băncii Mondiale, pe care îl extindem, prevedem 8 milioane de euro pentru modernizarea infrastructurii. Și o să avem câteva instituții de cercetare pe care o să le dotăm, o să le renovăm, o să alegem dintre acele instituții care sunt competitive.

Tot în zona de cercetare o să avem acea majorare salarială de 4500 de lei de la 600 pentru doctori și pentru doctori habilitați... pentru doctori habilitați la 4500 și pentru ceilalți la 4000, pentru doctori – o noutate bună și pe zona salarială.

Noi nu trebuie să exagerăm. Deci, eu întotdeauna zic că noi nu încercăm să desenăm o imagine hiperbolică a lucrurilor. Provocările pe care le are sistemul și de cercetare, și educațional, ele sunt profunde, structurale și foarte complicate și o să fie nevoie de mult timp pentru ca să le schimbăm la față. Dar cred că ceea ce este de apreciat e o anumită dinamică care trebuie să existe și mobilizarea resurselor în jurul unor obiective așa clar conturate pe termen mediu și lung, și coerență în politicile care sunt implementate.

Mulți cercetători, dar n-am o statistică, pot să revin cu ea, predau în instituțiile de învățământ și sunt și suficiente cadre didactice care fac același lucru. Procesul acesta de integrare în unele universități decurge mai ușor, în Universitatea Tehnică decurge excelent, la ASEM decurge bine, există o colaborare bună acolo între INCE și ASEM, la Universitatea de Stat – de la caz la caz, acolo am avut anumite subiecte pe care a trebuit să le depășim pe procedurile de achiziții, dar lucrurile se așază și sistemul este mai bine

finanțat, mai coerent, cu mai multă atenție pentru resursa umană din acest sistem.

De lucru este foarte mult. Pentru noi obiectivul strategic este să devenim cât mai competitivi în proiectele „Orizont Europa” și să reușim să atragem finanțare semnificativă pe proiecte de cercetare internaționale. Dacă o să rămânem în propriul nostru „suc”, n-o să reușim să modernizăm sectorul.

De aceea, facem instruirii țintite pe orizont, de asta dăm mai mulți bani cercetătorilor care au publicații științifice în reviste recunoscute internațional, stimulăm scrierea de aplicări la proiecte „Orizont Europa”. Sunt miliarde de euro pe care le-am putea accesa, dar trebuie să facem cu toții un efort suplimentar și sper foarte mult să vedem tot mai multe proiecte de succes în acest sens.

Așa că deciziile care au fost luate, au fost corecte, în primul rând, prin prisma aprecierii societății și a absolvenților a acestor oportunități.

Mulțumim pentru întrebare.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim frumos.

Următoarea întrebare – doamna Sibova.

Doamna Inga Sibova:

Da. Stimate domnule ministru,

Dacă o să-mi permiteți, eu, totuși, vreau să vă felicit că, într-adevăr, puteți manipula cu cifre foarte frumos.

Și când ați adus aceste statistici că în perioada comunistă a scăzut numărul elevilor...

Domnul Dan Perciun:

Deschideți BNS-ul.

Doamna Inga Sibova:

... dumneavoastră ați uitat să spuneți că copilul, ca să meargă la școală în 2001, trebuia să se nască cel puțin în 1994 și, ca să meargă la școală în 2008, trebuia să se nască în 2001, când abia Partidul Comuniștilor a venit la guvernare, dar înțelegeți că trebuiau să fie implementate niște politici. Chiar și dumneavoastră ați recunoscut că, într-adevăr, aceste politici au fost implementate inclusiv în sistemul acesta de educație.

Și, apropo, de acest program de învățare a limbii, despre care s-a discutat aici, în Parlament, nu este un program nou, el a fost implementat încă în anii '93-'94. Chiar este foarte bine că dumneavoastră ați preluat acest program și mulți oameni beneficiază de acest program, și chiar pot învăța

limba română de la început, corect, mulți oameni care n-o cunosc și este foarte bine.

Dar eu vreau acum să vă aduc la raportul Curții de Conturi, unde este menționat că ați depășit aceste cheltuieli pentru numărul acestor... așa să spunem, cursanți care au frecventat acest program.

Dacă dumneavoastră ați găsit acest motiv, de ce s-a depășit această sumă? Și poate, într-adevăr, pentru acest program este nevoie să asigurăm mai multă finanțare ca, într-adevăr, mai mulți oameni să beneficieze de el.

Vă mulțumesc.

Domnul Dan Perciun:

Da. Mulțumim mult pentru întrebare.

În primul rând, statisticile din perioada comunistă eu le-am adus nu ca să vă dau cu ele în obraz, dar ca să evidențiez încă o dată cât de complicate... (*voce nedeslușită din sală*) sunt reformele într-un sistem educațional care, inevitabil, depinde de procese externe complexe, demografice, factori externi și tot restul. Iată, voi, în 7 ani de zile, ați ajuns acolo unde ați ajuns. Eu încă o dată dau acest exemplu strict, strict, strict... (*voce nedeslușită din sală*) pentru a sublinia necesitatea unei discuții serioase pe aceste subiecte, lăsând la o parte declarațiile politice.

Acum, legat de Programul de limbă română. Deci, obiecțiile Curții de Conturi au ținut de următorul aspect. Formal, noi atunci când încheiem contracte cu universitățile pentru pregătirea și instruirea persoanelor, noi încheiem pe un anumit număr de absolvenți, dar vă dați seama că, inevitabil, există un număr de oameni care nu parcurg tot cursul și noi, în prima iterație, am avut în jur de 12, 13 la sută care nu au absolvit și, respectiv, n-au beneficiat de certificate.

Dar faptul că, dintr-o grupă de 20 de oameni, o persoană nu vine la curs, profesorul oricum predă, costul nostru este același. Aici noi avem o dispută cu Curtea de Conturi cum să tratăm asemenea situații și cum să le încadrăm contractual pentru ca ei să nu aibă la noi obiecții.

Adevărul este că în 2024 rata de abandon s-a redus dramatic, am avut mult mai mică, cred că sub 5 la sută, rata de abandon, dar, oricum, conceptual noi avem această problemă, pentru că Curtea de Conturi privește lucrurile strict din punct de vedere al ceea ce este prevăzut în contract, nu din perspectiva costurilor de instruire care sunt aceleași și la o grupă de 21 sau 20, sau 19 persoane și asta este un element.

Referitor la suplinirea bugetului, noi, la Ministerul Educației, întotdeauna optăm cu mare drag pentru suplinirea oricărui buget legat de educație. De asta, ajutați-ne, inclusiv dumneavoastră, să obținem buget mai mare pentru cursurile de limbă română. Noi cu mare drag o să-l valorificăm, cu certitudine.

Mulțumim.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare, vă rog.

Doamna Sibova.

Doamna Inga Sibova:

Mulțumesc.

Îmi pare bine că dumneavoastră, într-adevăr, cunoașteți unde-i problema și poate o să găsiți și soluții pentru ca să rezolvați această problemă, cu siguranță.

A doua întrebare o să fie totuși la acest manual de istorie la care deja v-ați referit în alocuțiunea dumneavoastră, despre aceea că v-ați adresat la mai multe instituții și așteptați avizul. Dacă totuși o să fie aviz mult mai negativ decât vă așteptați dumneavoastră și o să fie un aviz cu solicitarea de multe modificări în acest manual, dumneavoastră, ca ministru, cum o să procedați, o să schimbați manualul, o să faceți altă editare și cât o să ne coste pe noi dacă totuși va trebui de parcurs la această măsură?

Domnul Dan Perciun:

Deci, eu văd 3 scenarii posibile... 4.

Primul scenariu – avizele-s OK, nu schimbăm nimic.

Scenariul 2 – avizele sunt foarte dramatice și atunci facem alt manual.

Scenariul 3 ar fi să revizuim anumite pagini ale manualului, încă tehnic discutăm cu editura dacă asta, în principiu, este posibil.

Dar ce cred eu că o să se întâmple cel mai probabil, noi o să mai edităm suplimentar un capitol, material adițional pe anumite subiecte unde, de exemplu, am fi putut să oferim mai multe informații despre Holocaust, de exemplu.

Cu siguranță, pur și simplu, și autorii au fost constrânși de numărul de pagini care li s-a solicitat și atunci îi complicat ca în numărul de pagini indicat să reflecti pe deplin și amplu toate subiectele.

Așa că s-ar putea să mai completăm cu informație suplimentară sau chiar și legat de istoria cu Vizer și acel document cu privire la cei care au venit pe teritoriul Basarabiei în perioada sovietică.

Nu văd o problemă ca noi să includem informație adițională dintr-o sursă istoriografică care prezintă lucrurile altfel în așa fel încât să echilibrăm un pic perspectiva ș.a.m.d.

Doamna Inga Sibova:

Dar, în total, manualul va rămâne tot așa.

Domnul Dan Perciun:

Noi o să extindem.

Doamna Inga Sibova:

Și elevii noștri o să poată totuși să învețe istoria pe aceste falsuri care sunt prezentate. Asta-i problema.

Domnul Dan Perciun:

Uitați-vă, eu cred că totuși aprecierile legate de falsuri trebuie să le dea istoricii și de asta o să ne bazăm pe ceea ce o să prezinte ei. Unde eu cred că noi putem să discutăm este eventual să completăm cu informații suplimentare pe anumite subiecte și poate chiar este bine, în așa fel încât elevul să aibă surse istoriografice care prezintă lucrurile diferit și o să poată să poarte o dezbatere în cadrul lecțiilor legate de un subiect sau altul.

Eu inclusiv am învățat într-un sistem educațional unde noi discutăm la lecțiile de istorie perspectiva istoriografică irlandeză versus britanică asupra mișcării de independență din Irlanda și vreau să vă asigur că cărțile scrise de istoricii irlandezi erau tare diferite de istoricii englezi și noi în cadrul lecțiilor citeam ambele surse și dezbăteam pe marginea lor. Așa că și asta s-ar putea să fie o idee pe care s-o explorăm.

V-am zis, sunt 4 scenarii, haideți să așteptăm. N-o să fie o decizie a ministrului, dar, oricum o să fie o decizie a Comisiei pentru aprobarea manualelor. O să avem istorici care o să se expună și agreăm de comun acord, n-avem nicio problemă să îmbunătățim ce este de îmbunătățit.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

Stimați colegi,

Acestea au fost întrebările.

Domnule ministru,

Vă rog să luați loc.

Vă mulțumim.

Raportul comisiei – domnul Pâslariuc.

Domnul Virgiliu Pâslariuc:

Stimate domnule Președinte,

Onorat plen,

Dau citire avizului asupra moțiunii simple asupra politicilor Ministerului Educației și Cercetării nr. 49 din 20.02.2025.

Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, în conformitate cu prevederile Regulamentului Parlamentului, a examinat moțiunea simplă și comunică următoarele.

Prezenta moțiune simplă a fost înaintată de către 22 de deputați ai Frațiunii Blocului Comuniștilor și Socialiștilor în ședința plenară din 20 februarie 2025.

Moțiunea simplă a fost înaintată în conformitate cu Regulamentul Parlamentului.

Scopul moțiunii simple este identificarea presupuselor nereguli în aplicarea politicilor educaționale de către Ministerul Educației și Cercetării și evidențierea managementului necorespunzător al instituțiilor aflate în subordinea acestuia.

După dezbateri, Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, cu 7 voturi – „împotriva” și 4 voturi – „pentru”, nu susține moțiunea simplă asupra politicilor Ministerului Educației și Cercetării nr. 49 din 20.02.2025 și propune plenului Parlamentului respingerea acesteia.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumesc.

Întrebări la raport?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Trecem la sesiunea de luări de cuvânt.

O invit la tribuna centrală pe doamna Darovannaia.

Din partea fracțiunii.

7 minute?

Doamna Alla Darovannaia:

Da.

Stimați cetățeni,

Onorată asistență,

Așa cum procedurile din ultimul timp ale activității Parlamentului nu ne permit să dăm citire moțiunii, iar cetățenii nu știu la ce noi ne-am referit, eu am să reiterez cele mai importante momente pe care le-am expus în această moțiune.

Ministerul Educației și Cercetării din Republica Moldova este responsabil pentru curriculumul școlar și manuale, dar noile manuale de istorie pentru clasa a XII-a au fost criticate de societatea civilă, experți și istorici. Acestea conțin distorsiuni istorice, glorifică personalități controversate și omit evenimente tragice, precum deportările evreilor și românilor. Rolul acordat lui Antonescu ridică controverse, iar astfel

manualele pot distorsiona percepția identității naționale și afecta gândirea critică a elevilor.

Politica educațională actuală nu reflectă relațiile socio-economice și favorizează o abordare politizată, afectând înțelegerea comună a identității naționale. Ministerul trebuie să garanteze neutralitatea politică și accesul la informații istorice corecte.

Solicitam constituirea comisiilor independente de istorici și experți privind revizuirea manualelor și colaborarea ministerului cu instituții internaționale pentru a asigura conformitatea conținutului cu standardele educaționale.

Criza cadrelor didactice afectează educația din Republica Moldova. În anii 2023–2024, numărul profesorilor a scăzut cu 900 față de 2020–2021, iar 30% sunt pensionari. Salariile mici și lipsa unui cadru motivant reduc atractivitatea profesiei, iar ministerul nu a reușit să creeze o politică eficientă de recrutare și retenție, punând în pericol viitorul educației.

Lipsa unui mecanism sustenabil de formare continuă demotivează cadrele didactice. Este esențial ca ministerul să implementeze politici salariale adecvate și măsuri pentru atragerea și formarea continuă a profesorilor.

Auditul Curții de Conturi asupra Ministerului Educației și Cercetării a relevat deficiențe majore în gestionarea resurselor, și anume: lipsa evidenței contabile corecte a făcut imposibilă confirmarea valorii de 7,8 miliarde de lei; majorarea unilaterală a soldului contului 415 cu un miliard de lei fără documente justificative; obiective utilizate de ani de zile în procesul educațional, dar neînregistrate oficial; 25 de terenuri nepredate Agenției Proprietății Publice; reglementările actuale nu asigură transparența costurilor educației, afectând finanțarea cadrelor didactice și determinarea taxelor de studii.

Auditul a evidențiat imperfecțiuni legislative, lipsa corelării între admitere și cerințele pieței muncii, erori contabile și un cadru normativ deficitar. Reiteriez, nu noi, ci auditul.

Ministerul nu a implementat politici eficiente, iar auditorii critică dur gestionarea fondurilor educaționale, considerând-o un eșec sistemic ce afectează viitorul educațional al tinerilor.

Resursele educaționale sunt risipite prin neglijență și lipsă de control, reflectând indiferența față de educație și un abuz de responsabilitate din partea autorităților.

Prin această moțiune, deputații semnatori:

1. Exprimă votul de neîncredere față de politicile Ministerului Educației și Cercetării, constatând:

a) de a corecta conținutul manualelor de istorie care conțin erori și interpretări distorsionate;

b) gestiunea defectuoasă a fondurilor publice, confirmată de auditori;

c) lipsa unor politici eficiente privind salarizarea, retenția cadrelor didactice și adaptarea educației la realitățile pieței muncii.

De asemenea, solicităm ministerului măsuri urgente pentru corectarea deficiențelor educaționale, salariale și financiare, responsabilizarea celor implicați în gestionarea defectuoasă a fondurilor, transparență în elaborarea politicilor prin implicarea experților și consultărilor publice.

Îndemnăm deputații din sală să susțină cu vot pentru această moțiune simplă pe politicile ministerului, așa cum doar prin politici educaționale fundamentale, Republica Moldova își poate asigura un sistem educațional care răspunde nevoilor actuale ale societății și ale pieței muncii.

În acest context, în conformitate cu Constituția și Regulamentul Parlamentului, fracțiunea noastră înaintează cu titlu de inițiativă legislativă proiectul de hotărâre a Parlamentului privind exprimarea votului de neîncredere asupra activității Ministerului Educației și Cercetării.

Prin acest proiect de hotărâre, solicităm ca să se revină cu răspunsurile ministerului în termen de... a Guvernului, ca autoritate publică care reprezintă și exercită puterea executivă în Republica Moldova, și conducerea generală a administrației publice, și este responsabil de domeniul educației, științei, inovării, în termen de 30 de zile, să prezinte Comisiei cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media un raport și propunerile de redresare a situației.

De asemenea, propunem a lua act de informațiile prezentate de Ministerul Educației și Cercetării Parlamentului, ca urmare a înaintării moțiunii simple asupra politicilor Ministerului Educației și se apreciază activitatea conducerii Ministerului Educației și Cercetării drept una ineficientă și îi exprimă vot de neîncredere.

Noi am înregistrat acest proiect în procedura legislativă a Parlamentului și așteptăm să urmeze toate etapele.

Iar dacă domnul Președinte al ședinței va fi atât de amabil și va include, prin atribuțiile sale de președinte al acestei ședințe, în ordinea de zi de azi, o să fim foarte recunoscători. *(Aplauze.)*

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

În continuare – domnul Batrîncea.

5 minute, vă rog.

Domnul Vlad Batrîncea:

Domnule Perciun,

Consens cu minciună nu este posibil. Ați început-o, ca de obicei, bine și ați ajuns, ca de obicei, acolo unde ne-am deprins, că nu poți, vezi domnule, politiza domeniul educației. Tot ceea ce ați făcut pe parcursul a 3 ore, deci, ați politizat, ați geopolitizat și ați adus toate manipulările politice posibile și imposibile.

Vizavi de acest manual care este unul din subiectele de bază. Atâta ignoranță și aroganță față de Comunitatea Evreilor, care s-a expus foarte clar, vizavi de academicieni, vizavi de oameni cu autoritate. Citez poziția Comunității Evreilor din Republica Moldova: „Manualul de istorie din clasa a XII-a conține erori grave și distorsionează realitatea. Manualul conține informații care contrazic datele științifice și normele legale, dar și minimalizează acțiunile regimului lui Antonescu.”

Potrivit comunicatului de presă transmis de Comunitatea Evreiască, deci: „Prezentarea distorsionată a rolului regimului Antonescu în Holocaust, inclusiv utilizarea unor surse învechite și tendențioase, minimizează responsabilitatea acestuia în deportarea și exterminarea a sute de mii de evrei și romi... a sute de mii de evrei și romi, omiterea unor aspecte esențiale ale Holocaustului în Basarabia și Transnistria, echivalarea nejustificată a Holocaustului cu alte tragedii istorice, ceea ce duce la relativizarea gravității și unicității acestui genocid, exprimări neadecvate și manipulative ș.a.m.d.”, am puțin timp.

Eu cred că Comunitatea Evreilor, cu poziția lor, se bazează pe date științifice. La sigur, avizul la care faceți trimitere că îl așteptați de la comunitatea internațională va fi unul negativ și veți avea obligația să retrageți aceste manuale.

Dar despre alte minciuni – majorări de salarii care nu au atins, în ultimii patru ani, nici cota de inflație, adică pedagogii care astăzi pot cumpăra, procura mai puține produse alimentare și medicamente decât patru ani de zile în urmă. Și astăzi se prezintă marea binefacere și marea realizare a Ministerului Educației, că oamenii pot cumpăra mai puține produse cu salariul majorat. Voi nici nu știți diferența, împreună cu unii colegi, între indexare și majorare.

Și, da, anul trecut s-a operat cu acea indemnizație unică în perioada electorală. Cum numea aceste indemnizații, ajutoare unice doamna Sandu și doamna Gavrilița, și alții? Pomeni electorale. Dar atunci când e vorba de pomeni electorale în pragul alegerilor, ați folosit și aceste instrumente.

Încă o minciună – lichidarea instituțiilor de învățământ în teritoriu. Ministerul Educației amabil transmite zeci de scrisori în teritoriu în care cere insistent ca autoritățile raionale să ia decizii în vederea lichidării școlilor. Or, Ministerul Educației nu oferă nicio finanțare, lasă unu la unu cu problemele

de întreținere tehnico-materială a edificiilor și deja consiliile raionale să ia decizie. Or, unde vă este economia performantă și unde sunt alocările pentru administrația locală ca ei să poată să întrețină aceste școli?

Încă o minciună – „autonomie universitară”, a zis domnul ministru. Cu câtă aroganță ați tratat de la această tribună această autonomie universitară în cazul Universității Agrare, Universității de Sport și ne-ați spus aici, că indiferent de ce vom spune, veți lichida aceste instituții și ați spus că avem mai mulți studenți sportivi. Cifre oficiale: anul 2019 – 3894 de studenți, anul 2021 – 3779 de studenți și anul 2025, stimați colegi, 835 de studenți în cadrul facultății respective a USM, de 4 ori mai puțin studenți. Kinetoterapie, practic, lichidată. Au lansat catedră de pregătire specială pentru anumite organe de forță, pază și protecție, practic, e lichidată. Patru automobile, inclusiv un microbuz nou, un camion, două automobile au fost preluate de la Universitatea de Sport și transmise Universității de Stat ori altor facultăți, ori rectoratului, deja nu mai știm ce se întâmplă acolo.

O instituție cu realizări, inclusiv pentru Lotul olimpic, Universitatea de Sport. N-aveți nicio atribuție la rezultatele Lotului olimpic ori ați lovit direct în pregătirea sportivilor de performanță – o crimă în cadrul Universității de Sport.

Am vorbit de la această tribună și iată că s-a confirmat, un teren al Universității de Sport a ajuns deja la o companie privată, un teren unde Universitatea de Sport a investit 7 miliarde 300 de mii de lei și deja a fost ridicată fundație pentru un campus studentesc modern cu un etaj hotel, cu patru săli de conferințe. Unde a ajuns acest lot? În mâini private, la niște vecini. Știm în ce condiții și materialele sunt deja transmise Procuraturii.

O să ne referim și la alte imobile, pământuri, inclusiv ale Universității Agrare, dar n-o să vă spunem aici în plen, o să trimitem acolo unde trebuie de transmis. Și aceste materiale vor avea priză atunci când justiția din Republica Moldova nu va fi gestionată politic.

Universitatea Agrară cu istorie de 90 de ani.

Dragi colegi...

Domnul Igor Grosu:

Domnule deputat,

Sunteți la al șaselea minut deja.

Domnul Vlad Batrîncea:

Mă scuzați. 15 secunde, vă rog.

Domnul Igor Grosu:

15. Haideți.

Domnul Vlad Batrîncea:

Universitatea Agrară...

Stimați colegi,

Eu îmi cer scuze, eu am dat citire listei numărului studenților de la Universitatea Agrară.

Domnul Igor Grosu:

Data viitoare o să mai citiți o dată.

Haideți.

Domnul Vlad Batrîncea:

Nu. Domnule Președinte,

Haideți să fim amabili. Trei ore...

Domnul Igor Grosu:

Eu sunt foarte amabil. Pe lângă turuială de minciuni de aici, v-am dat cu un minut și ceva mai mult.

Haideți, vă rog.

Domnul Vlad Batrîncea:

Vă rog să nu numiți minciuni ceea ce am date oficiale, domnule Președinte. (*Rumoare în sală.*) Ori o să mergem în instanța de judecată și o să abordați altceva.

Eu am date oficiale. La Universitatea de Sport și la Universitatea Agrară sunt cu 60–70% de studenți mai puțini. Acesta este Programul National al domnului Perciun „Moldova învață acasă”, așa ați numit acest Program.

Minciuni, propagandă și demisie, domnule Perciun. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

În continuare – doamna Pilipețcaia.

5 minute, vă rog.

Doamna Alla Pilipețcaia:

Да. Mulțumesc.

Если есть цель разрушить страну, ее образование, нужно разрушить ее культуру. В чем власть преуспела? Ведь диктатуре думающие люди не нужны. Я считаю Министерством образования одним из важнейших министерств в Республики Молдова, а министр образования одним из ключевых министров в Правительстве. Именно это министерства должно формировать нравственные основы идеологии и дальнейший вектор развития государства. Джордж Вашингтон говорил: «Какая ваша молодежь сегодня, такое будущее у вашей страны».

Вопрос образования и воспитания должен рассматриваться, как краеугольный камень в фундаменте государственности Республики Молдова. Самое страшное не в том, что вы разрушили экономику, сельское хозяйство, социальную сферу, самое опасное в том, что вы разрушаете нравственные основы и устои молдавской государственности. Образование на основе преемственности и системности должно быть направлено на воспитание патриотов, достойных граждан своей страны.

Министерства образования явно не справляется со своими обязанностями. Кого вы хотите воспитать? Чему вы хотите научить наших детей по вашим программам? Граждане, не знающие свою историю?

Как пример возьмем новый учебник истории двенадцатых классов. Гражданское общество страны возмущено до предела. У нас много вопросов и по старому учебнику, но тут ваша власть пиарщиков и извращенцев истории превзошла самих себя. 57 раз упоминается в учебнике имя фашиста и карателя молдавского народа генерала Антонеску и ни разу как преступника. Вы оскорбили память замученных им сотни тысяч жителей нашей страны, вы надругались над памятью 70 тысяч наших граждан, погибших в борьбе с фашистами и над памятью 600 тысяч наших граждан, достойно воевавших в Великой Отечественной Войне. 19 человек героини Светского Союза, 85 тысяч были награждены орденами и медалями. Вы обесценили их подвиги, подвиги тех, кто восстанавливали вашу и нашу вместе страну из руин. У вас своя искаженная история, а у народа своя. Так извратить историю и надругаться над памятью предков до вас не посмел никто, ни Гимпу, ни Тимофти, ни даже Плахатнюк.

Вот, как уважающий себя учитель, может преподавать по таким учебникам? Это издевательство над здравом смыслом. После закрытия и сокращения и слияние учебных заведений – все же остается острая нехватка более двух тысячи человек. Что вы, господин министр, сделали для того, чтобы поднять престиж профессии? Политизировали систему с целью превращения учебных заведений в филиалах ПАС? Вот что вы сделали.

Давайте перейдем к более приземленному. Каковы результаты аудита, проведенного в вашем министерстве? Он подтвердил нецелевое использование средств, липовые списки бенефициаров, аудиторы вскрыли беспрецедентное занижение стоимости активов и многое другое.

Господин министр,

Что вы предприняли до сентября и в настоящее время по устранению этих недочетов по рекомендации аудиторов? По-моему, там 9 пунктов. Судя по всему – ничего. А вот Счетная палата сделала вывод,

что в Министерстве образования вами не был создан процесс по контролю и мониторингу финансовых средств. Проще говоря в архисложное для время сегодняшнее, народные бюджетные средства бессовестно расхищались.

Приведу только несколько цифры. Министерства необоснованно согласовало изменения проект договора по изучению румынского языка, что привело расходы в сумме 700 тысяч лей на лиц уже прекратившее обучение, прямо как по Гоголю в «Мертвые души».

Далее, расходы на незапланированная спортивные мероприятия превысили более 5 миллионов лей, далее по непрозрачным процедурам, на некоторые спортивные мероприятия, выделили 19 миллионов 400 тысяч лея, далее на реконструкцию двух объектов недвижимости, без наличия проекта на документации, потрачено 6 миллионов из бюджетных средств, далее из проектов для молодежи был профинансирован проект в 300 тысяч лей на лиц молодежью которые не является.

Таких интересных цифр и эпизодов предостаточно. Вы разворовали бюджетные средства на миллионы леев. Уверенна что расследование не будет, потому что есть опасность выйти на самих себя.

Ваша деятельность тянет не на срок... на срок, а не на импичмент, но мы пока говорим только о целесообразности ухода в отставку министра образования.

Дан Перчун,...

Domnul Igor Grosu:

Finalizați, vă rog.

Doamna Alla Pilipețcaia:

... пока вы еще не оставили камни на камни от системы образования, вам нужно уйти в отставку. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

În continuare – doamna Caraman.

5 minute, vă rog.

Doamna Diana Caraman:

Так как, к сожалению, правда очень колит глаза и нарушается регламент, не дают возможность задать второй вопрос, приходится использовать время из выступления.

Господин Перчун,

Проблемы в математике действительно есть и начинаются они с министра образования, потому что когда вы пытаетесь как-то винить предыдущий режим, конкретно ПКРМ, в каких-то недочетах, вам не

удосужилось посчитать что, когда мы говорим об уменьшении количества учеников с 2001 по 2009 год, мы говорим о том, что в девяностые годы рождалось намного меньше детей.

Некоторые депутаты, которые сегодня являются членами PAS, также входили в те правительства девяностых годов, которые уничтожали Республику Молдова тогда, уничтожают сейчас и привели к тому, что с 2001 по 2009 год было физически меньше детей.

Но тем не менее если говорим про ПКРМ, спасибо за возможность пробежаться в том числе в контексте вашего выступления.

При ПКРМ с 2001 по 2009 год инвестиции в образование составляли в 2001–5,4% от ВВП, в 2009–9,4%.

Сейчас вы откатились обратно, а эти инвестиции позволяли ремонтировать школы, строить новые, был построен новый университет, были отремонтированы спорт университет, Комратский университет и многие другие для того, чтобы люди могли, и дети могли учиться.

Массовое обеспечение школ компьютерами и это позволило нам сделать серьезный скачек в изучении IT.

Капитальный ремонт учебных заведений. Были отремонтированы сотни детских садов, учебных заведений и еще раз повторяю высших учебных заведений.

Доступность и поддержка учащихся, внедрение программы бесплатных учебников. Именно при коммунистах были введены бесплатные учебники, потому что до этого они были платные.

Повышение стипендий. Стипендии повышались ежегодно.

Государственная программа по поддержки учащихся малообеспеченных семей, бесплатные школьные обеды, транспорт для сельских школьников и т. д. Это все было введено при ПКРМ.

Доступность высшего образования, увеличение числа студентов количества, если из расчета количества на 10 тысяч жителей выросла с 217 человек до 351 человек. В 161 раз увеличилось количество студентов при правлении Партии коммунистов. Увеличилось за счет того, что именно к 2009 году благодаря работе Партии коммунистов 3 университета были абсолютно бесплатные в том числе педагогический для того, чтобы растить педагогические кадры, для того чтобы стимулировать. Зарплата, кстати, педагогов выросла в 5 раз, когда инфляция была намного ниже, чем при вас.

Поэтому, когда вы говорите о предыдущих периодах правления, вам, господин Перчун, оттуда надо многому учиться и вы с такой позиции и с такой постановкой вопроса не добьетесь даже треть тех достижений, которые были достигнуты до вас.

Что касается *moțiune*, Министерства образования при власти PAS превратилось в очаг коррупции, неэффективного управления и политической манипуляции.

Аудит Счетной палаты за 2023 год конкретно показал, что в министерстве проводится недостоверный учет, происходит коррупция, многие деньги о которых вы сегодня говорили не понятно, как расходуются. Это касается и программы изучения румынского языка, это касается многих капитальных вложений, строительства и всего чего вы имели возможность с этой трибуны в 2024 году приводить, как аргумент для закрытия Аграрного университета. Вы тогда сказали, что махинации, коррупцирование идет таким масштабным образом, что нужно закрыть.

И сегодня мы предлагаем не закрыть Министерства образования, мы более гуманные, предлагаем министра, которое допускает такое воровство государственных денег из бюджета государства, отправить в отставку, потому что, да, вы непрофессионал и вам делать в министерстве, мы убедились, что нечего.

Что касается учебников истории еще раз подчеркну, что в учебниках истории, как бы вы потом ни пытались отбелиться или отмыться, но конкретно период Антонеску выставляется, как жертва немецких фашистов, которые были вынуждены пойти на эту меру, но при этом вы не указываете конкретное количество лагерей гетто. Конкретное количество этого нет в учебнике, конкретное количество людей, которые погибли, только в Кишиневском гетто речь идет об 11 тысяч 500 человек. 18 тысяч человек были уничтожены в Дубоссарском гетто. Об этом нет ни слово но при этом идет фотография, на которой написано, что румынские и немецкие войска зашли в Бессарабию в '41 году для освобождения. Видимо убийства евреев и ромов для вас является освобождением и это страшно.

И да, не вам нам рассказывать о том, что происходит в стране, потому что именно вы неофашисты, которые оправдывают преступления Антонеску, не имеете никакого морального права учить нас, как нам себя вести, какие позиции иметь по разным вопросам.

Более того в этом учебнике... (*rumoare în sală*) абсолютно...

Domnul Igor Grosu:

Finalizați, vă rog.

Doamna Diana Caraman:

Da, finalizez.

Domnul Igor Grosu:

Ați depășit timpul.

Doamna Diana Caraman:

Finalizez. 10 secunde.

Domnul Igor Grosu:

Da.

Doamna Diana Caraman:

В этом учебнике абсолютно бесовестно в том числе неправильно показано роль Советского Союза, Советской армии в побеждение над фашизмом, которая спасла в том числе вас.

Вы не выглядите как ариец. Я не знаю, смогли бы вы существовать в условиях если бы Красная армия, Советский Союз не освободил Республику Молдову.

Когда вы пишете, что сюда приехали алкоголики и тунеядцы, то вот сегодня мы стоим в здание, которое построили в том числе алкоголики и тунеядцы.

Сегодня дети наши учатся в школах, которые построили, как вы говорите алкоголики и тунеядцы.

Сегодня лечатся...

Domnul Igor Grosu:

Vă rog, asta-i vorba despre tratament corect față de oameni bolnavi, nu... (*Voce nedeslușită din sală.*)

Da. Haideți, vă rog, finalizați.

Doamna Diana Caraman:

Finalizez.

Domnul Igor Grosu:

Aveți deja 6 minute și un sfert.

Doamna Diana Caraman:

Да, поэтому совместно все вместе стоили, совместно это достижение, которое мы должны праздновать достижение, о котором мы должны говорить, а все ваши манипуляции и расхищения лишь подчеркивают, что сегодня, к сожалению, Министерства образования не занимается политикой в области образования она занимается просто пропагандой и поэтому вы обязаны уйти в отставку для того, чтобы спасти хоть как-то Министерства образования при вашей власти.

Спасибо. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

În continuare – doamna Novac.

Doamna Larisa Novac:

Stimați colegi,

Stimați cetățeni,

Moțiunea simplă asupra politicilor Ministerului Educației nu este despre politici educaționale, mai degrabă este o încercare de a face scandal pe loc drept, dar dacă mai exact, este o bâlbâială. Chiar dacă știu că moțiunile pe care le-au înaintat până acuma nu trec, ei, practic, în fiecare săptămână, înaintează câte o notă de protest.

Logica-i simplă, în cadrul acestui exercițiu democratic, care se numește moțiune simplă, ei folosesc tehnici nedemocratice, amestecă faptele cu opiniile și prezintă opiniile drept fapte, născocesc și „rostogolesc” minciuni de aici, de la tribuna Parlamentului, prezintă scenarii apocaliptice și se dau mari salvatori ai educației. Toată această mascaradă nu este altceva decât proces firesc pentru ei de a face content canalelor de propagandă în an electoral.

Eu vreau să le spun deputaților din opoziție, care au semnat această moțiune simplă: manualele de istorie sunt scrise de istorici, nu de politicieni. Lăsați istoricii să scrie manuale școlare de istorie așa cum știu ei mai bine.

Istoria nu este un instrument politic, iar adevărul de care vă agățați seamănă mai degrabă a manipulare și interpretări selective. În timp ce voi isterizați și divizați societatea, Ministerul Educației și Cercetării unește oamenii în cadrul mai multor programe și activități: Programul de studiere a limbii române pentru minoritățile naționale, campanii precum „Învățăm împreună”, „Ajută un elev”, „Nu sunteți singuri. Împreună oprim violența din școli” și multe altele.

Dar ce să zic? Cine are ochi de văzut – să vadă, cine are urechi de auzit – să audă, iar cine vrea să ajute cadrele didactice – le ajută și acesta este Ministerul Educației și Cercetării, în frunte cu domnul ministru Dan Perciun.

Respect, domnule ministru. (*Aplauze.*)

Politicile pe care le elaborează ministerul se pliază pe nevoile elevilor, profesorilor, părinților, societății și ale timpului. În acest mandat, ministerul a dat curs celor mai multe solicitări. Voi enumera doar câteva.

Profesorii au cerut debirocratizarea documentației școlare și aceasta am făcut.

Am dublat compensațiile pentru materiale și utilaje didactice de la 2 la 4 mii de lei.

Am schimbat paradigma formării profesionale continue. Cursul de formare pentru pedagogi este gratuit în cadrul Programului „Investim în profesori”, este pus la dispoziție profesorilor în școala unde activează, fără a-i scoate din activitate. Aceasta înseamnă grijă față de profesori și elevi.

Am aprobat politici educaționale menite să sporească prestigiul profesiei didactice.

Acum, ca niciodată, avem multiple programe menite să îmbunătățească condițiile pentru elevi și profesori. Am alocat resurse fără precedent pentru a majora salariile profesorilor. Vom investi în educație și profesori, inclusiv vom depune eforturi mai mari pentru a crește în continuare salariile tuturor cadrelor didactice.

La solicitarea părinților și profesorilor, de la 1 septembrie, toți elevii de gimnaziu vor fi alimentați gratuit. Alimentația copiilor la școală este o prioritate pentru guvernare, pentru că ne pasă de sănătatea, dezvoltarea și performanțele copiilor.

Noi ne ținem de cuvânt. Eu vreau să vă întreb pe voi, cei care criticați toate aceste eforturi ale Ministerului Educației și Cercetării și ale guvernării, ați făcut voi mai mult pentru educație, elevi, părinți? Evident, nu. Ați motivat voi prin politici concrete mai mulți tineri să îmbrățișeze profesia didactică? Evident, nu. Să știți că ajutorul pentru breasla didactică nu se face prin lozinci populiste, nu prin moțiuni simple, care sunt sterile, și noi le vedem aici, în plenul Parlamentului, ci prin propuneri concrete, empatie și consens.

Stimați colegi,

Eu aș încheia discursul meu cu o strofă parafrazată din poezia „Criticilor mei”, adică criticilor guvernării: „Critici voi, cu flori deșarte,/ Care roade n-ați adus -/ E ușor a scrie versuri,/...” adică moțiuni de tot felul, „... Când nimic nu aveți de spus.” și nici de făcut.

Așa că, această moțiune este încă o moțiune rușinoasă în palmaresul opoziției.

Vă mulțumesc. (*Aplauze.*) (*Rumoare în sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

În continuare, o invit pe doamna Gonța.

Din partea fracțiunii, 7 minute.

Vă rog. (*Rumoare în sală.*)

Vă rog.

Doamna Maria Gonța:

Dragi colegi,

Stimată comunitate pedagogică,

Am analizat moțiunea simplă și consider că este un exemplu dezgustător de populism și intoleranță. Este inacceptabil faptul ca politicienii să promoveze măsuri populiste fără fundament real doar pentru a câștiga capital electoral. Aceștia nu fac decât să creeze haos și instabilitate

prin acțiuni nefondate, criticând politicile promovate de Ministerul Educației și Cercetării, fără a ține cont de beneficiile pe care le-a adus sistemului de învățământ.

Cu atât mai mult, comunitatea pedagogică manifestă un interes deosebit față de aceste reforme, deoarece anume ele vizează modernizarea educației și adaptarea la realitățile actuale. Ceea ce a reușit ministrul educației, Dan Perciun, împreună cu echipa sa, într-un timp record, este că a adus educația în prim-plan al agendei societății.

Indiferent cât de mult ați încercat să prezentați eforturile colegilor de la Ministerul Educației într-o lumină proastă, nu vă va reuși, deoarece cifrele oficiale numind investițiile realizate în educație au atins cote înalte, demonstrând un angajament solid pentru îmbunătățirea sistemului.

Autorii moțiunii arată precum că sistemul se confruntă cu o criză a cadrelor didactice, dar cel mai mare regres din perioada guvernării voastre a fost că nu ați întreprins nimic pentru a motiva și a stimula profesorii buni să rămână în sistem și pentru a convinge tinerii să meargă la pedagogie.

Mare este mirarea că pomeniți de politici de salarizare a cadrelor didactice și de lipsa atractivității profesiei de pedagog. Pe acest segment s-au făcut eforturi considerabile. Vreau să remarc că Ministerul Educației și Cercetării, pentru a spori atractivitatea profesiei de pedagog, repet, a dublat bursele în domeniul științe ale educației și a majorat indemnizația tinerilor specialiști de la 120 la 200 de mii.

Ca urmare a implementării acestor politici, în 2024, în instituțiile din țară, au fost repartizați cu 15% mai mulți tineri specialiști decât în 2023 și cu un record absolut pentru ultimii 5 ani. La fel, sporirea atractivității încadrării tinerilor la pedagogie a fost marcată de o creștere a numărului de studenți, depășind cifrele anilor precedenți cu 150 de studenți față de 2023 și cu 283 față de 2022.

Obiectivul de bază al Ministerului Educației este să construiască un sistem educațional puternic, cu o comunitate educațională bine consolidată. Un exemplu elocvent este Parteneriatul Național „Moldova pentru educație”, care a devenit un proiect de țară, primul obiectiv al căruia este modernizarea și dotarea a 35 de instituții din rețeaua școlilor-model.

Vreau să zic că doar în Liceul „Ion Creangă” din orașul Fălești, care este în proces de implementare a acestui proiect, școala-model, au fost investiți într-un timp foarte scurt aproximativ 900 de mii de lei. Resursele alocate sunt pentru dotarea sălilor de studii, laboratoarelor, bibliotecilor, sălilor de sport.

Eu cred că toți din această sală, și nu numai, își doresc ca copiii lor să învețe în asemenea școli bine dotate, unde educația să fie un sprijin real, nu un obstacol. Ministrul educației, alături de echipa sa, depune un efort considerabil, la scară largă pentru a investi în profesori și în școli.

Comparativ cu voi, amploarea acestor investiții este semnificativ de mare, vizând modernizarea sistemului educațional și crearea unui mediu de învățare eficient.

Problema blocurilor sanitare din instituțiile de învățământ persistă zeci de ani, mereu a fost amânată, reflectând nepăsarea autorităților și fiind ignorată de toate guvernările. Modernizarea acestor spații a devenit o prioritate reală pentru Ministerul Educației, nu doar o promisiune electorală. Doar în anul 2024, au fost alocate 25 de milioane de lei din bugetul de stat pentru renovarea și modernizarea a 18 blocuri sanitare din instituțiile de învățământ.

În cadrul Programului național „Satul European”, au fost finalizate 50 de proiecte de reabilitare și modernizare a instituțiilor educaționale. Mă refer la „Satul European 1”. Valoarea totală a acestor investiții este de 89 de milioane de lei. Doar în raionul Fălești s-au realizat investiții de peste 6 milioane de lei. Edificiile preșcolare nereparate de 30 de ani au fost supuse unei renovări capitale atât la exterior, cât și la interior. De asemenea, în mai multe localități au fost amenajate complexe sportive, dotate cu echipamente necesare pentru desfășurarea activităților sportive.

Cu siguranță, vrem cu toții să construim un sistem educațional unde profesorii sunt motivați, respectați, apreciați, unde au timp pentru lecții și nu sunt sufocați de hârtii. Deși această problemă este de zeci de ani, nu a existat voință necesară pentru a rezolva, iar în consecință a afectat întregul sistem. Datorită măsurilor adoptate de Ministerul Educației, povara administrativă a cadrelor didactice și a managerilor școlari s-a redus semnificativ.

Dragi profesori, învățători, educatori,

Este imperativ necesar să înțelegeți că cei care au trădat cetățenii nu au cum să le dorească binele, ei folosesc minciuna și dezbinarea ca să oprească Moldova din calea sa. Astăzi haosul nu mai predomină în învățământ datorită determinării dorinței și voinței de a schimba lucrurile.

Stimate domnule ministru Dan Perciun,

Sunt mândră să interacționez cu cadrele didactice care mă informează despre aprecierea profundă pe care o aveți în rândul lor.

Domnul Igor Grosu:

Vă rog, finalizăm.

Doamna Maria Gonța:

Sunteți privit cu admirație și respect ca cel mai profesionist, ca cel mai implicat și dedicat ministru.

Mulțumesc pentru eforturile continue și pentru contribuția extraordinară la dezvoltarea învățământului.

Continuați să investiți în profesori, deoarece profesorii buni creează o țară prosperă și aici este cheia succesului.

Mulțumesc. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

În continuare – domnul Starîș.

5 minute, vă rog.

Domnul Constantin Starîș:

Cu precedentul nu prea vă mândriți, da. (*Râde.*)

Да. Всегда интересовал один такой феномен интересный, мы уже с коллегами лет двадцать – двадцать пять посещаем скорбные мероприятия посвященные памяти жертв Холокоста и там бывают начальники разные, так вот мы их как не видели до того как они стали начальниками на этих мероприятиях, так не видим и после того как они уходят их начальников. Что это такое? Ну, это к вопросу об искренности и лицемерия.

У меня в руках очень редкое издание Анатолия Коган, которого, к сожалению, нет с нами с 2003 года, выдающийся писатель, историк, публицист, эта книга называется «Красная пена: Бессарабский геноцид». Это сборник воспоминаний очевидцев и свидетелей в рамках тех уголовных дел, которые были возбуждены по фактам массового уничтожения населения нашего края. Вот только несколько из сотен, которые упомянуты в этой книге.

«Дубоссары. На территории табачной фабрики в Дубоссары вырыли 11 больших ям 15 метров в длину, 4 – в ширину, 4 – в глубину. К месту казни румынские жандармы приводили по 100–200 человек. Обреченных ставили на колени лицом к яме. Стреляли в упор с близкого расстояния.

Первыми к яме подводили немногочисленных мужчин, убивая на глазах их жен и детей. Потом наступала очередь женщин, многие из которых были с детьми».

Следующее. «Я не забуду этого страшного зрелища, когда женщины прятали грудных детей от пуль убийц, как били по лицам стариков дубинками, как в раненых, но еще живых, втыкали вилы, чтобы столкнуть в яму. Как убивали палками, чтобы не тратить патроны, румынские солдаты продавали их по пять лей за штуку. Знаете, как они были бережливы.

16 дней шел расстрел в Дубоссарах. Каждый день приводили все новые жертв со всей территории Бессарабии и соседних регионов Украины. По полторы тысячи трупов в каждой яме земля шевелилась

под этими братскими могилами. А на 17 день на ее поверхности, над каждой ямой выступила красная пена».

«Одесса. 25 октября. 20 тысяч человек согнаны в склады на окраины, облиты бензином и подожжены. Выбегающих расстреливали. Из огня чудом выбрался мальчик 4–5 лет. Подняв ручки вверх... подняв руки вверх, наверное, так его научили родители, малыш бродил вокруг горящего ада, спотыкаясь о трупы, и не зная, куда идти под выстрелами. В конце жандармский офицер подошел и в упор застрелил его из пистолета. Никто не выжил».

«Кишинев. Летом 1941 года румынским комендантом было создано Кишиневское гетто. Оставшихся евреев города согнали в районе Старого рынка, обнесли территорию колючей проволокой. Всего около 12 тысяч человек. Многим не дали даже одеться и взять личные вещи, еду, воду. Вырывающийся из гетто людей расстреливали тут же. За недолгое время оккупанты уничтожили почти всех обитателей гетто. Оставшихся направили в Транснистрию или дальше, в украинскую Богдановку, где они погибли».

«Концлагерь Богдановка, Украина, был назван на Нюрнбергском процессе среди наиболее страшных и бесчеловечных лагерей войны. Здесь у людей выкачивали кровь и спинной мозг, и просто уничтожали.

Евреи, местные, высланные из Румынии и Бессарабии, содержались отдельно от остальных узников, в свинарниках.

Работал крематорий открытого типа. В овраг сбрасывались стволы деревьев, их поджигались, а потом в этот гигантский костер скидывали расстрелянные на краю оврага и живых, и раненых».

Свидетельство из Бричан: «Один из офицеров хвастался, что стрелял в годовалого ребенка восемь раз и убить не смог. Тогда дитя закопали живым.

В селе Зэбричень до полусмерти избили 80-летнего старика Лейба Карманского. Бесчувственного выбросили на улицу, где жандарм верхом на лошади затоптал его, превратив в грудку мяса.

В селе Городище зверски замучили 17 местных евреев, а трупы сбросили в помойную яму».

«Начальник жандармского поста в Кицканах лично сталкивал людей в воду».

«В селе Попень, Сынжерейского района приказом плутониера Верде Иона в здании примэрии собрали 350 евреев. Они находились трое суток без воды и еды. Среди арестованных были дети возрасти от одного до двух лет, беременные женщины. На третьи сутки началось зверское убийство: в окно бросили гранату, а затем начали расстреливать людей из винтовок. Оставшихся в живых добивали

железными молотками, цепями, кольями. Затем трупы были перевезены в каменный карьер в четырех километрах от Попень и зарыты».

«В Резине в конюшню согнали 600 человек: 350 расстреляли, остальных сожгли».

«В Дрокии евреев подводили к обрыву пруда связанных веревкой по пять человек. Крайнего толкали, и он тянул за собой остальных».

«В Косауцком лесу среди выкопанных трупов многие оказались с головой, вывернутой на 180 градусов, с переломами лопаток и ребер. В этой могиле были обнаружены останки примерно шести тысяч человек».

«В Распопенах к месту казни подвели пожилую женщину, из автомата ей прострелили груди, она упала около могилы. Подошел начальник жандармерии и несколькими ударами по голове добил ее».

«Колону евреев гнали к села Олешканы у Днестра остановились. На второй день велели переходить Днестр. Многие утонули. Эту операцию повторяли несколько раз, пока никто из евреев не остался в живых. По реке еще долго плавали трупы и чемоданы с одеждой».

«В Чимишлийском районе палачи продавали золотые зубы своих жертв на базаре».

Свидетель из Чипелеуць рассказывает, что у раненых евреев выбивали золотые зубы и отрезали пальцы с кольцами.

«В селе Гирово прежде, чем расстрелять 48 женщин и детей, убийцы с них сняли обувь и лучшее белье.

В Оргеевском районе... (*Rumoare în sală.*)

Asta-i atitudinea dumneavoastră față de tragedia care a fost aici, da.

В Оргеевском районе по приказу палача Дороша евреев травили собаками по кличке Лорд и Жарка, которые принадлежали жандарму по фамилии Мариной Куку».

Можно продолжать сколько угодно. Последняя цитата из маршала Антонеску: «Мы переживаем исключительно благоприятный момент для освобождения и очищения нашей нации от всех элементов, чуждых ее душе. Чтобы этот уникальный момент не был упущен, мы должны быть безжалостны. Прошу вас быть безжалостными. Слащавому и мягкотелому гуманизму теперь не место. Если надо стреляйте из пулеметов». (*Rumoare în sală.*)

Domnul Igor Grosu:

În continuare – domnul Pâslariuc.

Microfonul domnului Pâslariuc, vă rog.

5 minute, vă rog.

Domnul Virgiliu Pâslariuc:

Eu trebuie să constat că colegii noștri s-au depășit pe ei înșiși, fiindcă dacă deschidem manualul de istorie, la fiecare pagină unde se vorbește despre Antonescu, este spus că el este criminal de război, se dau datele, cifrele crimelor. Pe fiecare pagină se spune că este crimă care este condamnată și Holocaustul este condamnat.

Aici ceea ce pe mine acuma mă șochează, de fapt, este că ați schimbat total atitudinea. Încercați acuma un lucru care este evident să-l negați creând, de fapt, o doză de relativism total. Ceea ce se întâmplă acuma în Ucraina, de fapt, este rezultatul negărilor care au venit după crimele în masă care, într-adevăr, s-au produs.

Este încă 0,5 ce s-a spus și ce istoricii noștri acum descoperă cum s-au ucis evreii, într-adevăr, este o crimă și acest manual spune că este crimă, dar cineva v-a scris vouă că trebuie să negăm acest lucru și dumneavoastră negați.

La ce să se gândească oamenii, la ce să se gândească copiii? Iată, aici este un lucru care... că noi trebuie să fim mai responsabili atunci când încercăm... noi, în genere, trebuie să refuzăm să instrumentalizăm istoria, dar să fim mai atenți, fiindcă noi trăim într-o societate în care oamenii au memorie colectivă, memorie socială, diferită și adesea este competitivă și contradictorie.

Noi trăim într-o societate în care unii cred că în acea zi de 22 iunie 1945 a fost eliberare, alții consideră că a fost ocupație. Cum să-i apropiem pe acești oameni? Cu siguranță, nu prin faptul atunci când acest manual a încercat, de fapt, să spună lucrurilor pe nume. Da, Antonescu, regimul Antonescu a fost un regim criminal și voi spuneți că nu este suficient. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Nu, exact asta spuneți, fiindcă acolo fiecare propoziție spune că el este condamnat, el este condamnat și, într-adevăr, condamnat pe drept.

Acuma, lăsați expertiza, fiindcă acesta-i manual istoric care îl dai pentru copii, care trebuie să aibă maximum 200–300 de pagini. Tu nu poți din cauciuc să faci manual. Anumite lucruri, da, trebuiau și cred că domnul ministru aici a spus că, da, se vor adăuga ș.a.m.d. Mai lăsăm și pentru alte crime, că s-au mai făcut pe acest teritoriu crime care trebuie vorbite.

Acest manual spune despre Bucea, apropo, despre agresiunea Ucrainei. Poate asta a deranjat? Dar eu, iarăși, vreau să mă întorc la un lucru, noi avem șansa și este această posibilitate să găsim niște puncte comune în istoria noastră și condamnarea regimului Antonescu este unul din ele. Atunci când noi relativizăm în acest hal istoria, deci, asta este o problemă.

Eu vă rog foarte mult să vă gândiți la acest lucru.

Vă mulțumesc. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

În continuare – doamna Sibova.

5 minute, vă rog. (*Rumoare în sală.*)

Vă rog frumos, liniște.

Doamnă Sibova,

5 minute, vă rog. (*Rumoare în sală.*)

Colegi,

Liniște.

Doamna Inga Sibova:

Уважаемые господа депутаты,

Уважаемые граждане,

Мне очень сейчас приятно, что вы наконец-то принимаете на себя ответственность за этот учебник. Хочется сказать, что Министерства образования действительно одно из самых важных министерств в нашем обществе поскольку оно формирует наше будущее.

Но сегодня у меня такое складывается ощущение, что наша образовательная система представляет собой механизм, направленный на создание поколения, которое не будет знать кто они и какова их роль в этом современном мире.

Поясню. Вернемся в послевоенное время, когда страна лежит в руинах после более чем 3-летней оккупации румыно-фашистскими войсками, когда страна потеряла четверть населения, когда нашу страну нужно восстанавливать на собственных сил, собственных резервах как материальных, так и человеческих не хватает и вот тогда по комсомольскому призыву в нашу страну приезжают много молодых энергичных людей, специалистов, которые принимают непосредственное участие в построении этого государства, нашего, в котором мы сегодня живем.

Для того чтобы очеловечить немножко, чтобы вы поняли кто приехал, я вам приведу несколько примеров.

Хатько Леонид Георгиевич, приехал в нашу страну в 1954 году. Начал свою трудовую деятельность в полеводческой бригаде, окончил Кишиневский Сельхоз институт. Далее работал агрономом много лет, руководил ново вновь созданным совхозом, где построил всю инфраструктуру главным агрономом.

В возрасте 80 лет Леонид Георгиевич работал озеленителем в одном из детских садов города Чимишлия. 60 лет трудового стажа.

Канавал Петр Архипович, приехал в Молдавию из Винницкой области в 1969 году по комсомольскому призыву. С ним приехало еще 5 человек. Он приехал работать здесь водителем на грузовых машинах поскольку тогда даже таких специалистов на хватало. Далее он работал на автобусе, заведовал киносетями юга и делал культуру близкой ко всем жителям нашей Молдавы. (*Rumoare în sală.*)

Шилигеда Борис Андреевич... (*rumoare în sală*) приехал в Молдавию из города Чертково Ростовской области. В 1957 году начал свою трудовую деятельность фельдшером, окончил здесь Медицинский институт с отличием и посвятил всю свою жизнь лечению наших с вами детей.

16 лет зам глав врача по детям в Чимишлийском районе. Этот человек в возрасте 80 лет принимал и лечил наших детей. 60 лет трудового стажа. Десятки тысяч спасенных человеческих жизней детей.

Все эти люди не родились в Молдавии – белорус, украинец, русский, но все они содействовали тому, чтобы наша страна росла и процветала.

И сегодня этих простых но скромных выдающихся людей уже нет рядом с нами, как и десятков тысяч тех таких же как они, но есть их дети, которые помнят, что они не видели своих родителей неделями, потому что их родители строили города, дома, дороги, сдавали в эксплуатацию заводы, фабрики, фермы, потому что их родители боролись за урожай и спасали жизни людей.

Есть внуки, которым вы предлагаете изучать историю по этому учебнику, в котором пишется, что они были люди с небрежным отношением к труду, мошенники, бродяги и алкоголики, 185 страница этого учебника.

А о румынском фашисте Антонеску, который здесь на территории построил очень много концентрационных лагерей и гетто, который лишил жизни 300 тысяч евреев, 50 тысяч ромов, который узаконил телесные наказания для молдаван и подвергший им наказание каждого десятого жителя Молдавии в результате которых умерли десятки тысяч наших молдаван и очень многие остались инвалидами. Об этом говорится лишь, он неоднозначная историческая личности.

Разве можно говорить об адекватности сегодняшнего образования после таких откровенно лживых материалах, представленных в данном учебнике истории?

В любой другой по настоящему демократической стране, даже за менее серьезные отклонения от истины истории, министр образования подал бы в отставку.

И уже не говоря о том, что в данном учебнике истории откровенно унижается честь и достоинство десятков тысяч людей тех который строил эту страну и плодами чьих трудов мы с вами пользуемся до сих пор. Я говорю не только о тех, кто приехал, а о тех коренных жителей, которые были у нас в этой стране.

Domnul Igor Grosu:

Finalizați, vă rog frumos.

Doamna Inga Sibova:

Поэтому отставка — это лучшее что вы могли бы сделать, господин министр.

Заберите с собой этот учебник истории, ибо, как говорит известный историк девятнадцатого века Василий Ключевский: «Ложь в истолковании прошлого приводит к провалом в настоящем и готовит катастрофу в будущем».

Спасибо. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Continuăm.

În continuare – domnul Smirnov.

5 minute, vă rog.

Domnul Eduard Smirnov:

Уважаемые коллеги,

Действующая власть в том числе в лице госпоже Санду, постоянно заявляют, что ихними усилиями в Молдове создано высокой степени консолидации общества в создании атмосферы, социальное спокойствия, взаимопонимания между различными слоями это есть постоянное их стремление.

Более того утверждает, что выступление в любой форме против существующей власти ничто иное как действие враждебных сил в основном из-за рубежа.

Все эти меседжи, адресованные прежде всего так называемым партнером по развитию, попытки убедить их, чтобы народ Молдовы поддерживали все действия властей, но внутри страны граждане хорошо понимают, что именно существующая власть своими действиями провоцирует раскол общества, разделяя людей по национальности, вероисповеданию и даже по территории их проливания проживания.

До сих пор не утихает резкая критика, она сегодня прозвучало, по поводу нового учебника для учащихся XII класса. В параграфе исторические взгляды школьники узнают, что рабочий класс МССР

был создан в основном из приезжих людей, как правило, не обладающих способностью к усердному труду. Сегодня это цитата прозвучала, я сейчас ее повторю еще раз, вот это цитата: «В большинство случаев приезжали люди с небрежным отношением к труду, мошенники, бродяги и алкоголики».

И что, господин министр, это историческое правда с вашей точки зрения, разве это не грубая политизация прошлого против чего вы на славях выступаете, но действуете совсем по-другому? Подобный якобы исторический факт представлен с одной целью сформировать у ребят негативное отношение к Советскому Союзу, России и русских. И он, конечно, никак не согласуется с тем, что именно в составе СССР Молдова превратилось в цветущий край в республику с высоким уровнем социального и экономического развития. А вот тот исторический факт является следствием... станет реализация попытки раскола по национальному признаку, включая такой компонент как открытую русофобию.

Я не буду останавливаться на других искажениях, фальсификациях и прямой лжи, об этом было нынче сказано, об этом высказывали не только политики, но и молдавские ученые, историки, представители общественных организаций.

Данный учебник, как и вообще вся политика министерства, является наглядным примером того, как действующая власть по всем направлениям предпринимает действия по разделению людей.

Вот смотрите. Люди делятся по регионам проживания. Приднестровью вы обозначаете сегодня как «гнилой аппендицит на теле молдавского государства». Это значит, нужно хирургическое вмешательство, хирургическое операция. Гагаузию представляете как «очаг зла», «очаг коррупции», больше естественно, коррупции, нигде в Молдове нет кроме как в Гагаузии. Людей начинаете делить по вероисповеданию, потому как в какие церкви они ходят, хотя по Конституции государства не вмешивается в духовную жизнь.

И естественно, находится внутренние враги, это агенты Кремля и как вы их называете кремлинины... путинской идеологии, да и вообще непонятные для вас люди, то есть все те, кто сегодня выходят на протесты, либо иным образом выражает свое несогласие с действием властей и все это называется с вашей страны «освобождением страны от око злого имперского режима, выходом, как говорят ваши политконсультанты, из серой зоны».

Господин министр,

Согласно статье 5, Кодексом образования, «Миссия образования», в том числе является «продвижение межкультурного диалога, терпимости, недискриминации и социальной интеграции». Статья 6, «Образовательный идеал», говорит о формировании личности,

который обладает независимостью мнений и действия, открытостью к межкультурному диалогу в контексте освоенных национальных и мировых ценностей.

И вы хотите сказать, что подобные учебники, подобные исторические факты отражают данное положение?

Возможно, это и подойдет для подготовленных европейских ушей, но никак для жителей страны, они уже вам дали, и еще впереди, чтобы дать вам оценку. Никаких иллюзий по этому поводу вы не строите. Это также начинает понимать представители власти, вот и господин Алайба, в примере в своем *moțiune simplă*, которую мы предъявили ему, решил подать в отставку. И правильно сделал. О чем говорить сейчас об экономике, да нет экономики в нашей страны.

Очень скоро, господа, многие из вас отправятся туда, где вы хорошо, хорошо работали, туда, где вы на деньги Сороса будете писать свои многостраничные, бессодержательные опасы, не имеющие никого отношению к... республике.

Domnul Igor Grosu:

Finalizați, vă rog frumos.

Domnul Eduard Smirnov:

Спасибо за внимание. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

În continuare – doamna Nicolaescu.

5 minute, vă rog.

Doamna Liliana Nicolaescu-Onofrei:

Chiar mai puțin, domnule Președinte.

Stimați colegi,

Ascultând astăzi un text de *moțiune* abominabil, aș zice eu, și speculativ și ascultând astăzi un raport de ministru exemplar, eu mă simt obligată, am o datorie de onoare ca în scurtul meu discurs să fac cel puțin 3 lucruri. Trebuie să fac o mărturisire, trebuie să fac un cuvânt de mulțumire și trebuie să fac un îndemn.

Mărturisirea este adresată domnului ministru Dan Perciun.

Stimate domnule ministru,

Ne cunoaștem de foarte mult timp, dumneavoastră sunteți unul din tinerii mei colegi de la care am învățat, învăț și sunt sigură că voi învăța poate cel mai mult în activitatea mea, în politică, dar și în administrația publică. Am învățat de la dumneavoastră atunci când eram colegi în 2012 și dumneavoastră erați student, studentul care a venit la Ministerul Educației și a provocat o întreagă echipă să-și schimbe modul de activitate. Învăț și

sunt mândră astăzi să văd un tânăr politician care vine pregătit la o moțiune și care prezintă într-un asemenea fel o activitate care, credeți-mă, colegi, și cei care au fost în funcție publică știu ce se ascunde în spatele unui raport atât de exhaustiv, dar cât de mare este munca depusă.

Cuvântul de mulțumire pe care am onoarea să-l prezint astăzi este, în primul rând, pentru echipa Ministerului Educației.

Stimați colegi,

Eu știu că dumneavoastră urmăriți acum ședința Parlamentului și cred că trebuie să vă zicem „mulțumesc”, pentru că dumneavoastră ați făcut front comun în jurul domnului ministru și, din prima zi în care a intrat în Ministerul Educației și Cercetării, dumneavoastră „ați pus umărul”. Cunoscându-vă și știind cum ați lucrat, cum lucrați, vreau să zic un sincer „mulțumesc” pentru faptul că ați înțeles din prima fraza cu care a început domnul ministru discursul de astăzi: „Nu avem timp de pierdut.”

Vă mulțumesc că ați făcut echipă cu el. (*Aplauze.*)

Mai vreau să exprim un cuvânt de mulțumire pentru toate colectivele din agențiile din subordinea ministerului, din instituțiile din subordinea... comun în jurul echipei ministerului și au făcut posibil, într-un timp destul de scurt, o mulțime de lucruri, o mulțime de activități.

Eu chiar aș ruga foarte mult, stimate domnule ministru, dacă se poate, raportul dumneavoastră să fie expediat tuturor colegilor din sistem, pentru că este și o bucurie pentru ei. Toate agențiile, toate instituțiile merită acest cuvânt de mulțumire, pentru că... încă un lucru pe care l-a spus domnul ministru și cu care noi, cei de educație și mulți dintre cei care sunt interesați de educație în mod sincer îl cunosc, a spus domnul ministru: „Nu tehnologiile pot să asigure formarea copiilor noștri, educația și creșterea lor. Cel mai important este omul, este profesorul, este cadrul didactic, este investiția în cadrele didactice.”

De aceasta, toți cei care astăzi în instituțiile din subordinea ministerului contribuie la creșterea profesionalismului și investesc în cadrele didactice merită un cuvânt de mulțumire.

Încă un cuvânt de mulțumire pentru întreaga comunitate educațională. Dar nu numai pentru întreaga comunitate educațională, ci și pentru un aspect care poate s-a pomenit astăzi mai puțin, pentru modul în care a știut ministrul Dan Perciun să mobilizeze și comunitatea oamenilor de afaceri în jurul unei cauze – o educație de calitate pentru toți copiii noștri, indiferent de faptul dacă sunt în învățământul preșcolar, general, profesional-tehnic sau superior.

Această mobilizare există, am văzut-o cu ochii mei, am comunicat cu oameni de afaceri care întreabă cu ce am putea să mai ajutăm. Din punctul meu de vedere, faptul că întreaga comunitate începe să prețuiască modelele

de urmat este cel mai important lucru. Aceasta, iarăși, a subliniat-o astăzi Dan Perciun – modele, promovăm modele de urmat.

Îndemnul am să încerc să-l fac pe când se poate mai scurt, pentru că este pentru noi toți, pentru cei care suntem astăzi aici, și cei de la guvernare, și cei din opoziție. Moldova poate și trebuie să facă din educație... țineți minte titlul raportului, să facă din educația de calitate un obiectiv național.

Educația de calitate poate și trebuie să ne unească, nu să ne dezbine, cum s-a întâmplat astăzi, sau încercarea aceasta de a ne dezbinda prin această motiune. Educația de calitate poate și trebuie să ne unească, pentru că noi, toți cetățenii Republicii Moldova, trebuie să devenim o societate rezilientă, prosperă și, nu în ultimul rând, responsabilă.

Noi, indiferent de faptul dacă suntem la guvernare sau în opoziție, suntem datori să facem totul pentru ca viitorul copiilor noștri să fie mai bun. Și copiii noștri trebuie să aibă un viitor european sigur, în care educația are valoare societală importantă, poate cea mai importantă din câte au fost vreodată.

Vreau să închei cu același îndemn pe care l-a avut domnul ministru Perciun la început: „Nu avem timp de pierdut”. (*Aplauze.*)

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Doamnă Koksal,

Vă rog.

Doamna Ivanna Koksal:

Уважаемые сограждане,

Дорогие коллеги,

В период руководства господина Перчуна были проведены реформы направлены на оптимизацию системы образования, но они привели к прекращению работы десяти учебных заведений, а еще тринадцать были реорганизованы, также было реорганизовано ряд профессиональных технических училищ и колледжей. Казалось бы неприемлемо, но в отчетах контролирующих органов отмечались попытки политического влияния на процессы назначения руководителей школ и председателей управления образования. Также в отчетах отмечены случаи нецелевого использования министерством бюджетных средств.

В новых школьных учебниках по истории отражены несовместимые моменты, все молдавское подменено продвижением румынского. Детям предлагается фальшь, а в их сознания предлагается внедрить необъективность. Необходима правильная интерпретация, объективность правдивая и выверенная историческая информация без

преувеличения преград и подмен. Ни у одной власти нет морального право писать историю по своим предпочтениям.

Оправдание темы Холокоста, героизация диктатора Антонеску, искажения процесса истории создания Гагаузской автономии, подмена фотографии и исторические описание к ним, возвышение действующего Президента Санду, унижительное описание после военного периода и оскорбление рабочего класса, благодаря труду которых сегодня имеем уютные, комфортные строения, учреждения и не только эти и многие другие моменты, вызывают вопросы как к авторам содержания учебников, так и к их рецензентам, а также к министру образования.

Приднестровье, Гагаузская автономия, еврейская и другие меньшинства, ученые, историки, гражданское общество нашей республики подвергают к критике и осуждают такой подход к подготовке учебников.

В итоге долгожданный учебник теперь учителя истории называют сборником дезинформации и призывают изъять его из учебных заведений. Непонятно зачем нужно было сначала учебник раздать в школы, а затем направить на экспертизу?

В 2015 года в детских садах Гагаузской автономии успешно реализуется Программа дуального обучения, разработанная совместно с АНТЕМ, она направлена на параллельное изучение молдавского и гагаузского языка. Нынешний министр образования и его предшественники неоднократно посещали эти учебные заведения, знакомились с результатами программы, выражали удовлетворение и, казалось бы, стремились ее поддержать, однако новый приказ Министерства образования ставит под угрозу дальнейшую реализацию этой программы. Министерства попросту не включила в штатное расписание должность преподаватель гагаузского языка. Это не ложная информация, господин министр. Нужно просто взять и включить эту должность в штатное расписание.

Как можно расценивать в таком случае такую двойственность? С одной стороны, Президент Мая Санду публично заявляет о важности сохранения гагаузской идентичности, культуры и языка, а с другой ее министр образования не предусматривает даже элементарное должность для преподавателя гагаузского языка.

Что касается самой программы по изучению и продвижению гагаузского языка о якобы отсутствии которой регулярно говорит Президент, то она была подготовлена по ее предложению и в кратчайшие сроки была направлена как в Президентуру, так и в министерства. Ответ министерства был однозначен, мы приветствуем ваши усилия, но документ ваш – вы его утверждаете, вы ее финансируете.

Более того, эта программа была опубликована в открытом доступе, но госпожа Президент продолжает утверждать, что ее нет. На словах поддержка, а на деле противоположенные действия получается.

Ежегодно при обсуждении госбюджета я лично предлагаю поправки, которые могли бы значительным способом помочь изучению родных языков в автономии, не только гагаузского, но и государственного, но Парламент ни разу их не поддержал.

Кроме того, Закон об образовании, принятый Народным собранием Гагаузии, был обжалован государственной Канцелярии и немедленно отменен судом. Где поддержка?

Далее. Если раньше в лицеях существовало два направления: гуманитарная и реальная, то теперь министерства предлагает вводить общий профиль в случае, когда набирается только один лицейский класс. А у нас в большинстве...

Domnul Igor Grosu:

Finalizați, vă rog.

Doamna Ivanna Koksal:

... своем набирается только по одному классу. Это означает, отмечают учителя, что значительная часть времени будет отведена на самостоятельное обучение, а введение самого общего профиля приведет к снижению набора в лицейские классы и ослаблению изучению русского языка, в перспективе сведению его к минимуму.

Что означает это для школ с русским языком обучения? Фактически принимаемые министерством решения ставит семьи перед выбором либо смириться с сокращением образовательной возможности для своих детей, либо задуматься о поиски страны, где их право на качественное образование будет действительно гарантирована.

Завершая свое выступление, не могу не воспользоваться моментом и высказать личное отношение к персоне действующего министра образования.

Дан Перчун, еще будучи депутатом Парламента, неоднократно демонстрировал агрессивное поведение по отношению к оппозиционным представителям, в том числе ко мне лично и к другим женщинам и никогда не имел смелости за это извиняться. Конечно же такие моменты из деятельности Дана Перчуна являются дополнительным негативным фактором и это бесспорно подрывает его репутацию, как публичного деятеля, что вызывает сомнений в его способности управлять Министерством образования на основе диалога и конструктивного подхода.

Спасибо. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

În continuare – domnul Grădinaru Grigore.

5 minute, vă rog.

Domnul Grigore Grădinaru:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Dragi cetățeni,

Astăzi participăm încă la o moțiune, încă o bară pentru colegii din Frațiunea Socialiștilor. Mie cineva odată îmi spunea: „Dacă o dată ai dat cu capul în bară, nu pune compres, dar apleacă-te și treci peste bară”. Voi n-ați învățat lecția și asta faceți, dați în bară și puneți compres.

În ultima perioadă, pe canalele de televiziune ale socialiștilor a fost distribuită o informație, prin care Curtea de Conturi a depistat niște nereguli la Ministerul Educației. Știți cum suna canalul de știri? În rusă o să vă spun: „Не просто бомба, а настоящий расстрел чиновников Правительства ПАС. Sub conducerea ministerului lui Dan Perciun, s-au depistat așa erori.”

Aici vreau să vin cu un comunicat prin care Curtea de Conturi informează și la ședința Comisiei de control al finanțelor publice din 12 februarie 2025 spune următoarele: „Pentru prima dată, Curtea de Conturi a emis opinie cu rezerve, ceea ce în limbajul auditului reprezintă o îmbunătățire față de anii 2017–2021, când au fost exprimate opinii contrare.”

Dar, stimați cetățeni, vreau să vă prezint ce arată un Raport de audit din anul 2020, pe vremea când colegii socialiști erau la guvernare, și spune în felul următor:

Gestionarea deficitară a fondurilor pentru educație, și anume cheltuielile planificate de Ministerul Educației au fost executate la doar 53%.

Mai departe. 75% din fonduri au fost utilizate, iar anumite activități au fost realizate fără respectarea principiului economicității.

Mai departe, la salarizare. Salarizare neconformă și scheme de personal supraîncărcate. Auditul salarizării în instituțiile preuniversitare a identificat că standardele de personal sunt exagerate cu multe funcții vacante, ceea ce generează cheltuieli nejustificate.

Mai departe, plăți ilegale pentru angajații fantomă. La 2 instituii de învățământ s-au descoperit suspiciuni de fraudă privind angajarea și remunerarea unor persoane care au prestat activitatea în 2016–2020.

Gestionarea defectuoasă a posturilor de conducere la Liceul „Gheorghe Asachi”. Directorul adjunct a fost desemnat prin ordin intern, fără organizarea unui concurs, ceea ce face și Ivan Ceban astăzi în primărie.

Achiziții publice problematice. Achiziții divizate pentru a evita licitațiile, s-a constatat că 77 de contracte de valoare mică, însumând

13 milioane de lei, au fost divizate artificial, ceea ce a favorizat anumiți agenți economici.

La altul... un Centru de excelență în servicii și prelucrarea alimentelor a anulat de 4 ori o licitație pentru un echipament IT în valoare de 474 de mii de lei pentru ca în final să atribuie contracte direct fără concurs.

Mai departe. Achiziții suplimentare fără aprobarea grupului de lucru. În unele cazuri au fost efectuate achiziții suplimentare de 13 milioane de lei, fără aprobarea grupului de lucru, fără raportarea acestora.

Probleme în gestionarea patrimoniului educațional. Inventariere și contabilizare defectuoasă a bunurilor. Auditul a identificat probleme majore în evidența patrimoniului educațional.

Gestionarea deficitară a parteneriatului public-privat în educație.

Lipsa de transparență în beneficiile obținute de partenerii privați a făcut imposibilă evaluarea corectă a avantajelor pentru stat.

Dar, stimați colegi,

Vouă nu asta v-a jucat festa, festa v-a jucat-o fuziunea celor 2 ministere în 2017, care voi într-o veselie... Ministerul Educației cu Ministerul Culturii, voi într-o veselie ați preluat-o în 2019 și vă bucurați că sunteți la guvernare.

Vreau să vă spun că învățământul este un domeniu complex, care necesită o atenție deosebită pentru a răspunde... (*Voce nedeslușită din sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Domnule deputat,

Poți, te rog, să păstrezi liniștea?

Domnul Grigore Grădinaru:

... nevoilor diverse ale elevilor.

Ministerul Educației are rolul de a stabili standarde educaționale, de a coordona programele de învățământ și de a asigura calitatea educației.

Pe de altă parte, Ministerul Culturii se ocupă de promovarea valorilor culturale, de sprijinirea artelor și educația culturală.

Un alt aspect important este că, prin acea fuziune, resursele destinate educației au fost redistribuite într-un mod care nu a fost întotdeauna benefic. De exemplu, bugetul alocat pentru proiecte educaționale a fost diminuat în favoarea unei inițiative culturale care nu avea legătură directă cu nevoile sistemului educațional.

De asemenea, fuziunea ministerului a avut un impact negativ asupra formării profesionale a cadrelor didactice. În loc ca profesorii să beneficieze de programe de formare continuă adaptate nevoilor, s-au constatat întârzieri și lipsuri de implementare a acelor programe. Astfel, tinerii profesori s-au

confruntat cu dificultăți în a se adapta la cerințele actuale ale sistemului educațional.

Da. Mulțumesc, domnule Președinte.

Chiar acum finalizez.

În concluzie.

Stimați colegi,

Este esențial să ne dăm seama de greșelile trecutului și să ne angajăm în reformele educaționale. Numai printr-o abordare integrală și dedicată, vom putea construi un sistem educațional solid, capabil să ofere tinerilor din Republica Moldova șanse reale de dezvoltare.

Mulțumesc. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim frumos.

Vă rog să luați loc.

Acestea au fost luările de cuvânt.

Îl invit pe domnul ministru.

Vă rog.

Domnul Dan Perciun:

Bun.

Dragi colegi,

În primul rând, mulțumesc mult pentru ocazia de a fi astăzi aici și, cum ziceam, să discutăm în plenul Parlamentului despre educație.

Noi, de fiecare dată, o să venim cu mare deschidere și ne-am dori, de altfel, cât mai multe discuții și dezbateri, inclusiv în Parlament, pe marginea lucrurilor care se întâmplă în sistemul nostru educațional, ca să putem să creăm acel consens, acea dinamică despre care noi spuneam.

Mulțumim pentru cuvintele de apreciere.

Mulțumim pentru critici, care ne fac să fim mai buni.

Eu am ascultat foarte atent toate discursurile. Eu am o singură rugămintă la colegii noștri din opoziție: data viitoare când citiți în plenul Parlamentului memoriile supraviețuitorului Holocaustului și este bine noi să le citim mai des, n-alegeți un propagandist șovin alcoolizat care aleargă ca un cățeluș la Moscova de fiecare dată ca să pună întrebări la Valdai, să le citească... (*aplauze*), pentru că pângăriți memoria acestor oameni.

Aveți de unde alege. Sunt oameni cu oleacă mai multă verticalitate în rândul dumneavoastră. Alegeți toată mizeria să vină aici, în plen, și să „murdărească” amintirea acestor oameni, făcând o mare defavoare

condamnării crimelor Holocaustului pe teritoriul Basarabiei comise de către regimul Antonescu. O mare defavoare, pentru că mai proastă asocieră decât cu asemenea indivizi este greu de imaginat. Așa că tare vă îndemn să vă gândiți la lucrul ăsta data viitoare când faceți asta.

Și, în general, să mai deschideți manualele din Federația Rusă și să vedeți acolo: Stalin, Lenin și cum sunt reflectate evenimentele prin care au trecut inclusiv buneii și părinții noștri, tăcute sub tăcere – Holodomorul, foametea, deportările, și să vă puneți întrebări în raport cu cei pe care-i susțineți, îi slăviți în permanență, înainte de a invoca drepturi democratice, Uniunea Europeană.

Uitați-vă în grădina care vă hrănește ce face un regim totalitar și cum crește o generație de „putler-iungheni” pregătiți și îndoctrinați de mici să nu aibă niciun fel de respect pentru alte popoare și națiuni, într-o perspectivă „veliko-rusă”, pentru că despre asta-i războiul în Ucraina, încă o dată, despre lichidarea națiunii ucrainene care a îndrăznit să fie liberă. (*Aplauze.*) Îi bine să faceți acest exercițiu de introspecție.

În rest, într-adevăr, mulțumim echipei de la Ministerul Educației, în primul rând, pentru toate lucrurile pe care am reușit să le facem în toată această perioadă de timp. Fără dedicația și aportul lor, asta ar fi fost absolut imposibil.

Mulțumim domnului ministru Topală, care a pornit aceste lucruri încă din 2021–2022.

Noi sperăm că o să ne acordați încrederea dumneavoastră, ca noi să continuăm cu aceeași viteză mai departe.

Vă mulțumesc. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim, domnule ministru. (*Aplauze.*)

Bravo, Dan!

Mulțumim, domnule ministru.

Mulțumim.

Rog să reveniți la locurile dumneavoastră.

Vă rog frumos, toți revenim la locurile... (*Rumoare în sală.*)

Toți deputații revin la locurile...

Vă rog.

Responsabilii de sectoare, vă rog să anunțați numărul de deputați în sectoare înainte de procedura de vot.

Sectorul nr. 1?

Domnul Vladimir Odnostalco:

Sectorul nr. 1 – 15.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 1 – 15.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 36.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

27 – sectorul nr. 3... (*Voce nedeslușită din sală.*)

28 – sectorul nr. 3.

Așa.

Stimați colegi,

Rog, atenție.

**Supun votului moțiunea simplă asupra politicilor
Ministerului Educației și Cercetării nr. 49 din 20.02.2025.**

Cine este pentru, rog să votați.

Numărătorii,

Vă rog.

Sectorul nr. 1?

Domnul Vladimir Odnostalco:

Sectorul nr. 1 – 15.

Domnul Igor Grosu:

– 15.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – tocmai 3.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – zero.

Domnul Igor Grosu:

Cu 18 voturi, moțiunea simplă a picat.

2:0.

Ruşine, mincinoşilor. (*Aplauze.*)

Domnule ministru,

Felicitări!

Eu întreb: voi mai vreţi după două bătăi în plin plen şi cu transmisiune directă, din partea doamnei ministră Nemerenco?

Vă salutăm, doamnă ministră.

Aţi făcut o bătaie bună, domnul ministru – a doua.

Dacă mai căutaţi, mai veniţi cu moţiuni.

Vă mulţumesc.

Pe această notă, se anunţă o pauză.

Până la ora 17.00 îi bine?

Haideţi, vă rog, că mai avem de lucru. Ei se odihnesc aici, noi avem de lucru.

17.00. (*Voce nedesluşită din sală.*)

Domnul Radu Marian – un anunţ.

Microfonul domnului Radu Marian.

Domnul Radu Marian:

Da. Mersi.

Colegi,

Noi convocăm o scurtă şedinţă a Comisiei economie, buget şi finanţe în pauză.

Colegi, membri,

Vă rugăm în biroul 915.

Mersi.

Domnul Igor Grosu:

Mulţumesc.

Până la ora 17.00, vă rog.

PAUZĂ

*

DUPĂ PAUZĂ

Domnul Igor Grosu:

... pentru a continua. Continuăm.

Continuăm cu **proiectul nr. 280 din 22.08.2024, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (care vizează controlul tutunului).**

Prezintă – doamna Ala Nemerenco, ministra sănătății.

Vă rog.

Doamna Ala Nemerenco – ministră a sănătății:

Bună ziua.

Stimate domnule Președinte,

Stimate doamne deputate și domni deputați,

Permiteți-mi să prezint atenției dumneavoastră proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative în domeniul controlului tutunului.

În ultimii ani, produsele din tutun s-au schimbat considerabil, reprezentând o provocare majoră. O nouă și mare varietate de produse, așa ca cele din tutun încălzit, țigarele electronice, precum și produsele cu nicotină sintetică s-au alăturat epidemiei de tabagism. Totodată, au apărut noi medii virtuale, așa ca magazinele on-line și utilizarea rețelelor sociale cu strategii de marketing, concentrare asupra copiilor și tinerilor. Toate acestea au condus la creșterea folosirii produselor de tutun încălzit și a țigaretelor electronice, în special pentru adolescenți și tineri, expansiunea promovării, comercializării produselor din tutun în spațiul on-line, expunerea populației, inclusiv copii și tineri, la fumat de tutun și aerosolul de produs din tutun și de produs conex în spații publice.

Se estimează că, în Republica Moldova, anual, circa 6 mii de persoane decedează din cauza consumului de tutun și nicotină. Deci, 6 mii de decese care pot fi prevenite anual.

Potrivit celui mai recent studiu național disponibil care a examinat prevalența factorilor de risc pentru boli netransmisibile STEPS, realizat în 2021, trei din zece moldoveni de vârstă adultă – 29,9% se declară fumători activi. Cea mai mare îngrijorare este determinată de creșterea folosirii produselor de tutun încălzit și a țigaretelor electronice, în special pentru adolescenții din Republica Moldova.

Deja în 2019, conform datelor unui studiu, 16,3% dintre tinerii în vârstă de 13 și 15 ani: 20% – băieți și 11% – fete foloseau produse de tutun, inclusiv produse de tutun încălzit, 12,7% dintre tinerii în vârstă de 13–15 ani foloseau țigarete electronice.

În anul 2022, prevalența consumului de țigarete electronice printre elevii de 15 ani a crescut dublu: 24% – la băieți și 19% – printre fete.

Ne confruntăm cu o adevărată explozie a consumului de țigări electronice, produse de tutun încălzit în rândul tinerei generații, fenomen alimentat de strategii agresive de marketing ale industriei tutunului, care le promovează în mod înșelător ca alternative mai sigure. În realitate, orice formă de consum a produselor din tutun și nicotină este dăunătoare, iar țigaretile electronice emit substanțe toxice, unele cunoscute ca fiind cancerigene, altele asociate cu un risc crescut de afecțiuni cardiace și pulmonare. Ca răspuns la aceste provocări, ne propunem consolidarea cadrului legislativ pentru a proteja populația, în special copiii și tinerii, de acțiunea nocivă a tutunului.

Proiectul elaborat nu este o lege nouă de control al tutunului, ci vine cu modificări la cadrul normativ existent și transpune legislația UE actualizată în anul 2022, dar și recomandările Convenției-cadru a OMS privind controlul tutunului.

Principalele modificări legislative se referă la următoarele aspecte: includerea de noi noțiuni, precum noțiunea „pentru produse din tutun încălzit, media fără fum și altele” și modificările la noțiuni vin să asigure aplicabilitatea reglementărilor, precum și să elimine orice interpretări. De exemplu, la noțiunea de „fumat” se include și „posesia sau controlul unei narghilea activată pentru utilizare, indiferent dacă în narghilea se utilizează produse din tutun sau conexe”.

Se introduce extinderea interdicțiilor de fumat în anumite spații publice cu scop de a reduce riscurile asociate fumatului pasiv, și anume: pe terenurile de sport, parcurile acvatică, piscine, plaje, de asemenea, în stațiile de transport public, în spațiile publice deschise ale instituțiilor sociale, culturale și sportive, indiferent de tipul de proprietate, alături de instituțiile medicale și de învățământ, care erau deja incluse în normele legale existente. Interdicția se aplică și spațiilor de uz comun ale blocurilor de locuit și căminelor, aici ne referim la: scări, coridoare, paliere și cabine de ascensor.

Se modifică semnul unic de interzicere a fumatului, care include nu doar țigara tradițională, ci și țigaretile electronice, dispozitivele de tutun încălzit și narghilea, așa cum recomandă Organizația Mondială a Sănătății.

Cu referire la ambalare și etichetare se stabilesc cerințe mai stricte pentru produsele din tutun încălzit cu obligativitatea aplicării avertismentelor grafice de sănătate, se introduc trei seturi de pictograme a câte 14 în set, așa cum prevede Directiva UE 2014/40, în loc de 2 și 7, cum există astăzi la noi.

Pentru a preveni introducerea pe piață a noilor tipuri de produse fabricate de industria tutunului, se introduce noțiunea de „pliculețe de nicotină” și se interzice plasarea acestora pe piață, similar interdicțiilor existente pentru tutunul pentru uz oral.

Organizația Mondială a Sănătății reiterează faptul că pliculețele cu nicotină sunt foarte nocive pentru sănătate, în special pentru sistemele nervos și cardiac. Proprietățile atractive, cum ar fi aromele atrăgătoare, atrag noi consumatori din rândul tinerilor de până la 25 de ani, iar nicotina care se conține în aceste pliculețe, în special de producție sintetică, afectează preponderent creierul, care, până la această vârstă, încă nu este suficient dezvoltat.

Tot pentru a proteja tânăra generație, proiectul de lege vine cu reglementări mai clare pentru țigărele electronice. Proiectul prevede completarea reglementărilor de plasare pe piață privind notificarea care să conțină: informații cu lista tuturor ingredientelor conținute pe produs și a emisiilor rezultate în urma utilizării acestuia, date toxicologice privind ingredientele și emisiile produsului, informații cu privire la doza de nicotină și cantitatea de nicotină absorbită în momentul consumului. De asemenea, se introduc norme de siguranță pentru mecanismul de reumplere a țigaretelor electronice și de raportare a informației pentru țigaretel electronice, așa cum prevede Directiva europeană.

În cazul țigaretelor electronice care pot fi reumplute, există o serie de riscuri pentru consumatori din cauza caracteristicilor particulare ale acestor produse, care permit ca utilizatorii să ajungă în contact direct cu lichidele de reumplere, conținând nicotină și alte ingrediente nocive.

Pentru a diminua riscul de ingerare accidentală a lichidelor de reumplere, care conțin nicotină, flacoanele de reumplere și dispozitivele reprezentând țigaretel electronice ar trebui să fie astfel fabricate ca să nu permită accesul copiilor la conținut și să fie protejate împotriva unor scurgeri accidentale.

Alte modificări legislative pentru protecția copiilor de promovarea produselor din tutun și nicotină în media audiovizuală și prevenirea accesului la acestea includ:

Interdicții pentru prezentarea produselor din tutun și produselor conexe și a scenelor cu consumul acestor produse în programe video, audio, TV, a jocurilor de calculator nou-create.

Se majorează sancțiunea contravențională aplicată pentru comercializarea produselor din tutun minorilor. Pentru a preveni accesul minorilor la produse din tutun se aplică amenzi majorate de peste două ori pentru vânzarea produselor din tutun, a produselor conexe, a dispozitivelor și accesoriilor destinate utilizării, reîncărcării sau încălzirii acestora către minori, precum și pentru nerespectarea obligației de verificare a vârstei cumpărătorului, conform prevederilor legale actuale.

Pentru a crește responsabilitatea Agenției Naționale pentru Sănătate Publică în asigurarea protecției sănătății populației, sunt prevăzute norme care includ în sistemul de monitorizare nu numai produsele din tutun, cum

era până acum, ci și produse conexe, unde se încadrează țigarele electronice.

Se interzice promovarea narativului „de reducere a riscurilor”, care știm că este axat pe tânăra generație și care este combătut ferm de către Organizația Mondială a Sănătății.

Se interzice acceptarea de către medici a oricărui tip de contribuție din partea industriei tutunului, precum și promovarea oricărui produs din tutun sau produs conexe, în calitate de alternativă pentru fumat.

Vreau să subliniez că nu există alternativă, țigări mai bune sau mai sănătoase și mai puțin sănătoase. Nicotina, indiferent cum nu ar fi utilizată, influențează negativ asupra sănătății oamenilor.

Se interzice reducerea promoțională a prețurilor pentru toate categoriile de produse din tutun.

Toate aceste propuneri legislative includ modificări la Legea nr. 278/2007 privind controlul tutunului, precum și o serie de modificări sau ajustări la Codul serviciilor media audiovizuale, Codul contravențional nr. 218/2008, Legea privind exercitarea profesiei de medic nr. 264/2005 și Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului nr. 320/2012.

Modificările propuse, în special la Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului și Codul contravențional, vin să elimine duplicitatea atribuțiilor Poliției și inspectorilor Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, care există astăzi în aplicarea controlului respectării interdicțiilor legate de fumat în spații și locuri interzise de legislație.

Astfel, pentru constatarea și examinarea contravențiilor pentru încălcarea legislației privind controlul tutunului legat de etichetare, ambalare, prezentare, ingrediente, expunerea vizibilă în spațiile comerciale accesibile publicului, neafișarea semnului unic, comercializarea și publicitatea în mediul on-line, promovarea de către medici sunt stabilite responsabilități pentru Agenția Națională pentru Sănătate Publică.

Constatarea și examinarea contravențiilor pentru fumat în spații și locuri interzise, comercializarea către minori și în unități de comerț ambulant sunt atribuite Poliției.

Constatarea și examinarea contravențiilor pentru aplicarea prețurilor promoționale este atribuită Inspectoratului de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor, iar sancțiunile pentru promovarea produselor din tutun și nicotină în media audiovizualului vor fi aplicate de Consiliul Audiovizualului.

Modificările propuse urmează să intre în vigoare gradual de la un termen de 3 luni din data publicării în Monitorul Oficial, până în anul 2027, în cazul prevederilor care stabilesc cerințe noi pentru etichetarea produselor și necesită modificări de ambalaj.

Proiectul va contribui la atingerea obiectivului de a reduce consumul de tutun și nicotină și de protecție împotriva expunerii la emisiile toxice ale acestora, stabilit în Strategia națională de sănătate „Sănătatea 2030” și Programul național de prevenire și control al bolilor netransmisibile pentru anii 2023–2027.

Este foarte esențial să subliniem că, fără intervenții legislative ferme, industria tutunului va continua să aplice strategii manipulative pentru a atrage copiii și tinerii în capcana dependenței. Prevenirea este singura soluție viabilă pentru a proteja sănătatea publică pe un termen lung.

Stimați deputați,

Eu vă îndemn să susțineți acest proiect de lege.

Avem împreună o responsabilitate majoră de a acționa pentru a proteja sănătatea copiilor noștri, a viitorului lor și a generațiilor ulterioare. Această legislație nu este doar o măsură de reglementare, ci un pas esențial pentru a combate una din cele mai mari amenințări la adresa sănătății publice.

Vă mulțumesc mult.

În contextul celor expuse, vă rog să susțineți acest proiect.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

Prima întrebare – domnul Radu Marian.

Domnul Radu Marian:

Da. Mersi, doamnă ministă.

Într-adevăr, fumatul este una din cele mai grave probleme de sănătate publică pentru țara noastră, și nu doar, și e un proiect pe care îl salut. Trebuie să descurajăm fumatul în orice formă posibilă putem.

Întrebarea mea se referă la modificările de la articolul 26, care se referă la interdicțiile fumatului în anumite spații. Au fost mai multe interpretări, manipulări în spațiul public, inclusiv falsuri. Deci, dacă puteți să ne spuneți exact care sunt noutățile în ceea ce privește articolul 26?

Deci, am înțeles că se introduc interdicții, de exemplu, la fumat pe lângă terenurile de joacă pentru copii și la terenurile de sport, în parcurile de distracții, în preajma piscinelor, ceea ce mi se pare destul de logic.

Care alte... eu știu, interdicții noi apar pe lângă ceea ce deja există în legislație, ca să punem punct interpretărilor și manipulațiilor din spațiul on-line?

Mersi.

Doamna Ala Nemerenco:

Da. Vă mulțumesc mult, domnule deputat.

Deci, nu pretindem să aplicăm aceste interdicții absolut asupra tuturor spațiilor comune publice.

Ne-am străduit să ne concentrăm doar acolo unde sunt copii, în primul rând, terenurile de joc. Acolo unde oamenii vin să facă sport, deci, ei, cumva, au grijă de sănătatea lor. Deci, de asemenea, la stațiile de oprire pentru transportul public, unde este o încăpere mică, adesea este chiar acoperită.

De asemenea, tot ce ține de domeniul social, iar dacă ne referim la spațiul public comun, cu referire la blocurile comune de locuit, case cu etaje, aceasta se referă la paliere, scările, cabinele de ascensor și 10 metri de la geamurile deschise ale apartamentelor.

Noi lucrăm acum cu Organizația Mondială a Sănătății asupra unor pictograme și grafice, ca să le distribuim în spațiul public, ca tuturor să le fie foarte clar.

Eu cunosc foarte mulți fumători care niciodată nu-și permit să fumeze alături de copii, nici de-ai lor și nici cei străini. Astfel, eu cred că fiecare om matur care înțelege că noi ne dorim să protejăm sănătatea copiilor și dacă ați observat, în cifrele pe care le-am adus ca exemplu, este vorba de copiii deja de 13 ani, în rândul cărora rata de utilizare a țigărilor și țigaretelor electronice este foarte și foarte înaltă.

Asupra altor spații decât cele de uz comun, unde, în linii generale, sunt copii, tineri, noi nu avem pretenții, fiindcă au fost multe... am primit și eu multe întrebări referitor la trotuar, drum, parc. Dacă acolo nu este teren de joacă, nimeni n-o să aplice absolut nicio amendă.

Domnul Igor Grosu:

Domnul Marian – a doua întrebare.

Domnul Radu Marian:

Mersi.

Sper că atunci când ați spus despre 10 metri de la fereastră, v-ați referit dinafară.

Doamna Ala Nemerenco:

Și fereastra deschisă.

Domnul Radu Marian:

Dinafară, nu dinăuntru.

Doamna Ala Nemerenco:

Da, dinafară. Da.

Domnul Radu Marian:

Pentru că ceea ce am observat eu, că nu mai există acea prevedere care ține de balcoane, care a creat multe întrebări.

Doamna Ala Nemerenco:

Nu, noi n-am pretins la balcoane.

Domnul Radu Marian:

Da. Exact. De asta și spun.

Doamna Ala Nemerenco:

Deci, nu.

Domnul Radu Marian:

E o clarificare a legislației, pentru că au fost și multe întrebări aici.

A doua întrebare ține de implementarea legii, pentru că o altă discuție care există în societate este că există deja o legislație, există niște pedepse care sunt înscrise în lege și este o problemă la fel de mare în aplicarea acesteia, în special ce ține de produse de țigări electronice, cele care sunt în special atractive pentru copii și tineri.

Cu ce noutăți veniți în acest sens pentru a îmbunătăți aplicarea mai bună a legii?

Mersi.

Doamna Ala Nemerenco:

Da. Mulțumesc.

Deci, exista o problemă cu aplicarea fostelor interdicții și limitări ceea ce prevedea legea până acum, din cauza că nu erau foarte clare responsabilitățile Agenției Naționale pentru Sănătate Publică și responsabilitățile Poliției. Adesea nu era foarte clar cine ar trebui să aplice aceste amenzi.

Ați văzut, eu am subliniat și pot să subliniez încă o dată, noi acum am făcut o claritate care sunt atribuțiile Agenției Naționale pentru Sănătate Publică. Poliția va interveni doar atunci când este vorba de vânzare minorilor și aceasta este foarte important. Deci, publicitatea, de asemenea, când este vorba, pentru a avea acces la minori și aici chiar se majorează amenda de 2 ori.

În aceste spații, va fi aplicată amenda nu doar fumatului tradițional, să-l numim așa, dar inclusiv țigaretile electronice și orișicare alte produse conexe, fiindcă este foarte important să protejăm anume aceste spații unde am spus că permanent sunt copii. Aceasta înseamnă locurile de distracții în aer liber, terenurile de joc, locurile unde se practică sportul, activitățile sociale. Aceasta este important, ca să minimalizăm modelul persoanei care fumează în spații unde sunt copiii.

Până acum, legea veche prevedea interdicții doar în jurul instituțiilor de învățământ și în instituțiile medicale. Astfel, am lărgit acest spectru, dar, totodată, nu mai există o ambiguitate, astfel ca să putem să aplicăm această

lege. Desigur, noi trebuie să începem o campanie de informare anume pentru a informa oamenii unde este posibil, ca să nu avem ambiguități și în interpretarea legislației noi.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

În continuare – domnul Carp.

Domnul Lilian Carp:

Doamnă ministă,

Desigur că orice viciu trebuie combătut. Eu nu sunt fumător, nici altora nu recomand. Eu pot să vă propun și alte lucruri care pot fi...

Doamna Ala Nemerenco:

Cu drag.

Domnul Lilian Carp:

... care pot fi interzise, dar nu o să mă înțeleagă colegii. (*Rumoare în sală.*)

Dar luând în considerare că directiva Uniunii Europene are anumite prevederi, iar legislația din Republica Moldova pe care noi vrem s-o aprobăm acum va fi una mai dură decât directiva Uniunii Europene pe anumite tipuri de produse din tutun și, în condițiile acestea, când vecinii au anumite... sau au o legislație care este mai blândă decât în Republica Moldova pe anumite produse din tutun, există un risc, în care să avem contrabandă pe anumite tipuri de produse, pliculețele acestea de nicotină, altele care sunt. Ele și acum, de fapt, sunt interzise, dar dacă intrați pe un site, ca să nu îi facem publicitate, unde se vinde și se cumpără tot în Republica Moldova, o să vedeți că aceste produse sunt în vânzare liberă, fără a fi tras cineva la răspundere.

Întrebarea mea este: de ce noi încercăm să punem anumite restricții care sunt mai dure decât în directiva Uniunii Europene și dacă nu riscăm prin aceasta să creștem contrabanda pe sens invers?

Mersi.

Doamna Ala Nemerenco:

Da. Îmi permiteți și o să împart răspunsul în două bucăți.

Domnul Lilian Carp:

Da.

Doamna Ala Nemerenco:

La prima jumătate o să răspund eu, la a doua o să răspundă secretarul general adjunct care îi responsabil de integrarea europeană și dumnealor lucrează direct cu Comisia Europeană.

Deci, la prima jumătate – nu, nu o să crească contrabanda. Vă spun că am citit foarte multe studii după ce aceste întrebări au mai fost ridicate vizavi de interdicții și contrabandă și am citit foarte multe studii referitor, în general, la contrabandă, fiindcă am fost chiar curioasă să aflu și eu ce-i cu contrabanda, în special, la țigări.

Contrabanda niciodată nu este legată de interdicții. O să vă aduc un argument. La noi, în Republica Moldova, nu este interzis importul și exportul de țigări, dar contrabanda cu țigări este extraordinar de înaltă și am văzut câte capturi au fost la Poliția de Frontieră, dar nu este interzis să se aducă, nu-i interzis să se utilizeze țigara, deci, este un liber circuit, nu am interzis cum, de exemplu, pliculețele să intre în țară.

În toate studiile acestea internaționale vizavi, în general, de contrabandă... deci, legătura contrabandei este mai mult cu toate politicile fiscale ale statului și activitatea vamală, dar nu interdicții.

Iar la jumătatea a doua vizavi de legislația pe care o numiți mai blândă... și vreau să vă spun că industria tutunului lucrează tot atât de bine, cum la noi, exact așa și la nivel de țări UE, ei sunt destul de activi și plătesc foarte bine.

Eu cred că doamna Svetlana Nicolaescu o să vă aducă o claritate.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare – domnul Carp.

Doamna Ala Nemerenco:

Deci, doamna Svetlana o să spună despre legislație, dacă îmi permiteți.

Domnul Igor Grosu:

Scuzați. Da.

Da, vă rog.

Doamna Svetlana Nicolaescu – secretară generală adjunctă a Ministerului Sănătății:

Da. Mulțumesc mult pentru întrebare.

Referitor la cât de aliniat este proiectul de lege cu prevederile directivei. Este important să menționăm că directiva europeană reglementează doar anumite aspecte care se referă la produsele din tutun și nu reglementează alte intervenții de control al tutunului, pentru că în cazul Uniunii Europene vorbim doar de a asigura o piață unică.

Respectiv, proiectul care este propus pentru examinare include prevederile care se referă la produsele din tutun și acestea sunt aliniate cu directiva, adițional sunt incluse și alte prevederi care nu fac obiectul de reglementare a directivei europene. În acest caz, nu este foarte corect și exact să spunem că este mai dură, ea include și alte prevederi adiționale care nu fac obiectul directivei europene.

Dacă ne referim în special la interdicția unei categorii de produse din tutun, în cazul proiectului de lege propus spre examinare vorbim de pliculețe cu nicotină, directiva include un articol special care permite statelor membre de a interzice anumite categorii de produse. În acest sens, un șir de state UE deja au introdus interdicția pentru pliculețe cu nicotină, aici vorbim inclusiv de Belgia, inclusiv de Germania, în Franța este în examinare deja în Parlament și un șir de alte state membre care, deja, au aplicat această măsură.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare – domnul Carp.

Domnul Lilian Carp:

Mai mult o să fie o concluzie.

Ele sunt mai restrictive, nu putem să spunem „nu”, dacă luăm directiva Uniunii Europene, și nu trebuie să ne ascundem.

Acum, nu că aș fi împotriva, eu, din contra, am zis că putem interzice cu totul fumatul și aceasta cred că ar fi cea mai logică decizie pe care putem s-o luăm noi vreodată, dar lucrul noi știm că nu o să se întâmple peste noapte. Iar în condițiile în care noi am putea pune anumite interdicții mai dure, există riscul de a crește contrabanda. Noi știm, el crește. Și noi știm că crește, din păcate, în rândul tinerilor consumul de... sau folosirea țigaretelor electronice sau cum se mai numesc ele, din păcate, pentru că se face publicitate, se mai iau unul cu altul, adică le pare că aceasta e frumos, că aceasta e matur, că aceasta e nu știu ce, cu aromele acestea care le dă satisfacția și crede că... nu știu care.

Noi trebuie să avem sau să ne axăm în cea mai mare parte pe politici de contracarare și descurajare ca ei să poată consuma acest lucru. Eu mai mult aș pune accent pe diferite campanii de... de a putea stopa acest consum. Educația, în primul rând, totul începe de la educație. Cât de mult noi n-am pune interdicții, dacă nu o să avem o politică de educare a populației, puțin probabil că o să atingem obiectivul, că tot ce e interzis, le pare că este ceva ieșit din comun.

De aceea, doleanța mea este ca noi să avem... și aceasta era ideea – să avem bani din cei care sunt pentru... consumă anumite produse care sunt vicii să avem o parte din bani care să fie alocați pentru campanii de descurajare a fumatului.

Mersi mult.

Doamna Ala Nemerenco:

Mulțumesc, domnule deputat.

Deci, pentru intervenție, eu o să vă... și o să vă răspund, și o să spun și despre campanii. Deci, până acum, nu am avut aceste interdicții, noi venim acum cu ele, dar ați văzut cât de mult crește fumatul în rândul tinerilor, deși totul a fost accesibil și on-line, și peste tot.

Totodată, vreau să vă spun că în rândul tinerilor noi avem o creștere foarte mare în comparație cu alte state, ceea ce demonstrează că la noi politica de a convinge un copil să fumeze este foarte și foarte agresivă. De aceea, noi venim și cu aceste interdicții vizavi de Consiliul Audiovizualului ca să țină la control promovarea și publicitatea acestor produse.

Vizavi de campanii. Deci, Organizația Mondială a Sănătății și alte instituții care se ocupă de controlul tutunului recomandă ca legislativele să utilizeze... și țările, în politicile lor, să utilizeze absolut toate strategiile pentru a interveni, nu doar una.

Noi, de exemplu, avem inițiată din anul trecut o campanie, așa spune, foarte intensă în rândul tinerilor, ea se numește „Nu te lăsa aburit”. Noi mergem în școli, în mediul tinerilor și, în special, este concentrată pe utilizarea țigaretelor electronice. Este o campanie cu foarte mulți parteneri, deci, cu susținerea financiară din partea Organizației Mondiale a Sănătății, lucrăm și cu Ministerul Educației, mergem în școli și încercăm să facem ceea ce spuneți dumneavoastră, să explicăm despre nocivitatea țigaretelor electronice și ce înseamnă, în general, tutun încălzit și poate dacă nu sunt mai periculoase decât fumatul pe care îl cunosc generațiile mai în vârstă, deci, fumatul țigarilor obișnuite.

Aceasta este cel mai important, ca un stat cumva să avanseze absolut pe toate eșchierile, nu doar să explice și să facă campanii de explicații, în același timp, vânzând la fiecare colț de stradă țigări, promovând publicitatea, neinterzicând nimic, neaplicând nicio amendă. Aceasta este demonstrat că doar împreună aceste politici pot să dea succes. Și clar că ar fi foarte bine să putem convinge pe cei care fumează să abandoneze.

Dar vreau să vă spun, ca medic, că dacă te apuci să ai un curs cu 10 pacienți care suferă de maladii serioase ca să abandoneze fumatul, după foarte multă activitate de explicații și comunicare comună, doar unul din zece abandonează, nu-i atât de ușor. Deci, de aceasta spun că trebuie să ne adresăm generațiilor tinere astăzi, copiilor, tinerilor care nu au început încă a fuma. Astfel, noi trebuie să păstrăm spațiile unde sunt copii libere de fumat. Și ne place sau nu, va trebui să mergem și pe interdicții.

De aceea, vă rog foarte mult să ne gândim împreună la copiii noștri și la cei care vor forma generațiile următoare și ne dorim generații mult mai sănătoase decât avem acum.

Eu nu mai vorbesc de faptul tuturor complicațiilor care vin în urma maladiilor care sunt induse inclusiv de așa viciu ca fumatul și care sunt costurile ulterioare pe care le suportă și sistemul de sănătate, și familiile

acestor oameni. Iar decese ați văzut câte avem pe an, chiar și într-o țară atât de mică.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumesc.

Alte întrebări?

Doamnă Caraman,

Vă rog.

Microfonul doamnei Caraman.

Doamna Diana Caraman:

Госпожа Немеренко,

Курение — это, безусловно, зло, еще большее зло — это наркотики. Эти нормы касаются только табачных изделий или каких-то других наркотических трав? Я даже не знаю там из чего они состояются. И если это может не касаться этого закона, но, как Правительство видит борьбу с распространением наркотиков, употребление? Может быть есть какие-то предложения у Министерства здравоохранения по борьбе с этой ужасной зависимостью?

Doamna Ala Nemerenco:

Eu până acum am explicat, stimată doamnă deputată, 20 de minute, probabil, sau mai mult, că acesta se referă la modificări la legea tutunului. Deci, tot ce discutăm astăzi ține de consumul de tutun în toate formele sale.

Ceea ce întrebați dumneavoastră este subiectul altor reglementări și altor politici și eu cu drag voi răspunde la el cu o altă ocazie. Sau, dacă doriți, personal putem să vă aducem un răspuns.

Doamna Diana Caraman:

Нет, я поэтому и спросила, не касается этого, если есть какая-та...

Doamna Ala Nemerenco:

Nu, acesta este doar tot ce ține de modificări asupra consumului de tutun, nu droguri.

Doamna Diana Caraman:

А есть какое-то в министерстве видение или у Правительства в отношении борьбы с наркотиками?

Doamna Ala Nemerenco:

Da, noi avem politici care se referă la consumul de droguri, acestea sunt alte politici și țin, de asemenea, și de consum, și de prevenirea consumului de droguri, și de acțiunile care au loc în rândul tinerilor, dar acesta e alt subiect, nu-i cel de astăzi.

Domnul Igor Grosu:

Alte întrebări, stimați colegi?

Domnul Odnostalco.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Да. Госпожа министр,

Прежде чем вам задавать вопрос. Здесь коллеги у нас есть курящие. Вот скажите, господа депутаты, за последние два года, сколько из курящих людей бросили курить или перешли на другую форму электронных сигарет? (*Rumoare în sală.*)

Просто подымите руку. Видите, госпожа министр, даже депутатов убедить невозможно, кто бы на этой трибуне не сидел.

Поэтому я что хочу сказать? Я хочу сказать о том, что, к сожалению, вот здесь заместитель господин Шалару присутствует, он институциональная память ANSP, он был при многих министрах, начиная, по-моему, от Филипа и вами, постоянно работал в ANSP и прошел много всяких форм и проектов по рестрикционным мерам по борьбе с курение, разных форм.

Мы сегодня с ним беседовали на тему, а сколько же у нас штрафов наложили из-за того, что курят у подъездов либо на балконах? Помните, господа депутаты, если вы помните, несколько лет назад, по-моему, в 2021 году или в 2022 году в начале года также здесь принимался закон с жесткими рестрикционными мерами и штрафами. Что изменилось с тех пор в статистике курящих людей? Сколько молодых женщин детородного возраста бросили курить? И медики об этом знают и, к сожалению, эта история распространяется.

И когда госпожа министр говорит об увеличение количестве курящих в школах, оно так и есть. Или давайте зададимся вопросом сами себе: а за что мы голосуем, почему в результате голосований по тому проекту, по другому проекту в практическом плане курильщиков подросткового возраста и до 18 лет, курильщиц детородного возраста, которые должны рожать детей, поднимать демографию, становиться все больше? Видимо делаем мы что-то не так в этом вопросе, об этом надо также задуматься.

Касательно вопросов, госпожа министр, то, что вы сказали о том, что нет никаких альтернатив. Вы часто оперировали и другие часто оперируют авторитетные организации международной американской FDA. Вот FDA в январь месяце этого года, есть официальное решение, можете зайти на сайте FDA, приняла решение о легализации никотинных пакетиков на базе... Я не ученый, я цитирую то, что там написано. На базе научных исследований, в результате того, что это, значит, влияет на то, что является заместительной терапии.

Когда такие организации делают подобные вещи... Почитайте, почитайте, господа. Когда такие организации делают подобные вещи, повторюсь, я не ученый, но я читаю подобные моменты.

Дальше. Когда мы говорим о заместительной терапии, если приходит человек к доктору и говорит: помогите мне бросить курить. Что делает доктор на сегодняшний день? Помимо каких-то медикаментозных и других вещей, которых называются «запрещаю тебе». Ведь это же та же зависимость, как и алкоголизм. Нельзя человека заставить бросить пить сразу, это происходит в результате определенных действий, профессиональных действий.

Дальше, госпожа министр. У нас на сегодняшний день... есть, а я подчеркну, согласно классификации ВОЗ, курение это болезнь, это зависимость. Соответственно наркомания тоже является зависимостью, но при этом у нас в стране существует заместительная терапия метадонная. Вот чуть ниже, значит, АSEM-а, ходят туда соответствующие товарищи и принимают подобные помогающие меры. И здесь возникает диссонанс, с одной стороны, у нас есть замена или альтернатива для того, чтобы попытаться бросить принимать наркотики тяжелой формы, с другой стороны, мы просто, словом, скажем, что нет, больше нельзя.

Я почему у коллег депутатов спросил: кто из курящих последние два года бросил курить или перешел на другие формы курения? Никто. (*Rumoare în sală.*)

Вопрос.

Госпожа министр...

Domnul Igor Grosu:

5 minute au trecut, domnule deputat.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Domnule Președinte,

Întrebarea.

Domnul Igor Grosu:

5 minute au trecut.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Да. Вопрос.

Domnul Igor Grosu:

10 secunde au rămas.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Вопрос возникает, что должен сделать доктор, когда к нему пришел гражданин, либо пришла мама с дитем с просьбой помогите, пожалуйста, чтобы мой ребенок, либо мой муж, либо я сама бросила курить? Какие у нас есть для этого...

Domnul Igor Grosu:

Deconectații, vă rog, microfonul, că aici e discuție deja de final.

Vă mulțumesc.

Doamna Ala Nemerenco:

Domnule deputat,

Îmi permiteți să vă răspund în stilul întrebării dumneavoastră. Dumneavoastră ați făcut un mixt de luare de cuvânt despre toate în lume și nici dumneavoastră n-ați înțeles ce ați vorbit, dar eu am înțeles și o să vă spun despre ce ați vorbit. (*Aplauze.*)

Știam că dumneavoastră sunteți foarte interesat, cum ați spus dumneavoastră, în „заместительная терапия” la droguri, fiindcă acesta e businessul dumneavoastră, dar n-am știut... (*Rumoare în sală.*) Dar n-am știut că vă interesează și a tutunului. N-am știu de aceasta, e o noutate pentru mine. Eu știu că dumneavoastră aveți drogurile și medicamentele în interes, dar dacă ați trecut la tutun, eu vă salut.

Și doi. Dumneavoastră ați spus un lucru foarte adevărat astăzi, mulțumesc, bravo, ați subliniat de trei ori „я не ученый”.

Da, într-adevăr, „вы не ученый”, domnule Odnostalco. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

Următoarea întrebare. (*Rumoare în sală.*)

Alte întrebări nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Doamna Ala Nemerenco:

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Raportul comisiei – domnul Belîi.

Domnul Adrian Belîi:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

Comisia protecție socială, sănătate și familie, potrivit atribuțiilor sale funcționale, în conformitate cu prevederile articolului 27 din Regulamentul

Parlamentului, a examinat în ședință proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (controlul tutunului), inițiativă legislativă a Guvernului.

Armonizarea legislației la directivele Uniunii Europene și alte acte comunitare în domeniul controlului tutunului este inclusă în Planul național de acțiuni pentru aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2024–2027, ce a servit temei pentru înaintarea proiectului de lege.

Scopul general al proiectului, potrivit autorului, este protejarea cetățenilor de acțiunea nocivă a tutunului, prin consolidarea cadrului legislativ în domeniul controlului tutunului, conform Convenției-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului, și transpunerea parțială a legislației Uniunii Europene privind fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe, inclusiv a recomandărilor privind mediile fără fum de tutun.

Proiectul de lege prevede noi cerințe de etichetare și avertismente pentru produsele conexe, noi reglementări cu privire la produsele din tutun încălzit, noi interdicții privind fumatul în spațiile publice deschise și locurile de muncă, noi interdicții privind publicitatea, promovarea și sponsorizarea produselor din tutun și celor conexe.

Se extinde rolul Agenției Naționale pentru Sănătate Publică în monitorizarea pieței produselor din tutun și celor conexe.

Punerea în aplicare a prevederilor proiectului este graduală, în funcție de complexitatea măsurilor.

În comisie au venit avizele comisiilor permanente și al Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, ce conțin unele propuneri pentru îmbunătățirea proiectului, de care se va ține cont la examinarea acestuia în lectura a doua.

Membrii comisiei, cu votul majorității, propun aprobarea proiectului de lege de către plenul Parlamentului în prima lectură.

Domnul Igor Grosu:

Stimați colegi,

Întrebări?

Vă rog să ridicați mâna, dacă sunt.

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Domnul Adrian Belî:

Mersi.

Domnul Igor Grosu:

Coraport – doamna Coșeru.

Doamna Ina Coșeru:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

Comisia politică externă și integrare europeană a examinat acest proiect de lege.

Proiectul urmărește continuarea alinierii legislației naționale la rigorile legislației Uniunii Europene pe partea ce ține de controlul tutunului, respectând astfel prevederile Convenției-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului, care stabilește un cadru internațional de reglementare în acest domeniu, Republica Moldova fiind parte semnatară a Convenției din anul 2009.

În urma examinării, Comisia politică externă și integrare europeană a susținut cu votul majorității acest proiect de lege și-l propune plenului spre votare.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Întrebări, stimați colegi?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Comisia juridică, doamna Roșca.

Doamna Veronica Roșca:

Domnule Președinte,

Onorat plen,

Comisia juridică, numiri și imunități a examinat proiectul de lege și, până la cele atenționate de ceilalți colegi din celelalte comisii, Comisia juridică, numiri și imunități a examinat proiectul de lege și, urmare a discuțiilor, deputații din comisie au atras atenția autorilor asupra unor deficiențe de reglementare precum lipsa stabilirii unor distanțe de la zonele unde este interzis fumatul, lipsa mecanismelor de aplicare a legii, lipsa de sancțiuni a vânzărilor neautorizate către minori sau lipsa de propuneri care ar interzice totalmente consumul produselor de tutun și a produselor conexe.

Totodată, intrarea în vigoare a unor norme din proiectul de lege este la un termen excesiv de îndepărtat.

Astfel, este important a accentua necesitatea de a menține revenirea la reglementările restrictive și interdicțiile legate de publicitate, promovare și sponsorizare, etichetare, comercializare, precum și cele pentru protecția împotriva expunerii la fumatul de tutun excluse în perioada anilor 2017–2020.

Comisia juridică, numiri și imunități, cu votul unanim al membrilor săi, propune plenului Parlamentului spre examinare și aprobare proiectul de lege înregistrat cu nr. 280 din 22.08.2024 în lectura întâi.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Întrebări, stimați colegi?

Nu sunt.

Coraport – doamna Nicolaescu.

Microfonul doamnei Nicolaescu, vă rog.

Doamna Liliana Nicolaescu-Onofrei:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi,

Prezint coraportul la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (controlul tutunului) nr. 280 din 22 august 2024.

Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport, și mass-media, în conformitate cu prevederile articolului 27 din Regulamentul Parlamentului, a examinat prezentul proiect de lege și comunică următoarele.

În speță, cu referire la modificările propuse pentru Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018 se propun completări la articolul 15 privind protecția minorilor și la articolele 63 și 65, 69 referitoare la cerințele generale privind comunicările comerciale audiovizuale, sponsorizarea programelor și plasarea produselor.

În acest fel, difuzarea programelor audiovizuale care vor conține produse din tutun va trebui să includă mesaje de avertisment, difuzate la începutul și la sfârșitul programului, precum și la reluarea după întrerupere.

Mesajul de avertisment va avea conținutul: „Fumatul și consumul produselor care conțin nicotină dăunează grav sănătății dumneavoastră și a celor din jur și creează dependență”.

Urmare a discuțiilor în cadrul examinării proiectului, comisia, cu votul majorității membrilor aleși, a propus proiectul de lege nr. 280 din 22 august 2024 spre examinare și adoptare în plenul Parlamentului.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Întrebări, stimați colegi?

Nu sunt.

Coraport – domnul Radu Marian.

Domnul Radu Marian:

Comisia economie, buget și finanțe a examinat acest proiect de lege și, urmare a dezbatărilor, comisia propune acest proiect spre adoptare în ședința plenară a Parlamentului.

Mersi.

Domnul Igor Grosu:

Întrebări, stimați colegi?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Avem o luare de cuvânt.

Domnul Batrîncea. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Scuze, la mine scrie Batrîncea.

Da, domnul Odnostalco.

Mă iertați.

5 minute, vă rog.

Domnul Vladimir Odnostalco:

А мне много времени не надо, потому что правда она короткая. Не нужно долго рассказывать здесь 20 минут с трибуны о вреде курения чтобы тебе кто-то поверил. За последние 2 года никто из сидящих в зале не бросил курить. Это же смешно.

Вот они эффективности политики государства. Это раз. (*Rumoare în sală.*)

Два. Слушания были на базе нашей комиссии здесь в Парламенте, и депутаты высказывались касательно того, что, мягко говоря, вызывает сомнения эффективность тех мер, которые предлагаются.

Моя позиция была всегда и будет, что курильщик должен платить за некурящего. Курильщик должен платить за некурящего. Из этих средств необходимо альтернативные действия, альтернативные мероприятия, которые будут действительно предупреждать курение для того, чтобы его не было, а идти потом в возрасте, когда уже дети в десятом, одиннадцатом, двенадцатом классе, тем более в университете очень сложно с ними работать. Они уже попробовали это, они уже по-другому это все думают.

Дальше. Не буду спускаться до личностных оскорблений. К сожалению, только одна дама у нас это может быть, это может делать. Ну пусть она и дальше это делает, не долго осталось.

С другой стороны, хочется сказать, что, когда врет она, она должна думать, что это все нуждается в доказательстве. Поэтому если что-то

есть, вы кроме трепа обязательно скажите. Вот вы обвинили сегодня меня в том, в чем обвинили, а вы докажите не просто трепаетесь. Но не хорошо это.

Дальше. Контрабанда, как сказали некоторые ваши коллеги, растет, к сожалению. Напомню, в 2022 году был принят предпоследний табачный, антитабачный Закон и выросла же контрабанда. Давайте с этим что-то делать, но не делается ничего.

Я задавал вопрос на слушаниях и задаю его сейчас: почему министерства все эти годы не выходит с проектом закона, который каждый из нас здесь поддержит, „taxa de viciu”, «налог на вредность»?

Почему министерства не выходит с этим законом?

Почему табачники на платят в госбюджет эти деньги, чтобы потом они могли идти на спортивные мероприятия, где дети будут заняты, спортивным федерациям.

Почему идет, кто лоббирует это в министерстве, почему это происходит? И эти вопросы нуждаются в ответах. А ответов нет, министерства молчит на все эти вещи.

Не должно быть, коллеги, так. Не нужно прикрываться какими-то текстами для того, чтобы не признавать очевидные вещи. А ситуация плохая, и вы все это знаете, и вы видите, что в школах происходит, где уже культура курения, культура курения, до чего дошло. И что мы с вами для этого сделали? Приходим с директивами какими-то? Но оно же пока не работает.

Уважаемые депутаты,

Я не знаю, что курят в министерстве, но несмотря на это, мы будем поддерживать все антитабачные меры.

Спасибо большое. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Luare de cuvânt?

Domnule Radu Marian,

Vă rog.

Domnul Radu Marian:

Da. Mersi, domnule Președinte.

Stimați colegi,

E, într-adevăr, un proiect de lege important. Vreau să dau câteva date statistice care să arate totuși pericolul acestui fenomen.

5400 de oameni mor anual în Republica Moldova din cauza fumatului, ceea ce este de fapt a 6-a parte din numărul total de decese în țara noastră. Unul din doi bărbați din această țară fumează comparativ cu unul din trei la nivel de Uniunea Europeană. Fumatul excesiv în țara noastră este unul din motivele pentru care speranța de viață în țara noastră este cu 8 ani mai mică decât la nivel de Uniunea Europeană. Iar bărbații, cei care, de fapt, fumează într-o proporție mult mai mare decât femeile, trăiesc în medie cu 9 ani mai puțin decât femeile în Republica Moldova. Aceștia sunt indicatori care se referă la impactul asupra vieții și sănătății.

Dacă să ne referim la impactul asupra economiei. Deci, conform studiilor independente și internaționale, impactul fumatului asupra economiei Republicii Moldova este 10 miliarde de lei anual, adică în fiecare an, din cauza orelor pierdute la locul de muncă, care survin din cauza bolilor sau deceselor urmare a fumatului, economia noastră pierde 10 miliarde de lei, ceea ce este aproximativ 3% din PIB anual.

Da, noi încasăm acele accize de pe urma produselor de tutun, dar acestea se ridică la aproximativ 3,4 miliarde de lei, ceea ce este o sumă mult mai mică decât pierderile cauzate de acest fenomen.

Am vrut să mă refer foarte rapid despre contrabandă. Conform acelorași rapoarte pe care le invocă uneori opoziția, comparativ cu noiembrie, în ianuarie 2025 am avut o reducere cu 50 la sută a contrabandei care se referă la granița cu România.

Revenind la acest proiect de lege, deci, noi susținem inițiativa de a clarifica interdicțiile la fumat în spațiile publice, în special acolo unde există copii, terenuri de sport, parcurile de distracții. Deci, trebuie să fie foarte clar pentru toți că nu este permis fumatul în astfel de locuri. De asemenea, noi susținem propunerile referitoare la a aplica interdicții pentru alte produse de tutun, nu doar pentru țigarete, dar și pentru țigările electronice și cele pentru tutun încălzit, care nu sunt mai puțin periculoase.

Desigur, proiectul trebuie îmbunătățit, trebuie să evaluăm impactul, să reducem riscul de aplicare abuzivă a legislației, dar considerăm că este un pas în direcția corectă și cred că trebuie să susținem acest proiect de lege în prima lectură.

Mersi mult. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Vă rog să luați loc.

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Rog să reveniți la locurile dumneavoastră.

Pe sectoare, rog să anunțați prezența deputaților.

Sectorul nr. 1 – domnul Odnostalco.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Sectorul nr. 1 – 15.

Domnul Igor Grosu:

– 15.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 34.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului în prima lectură proiectul nr. 280 din 22.08.2024, proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (vizând controlul tutunului).

Rog, inițiem procedura de vot.

Cine este pentru, rog să votăm.

Sectorul nr. 1?

Domnul Vladimir Odnostalco:

Sectorul nr. 1 – 15. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Cât? Încă o dată.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Sectorul nr. 1 – 15.

Domnul Igor Grosu:

– 15.

Mersi.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

– 31.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

74 de deputați au susținut în prima lectură proiectul nr. 280 din 22.08.2024.

Vă mulțumesc.

Continuăm cu **proiectul nr. 349 din 28.11.2024, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (perfecționarea mecanismului de confiscare a bunurilor infracționale). Lectură finală.**

Raportul comisiei – doamna Roșca.

Doamna Veronica Roșca:

Domnule Președinte,

Onorat plen,

Supun atenției dumneavoastră raportul pentru lectură finală la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (proiect denumit generic perfecționarea mecanismului de confiscare a bunurilor infracționale), proiectul nr. 349 din 28.11.2024.

Comisia juridică, numiri și imunități a examinat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, prezentat cu titlu de inițiativă legislativă de către Guvernul Republicii Moldova, și comunică următoarele.

Prezentul proiect de lege are drept scop fortificarea mecanismului de urmărire și identificare a bunurilor infracționale pentru a sprijini organele responsabile de confiscarea și executarea efectivă a acestora, precum și asigurarea măsurilor de gestionare și planificare a activelor, prin alinierea cadrului normativ național la standardele legislației UE. Astfel, proiectul de lege a fost elaborat în vederea executării acțiunilor din Programul național de recuperare a bunurilor infracționale și Planul de măsuri pentru limitarea influenței excesive a intereselor private asupra vieții economice, politice și publice, aprobat de către Comisia Națională pentru Integrare Europeană la 26 mai 2023.

În cadrul procedurii de redactare post-adoptare a proiectului de lege, s-au constatat unele neconcordanțe redacționale care impun necesitatea adoptării proiectului de lege în lectură finală.

Astfel, pentru înlăturarea acestor carențe, proiectul de lege nr. 349 se propune de a fi examinat în lectură finală, cu anexarea la prezentul raport a proiectului redactat.

În rezultatul dezbaterilor, Comisia juridică, numiri și imunități, cu votul majorității membrilor săi (7 voturi – „pentru”), a decis să propună spre examinare și adoptare prezentul proiect de lege nr. 349 din 28.11.2024 în lectură finală.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

Vă rog să luați loc. (*Rumoare în sală.*)

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Sectorul nr. 1,

Numărul de deputați, vă rog.

Domnule Odnostalco?

Domnul Vladimir Odnostalco:

Sectorul nr. 1 – 16.

Domnul Igor Grosu:

– 16.

Mersi.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 33.

Domnul Igor Grosu:

– 33.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Stimați colegi...

Stimați colegi,

Rog, atenție. (*Rumoare în sală.*)

Supun votului în lectură finală proiectul nr. 349 din 28.11.2024.

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul, vă rog.

Sectorul nr. 1?

Domnul Vladimir Odnostalco:

Sectorul nr. 1 – zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

– 31.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

59 de deputați au susținut proiectul nr. 349 din 28.11.2024 în lectură finală. 59 de voturi.

Vă mulțumesc.

Continuăm cu **proiectul nr. 156 din 28.05.2024, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (declararea averii și a intereselor personale). Lectură finală.**

Raportul comisiei – doamna Roșca.

Doamna Veronica Roșca:

Domnule Președinte,

Onorat plen,

Supun atenției dumneavoastră raportul la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (denumit generic declararea averii și a intereselor personale), proiectul nr. 156 din 28.05.2024, este raport pentru lectură finală.

Comisia juridică, numiri și imunități a examinat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, inițiativă legislativă a unui grup de deputați, și comunică următoarele.

Proiectul a fost elaborat în vederea perfecționării cadrului normativ privind funcționarea Autorității Naționale de Integritate, prevenirea situațiilor de conflicte de interese, incompatibilități, restricții și limitări ale subiecților declarării, precum și declararea corectă și corespunzătoare a averii și a intereselor personale de către subiecții vizați cu astfel de obligații.

De asemenea, proiectul de lege propune fortificarea rolului inspectorului de integritate în procesul de efectuare a controlului averii și a intereselor personale, prin acordarea unor pârghii suplimentare, precum și asigurarea unei cooperări eficiente cu organele de ocrotire a normelor de drept în procesul efectuării controlului averii și a intereselor personale.

Proiectul a fost aprobat în lectura întâi la 17 iunie 2024 și adoptat în lectura a doua la 27 februarie 2025. În procedura de post-adoptare, s-a constatat că proiectul necesită modificări de ordin redacțional și ajustări la terminologia cadrului normativ în vigoare.

Comisia juridică, numiri și imunități a luat act de nota informativă a Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului privind unele aspecte ce țin de semnarea Legii nr. 34/2025 privind modificarea unor acte normative, nota informativă nr. 38 din 04.03.2025. Proiectul redactat se anexează la acest raport.

În rezultatul dezbaterilor, Comisia juridică, numiri și imunități, cu votul unanim al membrilor prezenți (7 voturi – „pentru”), propune proiectul de lege nr. 156 din 28.05.2024 spre adoptare în lectură finală în cadrul ședinței plenare a Parlamentului.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Și noi vă mulțumim.

Vă rog să luați loc.

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Sectorul nr. 1?

Doamna Darovannaia.

Doamna Alla Darovannaia:

Suntem 14.

Domnul Igor Grosu:

– 14.

Vă mulțumesc.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 33.

Domnul Igor Grosu:

– 33.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului în lectură finală proiectul nr. 156 din 28.05.2024. Lectură finală.

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul, vă rog.

Sectorul nr. 1?

Doamna Darovannaia.

Doamna Alla Darovannaia:

Zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

– 31.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Cu 59 de voturi, proiectul nr. 156 din 28.05.2024 susținut în lectură finală.

Vă mulțumesc.

Domnul Radu Marian.

Domnul Radu Marian:

Da. Domnule Președinte,

Mulțumesc.

Vreau să vă rog să utilizați dreptul dumneavoastră de a introduce în ordinea de zi un proiect de lege, care a venit astăzi de la Guvern și pentru care am dat un raport pozitiv la Comisia economie, buget și finanțe. Este un proiect important care ține de reglementarea tarifelor de roaming. Acesta presupune că de la 1 ianuarie 2026, cetățenii din Republica Moldova vor putea beneficia de tarife la roaming exact ca și tarifele de acasă. Deci, ceea ce avem astăzi în vigoare, să avem permanent pe termen lung, întrucât acordul care există azi este unul voluntar și este unul temporar. Deci, ca să reușim să implementăm acest proces roaming ca acasă la timp, trebuie să urgentăm aprobarea acestuia.

Propun să introduceți în ordinea de zi proiectul de lege nr. 77 din 13.03.2025.

Mersi mult.

Domnul Igor Grosu:

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Propun includerea în ordinea de zi a proiectului nr. 77 din 13.03.2025.

Cine este pentru, rog să votăm.

Sectorul nr. 1?

Doamna Darovannaia.

Doamna Alla Darovannaia:

1 – „pro”.

Domnul Igor Grosu:

– 1.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

– 31.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

60. 60 de voturi pentru includerea în ordinea de zi a proiectului nr. 77.

Vă mulțumesc.

Acela unul vrea roaming. Bravo!

Continuăm cu **proiectul nr. 73 din 10.03.2025, proiectul de lege cu privire la modificarea unor acte normative (revizuirea unor aspecte din cadrul regimului juridic al moștenirii).**

Prezintă – domnul Artemie Cătănoi.

Vă rog.

Domnul Artemie Cătănoi:

Stimați cetățeni,

Stimați deputați,

Supun atenției dumneavoastră proiectul de lege nr. 73/2025 cu privire la modificarea unor acte normative, un document esențial pentru echitate și stabilitate a dreptului succesoral în Republica Moldova.

Scopul acestui proiect de lege este de a reconecta moștenirea la tradițiile autentice cultivate de-a lungul deceniilor și de a elimina practicile care contravin valorilor naționale.

În prezent, ne confruntăm cu o realitate care afectează fiecare familie din Republica Moldova – moștenirea și dreptul succesoral. Reforma din 2018, introdusă prin Legea nr. 133, a avut ca obiectiv modernizarea acestui domeniu, însă, în loc să simplifice procedura, a generat confuzii, birocrații excesive și multiple nemulțumiri din partea cetățenilor.

Problemele actuale.

Unu. Terminologia complicată a Codului civil. Unele reglementări sunt greu de înțeles pentru persoanele fără studii juridice. Explicațiile oferite de notari durează ore întregi, iar, la final, cei care vin să-și clarifice dreptul pleacă mai derutați decât au venit.

Doi. Expunerea soțului supraviețuitor din prima clasă de moștenire. În lipsa descendenților și a părinților defunctului, soțul supraviețuitor este obligat să împartă moștenirea cu frații și surorile acestora, iar în lipsa lor –

cu nepoții defunctului. Această schimbare a generat sute de plângeri, afectând în special familiile fără copii. În practică, conflictele dintre soțul supraviețuitor și rudele defunctului s-au intensificat.

Trei. Prezumția de acceptare a moștenirii. Inspirată din legislația germană, această prevedere stabilește că moștenitorii devin automat titulari ai moștenirii dacă nu renunță la ea în termen de 3 luni. Totuși, această regulă nu corespunde cu realitățile din Republica Moldova, unde familiile sunt dispersate în întreaga lume, iar identificarea tuturor moștenitorilor este un proces anevoios. De multe ori, aceștia nu se cunosc între ei și sunt căutați ani la rând de notari și avocați, adesea fără succese.

Patru. Blocarea dosarelor succesoriale. După 6 ani de implementare a noilor reglementări, mulți notari refuză să deschidă dosare succesoriale. Cei care acceptă astfel de dosare se confruntă cu un număr tot mai mare de cauze blocate, care continuă să se acumuleze.

Unul dintre motivele principale ale eșecului reformei din 2018 a fost faptul că institutul testamentului n-a fost suficient dezvoltat și promovat.

Vreau să vin cu niște exemple ce țin de dificultățile întâmpinate de cetățeni.

Primul caz – familiile fără copii. Soțul supraviețuitor este obligat să împartă averea acumulată de-a lungul vieții cu părinții defunctului dacă sunt în viață sau, în lipsa acestora, cu frații și surorile defunctului. Dacă unul dintre aceștia a decedat, partea sa revine nepoților defunctului. Deși această regulă poate părea clară în teorie, în practică apar numeroase complicații.

Conform legislației actuale, moștenitorii trebuie să se prezinte la notar în termen de 3 luni de la decesul defunctului pentru a accepta sau a refuza moștenirea. Însă, din diverse motive: lipsa informației, întâzieri birocratice sau absența din țară, mulți nu reușesc, nu respectă acest termen. Drept urmare, legea nu le permite să refuze moștenirea, ei sunt obligați să accepte, s-o înregistreze la Agenția Servicii Publice și apoi să revină la notar pentru a-și dona partea către soțul supraviețuitor. Dacă unul dintre moștenitori refuză sau nu se poate prezenta la notar, întregul dosar succesoral rămâne blocat.

Astfel de situații sunt frecvente și creează dificultăți majore pentru soțul supraviețuitor care, în absența unui drept clar asupra bunului comun, nu poate dispune liber de acesta. În plus, el nu are posibilitatea de a-l înstrăina sau chiar de a încheia un contract de întreținere pe viață cu o rudă sau cu o altă persoană, pentru a se asigura că va beneficia de un sprijin la bătrânețe.

Doi. În cazul familiilor cu copii. Atunci când există copii, soțul supraviețuitor trebuie să împartă moștenirea cu aceștia. În teorie, această prevedere pare echitabilă, însă, în realitate, apar dificultăți semnificative. În multe cazuri, copiii sunt plecați în străinătate, iar formalitățile necesare

acceptării moștenirii devin extrem de complicate. De asemenea, conflictele dintre frați sau aceștia cu părinții supraviețuitori pot îngreuna considerabil procesul.

Dacă unul din moștenitori nu poate sau nu dorește să se prezinte la notar, întreg dosarul rămâne blocat, ceea ce poate dura ani de zile. Aceste situații afectează nu doar succesiunea, ci și calitatea vieții soțului supraviețuitor, care nu poate administra bunurile moștenite și se află adesea în imposibilitate de a-și asigura un trai decent.

Propuneri pentru remedierea problemelor pentru a corecta aceste deficiențe.

Proiectul de lege nr. 73/2025 propune următoarele măsuri:

- restabilirea soțului supraviețuitor în clasa întâi de moștenire, astfel încât în lipsa descendenților acesta să moștenească întreaga avere;

- eliminarea prezumției de acceptare a moștenirii și revenirea la sistemul tradițional, prin care moștenirea este acceptată doar printr-o cerere expresă;

- extinderea termenului de acceptare a moștenirii la 12 luni, similară cu practica din țara vecină România, pentru a permite moștenitorului să ia decizii informale, fără presiuni excesive;

- și ultima, simplificarea procedurilor birocratice pentru a reduce timpul și costurile necesare dezbaterii succesoriale.

În concluzie, prin acest proiect de lege, ne propunem să restaurăm echitatea, să protejăm drepturile soțului supraviețuitor și să asigurăm un cadru legal coerent adaptat realităților sociale și juridice ale țării noastre.

Vă mulțumesc pentru...

Și vă rog să susțineți acest proiect de lege.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

Domnul Artemie Cătănoi:

Dacă aveți întrebări?

Domnul Igor Grosu:

Stimați colegi,

Întrebări?

Doamna Caraman.

Doamna Diana Caraman:

Da. Gospodin deputat,

Я не сильно успела полностью посмотреть проект, потому что не так давно был зарегистрирован, но мне интересно публичное мнение, которое высказали специалисты в этом плане. И я думаю, что вы согласитесь, что, господин Ешану, который долгое время работал в Министерстве юстиции, все-таки к его мнению стоит прислушаться. И в этом контексте, вот он поднял вопрос, связанный с 12 месяцами. То есть, до момента изменений, право наследования идет автоматом и, если ты не хочешь принимать право наследования, ты отказываешься.

В случае тех изменений, которые вы предлагаете, через 12 месяцев если человек не смог, не знал, не успел заявить желания права на наследования, он автоматически теряет это право.

Так я понимаю?

Domnul Artemie Cătănoi:

Da.

Doamna Diana Caraman:

Не кажется ли вам, что или как вы посчитали эти 12 месяцев и не кажется ли вам, что это усложнит особенно вопросы, связанные с людьми, которые находятся зарубежом? У нас, к большому сожалению, очень много граждан находятся зарубежом и что это будет негативно сказываться именно на их правах наследования.

Domnul Artemie Cătănoi:

Stimată colegă deputată,

Cred că și dumneavoastră, ca și noi când mergem în teritoriu, subiectul ce ține de moștenire cred că vi-l abordează cetățenii și vedem că, în ultima perioadă, numărul cetățenilor care vin cu acest subiect cam a crescut considerabil.

Ce ține de 12 luni, vă explic care-i ideea. Dacă cunoașteți, în legislația până la 2000... până la 1 martie 2019, era 6 luni.

În discuțiile pe care le-am avut cu notarii, ei au venit cu ideea ca acest termen să fie de 12 luni, pentru că, până în 2019, cetățenii știau că după ce a decedat trebuiau moștenitorii să vină după 6 luni, dar legislația atunci prevedea până la 6 luni. Respectiv, ei pierdeau acest termen de 6 luni, erau nevoiți să meargă în instanța de judecată să se repună în termen și să revină, adică să fie moștenitor.

Noi venim cu ideea ca să fie 12 luni, să le permitem. Și ceea ce ați întrebat și dumneavoastră, dacă acuma legislația te obligă timp de 3 luni dacă nu ai refuzat de moștenire te obligă, noi revenim la practica „dorești –

acceptți moștenirea, nu dorești – nu poate nimeni să te impună să acceptți o moștenire”.

Ce ține de cazul în care se întâmplă că sunt moștenitori care sunt peste hotare și n-au cunoscut, și poate doreau, asta cred că a fost întrebarea dumneavoastră, noi am venit cu mai multe modificări. Dacă vedeți și la articolul 2170, decăderea drepturilor moștenitorului nedemn, adică fiecare cetățean care se consideră că a fost lezat de dreptul său de proprietate nu are decât să meargă în instanță și să-și apere acest drept de proprietate.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare – doamna Caraman.

Doamna Diana Caraman:

Да. Господин автор,

Безусловно есть много проблем с этим связанны, действительно много обращений людей, и я за то, чтобы привносить изменения здесь, потому что практика показала, что некоторые механизмы не работают или работают очень плохо. Но важно и вот те изменения, которые мы привнесем, чтобы они были действительно рабочие, не создавали дополнительных механизмов для людей, которые имеют право на наследование.

Вы сказали, что есть возможность пойти в суд, но вы же понимаете, что это процедура дополнительная, которая будет стоить человеку денег, который хочет восстановиться в этом праве, плюс у нас проблема с кадрами в судебной системе и многие дела, которые должны были рассматриваться в течение там нескольких месяцев, рассматриваются годами и это может стать проблемой для того, чтобы люди особенно, еще раз повторяюсь те, кто находятся зарубежом имели возможность исполнить свое право.

Изучали ли вы практику международных других стран, какие сроки там есть? Может быть есть необходимость обсудить более детально дополнительно механизм? А то, что нужно делать изменения я не спорю с этим.

Domnul Artemie Cătănoi:

Da, noi acum trebuie să punem pe cântar două momente. Este vorba de soțul supraviețuitor sau moștenitorii care sunt de facto și necesită sau cumva vor să administreze această moștenire și faptul că este cineva, o rudă îndepărtată, undeva peste hotare, care dorește să pretindă la... are și el pretenții vizavi de moștenire.

Noi cumva trebuie să facem aici acest balans ceea ce nu s-a întâmplat în 2019, cumva, soția supraviețuitoare am dus-o, am scos-o din prima clasă de moștenire, iar ce ține de îmbunătățire, eu am spus și la conferință, și acum repet, chiar ne dorim ca mai multe persoane să se implice, inclusiv

Camera Notarială, la care s-a cerut aviz pe acest proiect de lege, inclusiv mediul academic și alte persoane care pot să îmbunătățească, pentru că scopul proiectului este de a îmbunătăți procesul moștenirii pentru cetățeni, pentru că, până la urmă, cetățenii suferă din urma acestor modificări, plus birocratia.

Nu știi dacă ați intrat în esență, pentru a rezolva un dosar de moștenire, câte interpelări se fac, câți bani cheltuie, pentru că notarul îi pus în situația în care aceste interpelări trebuie să le facă și solicită banii de la cetățean. Se întâmplă acum că cetățeanul cheltuie o mulțime de bani și, până la urmă, notarul... dosarul rămâne blocat și nu-i poate rezolva ce ține de masa succesorală a lui, și atunci cetățeanul îi mult mai... este mult mai revoltat.

Nu știi dumneavoastră, dar eu zilele acestea am primit foarte multe apeluri telefonice, petiții, inclusiv astăzi, în care lumea se plânge că nu poate duce aceste dosare, pentru că rudele se află în America, rudele se află foarte departe și, pur și simplu, mulți nici nu doresc... sau în Federația Rusă, în celălalt capăt al Federației Ruse, și lumea, pur și simplu, înțelege că trebuie să vină în Republica Moldova să cheltuie bani.

Doi. El nici nu are pretenție la acea moștenire, la acea casă din localitate, dar trebuie să vină să cheltuie o mulțime de bani și el, pur și simplu, refuză să vină și atunci soții supraviețuitori sunt puși în situația în care nu au nici casă, nici masă, nu au dreptul de proprietate. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim frumos.

Domnul Artemie Cătănoi:

Dar noi o să discutăm la consultări publice și poate găsim acel mijloc ideal care să fie „și pentru, și pentru”.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumesc frumos.

Alte întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Domnul Artemie Cătănoi:

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Raportul Comisiei juridice – doamna Roșca.

Doamna Veronica Roșca:

Domnule Președinte,

Onorat plen,

Prezint raportul la proiectul de lege cu privire la modificarea unor acte normative (denumit generic revizuirea unor aspecte din cadrul regimului juridic al moștenirii), proiectul nr. 73 din 10.03.2025, este raport pentru lectura întâi.

Comisia juridică, numiri și imunități a examinat proiectul de lege cu privire la revizuirea unor aspecte din cadrul regimului juridic al moștenirii, prezentat cu titlu de inițiativă legislativă de către un grup de deputați, și comunică următoarele.

Potrivit notei de fundamentare, proiectul de lege propune revizuirea reglementărilor privind moștenirea în vederea clarificării și îmbunătățirii unor dispoziții legale referitoare la transmisiunea succesorală, decăderea din dreptul de moștenire, statutul soțului supraviețuitor, precum și termenul de acceptare sau renunțare la moștenire.

Proiectul de lege reprezintă un pas important în modernizarea regimului juridic al moștenirii, aliniind legislația națională la principiile echității și certitudinii juridice. Implementarea acestuia va contribui la o aplicare mai eficientă și mai previzibilă a normelor succesoriale, protejând drepturile moștenitorilor și asigurând un echilibru între interesele acestora.

La fel, potrivit notei de fundamentare, implementarea prevederilor proiectului nu va necesita cheltuieli financiare din bugetul de stat.

Comisia juridică, numiri și imunități, cu votul majorității membrilor săi, propune plenului Parlamentului spre examinare și aprobare proiectul de lege nr. 73 pentru lectura întâi.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Întrebări?

Întrebări nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Domnul Grădinaru – luare de cuvânt.

Domnul Vasile Grădinaru:

Stimate domnule Președinte,

Stimați deputați în Parlamentul Republicii Moldova,

„În numele lui Dumnezeu-Tatăl și al domnului Isus Hristos, vă rog și vă implor” – așa începe plângerea sau petiția pe care ați primit-o azi

majoritatea din voi, deputații în Parlament. Este o plângere de la doamna Hăbășescu din Bălți, care ne povestește despre starea ei de suflet în care se află, care și-a pierdut soțul, pentru că și-a pierdut rinichiul după care și-a pierdut și fiul care i-a donat... tatăl i-a donat rinichiul fiului și a murit și el împreună cu dânsul. Și, atunci, după aceasta, s-a început și procedura de moștenire.

Datorită legislației care este astăzi, doamna a rămas, practic, și cu moștenirea blocată, pentru că a ajuns să împartă averea, la care a muncit împreună cu soțul o viață, cu un nepot care, la moment, o șantajează cu 1 milion de lei pentru a-i acorda cota lui din imobilul doamnei. Aceasta este o plângere pe care am primit-o astăzi.

Pe data de 03.07.2024, am primit altă plângere din partea domnului Pavlienco din Cimișlia, un domn care nu a avut noroc să aibă copii și a cărui soție a murit și a ajuns să împartă casa cu cei 7 frați ai doamnei, ai soției, cu 4... cu mai mulți nepoți ai celor 4 frați sau cumnați care au murit și a căror existență unde ei se află nu cunosc. De 2 ani și jumătate se află prin instanță și nu poate duce moștenirea la capăt.

V-am dat 2 exemple, dar de aceste exemple sunt mii, mii de dosare care stau blocate în dulapurile notarilor și nu este vina lor, este vina legislației care este astăzi în vigoare.

Așa nu a fost întotdeauna, așa a început din martie 2019, atunci când au fost efectuate 2 modificări la Codul civil. Prima se referea la faptul că a fost exclus din prima clasă succesorală soțul supraviețuitor și, a doua, prin faptul că a fost impus principiul prin care toți moștenitorii legali sunt obligați să moștenească. Aceasta se cheamă „bine cu de-a sila” și, iată, „binele” acesta le „iese pe ochi” astăzi la mii de cetățeni ai Republicii Moldova.

În primul rând, au început să se blocheze dosarele din două motive, pentru că, mai întâi de toate, trebuie să identifiți toți moștenitorii, este una când toți cetățenii sunt în țară și este alta când cetățenii noștri se află în afară. Este mult mai complicat cu cetățenii din stânga Nistrului sau cu cetățenii care s-au născut în afară.

Mulți dintre dumneavoastră, printre care și eu, avem nepoți în afară, care nu au... care au cetățenia altui stat și care nu și-au perfectat certificate de naștere în Republica Moldova. Astăzi, statul Republica Moldova nu cunoaște despre ei și notarul nu poate să-i identifice. De aceea, este foarte complicată această procedură.

Al doilea lucru este despre faptul că moștenirea legală actuală nu este echitabilă. V-am dat 2 exemple în care oamenii care au muncit o viață, au agonisit o viață bunurile, trebuie să le împartă cu nepoții de la frate sau cu alte rude îndepărtate care poate „n-au adus o cană de apă”, care nici măcar nu știu unde trăiește și nici nu i-au vizitat niciodată.

Mai mult decât atât, în afară de aceasta, este nevoie ca cetățenii care încep procedura de moștenire să facă nenumărate drumuri: mai întâi de toate, spre notar pentru a deschide moștenirea, după care să convingă toate rudele din țară și din afară să participe la moștenire, încearcă să-i convingă să cumpere bilete de prin toate colțurile lumii, de prin America, de prin Rusia, de prin Italia, de prin nu știu unde ca să vină acasă, dacă pot veni, pentru că avem și situații din Ucraina unde oamenii nu pot veni și participa la moștenire ori dacă nu, să meargă la ambasadă să cheltuiască bani, să facă procuri, să împuternicească pe cineva care să meargă să le facă actele, după care să încerce să beneficieze de această moștenire, după care, dacă va veni dorința să i-o dea soțului supraviețuitor, să meargă la cadastru să-și înregistreze fiecare cotele lui, după care iarăși la notar, după care iarăși plătește, după care iarăși la cadastru și tot așa drumuri și drumuri, și bani.

De aceea, aceste costuri exagerate să leagă atât de perfectarea actelor la notar, cât și de înregistrările repetate la cadastru, dar și de cheltuielile de drum pentru cetățenii care revin acasă sau care merg la notar.

Prin prezentul proiect de lege, revenim la starea de până în 2019, în care reintroducem soția în prima clasă salarială și excludem acest principiu în baza căruia ești obligat să obții proprietatea sau moștenirea și, astfel, vom rezolva problema blocării dosarelor notariale pe moștenire, vom reveni la o moștenire echitabilă, cetățenii noștri vor cheltui mai puțin și procedura va fi mai simplă.

Haideti să votăm unanim acest proiect și să le facem viața mai ușoară cetățenilor care și așa au pierdut pe cineva drag în viață și nu pot intra în moștenirea pe care o merită.

Mulțumesc. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Și noi vă mulțumim.

Stimați colegi,

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Rog responsabilii, pe sectoare, să anunțe prezența.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 15.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 1 – 15.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 32.

Domnul Igor Grosu:

– 32.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului proiectul nr. 73 din 10.03.2025, proiectul de lege cu privire la modificarea unor acte normative (revizuirea unor aspecte din cadrul regimului juridic al moștenirii). Lectura întâi.

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul, vă rog. (*Rumoare în sală.*)

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 14 „pro”.

Domnul Igor Grosu:

– 14.

Vă mulțumesc.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 29.

Domnul Igor Grosu:

– 29.

Mersi.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28, domnule Președinte.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

71 de deputați au susținut proiectul nr. 73 din 10.03.2025 în prima lectură.

Vă mulțumesc.

Continuăm cu proiectul nr. 74... pardon, **proiectul nr. 54 din 26.02.2025, proiectul de lege pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de susținere a managementului riscurilor de dezastre și rezilienței a Republicii Moldova.**

Prezintă – domnul Ion Gumene, secretar de stat, Ministerul Finanțelor.

Vă rog.

Domnul Ion Gumene – secretar de stat al Ministerului Finanțelor:

Mulțumesc mult.

Bună ziua.

Stimate domnule Președinte,

Stimați deputați,

Prezint în atenția dumneavoastră proiectul de lege pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de susținere a managementului riscurilor de dezastre și rezilienței în Republica Moldova.

Scopul proiectului este de a spori pregătirea și capacitatea de răspuns a Republicii Moldova la hazardurile naturale și șocurile climatice, reducând astfel impactul economic, social și financiar al dezastrelor naturale și asigurând o reacție promptă în caz de urgențe. O să vin în continuare cu anumite cifre.

Contextul economic actual evidențiază vulnerabilitatea Republicii Moldova în fața dezastrelor naturale. Moldova este printre cele mai vulnerabile țări europene în dezastre naturale sau afectate de dezastre naturale și schimbări climatice, ocupând locul 91 în clasamentul global al vulnerabilității.

În ultimul deceniu, pierderile economice provocate de fenomene meteorologice extreme au depășit 1,2 miliarde de dolari. Începând cu anul 2000, un eveniment negativ semnificativ legat de climă are loc în medie la fiecare 3 ani, costul inacțiunii privind adaptarea la climă este estimat actualmente la 600 de milioane de dolari și se estimează că se va dubla, către anul 2050, va atinge 1,3 miliarde de dolari SUA.

În ultimii 20 de ani, țara noastră s-a confruntat cu evenimente meteorologice extreme, care au generat pierderi economice semnificative. În continuare, o să încerc pe fiecare să aduc anumită informație.

Ce ține de inundații. Aproximativ 42% din localități sunt expuse riscului de inundații, iar episoadele severe din 2008, 2010 și 2020 au cauzat pagube de zeci de milioane de dolari în infrastructură și agricultură. În 2008, spre exemplu, Moldova s-a confruntat cu ploi torențiale care au cauzat pierderi în sumă de 120 de milioane de dolari și au afectat opt mii de persoane. Inundațiile din 2010 au dus la pagube și pierderi de aproximativ 42 de milioane de dolari, iar ploile și inundațiile din 2020 au cauzat daune economice de peste 2,1 milioane de dolari SUA. Țin să menționez că inundațiile apar, de obicei, fără avertisment, au loc într-o perioadă foarte scurtă de timp.

Secete. O secetă severă afectează țara noastră o dată la 3 până la 10 ani. Secetele din 2007 și 2022 au cauzat pierderi de un miliard de dolari și, respectiv, 400 de milioane de dolari. În 2020, seceta a dus la o scădere de 26% a producției agricole și, respectiv, o scădere cu 20% a locurilor de muncă în sectorul agricultură. În 2022, recolta de cereale a fost cu 46% sub media ultimilor 5 ani.

Incendii și fenomene extreme. În perioada 2008–2012, au fost înregistrate 14 mii de incendii, care au provocat pierderi economice directe de 14,5 milioane de dolari, în 2019 au avut loc 1600 de incendii, care au provocat pagube materiale în sumă de 4,1 milioane de dolari.

Și, în final, cutremure. Deși este un risc mai redus, că noi suntem... Republica Moldova este situată în zona Vrancea și, în ultimii 200 de ani, au avut loc 16 cutremure majore. Conform estimărilor, dacă un cutremur similar celui din 1940 ar avea loc, ar putea afecta mii de persoane, ar avaria în jur de 720 de mii de locuințe, generând pagube de peste 5,8 miliarde de dolari SUA. Această vulnerabilitate afectează în special zone rurale, unde locuiesc peste 60% din cetățeni și are un impact disproporționat asupra persoanelor în vârstă și asupra celor cu venituri reduse.

Ținând cont de cele sus-menționate, a fost inițiat proiectul pe care îl prezint astăzi, fiind structurat pe cinci componente.

Componenta 1. Investiții și consolidare instituțională pentru pregătirea și răspunsul la situații de urgență, care are trei subcomponente, și foarte pe scurt pe fiecare.

Implementarea unui sistem național de avertizare publică, adică crearea unui sistem modern de alertare prin telefonie mobilă, care va permite informarea rapidă a populației în cazul unor dezastre iminente, astfel încât populația, autoritățile publice, agenții economici vor putea foarte rapid să acționeze pentru a reduce pierderile de vieți omenești și pagubele economice.

Modernizarea flotei de intervenții de urgență, care presupune, în primul rând, achiziționarea de autospeciale pentru pompieri și echipamente pentru intervenții rapide. Aici vreau să menționez că aceste autospeciale, în medie, au 35–55 de ani vechime, deci, nu sunt adaptate pentru noile condiții,

pentru noua infrastructură și, în plus, generează cheltuieli suplimentare pentru întreținere.

Și ultima componentă de aici – echipamente pentru pregătirea comunităților locale, adică dotarea echipelor IGSU la nivel local, astfel încât să intervină rapid în caz de orice dezastru natural sau să se concentreze în zona în care are loc acel dezastru.

Componenta 2 a proiectului. Îmbunătățirea serviciilor hidrometeorologice, care presupune modernizarea infrastructurii și echipamentelor Serviciului Hidrometeorologic de Stat, inclusiv stații meteorologice și hidrologice noi, și renovarea celor existente pentru crearea prognozelor mai precise și avertizare timpurie, inclusiv prognoze la nivel zonal, nu doar la nivel național. Această componentă inclusiv presupune crearea unui centru de arhivare, automatizare a prelucrării datelor care vor fi colectate.

Și doi. Consolidarea capacității serviciilor hidrometeorologice pentru emiterea unor prognoze și avertismente precise și la timp, adică să aibă noi instrumente care vor prelucra instant masivul mare de date prelucrate și vor da o anumită probabilitate privind dezastrelor naturale.

Componenta 3. Sprijin pentru politici și reglementări privind reducerea riscului pentru infrastructură critică și reziliență bugetară, care include 2 subcomponente.

În primul rând, evaluarea și studii tehnice privind riscul seismic și vulnerabilitatea infrastructurii critice, inclusiv dezvoltarea metodologiilor și aplicațiilor pentru evaluări rapide și vizuale. Acest lucru presupune inclusiv cartarea tuturor clădirilor publice și rezidențiale din punct de vedere seismic. Pentru cele publice prioritare: școli, grădinițe și spitale, vor fi elaborate și studii de fezabilitate pentru ulterioară intervenție.

Și componenta 12... subcomponenta a doua din această componentă sprijină reformele bugetare pentru a consolida capacitatea Republicii Moldova de a face față costurilor post-dezastru. De fapt, este reorganizarea Fondului de urgență al Guvernului, astfel încât sursele să fie mai clar planificate, transparent alocate, să fie reguli foarte clare. În baza la... tot aici va fi dezvoltarea capacităților de estimare a riscului, care apare în urma schimbărilor climatice.

Componenta 4. Componenta de răspuns la situații de urgență. De fapt, aici e o componentă așa fără surse financiare. În caz că pe parcursul implementării proiectelor apar unele situații de criză care necesită intervenție imediată și nu sunt alte surse, dar în cadrul proiectului sunt surse neutilizate, ar putea fi foarte ușor realocate și utilizate imediat.

Și componenta 5. Managementul proiectului, care presupune cheltuieli pentru operaționalizarea proiectului și pentru asistența tehnică necesară acestui proiect.

Proiectul va fi implementat de către Oficiul de gestionare a programelor de asistență externă, care se află în subordinea Ministerului Finanțelor, dar inclusiv vor fi implicate și: Serviciul Hidrometeorologic, Ministerul Mediului, Ministerul Infrastructurii, Ministerul Afacerilor Interne cu IGSU.

Țin să menționez că acest proiect e în totalitate cu prioritățile noastre de integrare europeană, noi fiind deja parte a mecanismului UE de protecție civilă. Avem și anumite angajamente. În primul rând, s-au depistat curențe majore la acest capitol, sunt anumite angajamente în viitorii ani să ne aliniem la standardele, cerințele UE.

Condițiile financiare, cel mai important. Valoarea totală a proiectului e 40 de milioane de dolari, echivalentul a 37,4 milioane de euro, maturitatea – 30 de ani, cu perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii e variabilă, Euribor 6 luni, care, până la finele anului, se va înjumătăți, plus o marjă variabilă care în prezent e 0,9 puncte procentuale. Perioada de implementare a proiectului este de 5 ani, termenul-limită fiind 30 septembrie 2029.

Ținând cont de importanța acestui proiect și de cele menționate mai sus, rog respectuos acordul dumneavoastră pentru ratificarea acestui Acord.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Trecem la sesiunea de întrebări.

Stimați colegi,

Întrebări?

Domnule Muduc,

Vă rog.

Microfonul domnului Muduc.

Domnul Valeriu Muduc:

Da. Mulțumesc.

Domnule secretar de stat,

La componenta 4, dumneavoastră ați spus că nu sunt prevăzute surse, așa. Eu văd la managementul proiectului că noi dispunem de 2 milioane de euro pentru diferite cheltuieli operaționale, servicii de consultanță ș.a.m.d.

Eu aș spune încă o dată să ne uităm la momentul cum sună capitolul: „Furnizarea unui răspuns imediat”. Atunci când noi vrem să facem răspunsul acesta imediat, noi trebuie să dispunem nu numai de mijloace, dar și de surse și atunci când ele sunt planificate, noi le putem folosi, după necesitate. Dacă rămân, ele se redistribuie la jumătate, la sfârșitul anului ș.a.m.d., dar noi dispunem de ele. În cazul dat, noi avem necesitate stringentă și nu avem cu ce face față acestor provocări.

Vă mulțumesc.

Domnul Ion Gumene:

Deci, într-adevăr, acesta-i... încă o dată menționez, nu sunt alocați bani aici, deoarece noi nu planificăm din acest proiect din împrumut să intervenim pentru a diminua cauzele unor potențiale dezastre naturale. Noi avem pentru acest fapt Fondul de rezervă al Guvernului sau fondul... și Fondul de intervenție al Guvernului.

Scopul acestei componente este că... vedem că proiectul e pe 5 ani, sperăm să nu fie dezastre naturale, sperăm în 5 ani noi deja să avem capacitățile de planificare, cum ziceam, mai bună a resurselor financiare în Fondul de rezervă al Guvernului, astfel încât noi să facem față eventualelor provocări.

Aici e un caz, spre exemplu, există un risc de un dezastru major, nu putem să nu luăm în calcul și acest risc major... mic, dar ar putea să aibă loc.

În acel caz, dacă sursele din Fondul de rezervă nu sunt suficiente, dacă nu sunt identificate alte economii din alocațiile bugetare, dacă nu sunt intervenții din partea partenerilor de dezvoltare imediate, ar putea... au și ei anumite proceduri care durează, atunci noi vom avea posibilitatea, pe parcursul practic al unei sau 2 zile, să realocăm din alte componente unde nu sunt utilizate surse financiare în această componentă ca să intervenim imediat, dar ulterior evident că vom... din banii identificați din buget, vom pune la loc acești bani, pentru a continua implementarea proiectului.

Ce ține de managementul proiectului, de fapt, e 1,5 milioane. Noi, în procesul de negociere, am insistat să reducem costurile operaționale, să le raționalizăm puțin și să alocăm banii, de fapt, pentru scopuri nemijlocite ale proiectului, pentru utilaje, pentru investiții, de fapt.

Vreau să menționez că chiar azi am văzut raportul Curții de Conturi pe un proiect implementat de OGPAE, de această instituție, pe un proiect tot al Băncii Mondiale, pe COVID, care constată că, de fapt, nu a fost nicio abatere în procesul implementării proiectului.

De asta și noi vrem să promovăm astfel de exemple și utilizăm această instituție cu experiența pe care o are de peste 15 ani propriu-zis în implementarea proiectelor, de 5 ani, de peste 5 ani, pentru a arăta că investițiile pot fi implementate la timp în chestii care dezvoltă unele domenii ale țării noastre.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare – domnul Muduc.

Domnul Valeriu Muduc:

Nu-i a doua întrebare.

Domnule secretar de stat,

Deci, Fondul de rezervă este sau îl privim ca unul compensatoriu și noi știm care este procedura ca noi să luăm din Fondul de rezervă dacă ne trebuie mijloace sau altceva. Care este procedura și cât timp durează?

Deci, după ce s-a întâmplat, se fac evaluări ș.a.m.d., dar eu zic o chestie, noi aici împrumutăm bani, noi aici avem un Acord, adică ceilalți pot să ne ofere și servicii, și rapiditate, noi cheltuim banii ăștia pentru instruiri, pentru pregătirea profesională ș.a.m.d., dar, iată, pentru intervenții de urgență, noi lucrurile astea le lăsăm într-o parte.

Mie mi se pare că nu-i chiar gospodărește. Adică, pregătim tot, dar când se întâmplă, n-avem cu ce interveni.

Vă mulțumesc.

Domnul Ion Gumene:

Încă o dată. Aici nu sunt bani din cauza că noi intenționăm banii împrumutați să-i punem într-un fond de rezervă. Noi avem Fondul de rezervă al Guvernului, care inclusiv din acest proiect o să ne permită să avem o planificare mai riguroasă. Noi, tot din acest proiect, o să dezvoltăm metodologii de planificare a riscului. Deci, sunt anumite riscuri asupra bugetului care rezidă din dezastre naturale, din întreprinderi de stat, din multe alte chestii. Iată, unul din cele mai importante este riscul care derivă din potențiale dezastre naturale.

Noi, prin acest proiect, o să ne dezvoltăm capacitățile ca să planificăm noi mai bine banii noștri, ca să nu avem o sumă de bani neutilizată, dar, în același timp, să avem un buffer sau o „pernă” care este bazată pe niște criterii foarte clare cum se determină un risc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumesc.

Alte întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Raportul comisiei – domnul Radu Marian.

Domnul Radu Marian:

Comisia economie, buget și finanțe a examinat acest proiect de lege și, urmare a dezbaterilor, cu votul majoritar al membrilor săi, propune plenului Parlamentului aprobarea acestui proiect în prima lectură.

Mersi.

Domnul Igor Grosu:

Întrebări, stimați colegi?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Coraport – domnul Muduc.

Domnul Valeriu Muduc:

Mulțumesc.

Stimați colegi,

Comisia mediu, climă și tranziție verde a examinat proiectul de lege.

Potrivit notei de fundamentare, scopul Acordului de împrumut propus spre ratificare și a Proiectului de susținere a managementului riscurilor de dezastre și reziliență a Republicii Moldova este de a spori pregătirea și răspunsul țării la hazardurile naturale și stocurile legate de climă și, în cazul unei crize sau urgențe eligibile, să răspundă prompt și eficient la aceasta.

Deci, respectiv, din împrumut vor fi finanțate lucrări, după cum sunt menționate, eu o să readresez... cele ce ne vizează:

- îmbunătățirea serviciilor hidrometeorologice prin modernizarea sistemului de observare hidrometeorologică, și anume instalarea sistemelor de vizualizare a prognozelor și a stațiilor de lucru meteorologice cu consolidarea capacităților pe tehnici a unui nou sistem Nowcasting;

- introducerea prognozei sectoriale;

- dezvoltarea modelării și prognozei hidrologice.

Deci, alt capitol este:

- furnizarea de asistență tehnică pentru modernizarea abordărilor ce țin de riscurile seismice și de dezastre privind clădirile rezidențiale și cele publice;

- creșterea protecției financiare pentru atenuarea impactului dezastrelor prin conceperea unui nou fond de rezervă pentru dezastre ori reproiectarea și consolidarea celui existent și prin pregătirea unei metodologii de evaluare a riscurilor fiscale de dezastre;

- furnizarea unui răspuns imediat la o criză sau urgență eligibilă.

Deci, în contextul celor spuse, Comisia climă și tranziție verde, cu votul majorității membrilor – 7, propune plenului Parlamentului spre examinare și adoptare proiectul de lege nr. 54 din 26.02.2025.

Stimați colegi,

Important este faptul că noi trebuie să conștientizăm faptul că luăm deciziile noi, dar răspunderea o poartă cei ce le execută. Eu de atâta și am acordat întrebările care au fost mai sus.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim frumos.

Stimați colegi,

Întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Coraport – doamna Coșeru.

Doamna Ina Coșeru:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

Comisia politică externă și integrare europeană a examinat acest proiect de lege.

Scopul Acordului este acordarea unui împrumut în valoare de 37,4 milioane de euro pentru finanțarea Proiectului de susținere a managementului riscurilor de dezastre și rezilienței a Republicii Moldova.

În urma examinării, Comisia politică externă și integrare europeană, cu votul majorității, susține acest proiect de lege și-l propune plenului spre vot.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

Întrebări, stimați colegi?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Vă rog, sectoarele să verifice prezența.

Sectorul nr. 1.

Doamnă Darovannaia?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 12.

Domnul Igor Grosu:

– 12.

Vă mulțumesc.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 32.

Domnul Igor Grosu:

– 32.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Colegi,

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Supun votului în prima lectură proiectul nr. 54 din 26.02.2025, proiectul de lege pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de susținere a managementului riscurilor de dezastre și rezilienței a Republicii Moldova. Prima lectură.

Cine este pentru, rog să votăm.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – zero „pentru”.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 29.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Stimați colegi,

Proiectul nr. 54 din 26.02.2025, în prima lectură, susținut de 57 de deputați.

Vă mulțumesc.

Colegi,

Continuăm cu proiectul nr. 77... nu, pardon, **proiectul nr. 69 din 05.03.2025, proiectul de lege a comunicațiilor electronice.**

Prezintă – doamna Cătălina Plinschi, secretară de stat, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.

Vă rog.

Doamna Cătălina Plinschi – *secretară de stat a Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării:*

Da. Vă mulțumesc mult.

Stimate domnule Președinte,

Onorat plen,

Prezint atenției dumneavoastră proiectul legii comunicațiilor electronice, un proiect de lege foarte complex care vine să revoluționeze, dacă îmi permiteți să spun așa, sectorul comunicațiilor electronice din Republica Moldova.

În primul și în primul rând, acest proiect vizează transpunerea a 12 acte și regulamente din legislația Uniunii Europene, dar cel mai important vorbim aici despre Directiva nr. 1972, directiva care mai este numită și Codul european al comunicațiilor electronice. Totodată, acest proiect creează premisele necesare pentru ca Republica Moldova să fie inclusă în zona Uniunii Europene „roaming ca acasă”.

În prezent, să pornim de la faptul că legislația în domeniul comunicațiilor electronice este una învechită și necesită o actualizare care să fie raportată la realitățile existente pe piață. Cele mai importante actualizări aduse de acest proiect de lege țin de câteva componente și am să enumăr actualizările anume pe componente.

În primul rând, componenta protecția consumatorului. Deci, ca urmare a implementării prezentului proiect, Agenția Națională pentru Reglementări în Comunicații, pentru că se schimbă denumirea agenției, va pune la dispoziția consumatorilor un comparator de oferte al furnizorilor sau al ofertelor existente pe piață, o soluție tehnologică care va permite compararea ofertelor existente pe piață și va permite utilizatorilor sau consumatorilor să ia o decizie informată, o decizie privind pachetul de servicii la care dorește să se conecteze în dependență de necesitățile acestuia și în dependență de „buzunarul” acestuia.

Înainte de semnarea contractului de prestare servicii dintre utilizatori și furnizori, furnizorii vor fi obligați să pună la dispoziția consumatorului o fișă de sinteză, cu o descriere detaliată a ofertei, pentru a evita oricare interpretări în relațiile contractuale dintre consumator și furnizor. De asemenea, această fișă de sinteză urmează să fie atașată și la contractul de

prestări servicii pentru ca, iarăși, să se asigure o transparență și o claritate cât mai mare în aceste relații contractuale.

A doua componentă importantă este accesibilitatea serviciilor de comunicații electronice. În primul rând, vreau să menționez faptul că legea a preluat toate actele europene ce țin de accesul persoanelor cu dizabilități la serviciile de comunicații electronice. Astfel, câteva momente importante din proiect.

În primul rând, Serviciul Național Unic pentru Apelurile de Urgență 112 urmează să implementeze Serviciul de conversație totală, care va putea fi utilizat de persoanele cu deficiențe de auz, vorbire, afecțiuni auditive sau tulburări de vorbire, care vor fi aliniat la PEMEA (Aplicația Mobilă de Urgență Pan-europeană).

De asemenea, urmează de a fi acordată posibilitatea Serviciului 112 de a utiliza geolocația sau modulul GPS, pe care îl avem fiecare dintre noi în telefon, pentru a stabili locația clară, cu devieri de câteva... jumătate de metru a apelantului, pentru a asigura că agențiile de intervenție au geolocația foarte concretă a persoanei care se află într-o situație critică și pot să intervină cât se poate de repede și cât se poate de... la obiect... la locul întâmplării, pentru că știm foarte bine că, atunci când în joc este o viață, și 5 secunde sunt importante pentru ca ambulanța să ajungă la timp și să poată la timp interveni.

În plus, va fi implementat un sistem de avertizare publică în cazul unei situații de urgență. Acesta va fi gestionat de Inspectoratul General pentru Situații de Urgență și va asigura transmiterea gratuită a acestor mesaje către populație, iar furnizorii, prin prezentul proiect, vor fi obligați să fie pregătiți pentru integrarea cu acest sistem.

Un alt element important din acest proiect este... un alt element important din componenta accesibilitate este posibilitatea instituirii fondului de garantare a serviciului universal. Serviciul universal înseamnă că fiecare cetățean, indiferent de categoria socială din care face parte, are acces la serviciile de comunicații electronice, iar pentru categoriile de populație care nu-și pot permite să achite serviciile de comunicații electronice la prețurile care sunt pe piață, să fie stabilite prețuri separate pe care aceștia și le pot permite. Acestea vor fi stabilite de către Agenția pentru Reglementări în Comunicații și în colaborare cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

Acest fond urmează să fie... modul de operare și de finanțare a fondului urmează să fie descris în legislația secundară, printr-o hotărâre de Guvern, dar existența acestui fond este foarte și foarte importantă pentru a asigura accesul la comunicații pentru toate categoriile de populație.

De asemenea... *(Voce nedeslușită din sală.)*

OK, mă strădui mai succint.

De asemenea, legea reglementează posibilitatea de transfer de la un furnizor la altul, cu păstrarea numărului de telefon și scutirea de taxe de portabilitate, precum și returnarea la cerere a creditului rămas neutilizat plătit în avans furnizorului la al cărui serviciu se renunță.

O altă componentă importantă este calitatea înaltă a serviciilor de comunicații electronice. În primul rând, legea actualizează prevederile privind parametrii de calitate pentru rețele, prevede faptul că furnizorii pot aduna investiții în comun pentru dezvoltarea infrastructurii de comunicații pentru rețele de foarte mare capacitate.

De asemenea, legea reglementează și utilizarea în comun a spectrului de frecvență radio, sigur că pentru eficiența acestor resurse... utilizarea eficientă care este... această resursă fiind una limitată.

Totodată, termenele pentru licențele de utilizare a frecvențelor radio se măresc. Acestea, conform Codului european al comunicațiilor electronice, se vor acorda pe o perioadă de 20 de ani, cu posibilitatea prelungirii cu încă 5 ani. Acest fapt va permite furnizorilor de servicii să fie... să-și planifice mai eficient resursele și investițiile.

Ultima componentă importantă este atribuțiile și competențele Agenției Naționale pentru Reglementări în Comunicații și colaborarea cu Uniunea Europeană. Proiectul prevede obligativitatea agenției să elaboreze un studiu privind acoperirea cu rețele de comunicații electronice până la finele anului, precum și a unui sistem de „broadband mapping system”. Scopul acestui sistem și studiu este să se cunoască situația privind acoperirea pe teritoriul Republicii Moldova și să fie posibilitatea de a interveni acolo unde acest lucru este necesar.

De asemenea, proiectul stabilește practici foarte clare de colaborare dintre regulatorul din Republica Moldova și regulatorii din alte state membre ale Uniunii Europene, precum și cu organismul autorităților europene de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice, integrând Republica Moldova în piața comună a serviciilor de comunicații și asigurând o colaborare transfrontalieră cu UE.

De asemenea, gestionarea spectrului de frecvențe, care este o resursă limitată, urmează a fi gestionată mai eficient și agenția va aproba tabelul național de atribuire a benzilor de frecvență.

Vreau să menționez că, în urma aprobării acestui proiect, vor beneficia cu toții. Vor beneficia, în primul rând, cetățenii, pentru că vor avea acces la servicii de comunicații electronice de înaltă calitate, Internet de mare viteză, precum și tarife micșorate ca urmare a aderării la zona „roaming ca acasă”. Vor beneficia furnizorii, pentru că li se creează un cadru legal care stimulează investițiile și inovația și, desigur, vor beneficia autoritățile de reglementare și instituțiile guvernamentale privind posibilitatea actualizării acestui cadru pentru supravegherea și implementarea reglementărilor din domeniul comunicațiilor electronice.

Ne așteptăm la o creștere semnificativă a conectivității la Internet în bandă largă, reducerea decalajului digital între mediul rural și urban și îmbunătățirea calității serviciilor de comunicații electronice. În plus, proiectul va contribui la integrarea digitală a Republicii Moldova și la dezvoltarea economiei digitale.

Prin acest proiect, putem spune cu siguranță și cu încredere că ne integrăm în spațiul digital al Uniunii Europene înainte de a deveni cetățeni cu acte în regulă ai Uniunii Europene.

Vă mulțumesc mult.

Și în temeiul celor expuse, rog susținerea proiectului.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

Stimați colegi,

Întrebări la autor?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Raportul comisiei – domnul Radu Marian.

Domnul Radu Marian:

Mersi, domnule Președinte.

Într-adevăr, un proiect important care o să faciliteze două aspecte critice: roaming gratuit și Sistemul „MD-ALERT”.

Comisia a analizat acest proiect complex, important, apreciem eforturile ministerului.

În rezultatul examinării, comisia, cu vot majoritar, propune aprobarea acestuia în lectura întâi.

Mersi.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Stimați colegi,

Întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Coraport – doamna Coșeru.

Doamna Ina Coșeru:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

Comisia politică externă și integrare europeană a examinat acest proiect de lege.

Prezentul proiect de lege are ca obiectiv armonizarea legislației naționale cu acquis-ul comunitar în domeniul comunicațiilor electronice în vederea dezvoltării unei piețe competitive și durabile a comunicațiilor electronice în Republica Moldova.

În urma examinării, Comisia politică externă și integrare europeană, cu votul majorității, susține proiectul de lege și-l propune plenului spre votare.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Întrebări la coraport?

Nu sunt.

Domnule Spînu,

Vă rog.

Luare de cuvânt.

Domnul Victor Spînu:

Domnule Președinte Grosu,

Stimată audiență,

Dragi cetățeni,

Proiectul legii comunicațiilor electronice este unul foarte amplu și tehnic, dar este important să înțelegem ce se află în spatele acestor tehnicalități.

Astăzi ne aflăm într-un moment definitoriu pentru viitorul Republicii Moldova, un moment în care eforturile noastre de modernizare și integrare europeană prind contur prin acțiuni concrete, menite să îmbunătățească viața fiecăruia dintre noi.

Vreau să mă refer la câteva aspecte importante din proiectul propus spre votare.

În primul rând, vreau să vă vorbesc despre reducerea tarifelor la roaming. Începând cu 1 ianuarie 2024, costurile pentru apeluri, SMS și date mobile în statele membre ale UE au scăzut considerabil, oferindu-ne posibilitatea de a comunica mai liber și mai accesibil cu cei dragi. Această

măsură nu doar că ne aliniază la standardele europene, dar și facilitează relațiile personale și profesionale, eliminând barierele financiare în comunicare. Pe măsură ce aceste tarife continuă să scadă, economiile realizate de cetățeni vor crește, contribuind la bunăstarea generală și la integrarea noastră în spațiul european.

Armonizarea legislației la prevederile UE va crea premise pentru includerea Republicii Moldova în zona Uniunii Europene „roam like at home”. În rezultat, moldovenii care vor călători vor plăti tarife de „roaming ca acasă”. De aceleași facilități vor beneficia și străinii care vor călători în Republica Moldova.

Dincolo de aspectele economice, reducerea tarifelor de roaming are o valoare emoțională profundă: părinții și copiii lor pot rămâne conectați atunci când sunt la studii sau la muncă în străinătate, familiile pot împărtăși momente importante fără grija costurilor ridicate, iar moldovenii care călătoresc în Uniunea Europeană nu se mai simt dezavantajați sau jefuiți din cauza tarifelor mari și uneori neclare la serviciile de comunicații. Astfel, tehnologia ne apropie, indiferent de cât de departe suntem unii de alții.

Un alt pilon important din acest proiect este implementarea Sistemului „MD-ALERT”, destinat avertizării populației în situații de urgență. Inspirat de succesul Sistemului „RO-ALERT” din România, care a demonstrat eficiență în salvarea de vieți în cazul de fenomene meteo extreme, „MD-ALERT” va asigura informarea rapidă a cetățenilor noștri.

Implementarea „MD-ALERT” va permite avertizarea în timp real a populației despre situații de urgență, cum ar fi: inundații, ninsori, ploi abundente, incendii sau alte situații care pun în pericol viața și sănătatea oamenilor, oferind cetățenilor timp prețios pentru a se adăposti în siguranță.

Imaginați-vă o seară liniștită de vară, locuitorii unui cartier din marginea satului se pregătesc de odihnă după o zi plină, aerul este uscat, iar vântul adie ușor printre casele și câmpurile din apropiere. La un moment dat, telefoanele mobile din zonă, în mod sincron, încep să vibreze puternic, iar un sunet de alertă răsună alarmant (*redă un sunet*), pe ecrane apare un mesaj urgent de la „MD-ALERT”: „Atenție! Incendiu de vegetație în apropiere, riscul de extindere este ridicat. Evacuați zona și urmați indicațiile autorităților!”. Oamenii ies grăbiți afară și abia acum observă fumul gros ridicându-se la orizont, apropiindu-se rapid de casele lor. Cei avertizați la timp reușesc să-și ia lucrurile esențiale și se îndreaptă spre zone mai sigure, evitând astfel pericolul. În doar câteva minute, echipajele de pompieri ajung la fața locului, dar datorită evacuării rapide, nimeni nu a fost prins în mijlocul flăcărilor, toată lumea se află în siguranță datorită avertizării timpurii.

„MD-ALERT” nu doar va informa, ci va oferi timp prețios pentru a acționa, câteva secunde pot face diferența dintre siguranță și tragedie. Deci,

nu este vorba doar despre un mesaj pe telefon, este o șansă în plus de a rămâne în siguranță.

Al doilea aspect important este că acest sistem va funcționa pe toate telefoanele mobile, indiferent de tipul sau performanța acestora, asigurând accesul egal la informații critice pentru toți cetățenii. Estimăm că, prin intermediul „MD-ALERT”, numeroase vieți ar putea fi salvate anual datorită timpului suplimentar oferit pentru reacții în fața pericolelor iminente.

Pentru a spori și mai mult siguranța cetățenilor, proiectul de lege presupune și implementarea sistemului PEMEA (Pan-European Mobile Emergency Apps) care va facilita localizarea rapidă și precisă a persoanelor aflate în situații de urgență.

Imaginați-vă cazul unei persoane care suferă un accident într-o zonă necunoscută și pierde timp prețios încercând să explice locul în care se află, mai ales dacă necazul îl prinde în mijlocul unui câmp sau la marginea unui drum. Cu PEMEA, serviciile de urgență vor putea localiza exact poziția apelantului, reducând semnificativ timpul de intervenție și crescând șansele de salvare.

Ceea ce ne dorim noi cu toții este ca Republica Moldova să fie o țară sigură, tehnologizată și cu perspective de dezvoltare clare. Guvernarea PAS își reafirmă angajamentul de a pune tehnologia în serviciul cetățenilor. Prin alinierea la sistemele tehnologice ale Uniunii Europene, ne apropiem de o societate modernă și dezvoltată în care fiecare cetățean beneficiază de servicii de calitate, siguranță sporită și oportunități egale. Continuăm să muncim pentru o Republică Moldova integrată în familia europeană, unde bunăstarea și siguranța cetățenilor sunt priorități absolute.

Moldova poate! (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim frumos.

Mulțumim.

Stimați colegi,

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Respectiv, facem verificările pe sectoare.

Sectorul nr.1,

Vă rog.

Doamna Alla Darovannaia:

– 11.

Domnul Igor Grosu:

– 11.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

– 31.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Mersi.

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Stimați colegi,

Supun votului în prima lectură proiectul nr. 69 din 05.03.2025, proiectul de lege a comunicațiilor electronice. Prima lectură.

Cine este pentru, rog să votăm.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 29.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Cu 57 de voturi, proiectul nr. 69 din 05.03.2025 votat în prima lectură.

Vă mulțumesc.

Colegi,

Continuăm cu **proiectul nr. 77 din 13.03.2025, proiectul de lege pentru reglementarea tarifelor la roaming cu statele membre ale Uniunii Europene.**

Prezintă – doamna Cătălina Plinschi, secretară de stat, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.

Vă rog.

Doamna Cătălina Plinschi:

Vă mulțumesc.

Stimate domnule Președinte,

Onorat plen,

În primul rând, vreau să-i mulțumesc domnului Spînu pentru această intervenție. Va fi complicat să completez cu ceva nou după așa o intervenție comprehensivă.

Următorul proiect sau proiectul privind reglementarea tarifelor de roaming sunt două proiecte conexe, iar acest proiect vine să acorde posibilitatea Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații să reglementeze tarifele de roaming cu statele membre ale Uniunii Europene și să reglementeze politica de utilizare rezonabilă a serviciilor de roaming.

Vreau să aduc aminte pentru toți cetățenii care ne urmăresc că am început acum 2 ani acest drum spre aderarea la zona europeană „roam like at home” sau „roaming ca acasă”.

Începând cu 1 ianuarie 2024, au fost reduse tarifele la roaming, ca rezultat al declarației voluntare semnate dintre operatorii din Republica Moldova și operatorii din UE, o declarație voluntară negociată cu suportul Uniunii Europene.

La 1 ianuarie 2025, tarifele s-au redus a doua oară, este a doua rundă de reducere a tarifelor, iar accesarea zonei „roam like at home” ne va permite să reducem și mai mult tarifele la tarife exact cum sunt acasă, cu o suprataxă foarte și foarte mică.

Având această posibilitate, cetățenii vor fi mai conectați, diaspora se va simți mai aproape de părinții, rudele, familia rămasă acasă și, cel mai important, se va uni distanța, se va micșora distanța dintre cetățeni, indiferent la ce distanță aceștia se află și se vor demonstra beneficiile integrării europene a Republicii Moldova și beneficiile de care se bucură fiecare cetățean european.

Vă mulțumesc.

În contextul celor expuse, rog susținerea proiectului și sunt aici pentru întrebări.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim, stimați... doamnă secretară de stat.

Stimați colegi,

Întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Raportul – domnul Radu Marian.

Domnul Radu Marian:

Mersi, domnule Președinte.

Comisia economie, buget și finanțe s-a întrunit și a examinat acest proiect de lege, care presupune „roaming ca acasă”, tarife ca acasă pentru roaming.

Am analizat acest proiect și, în urma dezbaterilor, cu votul unanim al celor prezenți, susținem aprobarea acestuia în prima lectură în ședința plenară.

Mersi.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Stimați colegi,

Întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Sectoarele,

Vă rog să anunțați prezența.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

– 12.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului în prima lectură proiectul nr. 77 din 13.03.2025. Prima lectură.

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul, vă rog.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

– 11.

Domnul Igor Grosu:

– 11.

11 sau 10? (*Voce nedeslușită din sală.*)

– 11.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 29.

Domnul Igor Grosu:

– 29.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

Cu votul a 68 de deputați, proiectul nr. 77 din 13.03.2025 susținut în prima lectură, proiectul privind reglementarea tarifelor de roaming cu statele membre ale Uniunii Europene.

Felicitări!

Vă mulțumesc.

Colegi,

Continuăm cu **proiectul nr. 48 din 19.02.2025, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (vizând mecanismul de responsabilizare a utilizatorilor de avize de racordare și îmbunătățirea toleranțelor pentru dezechilibrele producătorilor eligibili). Lectura a doua.**

Raportul comisiei – domnul Dorian Istratii.

Domnul Dorian Istratii:

Domnule Președinte,

Stimați colegi,

Prezint atenției dumneavoastră raportul asupra proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (responsabilitatea... responsabilizarea titularilor de avize de racordare și îmbunătățirea toleranțelor pentru dezechilibre) nr. 48.

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul de lege, înaintat cu titlu de inițiativă de către Guvern, și comunică următoarele.

Proiectul de lege propus examinării a fost aprobat în lectura întâi în cadrul ședinței Parlamentului din 27 februarie 2025.

Suplimentar, pentru a doua lectură, a fost examinat amendamentul deputatului Radu Marian, precum și propunerile de ordin tehnico-legislativ expuse în avizul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului.

Rezultatele examinării propunerilor enunțate se regăsesc în sinteză, parte componentă a proiectului de lege.

Prin urmare, Comisia economie, buget și finanțe, cu votul majoritar al membrilor comisiei, propune plenului Parlamentului examinarea și adoptarea proiectului de lege în a doua lectură.

Domnul Igor Grosu:

Întrebări, stimați colegi?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Apelul pe sectoare.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

– 13.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului în lectura a doua proiectul nr. 48 din 19.02.2025. Lectura a doua.

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul, vă rog.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 29.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

Cu votul a 57 de deputați, proiectul nr. 48 din 19.02.2025 susținut în a doua lectură.

Vă mulțumesc.

Continuăm cu **proiectul nr. 45 din 14.02.2025, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte legate de pensia de urmaș pentru copiii cu dizabilități severe și persoanele cu dizabilități severe din copilărie)**. Suntem la lectura a doua.

Raportul comisiei – domnul doctor Belii.

Vă rog.

Domnul Adrian Belii:

Stimați colegi,

Comisia protecție socială, sănătate și familie a examinat pentru lectura a doua proiectul de lege nr. 45 pentru modificarea unor acte normative, prezentat de către un grup de deputați.

Pe marginea proiectului au venit propuneri și amendamente din partea Guvernului Republicii Moldova, Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului și deputatei Marina Morozova, care au fost reflectate în tabelul de sinteză.

Sinteza și proiectul redactat la această inițiativă legislativă sunt părți componente ale prezentului raport.

Urmare a dezbaterilor în cadrul ședinței, comisia, cu votul unanim (10 voturi – „pentru”), propune examinarea și adoptarea proiectului de lege nr. 45 în ședința plenară a Parlamentului în lectura a doua, luând în considerare propunerile și amendamentele acceptate de către comisie.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumesc.

Stimați colegi,

Întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Prezența pe sectoare, vă rog.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

– 13.

Domnul Igor Grosu:

– 13.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului în lectura a doua proiectul nr. 45 din 14.02.2025, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte legate de pensia de urmaș pentru copiii cu dizabilități severe și persoanele cu dizabilități severe din copilărie). Lectura a doua.

Cine este pentru, rog să votăm.

Mulțumesc.

Rezultatul.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

„Pentru” – 13.

Domnul Igor Grosu:

– 13.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – unanim, 31.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – unanim, 28.

Domnul Igor Grosu:

Cu votul a 72 de deputați, proiectul nr. 45 din 14.02.2025 susținut în a doua lectură.

Vă mulțumesc.

Continuăm cu proiectul nr. 16 din 21.01.2025, proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 143/2014 privind regimul articolelor pirotehnice. Lectura a doua.

Raportul comisiei – domnul Carp.

Domnul Lilian Carp:

Stimați colegi,

Propun atenției dumneavoastră raportul asupra proiectului de lege pentru modificarea Legii nr.143/2014 privind regimul articolelor pirotehnice nr. 16 din 21.01.2025, pentru lectura a doua.

În procesul examinării proiectului pentru lectura a doua, comisia a dezbătut amendamentele, propunerile, obiecțiile și recomandările depuse de deputații în Parlament, precum și cele conținute în avizul Direcției generale juridice. Deciziile comisiei se regăsesc în sinteză, parte componentă a prezentului raport, la fel și proiectul redactat conform tehnicilor legislative.

În concluzie, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, cu votul unanim al membrilor săi, propune adoptarea proiectului de lege pentru lectura a doua.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Întrebări, stimați colegi, la raport?

Nu sunt.

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Prezența pe sectoare.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 13.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 28.

Domnul Igor Grosu:

Stimați colegi,

Supun votului în lectura a doua proiectul nr. 16 din 21.01.2025, proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 143/2014 privind regimul articolelor pirotehnice.

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul pe sectoare.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 13 „pentru”.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 29.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

Cu votul a 69 de deputați, proiectul nr. 16 din 21.01.2025 susținut în lectura a doua.

Vă mulțumesc.

Continuăm cu **proiectul nr. 37 din 12.02.2025, proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 219/2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri. Lectura a doua.**

Raportul comisiei – domnul Carp.

Domnul Lilian Carp:

Stimați colegi,

Propun atenției dumneavoastră raportul asupra proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 219/2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri, înregistrat sub nr. 37 din 12.02.2025.

Potrivit notei de fundamentare, proiectul a fost elaborat în vederea soluționării deficiențelor și neclarităților identificate pe parcursul implementării Legii nr. 219/2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri, în special în partea ce ține de competențele în domeniul menținerii, asigurării și restabilirii ordinii și securității publice.

Comisia a examinat amendamentele depuse de către doamna Ana Racu, precum și propunerile, obiecțiile și recomandările expuse în avizul Direcției generale juridice, iar rezultatul examinării acestora se regăsește în sinteza anexată la raport și în proiectul redactat.

Urmare a celor examinate, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, cu votul majorității membrilor săi, propune adoptarea proiectului de lege în lectura a doua.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Întrebări, stimați colegi?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Prezența pe sectoare.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 13.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

Colegi,

Supun votului în lectura a doua proiectul nr. 37 din 12.02.2025, proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 219/2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri. Lectura a doua.

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul pe sectoare.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – zero „pentru”.

Vă rog să solicitați și opțiunea „contra”.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 29.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

Cu votul a 56 de deputați...

– 56 „pentru”.

Cine este împotriva, rog să votați.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 13.

Domnul Igor Grosu:

– 13.

Stimați colegi,

Proiectul nr. 37 din 12.02.2025, cu votul a 56 de deputați, a fost votat în lectura a doua.

Vă mulțumesc.

Următorul proiect este **proiectul nr. 34 din 12.02.2025, proiectul de lege privind ratificarea Memorandumului de înțelegere dintre Guvernul Republicii Moldova și Organizația Națiunilor Unite pentru licența soluției software goTravel AIR și furnizarea activităților conexe de sprijin. Lectura a doua.**

Raportul comisiei – doamna Coșeru.

Doamna Ina Coșeru:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

Comisia politică externă și integrare europeană a examinat acest proiect de lege pentru a doua lectură.

Proiectul a fost examinat și aprobat în prima lectură în cadrul ședinței plenare a Parlamentului din 27 februarie 2025.

În adresa comisiei nu au parvenit propuneri din partea comisiilor permanente și a deputaților.

În rezultatul dezbaterilor, Comisia politică externă și integrare europeană, cu votul majorității, susține acest proiect de lege și-l propune plenului spre votare în a doua lectură.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Întrebări, stimați colegi?

Nu sunt.

Facem apelul pe sectoare.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 13.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

Stimați colegi,

Supun votului în lectura a doua proiectul nr. 28 din 05.02.2025.

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul pe sectoare.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 1.

Domnul Igor Grosu:

– 1.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 29.

Domnul Igor Grosu:

– 29.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

Cu votul a 57 de deputați, proiectul...

Da, scuzați. (*Rumoare în sală.*)

Nu am înțeles. (*Voci nedeslușite din sală.*)

Dar eu ce am spus? (*Voci nedeslușite din sală.*)

Nr. 34, scuzați. Da, da, da, scuzați. Eu am dat... eu am citit nr. 28?

Voci din sală:

Da.

Domnul Igor Grosu:

Repetăm procedura.

Supun votului proiectul nr. 34...

Doamna Alla Darovannaia:

Nr. 28 discutăm.

Domnul Igor Grosu:

Noi nr. 34 discutăm.

... nr. 34 din 12.02.2025...

Doamna Alla Darovannaia:

Dar la vot ați pus...

Domnul Igor Grosu:

... îi cu goTravel AIR, despre aceasta... aceasta votăm. (*Rumoare în sală.*)

Cei care vor să zboare în siguranță și bagajele să le primească la aterizare. Îi clar? (*Rumoare în sală.*)

Amuș vedem.

Supun votului proiectul nr. 34 din 12.02.2025.

Cine este pentru, rog să votăm.

Pe sectoare, vă rog.

Sectorul nr. 1.

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 12.

Domnul Igor Grosu:

Vor să ia bagajele.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 29.

Domnul Igor Grosu:

– 29.

Și aceștia vor.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

Dar nu avem atâtea bagaje.

– 68. 68.

Cine este împotriva?

Un pasager fără bagaje. (*Râsete în sală.*)

„Împotriva” – 1.

Cu votul a 68 de deputați, proiectul nr. 34 din 12.02.2025 votat în a doua lectură.

Vă mulțumesc.

Colegi,

Continuăm cu **proiectul nr. 28 din 05.02.2025, proiectul de lege pentru ratificarea Acordului de proiect dintre Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Oficiul Națiunilor Unite pentru Servicii de Proiect (UNOPS) privind construcția unui nou penitenciar în municipiul Chișinău, semnat la Chișinău la 15 ianuarie 2025.**

Raportul comisiei – domnul Istratii.

Domnul Dorian Istratii:

Prezint atenției dumneavoastră raportul asupra proiectului de lege pentru ratificarea Acordului de proiect dintre Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Oficiul Națiunilor Unite pentru Servicii de Proiect privind construcția unui nou penitenciar în municipiul Chișinău, semnat la Chișinău la 15 ianuarie 2025.

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul în lectura a doua.

La data de 13.02.2025, în plenul Parlamentului a fost aprobat acest proiect în prima lectură. Proiectul a fost avizat de Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului. Textul redactat al proiectului se anexează la prezentul raport.

Prin urmare, Comisia economie, buget și finanțe, cu votul majorității membrilor prezenți, propune plenului Parlamentului examinarea și adoptarea proiectului de lege nr. 28 din 05.02.2025 în lectura a doua ca fiind finală.

Domnul Igor Grosu:

Stimați colegi,

Întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Prezența pe sectoare.

Sectorul nr. 1,

Vă rog.

Doamna Alla Darovannaia:

– 13.

Domnul Igor Grosu:

– 13.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

Rog, atenție.

Supun votului în lectură finală proiectul nr. 28 din 05.02.2025, proiectul de lege pentru ratificarea Acordului de proiect dintre Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Oficiul Națiunilor Unite pentru Servicii de Proiect privind construcția unui nou penitenciar în municipiul Chișinău, semnat la Chișinău la 15 ianuarie 2025

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul pe sectoare, vă rog.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 29.

Domnul Igor Grosu:

Douăzeci și cât...?

Domnul Grigore Grădinaru:

– 29.

Domnul Igor Grosu:

– 29.

Mulțumesc.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

– 56.

Cine este împotriva?

Abțineri?

2 – „abțineri”. (*Voce nedeslușită din sală.*)

A-a, nu este așa ceva.

Bine. Atunci 56.

Cu votul a 28... Doamne.

Proiectul nr. 28 din 05.02.2025 susținut în lectură finală de 56 de deputați.

Vă mulțumesc.

Următorul proiect este **proiectul nr. 59 din 27.02.2025, proiectul de lege pentru ratificarea Acordului internațional dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană, pe de altă parte, privind participarea Republicii Moldova la Programul Uniunii „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”.**

Raportul comisiei – doamna Coșeru.

Doamna Ina Coșeru:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

Comisia politică externă și integrare europeană a examinat acest proiect de lege pentru a doua lectură.

Acordul analizat are drept scop stabilirea cadrului juridic și instituțional necesar pentru participarea Republicii Moldova la Programul Uniunii Europene „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”.

În adresa comisiei nu au parvenit propuneri din partea comisiilor permanente și a deputaților.

În rezultatul dezbaterilor, Comisia politică externă și integrare europeană, cu votul majorității, susține acest proiect de lege și-l propune plenului spre votare în a doua lectură.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Întrebări, stimați colegi?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Verificăm sectoarele.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

– 13.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 30.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

Colegi,

Rog, atenție.

Supun votului în lectura a doua proiectul nr. 59 din 27.02.2025, ratificarea Acordului internațional dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană, pe de altă parte, privind participarea Republicii Moldova la Programul Uniunii „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”.

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul pe sectoare.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 28.

Domnul Igor Grosu:

– 28.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

55 – „pentru”.

Cine este împotriva?

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Zero.

Domnul Igor Grosu:

Zero. De trei ori zero.

Cu votul a 55 de deputați, proiectul nr. 59 din 27.02.2025 susținut în lectura a doua.

Vă mulțumesc.

Continuăm cu **proiectul nr. 67 din 05.03.2025, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (unele aspecte organizatorice privind comisiile de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor).**

Prezintă – domnul Stanislav Copețchi, secretar de stat, Ministerul Justiției.

Vă rog.

Domnul Stanislav Copețchi – *secretar de stat al Ministerului Justiției:*

Vă mulțumesc.

Stimate domnule Președinte,

Stimați deputați,

Supun atenției dumneavoastră proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative privind organizarea comisiilor de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor.

Scopul proiectului constă în eficientizarea procesului de evaluare externă a judecătorilor și a procurorilor. Prezentul proiect are menirea de a facilita și a accelera procesul de verificare a integrității etice și financiare a judecătorilor și procurorilor.

Proiectul de lege are următoarele obiective:

– sporirea randamentului comisiilor de evaluare prin crearea premiselor pentru formarea în cadrul fiecărei comisii de evaluare externă, Comisia de evaluare a judecătorilor și Comisia de evaluare a procurorilor, a câte un complet de evaluare suplimentar;

– accelerarea procedurii de evaluare externă prin stabilirea unui termen expres pentru întocmirea și aprobarea de către completele/ comisiile de evaluare a raportului de evaluare;

– actualizarea cuantumului indemnizațiilor membrilor naționali din comisiile de evaluare prin ajustarea la valoarea de referință aplicată judecătorilor Curții Supreme de Justiție care au promovat evaluarea externă a integrității etice și financiare;

– punerea în aplicare a Hotărârii Curții Constituționale nr. 2/2025 prin:

- prevederea dreptului persoanelor evaluate de a contesta la Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor refuzul comisiei de evaluare de a fi audiat în ședință închisă;

- uniformizarea standardelor de probă aplicate de Consiliul Superior al Magistraturii în examinarea raportului de evaluare;

- stabilirea limitei pentru interdicția de a exercita funcția de judecător și a altor funcții de demnitate publică;

- revizuirea regulilor de publicare a raportului cu privire la evaluare pe pagina web oficială a comisiilor de evaluare, dar și a hotărârilor organelor de administrare a sistemului judecătoresc și a sistemului Procuraturii privind rezultatele evaluării.

În final, vreau să menționez următoarele: realizarea exercițiului de evaluare externă a actorilor din domeniul justiției reprezintă un angajament asumat de Republica Moldova în cadrul luptei împotriva corupției și pentru garantarea unui sistem de justiție independent și integru, iar modul de realizare a acestuia este în vizorul structurilor europene, care monitorizează eficiența lui atât din perspectivă calitativă, cât și cantitativă.

În temeiul celor expuse, stimați deputați, rog susținerea proiectului.

Vă mulțumesc. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Gata?

Domnul Stanislav Copețchi:

Da, domnule Președinte.

Așteptăm întrebări.

Domnul Igor Grosu:

Întrebări, stimați colegi?

Doamna Caraman.

Doamna Diana Caraman:

Господин Копецки,

Мы и на комиссии в презентации упустили и сейчас важный вопрос для граждан, на который один из депутатов, в одной из студии частного канала, не смог ответить, а это именно, что проект предусматривает повышение вознаграждений членов комиссии на 40 тысяч лей и предлагается, чтобы члены Комиссии по оценки судей и прокуроров получали 110 тысяч лей в месяц.

На комиссии я вас спрашивала, спрошу и здесь, скажите, пожалуйста, с чем связана именно такая большая для Республики Молдова сумма, которая предлагается для вознаграждения? Почему не применяется международная практика или опыт в установление вознаграждений за любые другие работы?

Приведу пример. Например, в рамках ЕСПЧ, за одно и тоже нарушение прав человека, сумма вознаграждения человеку права, которого было нарушено, выставляется в зависимости от социально-экономической ситуации в стране, от положения в стране и возможности страны платить сумму.

И так, например если человек, во Франции у человека нарушили право то ЕСПЧ назначит ему сумму больше, чем в Молдове, потому что в Молдове нет физически социально-экономических условий, чтобы платить большую сумму или равную сумму, как во Франции.

В этом контексте почему именно 110 тысяч лей в месяц планируется выплачивать членам комиссии с учетом того, что зарплаты не менее важных людей в государстве, например Президента, учителей, медиков, которые работают не меньше, чем члены комиссии в 10 раз меньше, в 7 раз меньше, в 5 раз меньше?

Поэтому объясните пожалуйста, как так получается.

Domnul Stanislav Copetchi:

Vă mulțumesc pentru întrebare.

Într-adevăr, a fost supus discuției acest aspect în cadrul comisiei și am rugat atunci, și o să rog și acuma ca să nu se speculeze cu acest subiect.

Haideți așa, nu trebuie să uităm de faptul că acest exercițiu este unul extraordinar, este un exercițiu unic, este un exercițiu temporar și este clară necesitatea acestui exercițiu, pe de o parte.

Pe de altă parte, acest exercițiu este efectuat de către anumite comisii în componența cărora sunt membri naționali și membri internaționali. Dumneavoastră cunoașteți foarte bine, fiecare comisie e formată din 6 membri: 3 naționali, 3 internaționali.

Membrii comisiei, membrii naționali sunt remunerați de către Republica Moldova, din bugetul de stat al Republicii Moldova. Respectiv, actualmente, sunt 6 membri naționali. Se propune un complet de... a câte un complet suplimentar, asta ar reieși încă 3 membri naționali – 9 membri naționali.

Acuma, având în vedere exercițiul temporar unic, având în vedere importanța acestui exercițiu, asigurarea unei independențe a membrilor acestor comisii, trebuie să se facă inclusiv printr-o remunerare echitabilă, o remunerare care să nu permită exercitarea unor careva imixțiuni asupra membrilor acestor comisii.

Pe de altă parte, un alt argument ar consta în volumul de muncă care este unul foarte mare, care lovește membrii acestor comisii. Ziceam de acel termen restrâns care este finele anului 2025.

Acuma, dumneavoastră închipuiți-vă, având în vedere volumul mare de muncă, dar am și cifre aici legat de volumul de muncă și o să vedeți că atunci când este evaluat un candidat, câteodată, un dosar poate să ajungă la câteva mii de pagini. Asta înseamnă acumularea de informații, asta înseamnă analiza acestei informații, asta înseamnă audiere, asta înseamnă audiere suplimentară, este o muncă colosală.

Acuma, comisia nr. 2, Comisia de evaluare a judecătorilor, a preluat și competențele Comisiei pre-vetting, plus la aceasta, ea acționează în baza a 3 acte normative, adică cele 3 legi care reglementează modul de evaluare externă a anumitor candidați.

Deci, comisia nr. 2 este copleșită, are un volum de muncă enorm. Respectiv, în funcție de... sau având în vedere această încărcătură, evident că și volumul de muncă copleșește activitatea acestei comisii. Aceștia lucrează extra program. Respectiv, pentru a se forța, pentru a se reuși cu evaluarea candidaților, iarăși, repet, având în vedere acel termen, s-a decis a se majora indemnizația acestor membri.

Dar vreau să menționez că, de fapt, majorarea acestei indemnizații este un proces firesc, pentru că chiar la momentul adoptării acestor acte normative, a fost stabilit că mărimea indemnizației unui membru național este echivalent cu dublul salariu al unui judecător al Curții Supreme de Justiție.

Acuma, având în vedere reforma pe partea Curții Supreme de Justiție, inclusiv a salariului judecătorilor Curții Supreme de Justiție, care a fost majorat valoarea de referință a judecătorilor care au trecut acest proces de vetting, majorarea respectivă de la 70 și ceva la 110 este un rezultat tehnic, pur și simplu. E vorba de dublul salariu al judecătorului Curții Supreme de Justiție.

Plus la aceasta, vreau să mai subliniez că acea sumă despre care dumneavoastră ați pomenit, 110 mii, e o sumă brută, nicidecum netă. De aceea, trebuie să luăm în calcul și acest aspect.

Dar, în fine, ca să conchid, Ministerul Justiției, Guvernul Republicii Moldova, probabil și Parlamentul Republicii Moldova înțelege că acest efort merită, pentru că e vorba de un exercițiu extraordinar, realizat de către anumiți membri și care trebuie să fie remunerați pe măsură.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare – doamna Caraman.

Doamna Diana Caraman:

Господин госсекретарь,

Выплаты вознаграждения в рамках ЕСПЧ тоже уникальные, единоразовые и еще раз говорю, международная практика все-таки Европейский Суд по Правам Человека это тот орган, с которого нужно брать пример и там они ссылаются и делают анализ социально-экономической ситуации в стране.

Что касается необходимости борьбе с коррупцией для того, чтобы утвердить их независимость... низкая зарплата учителей, врачей, Президента, Премьер-министра, прокуроров делает их коррупционерами или автоматически они становятся коррупционерами или надо поднять зарплату до 110 тысяч, чтобы они не были подвергнуты коррупции? То есть этот аргумент тоже очень спорный так же, как и спорный по объёму работы.

Еще раз повторяю, учителя, которые работают не только во время уроков, да, которые готовятся и по вечерам, и сутками, по выходным к этим урокам, тоже прилагают очень много усилий, несут очень важную роль для государства. Медики, которые спасают жизни людей, тоже нельзя обесценивать.

Просто, когда мы ставим или видим эту зависимость, видим настолько большую несправедливость безусловно возникает такой вопрос. И вы можете сколько угодно называть это манипуляцией, но этот вопрос, который задают нам граждане, этот вопрос, который вам задают журналисты тех каналов, которые вы не закрыли, которые всегда вас показывают в выгодном свете.

Поэтому обвинять нас в манипуляции не совсем честно и корректно. Это общественные деньги, это деньги, которые идут из государственного бюджета, деньги граждан. Поэтому мы должны четко и принципиально понимать.

Более того, если мы говорим про судебную систему, там важным критериям являются принципы Бангалория и в комментариях

принципам Бангалория, такие большие суммы в отношении вознаграждения в отношении прокуроров и судей, считаются или могут восприниматься, как скрытая взятка. Именно поэтому у меня возник этот вопрос.

Я для себя все поняла и все уяснила.

Спасибо.

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

Alte întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Domnul Stanislav Copețchi:

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Raportul comisiei – doamna Roșca.

Vă rog.

Doamna Veronica Roșca:

Domnule Președinte,

Onorat plen,

Supun atenției dumneavoastră raportul la proiectul de lege nr. 67 din 05.03.2025 (unele aspecte organizatorice privind comisiile de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor).

Comisia juridică, numiri și imunități a examinat acest proiect de lege, prezentat cu titlu de inițiativă legislativă din partea Guvernului, și comunică că acest proiect are drept scop eficientizarea procesului de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor urmând sporirea randamentului comisiilor de evaluare prin crearea premiselor pentru constituirea în cadrul fiecărei comisii de evaluare externă a unui complet de evaluare suplimentar, actualizarea cuantumului indemnizațiilor membrilor naționali din cadrul comisiilor de evaluare, precum și accelerarea procedurii de evaluare externă prin instituirea unui termen expres pentru întocmirea și aprobarea de către completele/comisiile de evaluare a raportului de evaluare.

De asemenea, prin adoptarea proiectului de lege se va executa Hotărârea Curții Constituționale nr. 2/2025 prin reglementarea expresă a dreptului subiectului evaluat de a contesta la CSM sau la CSP refuzul comisiei de evaluare privind desfășurarea audierii în ședință închisă, uniformizarea prevederilor privind standardul de probă aplicat de către CSM în procesul de examinare a raportului de evaluare, stabilirea limitei minime și maxime

pentru interdicția exercitării funcției de judecător și a altor funcții de demnitate publică.

În rezultatul dezbaterilor, Comisia juridică, numiri și imunități, cu votul majorității membrilor săi, propune proiectul de lege nr. 67/2025 spre examinare și aprobare în prima lectură în cadrul ședinței plenare a Parlamentului.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Întrebări, stimați colegi?

Doamna Caraman.

Doamna Diana Caraman:

Да. По процедуре.

Ну, я просто не вижу дирекцию управления юридическую, может быть, вы сможете ответить.

Вам не кажется, что законопроект, который предусматривает дополнительные бюджетные затраты и вознаграждения, должен проходить и Комиссию экономическую, как минимум coraport.

Я так поняла, что не было обсуждено.

Doamna Veronica Roșca:

Sunt norme constituționale care prevăd obligativitatea avizului Guvernului. Aceasta este inițiativa Guvernului. Iar hotărârea Parlamentului prin care sunt atribuite competențele comisiilor parlamentare prevede expres aspectele care au fost respectate exact și identic de către Secretariat atunci când au fost distribuite.

Mulțumesc. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă rog, o cuvântare avem.

Doamna Caraman.

Doamna Diana Caraman:

Din partea fracțiunii.

Domnul Igor Grosu:

7 minute, vă rog.

Doamna Diana Caraman:

Да.

Уважаемые сограждане,

Сегодня перед нами стоит вопрос, который выходит далеко за рамки обычных бюджетных решений, мы обсуждаем в том числе не просто повышение вознаграждений членов комиссии по оценке судей и прокуроров, но и резонное подозрение в том, что такая большая сумма денег, которая власть хочет платить членам комиссии, а это более 110 тысячи лей в месяц, является скрытой взяткой представителей власти за принятие «правильных» и «нужных» решений.

В то время, как средняя зарплата в Республике Молдова на 2025 год, составляет 16 тысяч 100, а пенсия чуть больше 3 тысяч лей, нам предлагается узаконить выплаты в 110 тысяч для членов комиссии. Эта сумма не просто цифры, они являются оскорблением для всех граждан страны, которые живут в условиях инфляции, кризиса и дефицита бюджета. И когда сравниваешь зарплаты учителей, медиков, которые работают не меньше членов комиссии или даже с зарплатами... в сравнении с зарплатами Президента или Премьер-министра решения которые влияют на все сферы деятельности страны, видим разницу в 10 или в 5 раз меньше.

Возникает вопрос: какова реальная цель этих выплат? На мой взгляд, ответ очевиден – внедрение политического влияния над судебной системы. Уже не вооруженным взглядом видится очевидная картина – власть пытается купить лояльность комиссии. В такой ситуации можно ли говорить о независимой оценке, можно ли поверить в честность процесса? Очевидно, нет, особенно в условиях, когда власть интересуется недоступностью судебной системы для наших граждан, а при вашей власти это доступность ухудшилась, люди годами ждут решений, судей нет, судьи постоянно переносят заседание, а вас интересует конкретные политические дела.

И об этом говорю не только я, это было бы полбеда если бы об этом говорили только депутаты оппозиции, об этом уже сказали два бывших прокурора, напомним Александр Стояногло и Вероника Драгалин. Кстати, те прокуроры которых вы назначили на должность и господина Стояногло ваша комиссия избрала на должность генпрокурора и госпожу Драгалин тоже вы привезли и оба этих прокурора занимающие высокие посты в Прокуратуре говорили о том, что происходит политическое давление по определенным вопросам, а со стороны депутатов власти появляются запросы на определенные политические дела.

Давайте говорить честно и называть вещи своими именами. Независимость комиссии куплена, решение предсказуемы, судебная реформа превратилась в инструмент политической расправы. Сегодня мы должны сделать выбор, либо мы выступаем за прозрачность и

справедливость, либо закрываем глаза на политическую коррупцию, прикрытую формальными законами.

И, да, в судебной системе нужно наводить порядок, но не любой ценой, не тем, чтобы подчинить своим политическим целям судебную систему. В любом цивилизованном государстве такие процессы называют узурпацией власти. Я абсолютно точно уверена, что совсем скоро при смене власти именно так будет называться все эти процессы, которые вы производите сейчас и именно эти судьи будут рассматривать и ваши дела. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

În continuare – domnul Chiriac.

Domnul Igor Chiriac:

Stimați colegi,

Reforma justiției s-a dovedit a fi unul din cele mai complicate domenii și societatea are așteptări mari de pe urma acestei reforme. Noi vom continua să ne mișcăm în direcția corectă, dar ca justiția să funcționeze, legea trebuie să stea „în capul mesei”.

Reforma justiției este un proces mai îndelungat decât ne așteptam, dar acest proces trebuie neapărat să fie finalizat pentru a avea un stat puternic. Subordonată politic multă vreme și coruptă de cei care au capturat statul, justiția a fost ținută departe de reformele adevărate. Reformele în justiție, timp de zeci de ani, s-au făcut mai mult pe hârtie. Reformele se reduceau la reparația sediilor, procurarea calculatoarelor, televizoarelor mari și frumoase care erau instalate pe holurile instanțelor de judecată, se schimbau inscripțiile de la intrarea în sedii și cam atât.

Oamenii au așteptat mult timp și mai așteaptă încă de la instanțele de judecată și de la procuraturile din Republica Moldova nu o mimare, nu săli frumoase cu mobilier nou, oamenii așteaptă altceva, oamenii vor să fie judecați de judecători onești, oamenii vor să fie ascultați și, la final, vor o hotărâre de judecată înțeleasă, pe înțelesul tuturor, și care să facă dreptate.

După înlăturarea regimurilor oligarhice, sistemului judecătoresc i-a fost redată independența, dar acesta nu a avut dorința, dar nici capacitatea să se curețe din interior, acest sistem.

Este clar pentru toți că statul nu se poate dezvolta cu un sistem judecătoresc în care oamenii nu au încredere, cu judecători care, în cazuri asemănătoare, pronunță hotărâri diametral opuse, cu dosare care ajungeau la Curtea Supremă de Justiție și se întorceau la Curtea de Apel, după care iar se duceau la Curtea Supremă de Justiție, iar la Curtea de Apel, și așa de vreo 3, 4 ori, și oamenii așteptau cu anii hotărârea de judecată.

În cadrul reformării sistemului judecătoresc, magistrații și procurorii au trecut printr-un proces de evaluare a integrității financiare și etice. Aici se verifică averile judecătorilor și procurorilor, și nu doar ale lor, dar și ale rudelor acestora. Astfel, ca urmare a acestor proceduri, au fost alese noi competențe... componente ale Consiliului Superior al Procurorilor, Consiliului Superior al Magistraturii.

Stimați colegi din opoziție,

Mă adresez la unii dintre dumneavoastră și vă spun: „Nu luați bani ca să treceți de la un partid la altul, nu prostiți oamenii, nu cumpărați voturi și, astfel, va fi mai puțină corupție și justiția va avea mai puțin de lucru. Cetățenii acestei țări nu așteaptă de la noi dezbateri politice abstracte, ci să dezvoltăm soluții concrete și eficiente pe care voi nu le-ați avut niciodată. La ceva bun nu vă duce capul, dar dacă ar fi niște scheme de cumpărat voturi, de a amăgi lumea, la aceasta voi sunteți buni.”

Un corp judecătoresc puternic, corect și curajos este o mare amenințare la averile dobândite ilegal prin furtișagurile pe care le-ați făcut de-a lungul zecilor de ani. De aceea, unii se opun din partea opoziției oricăror reforme adevărate din justiție, pentru că în perioada de „ape tulburi” e mai ușor să te vinzi de la un partid la altul care este apropiat grupării criminale, când vrei, pleci la Moscova, chiar dacă ești judecat pentru infracțiuni grave, furi un miliard și nu pățești nimic, primești miliarde de la Kremlin, faci trădare de patrie, stai un pic în închisoare, după aceasta, în arest la domiciliu, după aceasta mergi în control judiciar, la urmă, te urci în avion și la Moscova te oprești.

Nu știi cum se primește că o parte din cei care au trecut de la un partid la altul, cu legături cu hoții de miliarde, în scurt timp, se fac cu mașini noi și își construiesc case noi pe la Sadova. Și totul e bine. De ce? Pentru că așa le convine. Scopul lor este să facă ce le trece prin cap și să scape de justiție.

Nu, stimați colegi, un sistem de justiție puternic și integru este condiția fundamentală a creării unei societăți juste în Moldova și nu doar un angajament important pentru procesul de aderare la Uniunea Europeană.

Însă, nu e suficient să creăm condiții necesare ca justiția să se curețe, dar și să ne asigurăm că acest proces să se facă într-un termen cât mai restrâns. Acest proiect de lege anume aceasta și urmărește – să creăm un mecanism prin lege care să evalueze judecătorii și procurorii într-un termen cât mai restrâns posibil. Este nevoie de integritate profesională și mai mult curaj din partea judecătorilor și procurorilor. Asta, cred că, își doresc toți cetățenii.

Vreau ca și voi, cei din opoziție, să nu vă doriți altceva decât să fiți de folos țării noastre. Însă, din păcate, voi ați ales să fiți de folos celor din Kremlin, să faceți parte din echipa lui Putin, să promovați ideile lui, să mențineți această țară în sărăcie, să semănați ură, minciună și dezinformare, să faceți tot ce vă stă în puteri ca să țineți țara asta în întuneric și sărăcie.

Stimați colegi,

Este un proiect care vine să dea un imbold procesului de evaluare a judecătorilor și procurorilor, ca această procedură de evaluare să se efectueze într-o perioadă mai scurtă de timp.

De aceea, mă adresez către dumneavoastră să susținem acest proiect. (Aplauze.)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumim.

În continuare – domnul Novac.

5 minute, vă rog.

Vă rog.

Domnul Grigore Novac:

Pe voi când „vă mănâncă undeva”, chiar și cel mai bun proiect, care, poate, este cu intenție bună, reușiți și acolo să răsturnați tot așa „cu picioarele în sus”. Și apoi iese domnul Chiriac aici și „haideți, vă rog, poate susțineți și voi”. Te face în tot felul „cu ou și cu oțet”. Sută la sută aceasta nu-i adevărat, dar o trânteste așa „ca nuca de perete”, fiindcă trebuie să-l arate seara la PRO TV sau unde acolo..., vrea să-l vadă lumea.

Domnule Chiriac și stimați colegi,

Patru ani în urmă, iată, tot la tribuna aceasta, ieșea și domnul Chiriac, și mulți alții, și cu „серьезные выражения лица”: „Iată, ne apucăm de reformat justiția”. Au trecut patru ani de zile și tot o reformează. Și tot de fiecare dată: „Iată, până acum nu s-a primit, dar, iată, acum când ne apucăm... și când ne apucăm și o întoarcem, și o sucim”.

Eu vreau să vă aduc aminte, stimate coleg Chiriac, că voi ați fost acei care ați schimbat de 17 ori Legea cu privire la Procuratură, votată în 2016, și expertizată de experții Comisiei de la Veneția. Bani alocați, apropo, de Uniunea Europeană și agreată de toți partenerii externi. Voi ați făcut un tăvăluc și o harababură acolo, că procurorii nici până în ziua de azi nu pot descâlci. De fapt și dumneavoastră ați mai meditat oleacă și v-a venit în cap PACCO, „șmaco”, Procuratura Anticorupție, PCCOCS. Iată așa ați făcut, ați sucit, ați întors-o și voi tot nu știți încă ce o să se primească din aceasta.

Acuși o să vă duceți și o să fie alegeri, și o să ziceți: „Știți, noi am încercat. Parcă, iată, am încercat să facem și PACCO, și „șmaco”, și iarăși ceva nu s-a primit.” Cu toate că ați desantat în comisiile acestea oameni loiali vouă, ați acaparat CSM-ul, ați acaparat CSP-ul și, până la urmă, tot ceva nu vă ajunge. Și cum zicea clasicul cela: «Никогда такого не было и вот опять».

Voi niciodată nu ați încercat, măcar n-ați încercat să atrageți atenția ce vă spune cineva, că vă dau uneori sfaturi utile. La voi, apriori, ceea ce vine

dintr-o parte, asta nu-i bun. Voi sunteți cei mai deștepți, voi sunteți cei mai drepți și voi sunteți cei mai corecți în luarea deciziilor, cu toate că „dați cu capul în gard” cu zecile de ori, dar tot așa o țineți înainte.

Nu știu, uneori, poate, să mergi pe același drum îi corect, dar când vezi că e grebla înainte, poate o înconjori oleacă, dar voi nu, te trăsnește grebla în frunte și tot înainte așa, și te pocnește și a doua, și a cincea, și a zecea oară. Și iată așa cu reforma aceasta a justiției o țineți și o țineți, și o țineți, și prostiți oamenii, domnule Chiriac, în cel mai nesimțit mod, dacă doriți... voi. Voi parcă sunteți niște perversi juridici, la modul serios al cuvântului. Atâta perversiune în reforma aceasta a justiției, de care ați dat dovadă, n-a făcut încă nimeni.

Eu vă spun, Plahotniuc să fi știut că se poate așa cum faceți voi, dar el se pornește pe jos acum acasă și își cere scuze de la voi, și o să zică: „Haideți să vă ajut și eu să faceți ceea ce v-ați apucat și voi”.

Până la urmă voi n-o să reușiți să faceți ceva, pentru că voi nu ascultați nici pe cei din domeniu, voi nu vă consultați cu judecătorii, poate acei, care, în opinia voastră, sunt corecți, nu-s corupți, nu-s pătați de acte de corupție. Pentru că, da, corupția și... eu nu zic că ei toți acolo sunt sfinți, nici procurorii, nici judecătorii, dar asta nu-i corect să-i puneți pe toți „într-un ceaun” și să-i învinuiți de toate relele de pe fața pământului, și încă să așteptați de la dâșii corectitudine în luarea deciziilor.

Dar de predictibilitate nici nu mai vorbim. Nici judecătorii, nici procurorii, câte vettig-uri n-ați face voi, ei nu știu ce o să fie mâine, pentru că ei nu știu ce o să visați voi noaptea aceasta, după o zi încărcată de moțiuni și nu știu ce, mâine o să se trezească și o să se gândească, da, ce i-a mai venit, oare, la Comisia juridică, numiri și imunități acolo în cap, ce o să mai facă oare?

Iată, luăm... eu nu știu dacă... iată, ați vorbit despre Putin, Trump, cine vă mai încurcă aici în toată reforma aceasta a justiției pe care ați făcut-o. Dar eu nu cred că Putin sau Biden v-au impus să mimați concursul la șefia Procuraturii Anticorupție prin veceuri. Ei v-au impus? Cine? Kremlinul, Putin v-au impus să faceți asta? Ori ați făcut-o voi cu mânuțele voastre? Voi ați făcut-o, ca să treacă o perioadă de timp și să ziceți: „Ei, ceva nu s-a primit, așteptările au fost altele, „very nice”, la revedere”. Nu Putin, asta o faceți voi cu mânuțele voastre. Iată, în sala aceasta, prin comisii, de la tribuna aceasta pe toți îi convingeți că trebuie de făcut așa. Cu toate că uneori, v-am zis și repet, mai ascultați, pentru că noi tot trăim în țara asta, domnule Chiriac, și noi tot vrem să avem în țara asta un sistem...

Domnul Igor Grosu:

Domnule deputat,

Vă mulțumesc.

Domnul Grigore Novac:

Închei. Doar câteva secunde.

Domnul Igor Grosu:

Vă rog.

Domnul Grigore Novac:

Noi tot vrem ca în Republica Moldova să fie un sistem al justiției sănătos, dar nu putred, tot vrem, dar nu așa cum faceți voi, pentru că voi de ce vă apucați, cu părere de rău, parcă sunteți Meșterul Manole, ce construiți – tot se risipește.

Mulțumesc. (*Aplauze.*)

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Acestea au fost luările de cuvânt.

Colega,

Doar o mică observație. Mi se pare că aveți vreo 2–3 colegi prin comisiile acestea de evaluare. Ei, cum stau și suferă ei acolo? Ei, cum, am delegat de aici doi noi. Cum stau ei mititeii și suferă acolo? (*Rumoare în sală.*) Vai de mine.

Haideți, vă rog eu, știm noi cu ce se ocupă ei acolo.

Colegi,

Haideți să ne pregătim pentru procedura de vot.

Facem apelul pe sectoare.

Sectorul nr. 1,

Vă rog.

Doamna Alla Darovannaia:

– 13.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumesc.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 32.

Domnul Igor Grosu:

– 32.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

Colegi,

Rog, atenție.

Supun votului în prima lectură proiectul nr. 67 din 05.03.2025, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (unele aspecte organizatorice privind comisiile de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor).

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul, vă rog.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 30.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

„Pentru” – 57.

Împotrivă?

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

– 12.

Domnul Igor Grosu:

Domnul... (*Voce nedeslușită din sală.*)

A-a? Păi, el e... Ajutați-l.

Domnule Smirnov,
Votăm. (*Râsete în sală.*)

Pentru „contra”.

Cât e până la urmă?

Haideți că eu vă ajut măcar oleacă.

Doamna Alla Darovannaia:

Poftim?

Domnul Igor Grosu:

«За» или «ПРОТИВ»? (*Rumoare în sală.*)

Doamna Alla Darovannaia:

Cum să-l socot dacă nu ridică mâna?

Și se uită toți. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Câți? Spuneți.

Doamna Alla Darovannaia:

– 13.

Domnul Igor Grosu:

– 13.

13 – „împotrivă”.

Sectorul nr. 2?

Bun.

Cu votul a 57 de deputați, proiectul nr. 67 din 05.02.2025 susținut în lectura întâi.

Vă mulțumesc.

Colegi,

Continuăm cu proiectul nr. 68 din 05.03.2025, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (evaluarea performanțelor judecătorilor și procurorilor). Lectura întâi.

Prezintă – domnul Stanislav Copețchi, secretar de stat, Ministerul Justiției.

Vă rog.

Domnul Stanislav Copețchi:

Vă mulțumesc.

Stimate domnule Președinte,

Stimați deputați,

Prezint atenției dumneavoastră proiectul legii pentru modificarea unor acte normative ce vizează evaluarea performanțelor judecătorilor și procurorilor, care are drept obiectiv asigurarea continuității reformelor privind evaluarea integrității judecătorilor și a procurorilor.

Acest proiect se bazează pe conceptul privind evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor, care prevede fortificarea colegiilor din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor. E vorba de Colegiul pentru selecția și evaluarea judecătorilor și Colegiul pentru selecția și evaluarea procurorilor, acestea fiind dotate cu instrumente necesare pentru a aplica mecanisme interne de verificare a integrității în cazul judecătorilor și procurorilor care nu sunt subiecți ai evaluării externe.

Acest proiect de act normativ marchează o etapă avansată în procesul de evaluare a integrității etice și financiare a judecătorilor și procurorilor. Mai exact, la această etapă se încearcă a se pune în funcțiune rolul colegiilor de evaluare din cadrul CSP și CSM care, apropo, sunt formate din membri care au trecut prin procesul de vetting, astfel încât să se asigure evaluarea integrității etice și financiare și a celorlalți judecători și procurori care nu sunt subiecți ai evaluării externe.

Rezultatele preconizate prin prezentul proiect de lege constau în:

- ajustarea cadrului normativ pentru menținerea unui nivel înalt de integritate în rândul tuturor judecătorilor și procurorilor, inclusiv prin creșterea ponderii criteriului „integritatea” în evaluarea performanțelor judecătorilor și procurorilor de la 30% la 40%;

- sincronizarea criteriilor de evaluare a performanțelor și a ponderii procentuale a acestora aplicabile procurorilor cu cele aplicate judecătorilor;

- reglementarea la nivel de lege nu doar pentru judecători, dar și pentru procurori a criteriilor de evaluare a performanțelor;

- reglementarea dreptului colegiilor de selecție și evaluare a judecătorilor, procurorilor de a accesa diverse sisteme informaționale, de a utiliza informații din surse de date deschise și de a solicita informații necesare pentru exercitarea mandatului de la alte persoane fizice și juridice similar competenței comisiilor vetting, aspecte necesare într-o apreciere corectă, deplină și obiectivă a îndeplinirii criteriului integrități de către judecătorii și procurorii evaluați.

- extinderea cazurilor de evaluare extraordinară a procurorilor în baza criteriilor stabilite pentru judecători;

- reglementarea la nivel de lege a subiecților care pot solicita evaluarea extraordinară a procurorilor;

- garantarea dreptului procurorilor detașați inclusiv în cadrul colegiilor din subordinea CSP-ului de a reveni în funcțiile anterioare la încetarea mandatului;

- stabilirea priorităților în procesul de evaluare ordinară și extraordinară a performanțelor judecătorilor și procurorilor.

Stimați deputați,

Având în vedere cele enunțate mai sus, rog susținerea proiectului.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Și noi vă mulțumim.

Stimați colegi,

Întrebări?

Doamna Caraman.

Doamna Diana Caraman:

Господин госсекретарь,

Нас так сильно убеждают в благородности этого проекта, что для меня является показателем время во сколько, принимаются законопроекты. Сейчас 20.20, как раз-таки когда принимаются, самое время для принятия самых честных законопроектов, которые не скрываются от глаз граждан.

Ну это так, чтобы развеять сомнения в отношении благородных намерений как Правительства, так и депутатов правящей партии.

Не буду оригинальной, так же, как и на комиссии спрошу вас в отношении критериев по определению „integritate”. В случае если у судьи и прокурора, так и у депутата, любого другого государственного служащего, чиновника есть проблемы с „integritate”, то этим должны заниматься соответствующие органы, в том числе ANI, CNA, Procuratura и т. д., и тому подобное, потому что в противном случае если судья или прокурор не нарушил закон, нет никаких решений в отношении сомнительности его „integritate”, возникает вопрос: насколько объективна оценка комиссии, которая по своему личному убеждению определяет, насколько этот судья или прокурор соответствует требованиям de „integritate”?

Потому что опять же повторяюсь, повторю слова прокурора, которого привезли в Республику Молдова представители власти, что особенно в отношении „integritate”, данная реформа будет, как пример, „самой позорной реформы в мире по оценки судьей и прокуроров”.

Еще раз повторяю, не претендую на авторство этой цитаты, это сказала Вероника Драгалин, когда обсуждался вопрос по поводу оценки судьей и прокуроров.

Domnul Stanislav Copețchi:

Aș vrea să puneți întrebarea, doamnă Caraman.

Doamnă deputată,

Dacă puteți pune întrebarea, ca să pot răspunde.

Doamna Diana Caraman:

Да, да. В отношении „integritate” и роли оценки „integritate” в оценке судьей и прокуроров.

В этом контексте скажите мне, пожалуйста, насколько является объективной оценка членом комиссии в отношении „integritate” того или иного прокурора, в случае если у соответствующих органов ANI, CNA нет вопросов к „integritate” к этим судьям и прокурорам?

Domnul Stanislav Copețchi:

Vă mulțumesc pentru întrebare.

Bine, sunt câteva reguli care sunt consacrate deja în legile vetting. Una din reguli constă în faptul că... și o să-i dau citire mot-a-mot: „La aprecierea corespunderii cu criteriile prevăzute la alineatele (2) și (3)...” la alineatele (2) și (3) e vorba de integritate etică, financiară, „... actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective...” și aici accentuez, „... nu au o valoare prestabilită pentru comisia de evaluare”. Asta-i prima parte a răspunsului.

Adică, ca să conchid, Comisia vetting nu este ținută automat de constatarea unui organ sau altuia.

Pe de altă parte, tot este o regulă consacrată în cadrul normativ în această materie, dacă comisia în procesul de evaluare identifică elemente ale unei ilegalități, poate să sesizeze, la rândul său, organul corespunzător pentru a constata o anumită ilegalitate dacă acest lucru nu a fost făcut, inclusiv pentru a fi tras, dacă este cazul, la o răspundere penală, contravențională, răspundere fiscală.

Sper că am răspuns la întrebarea dumneavoastră.

Domnul Igor Grosu:

A doua întrebare – doamna Caraman.

Doamna Diana Caraman:

Да. Господин госсекретарь,

Я на комиссии вас спросила если у вас сейчас есть эта цифра, в контексте этой мысли, хочется понять в числе судьей и прокуроров,

которые не прошли процедуру pre-vetting, сколько на основании подозрения в „integritate”, сколько дел было направлено в соответствующие органы комиссией pre-vetting для того, чтобы навести справедливость, в случае если судья или прокурор нарушил закон, он был привлечен к ответственности? Потому что в противном случае если эти соответствующие заявления не были отправлены в соответствующие компетентные органы, у меня есть подозрение, что квалификацию или критерии по „integritate” являются субъективными и являются критерием, который оставляет или убирает из системы людей, которые нужны или не нужны власти.

Domnul Stanislav Copețchi:

Vă mulțumesc pentru întrebare.

Din păcate, nu am așa o informație legată de numărul de sesizări de către comisie în direcția anumitor entități pentru a verifica anumite constatări de ilegalitate identificate cumva de către comisie, dar pot să vă zic care sunt acele, cu titlu de exemplu, ilegalități constatate de către comisia de evaluare și care, în principiu, ar cuprinde în sine semnele unei fapte penale, contravenționale. Dar, iarăși, nu pot să vă răspund la întrebarea câte din ele au fost transmise către autoritățile corespunzătoare.

Cele mai grave încălcări de etică, potrivit informației furnizate de comisia nr. 2, rezidă în existența unor conflicte de interese identificate, tăinuirea averilor inclusiv, nu avem o cifră, inclusiv cazuri de influență necorespunzătoare între judecători.

Potrivit informației prezentate de comisia 3, comisia care evaluează procurorii, cele mai dese încălcări de tipul acesta constau în, iarăși, încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, discrepanțe dintre venituri și... dintre cheltuieli și venituri și dubii cu privire la veridicitatea prețului de achiziție declarat pentru diferite bunuri care în sine conțin elementele unui fals și care, la fel, poate fi sancționat după caz... în cele mai dese cazuri, penal, dar, în funcție de circumstanțe, poate fi și o altă formă a răspunderii.

Acestea sunt principalele încălcări. După cum sesizați, ele cam sunt în jurul conflictului de interese, incompatibilității, deci, averii nejustificate. Cam acestea sunt. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Mulțumesc.

Stimați colegi,

Alte întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc. (*Rumoare în sală.*)

Doamna Roșca.

Doamnă Roșca,

Vă rog, raportul comisiei.

Domnul Stanislav Copețchi:

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Domnule secretar,

Vă mulțumim frumos. (*Rumoare în sală.*)

Raportul, vă rog.

Doamna Veronica Roșca:

Da. Domnule Președinte,

Onorat plen,

Supun atenției dumneavoastră raportul la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (evaluarea performanțelor judecătorilor și procurorilor), proiectul nr. 68 din 05.03.2025, lectura întâi.

Comisia juridică, numiri și imunități a examinat acest proiect de lege, inițiativă legislativă a Guvernului, și comunică următoarele.

Acest proiect de lege are drept scop fortificarea și asigurarea colegiilor din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor, responsabile de evaluarea performanțelor, cu pârghii și instrumente de lucru pentru a aplica pe intern mecanismul de verificare a integrității în raport cu judecătorii și procurorii care nu sunt subiecți ai procedurii de evaluare externă.

Inițiativa urmărește ajustarea cadrului normativ pentru a asigura menținerea unui nivel înalt de integritate pentru toți judecătorii și procurorii, precum și remedierea diferențelor existente între prevederile Legii nr. 174/2023 privind evaluarea performanțelor judecătorilor și modificările efectuate în Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură prin Legea nr. 200/2023.

Proiectul de lege prevede și uniformizarea modului de desfășurare a activității procurorilor membri ai colegiilor din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii prin detașare, sincronizarea criteriilor de evaluare a ponderii procentuale a acestora, aplicabile procurorilor, în raport cu cele aplicabile judecătorilor, precum și uniformizarea prevederilor privind calificativele atribuite în procesul de evaluare a performanțelor judecătorilor cu cele prevăzute pentru procurori.

În rezultatul dezbaterilor, Comisia juridică, cu votul majorității membrilor săi, propune proiectul de lege nr. 68 din 05.03.2025 spre

examinare și aprobare în prima lectură în cadrul ședinței plenare a Parlamentului.

Mulțumesc.

Domnul Igor Grosu:

Stimați colegi,

Întrebări?

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Doamna Veronica Roșca:

Și, da, citiți atent proiectele și atunci nu veți face confuzie între ele. Se recomandă tuturor. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Igor Grosu:

Vă mulțumesc.

Stimați colegi,

Rog... facem apelul pe sectoare.

Sectorul nr. 1, vă rog.

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 13.

Domnul Igor Grosu:

– 13.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 32.

Domnul Igor Grosu:

– 32.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

Stimați colegi,

Rog, atenție.

Supun votului în prima lectură proiectul nr. 68 din 05.03.2025, proiectul de lege pentru modificarea unor acte

normative (privind evaluarea performanțelor judecătorilor și procurorilor). Prima lectură.

Cine este pentru, rog să votăm.

Rezultatul, vă rog.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 30.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

57 – „pentru”.

Cine este împotriva?

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 13.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – zero.

Domnul Igor Grosu:

13 – „împotriva”.

Cu votul a 57 de deputați, proiectul nr. 68 din 05.03.2025 votat în prima lectură.

Și ultimul proiect este **proiectul nr. 74 din 11.03.2025, proiectul de hotărâre privind încetarea mandatului de consilier pentru soluționarea contestațiilor al Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor.**

Prezintă – doamna Veronica Roșca.

Vă rog.

Doamna Veronica Roșca:

Da. Domnule Președinte,

Supun atenției dumneavoastră proiectul nr. 64. Această inițiativă legislativă este proiectul de hotărâre privind încetarea mandatului de consilier pentru soluționarea contestațiilor al Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor cu următorul conținut.

„Articolul 1. – Se aprobă încetarea mandatului de consilier pentru soluționarea contestațiilor al ANSC al doamnei Steluța Vintilă în baza cererii de demisie.

Articolul 2. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării.

Articolul 3. – Prezenta hotărâre poate fi contestată în instanța de judecată în termenul prevăzut de Codul administrativ.”

Acesta este proiectul de hotărâre.

Raportul asupra proiectului de hotărâre privind încetarea mandatului de consilier.

Comisia juridică, numiri și imunități a examinat proiectul de hotărâre, prin care se propune aprobarea încetării mandatului doamnei Steluța Vintilă, în baza cererii de demisie.

În condițiile procedurii legale descrise supra, Comisia juridică, numiri și imunități a examinat cererea de demisie a doamnei Steluța Vintilă, depusă la data de 24 februarie 2025, prin care se solicită încetarea mandatului de consilier al ANSC din data de 07.03.2025 și a decis, cu votul unanim al membrilor prezenți, să propună proiectul de hotărâre nr. 74 din 11.03.2025 spre examinare și adoptare.

Domnul Igor Grosu:

Mulțumim.

Stimați colegi,

Întrebări?

Raportul...

Doamna Veronica Roșca:

Domnule Președinte,

Totuși, în cerere este indicat 07.03, data de încetare a mandatului 07.03, dar noi adoptăm la data de 13.03 și propun acum de a amenda proiectul de hotărâre – intrarea în vigoare a cererii de demisie cu data la zi, actuală. (*Rumoare în sală.*)

Dar femeia a mai lucrat încă 3 zile până azi și e corect să fie remunerată, ea doar a lucrat până la 13.03. Dacă acceptați.

Domnul Igor Grosu:

Ce scrie în proiectul hotărârii?

Doamna Veronica Roșca:

În proiectul de hotărâre – doar data adoptării, dar în cerere totuși este indicat 07. Dumneaei a activat până în ziua de astăzi.

Domnul Igor Grosu:

Păi, dar în proiectul hotărârii ce scrie?

Voce din sală:

La data adoptării.

Doamna Veronica Roșca:

La data adoptării.

Domnul Igor Grosu:

La data adoptării. Și suntem corecți cu persoana.

Doamna Veronica Roșca:

Corecți cu persoana. Corect.

Domnul Igor Grosu:

A muncit până acum.

Doamna Veronica Roșca:

Mulțumim.

Domnul Igor Grosu:

Întrebări, stimați colegi?

A fost și raportul, și...

Doamna Veronica Roșca:

Da.

Domnul Igor Grosu:

Nu sunt.

Vă rog să luați loc.

Sectoarele, vă rog.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – 12.

Domnul Igor Grosu:

– 12.

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 32.

Domnul Igor Grosu:

– 32.

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

– 27.

Stimați colegi,

Rog să ne pregătim pentru procedura de vot.

Supun votului proiectul nr. 74 din 11.03.2025.

Cine este pentru, rog să votăm.

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – 31.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – 27.

Domnul Igor Grosu:

58 – „pentru”.

Cine este împotrivă?

Sectorul nr. 1?

Doamna Alla Darovannaia:

Sectorul nr. 1 – zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 2?

Domnul Grigore Grădinaru:

Sectorul nr. 2 – zero.

Domnul Igor Grosu:

Sectorul nr. 3?

Domnul Dorian Istratii:

Sectorul nr. 3 – zero.

Domnul Igor Grosu:

Proiectul nr. 74 din 11.03.2025 susținut cu votul a 58 de deputați.

Vă mulțumesc.

Acestea au fost subiectele pentru ordinea de zi.

Avem o **declarație** de final.

Domnule Vasile Bolea,

Vă rog. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Vasile Bolea:

Mai zăboviți puțin.

Stimați colegi,

Ieri, pregăteam această declarație, o declarație despre economie, știam încă ieri că nu avem economie, astăzi, deja cunoaștem că nu avem ministru al economiei și digitalizării. Dar, pe scurt, referitor la economia țării noastre, care este în colaps.

Exporturile s-au prăbușit cu aproape 13%, în timp ce împrumuturile cresc alarmant, slăbind industria locală și împovărând și mai mult balanța comercială a țării, ea fiind una negativă. În acest ritm, Moldova nu doar că devine independentă economic, dar și îngenunchiată din punct de vedere financiar.

Astfel, PIB-ul Republicii Moldova și producția industrială au ajuns la un nivel extrem de scăzut, iar dacă să ne uităm la demografie, atunci tabloul este și mai sumbru. Noi am ajuns la un regres similar cu anii 1960. Tinerii pleacă, agricultorii gem sub povara fiscală, iar datoria țării a crescut cu peste 30 la sută.

Aici, apare întrebarea: ce se întâmplă, cum am ajuns noi în această situație?

În loc să vedem politici clare pentru redresare, asistăm la unele decizii populiste care se iau la Guvern.

Într-un an electoral, Guvernul PAS se împrumută pentru a acoperi un supliment de indexare de doar 4% la pensii – o măsură disperată, menită să cumpere voturi, nu să rezolve problemele reale care sunt în domeniul economic. Prețurile cresc, salariile sunt mici, iar moldovenii abia reușesc să-și acopere cheltuielile lunare. Asta este strategia de guvernare, iluzia bunăstării pe datorie? Asta e ceea ce arată Guvernul la ziua de astăzi? Moldova nu își poate permite să rămână captivă în acest cerc vicios al sărăciei și al supraîndatorării.

Ce ar trebui să facă cei de la guvernare? În primul rând, să consolideze independența energetică, să reducă tarifele și să elimine vulnerabilitățile externe, care ne transformă într-o economie fragilă, să susțină producția locală, să investească în întreprinderile autohtone și să reducă, evident, dependența de importuri. Dacă nu protejăm producătorii noștri, cum ne așteptăm să creăm locuri de muncă și să creștem veniturile la bugetul de stat?

Ce au făcut, de fapt, colegii noștri din PAS în ultimii patru ani de zile? Au majorat prețurile, au majorat salariile, dar pentru miniștri și judecători, au majorat tarifele și au transformat oamenii în cetățeni vulnerabili pentru „a le unge ochii”, dacă vreți, cu compensații, au fugărit agricultorii, au fugărit constructorii și antreprenorii din țară. Au făcut exact inversul a ceea ce trebuia să facă o guvernare competentă și responsabilă, în primul rând. Și-au bătut și își bat joc în continuare de cetățeni, punând pe umerii lor datorii de miliarde de dolari, pe care le vor plăti, din păcate, următoarele generații de moldoveni. Dar v-ați pus întrebarea: de ce trebuie cineva să plătească pentru incompetența voastră?

Plecați, dar eu cred că ar trebui să ascultați până la sfârșit.

Moldova nu are nevoie de promisiuni, stimați colegi, ci de strategii coerente și acțiuni concrete în domeniul economic. Avem toate resursele necesare pentru a reveni la un traseu de dezvoltare sustenabil, dar pentru asta trebuie să încetăm să plătim pentru greșelile celor care ne conduc pe noi, să ne cerem drepturile și să nu mai acceptăm să fim mințiți în fiecare zi la televizor. Acum vom avea și „Moldova 3”, pentru această minciună.

Destinul nostru nu trebuie să fie falimentul și dependența, destinul nostru trebuie să fie: progresul, independența și bunăstarea fiecărui

cetățean. Dar cred că lucrul acesta îl va asigura următoarea conducere a țării peste jumătate de an.

Eu vă mulțumesc.

O zi bună!

Domnul Igor Grosu:

Colegi,

Declar ședința de astăzi închisă.

Vă mulțumesc.

Ședința s-a încheiat la ora 20.40.

Stenograma a fost pregătită spre publicare în Direcția pentru lucrările plenului Parlamentului și ale Biroului permanent din cadrul Direcției generale documentare parlamentară a Secretariatului Parlamentului.